



# de brabantse leeuw

Tweemaandelijks tijdschrift van de Sectie voor Geslacht-,  
Naam- en Wapenkunde van het Provinciaal Genootschap van  
Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant

## ACHTENTWINTIGSTE JAARGANG 1979

Redactie:

mr. G. Berkelmans  
ir. C. H. J. van den Brekel  
J. P. H. Goossens  
J. H. G. J. van Heeswijk, secretaris  
J. Th. M. Melssen  
drs. G. J. W. Steijns

Redactiesecretariaat:

Postbus 29, 5330 AA Kerkdriel

Administratie: Postbus 1104, BD 's-Hertogenbosch, giro 3879363

Abonnementsprijs per jaargang: binnenland f 23,—; buitenland f 25,—; inclusief  
porti. Men wordt verzocht te betalen via een toe te zenden acceptgirokaart.  
Opzeggingen alleen schriftelijk mogelijk vóór 1 december.

*De redactie van De Brabantse Leeuw prijst zich gelukkig twee nieuwe redacteuren welkom te mogen heten: ir. C. H. J. van den Brekel en drs. G. J. W. Steijns. Wij hopen dat zij mét ons kunnen meewerken aan uitbreiding en verdieping van ons tijdschrift tot voordeel van de abonnees.*

## Schepenen in de Meierij van 's-Hertogenbosch, 1571-1572

J. Th. M. Melssen,  
Purmerstraat 14, Eindhoven

In het archief van de Leen- en Tolkamer (inv. nr. 385) berust een overzicht van *die corenmaten van den graene in de vier quartieren der meyeryen van tsHertogenbossche*, die in de periode van 13 november 1571 tot 7 februari 1572 *sijn gereduceert opte gesworen mate van tsHertogenbossche*.

Dit naar aanleiding van het plakkaat op de Honderdste Penning. Alva gelast de Rekenkamer van Brabant een generale reductie te maken van alle maten binnen het hertogdom. Vervolgens gelast hij de Raad en Rentmeester-Generaal in de Meierij van 's-Hertogenbosch in zijn brief van 24 juli 1571 alle verschillende maten van alle plaatsen naar de stad 's-Hertogenbosch over te brengen en die *te vereffen en reduceren in de mate dezer hoofdstad*.

Hierna volgt een lijst van die plaatsen, waarvan één of meer schepenen hun maat naar de hoofdstad der Meierij hebben overgebracht, gevolgd door de namen van de genoemde schepenen.

### KWARTIER VAN PEELLAND

Someren: Jan Michiels en Huybert Symons.

Nuenen en Gerwen: Jan Rutten en Jan Raes.

Sonne en Breugel: Aert van Vroenhoven en Roeloff Willemsoen.

Geldrop: Jan Henricx en Michiel Willems.

St. Oedenrode: Aert Henricx van Tardtwijck en Cornelis Jan Aertss.

Lierop: Willem Jan Costers en Gielis Anthonys van Kessel.

Mierlo: Jan van den Grootenacker en Jan Rutten.

Tongelre: Jan Jacop Geerits en Yeuwen Jans Bleysoen.

Helmond: Matheus Arent Brouwers en Jeronimus van den Werff.

Asten: Jan Thielens en Dierick Thielens.

Heeze en Leende: Thielman Ghijben en Henrick Philips.

Erpe: Sander Henricx en Ariaen Watere.

Aarle, Beek en Rixtel: Claes van der Laer en Luycas Stayacker.

Bakel: Dierick van Broekel en Aert Verdeset.

Veghel: Ariaen Aerts en Claes Cornelis.

Vlierden: Anthonis Diricx en Reyner van den Ravenecker.

Lieshout: Jan Willems en Goossen N.N.

Budel: Willem Blockarts en Geerit Claes.

Maarheeze en Soerendonk: Geerart Lamberts en Jan Reyners.

Stiphout: Lambrecht Janss. en Goert van Beth.

Nederwetten: Henrick Verbeecke en Cornelis Henricx Willems.  
Deurne: Jan Frederickx en Peter Rutten.  
Liempde: Geerit Geerlincx en Aert Ariaens.

#### KWARTIER VAN OISTERWIJK

Oisterwijk: Thomas Timmermans en Jan Peynenborch.  
Hooge, Lage Mierde en Hulsel: Willem Daniels en Henrick van Loeven.  
Hilvarenbeek: Ecbert Aerts van Laerhoven.  
Tilburg: Cornelis Claes van Gierle en Joost Reynder Gerarts.  
Vught: Willem Wouters en Henrick Dionijs.  
Esch: Peeter Wouters en Jan Goerts.  
Gestel bij Herlaer: Henrick Willems van Beeck en Henrick Willem Rutten.  
Boxtel: Peter Henricx Hessels en Peeter Peeters van Tuyl.  
Gestel bij Oisterwijk: Aelbert Jacobs van Doern en Ansem Jan Peeters.  
Druenen: Lambrecht Matheus en Jan Peeters.  
Haren, Udenhout, Berkel, Heukelom en Enschoot: Jan Peynenborch en Cornelis Wouters, schepenen van Oisterwijk.  
Loon op Zand of Venloon: Jacop Janss. en Jan Peeter Ghijben.  
Helvoirt: Adriaen Laureyns en Henrick Vrancken Brocken.  
Waalwijk: Roeloff de Greve en Frans van Oerde.

#### KWARTIER VAN KEMPENLAND

Eersel: Jan Geerits en Dirick van Essche.  
Oirschot: Wouter Thomas van den Venne, gezworene.  
Gestel bij Eindhoven: Aert Aerts van den Hove en Peter Jan Goyaerts.  
Woensel: Godescalcx Andriess.  
Waalre en Weerd: Wouter Jans en Henrick Jan Beckers.  
Dommelen: Jan Willems en Geerit Zegers.  
Duizel en Steensel, een dingbank van Eersel: Jan Geerits van Oerle.  
Zeelst, Blaarthem en Veldhoven, één bank: Jan Andries en Gielis Peeters.  
Lommel: Willem Rombouts en Thomas Hanegreeff.  
Oostel- en Middelbeers: Peeter Elias Benedictus (en) Sebastiaen Wauter Lemmens.  
Vessem: Jan Princen en Mijs Henrick Driess.  
Oerle, Meerveldhoven, Knegsel en Wintelre: Henrick Henricx van Creyelt en Bartholomeus Ariaens.  
Bladel: Arnt Gijsberts Munte en Peter Claess.  
Bergeyk, Westerhoven en Riethoven: Huybrecht Soens en Hoo-gart Meus.  
Eindhoven: Joost Geevarts en Joost Willems.  
Hapert, Hoogeloon en Casteren: Lucas Geerits, Wouter van den Haechdooren en Laureyns Paridaens.

## KWARTIER VAN MAASLAND

Oss: Yewen van Huemen en Joost Symonss.

Heeswijk: Walraven Henricx en Jan Ruth Symons.

Berlicum: Jan Peters en Anthonis Willems.

Dinter: Henrick Deelis en Rut Jans.

Rosmalen en Nuland: Aerent Godescalcx en Willem Janss.

Empel: Willem Diericx Willems en Peter Jan Goyaerts.

Maren: Aernt Loyen en Loy Gossens.

Kessel: Willem Peters en Henrick Henricx.

Nistelrode: Roelof Lamberts en Thonis Paris Henricx.

Geffen: Gielis Henricx.

Lithoyen: Jan Cornelis, burgemeester, en Dirick Diricx van Heze, schepen.

Alem: Jan Peters en Geerit Ariaens.

Berchem: Joost Henricx.

Heesch: Huybert Cornelis en Jacop Lenarts.

## Enkele zerken te Oudenbosch

dr. J. Belonje

Nassaulaan 39, Alkmaar

Onder het hoofd „Voormalige R.Kath.Kerk te Oudenbosch” heeft wijlen mijn medewerker Mr. P. C. Bloys van Treslong Prins in zijn *Genealogische en Heraldische Gedenkwaardigheden in en uit de Kerken der Provincie Noord-Brabant*<sup>1</sup> erop gewezen, dat die kerk eens stond op de plek waar nu het kerkhof is en dat er nog oude grafzerken zouden kunnen liggen. Hij berichtte ook daar drie zerken te hebben aangetroffen, welke hij *loc.citat.* sub 1, 2 en 3 beschreven heeft. Na verloop van tijd valt er soms wel eens een ontdekking op dit gebied te doen en het navolgende vormt dan ook het rapport van een onderzoek door mij in de afgelopen zomer te Oudenbosch gedaan. Helaas is het me daarbij niet mogen gelukken de drie ten tijde van het bezoek van mijn voorganger aanwezige toen reeds tamelijk versleten grafstenen terug te vinden<sup>2</sup>. Overigens wil ik hier een opsomming geven van wat ik aangetroffen heb, terwijl ik, wat de nummering betreft zal aansluiten op het lijstje, dat in de *Gedenkwaardigheden* van Noord-Brabant werd gegeven:

4. Waar eens de kerk stond op dit kerkhof ligt een zerk van aanzienlijke afmetingen, die naar alle waarschijnlijkheid eens binnen dat oude gebouw heeft gelegen. In een cirkelvormig medaillon waren de resten aantoonbaar van een mogelijk uit gips vervaardigd restant van wat eens een wapen moet hebben voorge-

steld en lager was binnen een eenvoudige omlijsting, die bovenaan in een liggende halve cirkel-vorm op het medaillon aansluit, dit opschrift in Romeinse kapitalen aangebracht:

HIER LIGT BEGRAVEN DE WELEDELE  
GESTRENGE HEER ABRAHAM BANIER  
HEER IN GRYZOORT IN ZYN LEVEN  
DROSSAARD VAN HET OOST QUARTIER  
DES MARQUISAATS VAN BERGEN OP  
DEN ZOOM: GEBOREN DEN XXI VAN  
LOUMAAND MDCC, GESTORVEN DEN  
XV VAN BLOEMMAAND MDCCLXXIII.

(Het wapen moet geweest zijn (in goud) een (zwarte) adelaar, houdende in de bek een (rood) koord, waaraan bevestigd een (rood) breedarmig kruis, geplaatst in de rechterbenedenhoek. Uit de literatuur is weinig over deze Heer in Grijzoort<sup>3</sup> bekend. Hij is geboren te Leeuwarden als zoon van Hermanus, die daar wonende 13 april 1697 als meerderjarig koopman huwelijksvoorwaarden maakte voor notaris Z. van der Brugge te Rotterdam met Amalia van Steerling, meerderjarige dochter aldaar. Abraham Banier trouwde te Batavia 10 april 1727 met Margaretha Ferre, waarschijnlijk aldaar geboren in augustus 1711, die te Oudenbosch overleed. Bekend is, dat hij op 1 juni 1729 te Batavia behoorde tot de genodigden op de begrafenis van de gouverneur-generaal Mattheus de Haan en dat hij in 1741, 10 mei blijkens acte in dato voor notaris D. van Oostrum te Amsterdam weer te Leeuwarden terug was<sup>4</sup>.)

5. Een staande zerk van hardsteen waarvan de heft der zijde ongeveer is opgenomen in een overgegroeide stam van een zware iepenboom. Onder een sierslinger is nog leesbaar in Romeinse kapitalen:

I GIT.  
RANCO FLAMENG  
MEDECINE CHIRURGIEN  
CUIRASSIERS HOLLAN  
IER DE L'ORDRE DU LION  
DECEDE LE 2 OCT. 1840  
  
ORT LES SEPARAT  
ORT LES REUNIT  
R. I. P.

(In het *Stamboek der Heeren Officiëren*<sup>3</sup> komt over Dr. Pieter Frans Flameng het navolgende voor. Geboren was hij op 14 april 1797 te Lessine als zoon van Pieter en Maria Rappelier en laatst had hij gewoond te Doornik, terwijl hij als weduwnaar te

Oosterhout overleden was. In dienst getreden als chirurgijn de division bij het hospitaal te Brussel, 17 juni 1815 werd hij overgeplaatst bij het 1e Bataljon Nationale Militie no. 42, naderhand 14e Afdeling als chirurgijn der 3e klasse 10 augustus 1815 waarna hij op 20 september 1816 het examen deed en bekwaam bevonden werd om de plaats als chirurgijn der 2e klasse te kunnen waarnemen. Overgeplaatst werd hij bij de 15e Afdeling Infanterie bij Z.M.'s Besluit van 1 oktober 1819, no. 76, vervolgens aangesteld en overgeplaatst als Officier van Gezondheid der 2e Klasse bij de 9e Afdeling Kurassiers bij Kon. Besluit van 21 juli 1822 no. 63; officier van Gezondheid 1e klasse bij K.B. van 12 oktober 1837 no. 92, gediend hebbend in 1830 bij gelegenheid van de Belgische Opstand en ook in 1833 en 1834 alsmede bij de 10-daagse Veldtocht in 1831. Op 5 april 1832 werd hij 'versierd' met het Metalen Kruis nadat hij bij K.B. van 12 oktober 1831 no. 92 benoemd was tot Ridder in de Orde van de Nederlandsche Leeuw<sup>6</sup>.)

6. Op een afgesleten en beschadigde zerk aan de oostzijde van het kerkhof liggende is nog juist leesbaar:

JONKVROUW WILHELMINA STEPHANIA / SCHUURBEQUE  
BOEYE / ECHTGENOOT VAN A. C. GRANPRÉ MOLIERE /  
GEB. ZIERIKZEE 2 MAART 1 8 4 5 / OVERL. OUDENBOSCH  
9 AUGUSTUS 1 9 0 4 / HAAR LEVEN WAS LIEFDE.

(Zij was het 3e kind van Jhr. Mr. Marinus Jan, president der Arrondissements Rechtbank te Zierikzee en van Jkvr. Emmerica Stephania de Jonge; zij trouwde te Oudenbosch 13 maart 1856 met Abel César Granpré Molière, geboren Amsterdam 23 februari 1845, overleden Breda; zie *Nederland's Adelsboek* XXXVIII, 1940, bldz. 360. — Deksteen van een kelder).

7. Een grote tamelijk uitgesleten liggende zerk nabij de o-rand van het kerkhof; hardsteen met Rom. kapitalen.

FAMILIE GRAF / VAN / MEJUFVROUW W. H. A. van BREDA /  
GEBOREN 1 4 APRIL 17 85 / OVERLEDEN 23 MAART 1864 /  
VROUWE J. W. VAN BREDA / GEBOREN 1 JANUARI 1783 /  
OVERLEDEN 8 MEI 1864 / VROUWE VAN DEN WELEDELGE-  
LEERDE / HEER J. H. C. L. SCHULTZE / DE WELEDELGEBO-  
REN HEER / J. J. VAN BREDA / OUD NOTARIS TE OUDEN-  
BOSCH / GEBOREN 21 AUGUSTUS 1791 / OVERLEDEN 17  
SEPTEMBER 1873.

(De laatstgenoemde was ter plaatse notaris van 1819 tot 1852).

# NOTEN

1. II, Utrecht 1924, bldz. 139 en 140.
2. Over de zerk daar onder 2 beschreven zij nog opgemerkt, dat nadere gegevens met een schets voorkomen in *Taxandria* XLIV, 1939, bldz. 15 enz. Men zie voorts *De Nederlandsche Leeuw* XXI, 1904, kol. 85.
3. Er zullen slechts weinig heerlijkheden bestaan hebben, die dusdanig gesplitst zijn geworden als juist Grijsoord. Men zie hierover het interessante artikel voorkomende in A. J. van der Aa, *Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden* IV, Gorinchem 1843, bldz. 1865/6, waar als sluitstuk op de geschiedenis van de uitgifte der heerlijkheid door hertog Jan van Beieren als Heer van Voorne aan Pieter van Steenhuis Bartholomeusz. in 1420 een overzicht gegeven wordt van de in 1843 rechthebbenden, waaronder ook de erfgenamen van Vrouwe Margaretha Claudina Banier weduwe van Jan Steven Verspijck. Zie voorts *Nederlands Adelsboek* XLVI, 1953, bldz. 86 waar o.a. blijkt dat Marg. Cl. Banier vrouwe in Grijsoord (gezegd de Oude en Nieuwe Tonge) en in Klinkerland, geb. Breda 21 mei 1765, overleden Ginneken 8 juni 1841 dochter van Mr. Hermanus Rudolphus Heer in Grijsoord als „Frisius” gepromoveerd te Leiden 4 juli 1758 „De Privilegijs” en Maria Catharina Charlotta (de) Ceva, vgl. *De Navorscher* XLIII, 1893, bldz. 298 op 13 oktober 1788 te Breda getrouwd was met J. S. Verspijck, eerst vrendig in het Regiment van de Graaf van Bylandt in garnizoen te Den Briel; te Breda later kapitein der Infanterie, schepen en raad van Breda, overleden 1841.
4. *De Nederlandsche Leeuw* XXIII, 1906, kol. 56; XXX, 1912, kol. 21 en XLI, 1923, kol. 34.
5. Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage dl. 382 folio 26.
6. Onder verwijzing naar inventarisno. 3618 deelde Drs. F. van Anrooy van de Ite Afdeling Alg. Rijksarchief mij mede, dat het betreffelijke K.B. met de bijlage niets aangaande deze benoeming bevat.

## De inwoners van Heeze anno 1602

J. Th. M. Melssen,  
Purmerstraat 14, Eindhoven

Als vervolg op de lijst van de inwoners van Leende anno 1601 geven wij hier de namen van de inwoners van Heeze<sup>1</sup>. In tegenstelling tot de lijst van Leende, die uit één complete lijst bestaat, wordt de lijst van Heeze gevormd door een viertal kladlijsten.

### NOOT

1. Vgl. *De Brabantse Leeuw*, jrg. 27 (1978), p. 186; Rijksarchief in Noord-Brabant, Rechterlijk archief van Heeze, Leende en Zesgehuchten, nr. 76/II.

## HET DORP HEEZE

### eerste lijst

|                                                                             |          |
|-----------------------------------------------------------------------------|----------|
| Dris Delen                                                                  | VI gl.   |
| Jan Coppen                                                                  | V gl.    |
| Aert Maes                                                                   | II gl.   |
| Jan Rucken                                                                  | II gl.   |
| Tonis Smolders                                                              | X gl.    |
| Aert de Laet                                                                | III gl.  |
| Jacop de Laet                                                               | I gl.    |
| Delis Dosens                                                                | VI gl.   |
| Peter Delen                                                                 | VII gl.  |
| Guien Hermans                                                               | III gl.  |
| Gerit Bax                                                                   | XXX gl.  |
| Jan Boelen                                                                  | II gl.   |
| Willem Maes                                                                 | V gl.    |
| Delis Delen                                                                 | VI gl.   |
| Joest Gosens (Gelens?)                                                      | VI gl.   |
| Hanrick Hensen                                                              | VI½ gl.  |
| Willem Gielens                                                              | VIII gl. |
| Joest Bax                                                                   | III gl.  |
| Hanrick Roubos                                                              | XII gl.  |
| Raas Francisen                                                              | V gl.    |
| Aert Hesen                                                                  | XV gl.   |
| Jan Dierx hondert daelder, so hi te Wert ende te Hese schade heft geledede. |          |

|                   |            |
|-------------------|------------|
| Tomis Fockers     | VI gl.     |
| Frans Geriets     | V gl.      |
| Dries Scrousten   | III gl.    |
| Hieleken Guiens   | III gl.    |
| Luicas Fransiscen | XX gl.     |
| Jan Tielkens      | III½ gl.   |
| Dielis Ummans     | III gl.    |
| Lenaert Jansen    | XXVIII gl. |
| Jan Papen         | XXXX gl.   |
| Hanrick Boelen    | XXXX gl.   |
| Hanrick Schepers  | LXX gl.    |
| Willem Snoeien    | XII gl.    |
| Aert Melchior     | LX gl.     |

### tweede lijst

|                    |            |
|--------------------|------------|
| Peter van Oers     | III gl.    |
| Peter Selen        | V gl.      |
| Wouter van Lierup  | X st.      |
| Marte Wyelen       | III gl.    |
| Peter van Herck    | VI gl.     |
| Aert Lomis         | VIII gl.   |
| Dierck van Veltevo | XII gl.    |
| Ghoert van Veltovo | XXXV gl.   |
| Aert Ruevers       | XXVIII gl. |
| Tyes van Caen      | XII gl.    |

|                   |          |     |
|-------------------|----------|-----|
| Tonis Cuipers     | C        | gl. |
| Liem Guisens      | XV       | gl. |
| Elken Maerters    | XXV      | gl. |
| Meeus Franssissen | CXXXX    | gl. |
| Gielen Vervlasen  | XIIII    | gl. |
| Wien Smets        | XII      | gl. |
| Ghoert Ariens     | XII      | gl. |
| Frans van Wolren  | XXXXIIII | gl. |
| Goeyen Slauwers   | III½     | gl. |
| Ruit Colen        | XXVI     | gl. |
| Arien Cuipers     | XXXV     | gl. |
| Jan Boex          | XXXV     | gl. |
| Aert Coeppen      | XX       | gl. |
| Meevis Boex       | X        | gl. |
| Tonis Wouiten     | XV       | gl. |
| Maeres Vaes       | VIII     | gl. |
| Hermen die Wert   | XV       | gl. |
| Jan Loeffen       | L        | gl. |
| Matyes Engelant   | XXXV     | gl. |

### derde lijst

|                   |       |     |
|-------------------|-------|-----|
| Peter Sinmoens    | III   | gl. |
| Jacop Scoef       | II    | gl. |
| Wel Weten         | III   | gl. |
| Swers             | VIII  | gl. |
| Goaert Hoebben    | II    | gl. |
| Lammert Verhagen  | III   | gl. |
| Tijs Libben       | XII   | gl. |
| Arien van Duisel  | V     | gl. |
| Joest Goedels     | XXVV  | gl. |
| Gerit Elkens      | X     | gl. |
| Gielen Driessen   | VI    | gl. |
| Vaes Vasen        | V     | gl. |
| Tonis Lissen      | II    | gl. |
| Arien van Duisel  | VI    | gl. |
| Jan van Mijel     | XV    | gl. |
| Delis Ties        | XXV   | gl. |
| Lijb Meus         | II    | gl. |
| Wouter van Gastel | VII   | gl. |
| Jen Weeten        | II    | gl. |
| Goaert Stoefls    | I½    | gl. |
| Hein van Gastel   | XIII  | gl. |
| Hanrick Diex      | II    | gl. |
| Joest Diex        | III   | gl. |
| Mari Snoex        | I     | gl. |
| Hein Snoex        | VIII  | gl. |
| Wouter Snoex      | III   | gl. |
| Goaert Hayen      | XII   | gl. |
| Tielen Goedelen   | V     | gl. |
| Dieric Goedelen   | V     | gl. |
| Peter Miens       | III   | gl. |
| Jan Wouters       | X     | gl. |
| Hanrick Goens     | XIII½ | gl. |
| Jan N . . . ssen  | II    | gl. |
| Jan die Sceper    | I½    | gl. |
| Claren Swers      | XII   | st. |
| Jan Ghams         | XIII  | gl. |
| Griet Enen        | V½    | gl. |
| Tonis Loets       | VI    | gl. |

|                     |          |     |
|---------------------|----------|-----|
| Tielen Martens      | XXV      | gl. |
| Tielen Cuepers      | II       | gl. |
| Wyllem Martens      | I        | gl. |
| Tis die Mulder      | XXIII    | gl. |
| Aen van Gertmert    | VI       | gl. |
| Jan Teuns           | III½     | gl. |
|                     | noch X   | st. |
| Toenis Gosens       | III      | gl. |
| Erken Goesens       | II½      | gl. |
| Peter Drissen wijf  | II       | gl. |
| Jan op die hoof     | XXV      | gl. |
| Mary Geuens         | XXV      | gl. |
| Dienyen Vaes Haiyen | I½       | gl. |
|                     | noch een | gl. |
| Yaesper Vaes Haeyen | VI       | gl. |
| Tuiens Lien         | II½      | gl. |
| Drick Nayten        | XII      | gl. |
| Hanrick Slaets      | VI       | gl. |
| Nexken in die Wiel  | III½     | gl. |
| Jan Verbraken       | XXV      | gl. |
| Jan Tissen          | II½      | gl. |
| Jan Genen           | III½     | gl. |
| Mary die Mulder     | I½       | gl. |
| Hielken Scepers     | I½       | gl. |
| Jan Biecx           | VIII     | gl. |
| Goaert Yoesten      | X        | gl. |
| Liesken Tiels       | X        | gl. |
| Arien Muyls         | XII      | gl. |
| Jacop Schoef        | XV       | gl. |
| Wouter Verbraken    | VII      | gl. |
| Drick leven         | VI       | gl. |
| Jan Peters          | XIII     | gl. |

### vierde lijst

|                                      |         |     |
|--------------------------------------|---------|-----|
| . . . Somere                         | VII     | gl. |
| . . . ster Claes                     | V       | gl. |
| . . nryck Peter Maes                 | XXXV    | st. |
| . . nys Guyens                       | VII     | gl. |
| Gyes Guyens                          | VI      | gl. |
| Arrye Bytters                        | VIII    | gl. |
| Memory voer den Ven                  |         |     |
| den pastoor                          | L       | gl. |
| Goert Jan Meeusen verclaert hem      |         |     |
| ghenoemen te sijn so in het een als  |         |     |
| d'ander wel hondert gl. eer meer dan |         |     |
| myn.                                 |         |     |
| Jan Meeusen                          | XXV     | gl. |
| Lonis Metten                         | viftich | gl. |
| Jan Sneyers                          | V½      | gl. |
| Tijs Heyken                          | LXXV    | gl. |
| Gherit Tewens                        | VII     | gl. |
| Wilm van Varlen                      | wiftich | gl. |
| Tijs Wijnen                          | V       | gl. |
| Symon Wijnen                         | XXIII   | gl. |
| den coster                           | LXX     | gl. |
| soe Ariken als hem.                  |         |     |
| Tonis Aerts                          | XXII    | gl. |
| Weyn Smedts                          | XII     | gl. |
| Aert Deelen                          | VII     | gl. |

|                           |                   |                      |            |     |
|---------------------------|-------------------|----------------------|------------|-----|
| Delis Zweers hondert ende |                   | Tonis Leyen          | VI         | gl. |
|                           | wyfflich          | Meeus Tonen          | II         | gl. |
| Tijs Deelen               | III $\frac{1}{2}$ |                      | V          | st. |
| Hanrick Leyen             | XIII              | Hanrick Beeckmans    | twehondert | gl. |
| Jacop Leyen               | III               | Jan Vesters          | XX         | gl. |
| Jan van Asten             | XXX               | Goessen Han(s)rechts | IX         | gl. |
| Delis van Meel            | X                 | Daem Daems           | LXXV       | gl. |
| Merry Leeyen              | II                | Goert Dircx          | XX         | gl. |
| Peter Vervlaessen         | XL                | Goert Delen          | LXXV       | gl. |
| Reym van Soemeren         | III $\frac{1}{2}$ | Adriaen Hesen        | XXXVI      | gl. |
| Delis Joesten             | XV                | Jan die Blocker      | VI         | gl. |
| Aert Wijnen               | XXXXII            |                      |            |     |

## Quohier van de tiende penning te Made, 1544

drs. R. Boot

Mr. Tripkade 51, Utrecht

De inventaris van de Archieven van de Staten van Holland en de hen opvolgende Gewestelijke besturen vermeldt in het eerste deel betreffende de Archieven van de Staten van Holland vóór 1572, onder regest no 448, het accoord d.d. 21 maart 1543, volgens welke de onderhavige tiende penning werd geheven:

'Marie, Coninginne, douaigiere van Hongrie, regente, stelt de haar opgedragen nadere regeling van eenige punten, betreffende den tienden penning vast en bepaalt, dat de gebruikers of pachters van de onroerende goederen volstaan zullen met de betaling van het vierde deel van een tiende penning, dat de betaling van den tienden penning geschieden zal op 1 mei en St-Jansmis midzomer a.s. en dat de huizen, niet meer dan twee Carolusgulden huur doende, vrij zullen zijn van den contributie'. ('Actum te Bruessele den XXI en van meerte XV<sup>e</sup> twe en veertich')

Deze tiende penning werd geheven van het inkomen van de onroerende goederen binnen en buiten de schiltalen, van renten en koopmanswinsten, de laatste op 6% van het in de handel gestoken (geschatte) kapitaal. De heffing geschiedde namens de Koning door de ontvangers-particulier, die door de Staten waren aangesteld. De quohieren werden aan de commissarissen van de koning, belast met het afhoren van de rekeningen, overgedragen en vervolgens door hen weer aan de Staten overgegeven. Volgens Meilink, de samensteller van de inventaris, is het vaak moeilijk de aangiften van 1543 te scheiden van die van 1544, welke laatste heffing ingesteld werd krachtens het octrooi van 15 april 1544 (reg. 467).

Voortkomend uit de heffing anno 1543, vindt men betreffende Noord-Brabant ondermeer de volgende inventarisnummers:

159 Baardwijk,  
193 Drimmelen-Moerkant,  
202 Geertruidenberg,  
213 's-Gravenmoer,  
290 de Made,  
374 Sprang,  
375 Standhazen en  
420 Zevenbergen.

Het blijkt dat een groot gedeelte van de quohieren verloren is gegaan, hetgeen kan worden opgemaakt uit de rekeningen van de ontvangers van de diverse kwartieren, welke in het Archief van de Rekenkamer bewaard gebleven zijn.

De vorm van de quohieren loopt uiteen; sommige zijn te zien als registers, andere hebben de vorm van oorkonden. Hieronder volgt het quohier betreffende de Made onder Geertruidenberg, gedateerd „sanderdachs nae Pinx<sup>en</sup> a<sup>o</sup> XV<sup>e</sup> XLiiii.”

De formuleringen op fol. 2 e.v. luiden voor alle inschrijvingen vrijwel identiek, zodat alleen de eerste vermelding wordt weergegeven. Afwijkingen op een en ander, voor zover deze enige informatie bieden, worden eveneens in extenso weergegeven.

fol. 1

Eers hier nae volgende hebben haer lant  
aengebrocht ende nu betaelt  
inen ijersten

|                          |                                  |                                                  |
|--------------------------|----------------------------------|--------------------------------------------------|
| Andries Wilm Cleysz      | i morgen i half buynder lants    | iiii Car. gld.                                   |
| Ariaen Bouwes            | ii buynder en ii morgen          | viii $\frac{1}{2}$ Car. gld.                     |
| Ariaen Lambrechtsz       | ii $\frac{1}{2}$ morgen lants    | vi $\frac{1}{2}$ Car. gld.                       |
| Cornelis Jansz           | i buynder lants                  | iii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st                 |
| Wilm van Hulten kinderen | i buynder lants en acht hont     | Xv Car. gld.                                     |
| Aert Lauwen              | i buynder lants                  | iii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st                 |
| Andries Ariaensz         | iiii $\frac{1}{2}$ morgen lants  | xi Car. gld. v st                                |
| Jan Faes                 | i morgen lants                   | ii $\frac{1}{2}$ Car. gld.                       |
| Huyb Steevens            | ii morgen lants                  | v Car. gld.                                      |
| Peer Huyb(en) Verhirs?   | i morgen lants                   | ii $\frac{1}{2}$ Car. gld.                       |
| Jan Braet                | i buynder lants noch i morgen    | iiii Car. gld. vii $\frac{1}{2}$ st              |
| Ariaen Lauwen            | i buynder lants                  | iii $\frac{1}{2}$ Car. gld. vii $\frac{1}{2}$ st |
| Cornelis Wilmsz          | i buynder lants                  | iii $\frac{1}{2}$ Car. gld. vii $\frac{1}{2}$ st |
| Lau Steevens             | i morgen i half buynder lants    | iii $\frac{1}{2}$ Car. gld. vii $\frac{1}{2}$ st |
| Geerit Artsz             | ii morgen lants                  | v Car. gld.                                      |
| Aert Wilm Meeusz         | eenen halven morgen lants        | Car. gld. xxv st                                 |
| Peeter Robben            | i buynder lants                  | iii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st                 |
| Cornelis Peetersz        | een half buynder lants           | i $\frac{1}{2}$ Car. gld. vii $\frac{1}{2}$ st   |
| Marijken Thomas          | iii morgen lants                 | vii Car. gld.                                    |
| Peeter Ariaensz          | i buynder lants                  | iii Car. gld.                                    |
| Ariaen Hubrechts         | i buynder ii hont lants          | iiii $\frac{1}{2}$ Car. gld. iii st vii p        |
| Daendel Lauwen           | i buynder en i morgen lants      | iiii Car. gld.                                   |
| Geerke Korssen           | v morgen lants i halffen buynder | xii $\frac{1}{2}$ Car. gld.                      |

So(mma) to(talis) xlix merghen ii $\frac{1}{2}$  hont

So(mma) to(talis) f(aci)t Cxx £ xi st

fol. 1v.

Dese hier nae bescrevene hebben haer lant  
nu aengebrocht hoe groot hoerl . . .

|                              |                  |                   |                     |
|------------------------------|------------------|-------------------|---------------------|
| Cornelis Matheusz de Woochen | ii morgen facit  | iiii Car. gld.    |                     |
| Jan Nooten                   | i buynder facit  |                   | xxv st.             |
| Jan Cocken                   | 1/2 morgen facit |                   | xxv st.             |
| Wilm Jan Alarts              | ii morgen facit  | v Car. gld.       |                     |
| Cornelis Adriaensz . . . .   | 1/2 morgen       |                   | xxv st.             |
| Wouter Jacopsz               | i morgen         | ii 1/2 Car. gld.  |                     |
| Anthonis Cornelisz           | ii hont          |                   | xviii st vii p.ob.  |
| Joes Verhers                 | 1/2 buynder      |                   | xxx st              |
| Gerit Damen                  | iii morgen       | vii 1/2 Car. gld. |                     |
| Jan Hubrechts                | i morgen         | ii 1/2 Car. gld.  |                     |
| Aeriken Eelen                | i morgen         | ii 1/2 Car. gld.  |                     |
| Ariaen Aerts van Diest       | ii hont          |                   | xviii st viii p.ob. |
| Ariaen Faes . . . .          | 1/2 morgen       |                   | xv st               |
| Heyndrick Neel Mertens       | i buynder        |                   | xxiii st            |
| Huyb Peer Zeben kint         | ii morgen        | v Car. gld.       |                     |
| Ariaen Bocman                | i buynder        | iii 1/2 Car. gld. | v st                |

So(mma) to(talis) aen mergentallen iiii lxiii merg(en) v hont

So(mma) to(talis) van alle den ontf(angn) voirs  
f(aci)t viii . . viii . . x . . p(enninck).

Compt aen den x en penninck  
in als - - - Lxxx xvii st

Som(mma) to(talis) f(aci)t xlii iiii st. ix p

So(mma) to(talis) f(aci)t xix merg(en) ii 1/2 hont

fol. 2.

Ariaen Wilmsz Froe aengebrocht iii buynder lants  
dat hem toe behoort y(de) selfs bruyct en(de) is ghe-  
taxeert het buynder voir iii 1/2 car. gld. v st.

|                                                             |                            |                    |           |
|-------------------------------------------------------------|----------------------------|--------------------|-----------|
| Cornelis Thonisz                                            | iii 1/2 morgen             | vii 1/2 Car. gld.  | v st      |
| Domis Aerts                                                 | iii morgen                 | vi Car. gld.       |           |
| Tilman Ariaensz                                             | ii 1/2 morgen              | viii 1/2 Car. gld. | v st      |
| noch Tilman i 1/2 buynder                                   | int noort eynt die hem toe |                    |           |
| behoort en(de) selfs bruyct en(de) is getaxeert het buynder |                            |                    |           |
| voir iii 1/2 car. gld. v st.                                |                            | vi Car. gld.       | ii 1/2 st |

Som(ma) xxxix Car. gld. vii 1/2 st

f(aci)t xv merg(en) iiiii 1/2 hont

fol. 2v.

|                        |                |                   |            |
|------------------------|----------------|-------------------|------------|
| Ariaen de stoeldreijer | ii morgen      | v Car. gld.       |            |
| Daendel Peetersz       | i buynder      | iii 1/2 Car. gld. | v st       |
| noch Daendel           | i morgen       | ii 1/2 Car. gld.  |            |
| Aen Peer Zeegers       | 1/2 buynder    | i 1/2 Car. gld.   | vii 1/2 st |
| Aen Peer Zeegers       | i buynder      | iii 1/2 Car. gld. | v st       |
| Daendel Pauwels        | ii buynder     | vii 1/2 Car. gld. |            |
| Daendel Pauwels        | noch ii morgen | v Car. gld.       |            |
| Michiel Peetersz       | ii buynder     | vii 1/2 Car. gld. |            |

Som(m)a xxxvi 1/2 Car. gld. vii 1/2 st

f(aci)t xiiii merg(en) iiiii 1/2 hont

fol. 3.

|                                                          |                         |                                                |
|----------------------------------------------------------|-------------------------|------------------------------------------------|
| Michiel Peetersz                                         | noch i buynder          | iii Car. gld.                                  |
| noch Michiel                                             | i morgen                | i $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st                 |
| Anx Zeeben                                               | ii $\frac{1}{2}$ morgen | vi Car. gld.                                   |
| noch Anx Zeeben                                          | i buynder               | ii $\frac{1}{2}$ Car. gld.                     |
| Jan Neessen                                              | ii buynder              | vii $\frac{1}{2}$ Car. gld.                    |
| noch Jan Neessen aengebrocht een buynder lants buyten    |                         |                                                |
| dicxs die hem toe behoort ende selfs bruyct en(de)       |                         |                                                |
| is getaxeert den buynder voir ii $\frac{1}{2}$ car. gld. |                         |                                                |
| noch Jan Neessen                                         | $\frac{1}{2}$ buynder   | ii $\frac{1}{2}$ Car. gld.                     |
| Wilm Egbertsz                                            | $\frac{1}{2}$ buynder   | i Car. gld. v st                               |
| Jan Neel Goverts                                         | $\frac{1}{2}$ buynder   | i $\frac{1}{2}$ Car. gld. vii $\frac{1}{2}$ st |
|                                                          |                         | i $\frac{1}{2}$ Car. gld. vii $\frac{1}{2}$ st |

Som(m)a xxviii Car. gld. v st  
f(aci)t xliii merg(en)

fol. 3v.

|                    |                  |                                   |
|--------------------|------------------|-----------------------------------|
| Matheus Jansz      | ii buynder       | vii $\frac{1}{2}$ Car. gld.       |
| Cornelis Daendels  | een buynder      | iii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st  |
| noch Cornelis      | een half buynder | i Car. gld.                       |
| Ceel Ariaen Ceelen | iii morgen       | vii $\frac{1}{2}$ Car. gld.       |
| Peeter Ariaensz    | eene morgen      | ii $\frac{1}{2}$ Car. gld.        |
| noch Peeter voirs. | ii buynder       | ii Car. gld.                      |
| Ariaen Cornelisz   | eene morgen      | ii Car. gld.                      |
| noch Ariaen        | eene morgen      | i $\frac{1}{2}$ Car. gld.         |
| Ariaen Michielsz   | een buynder      | liii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st |

Som(m)a xxxi $\frac{1}{2}$  Car. gld.  
f(aci)t xv mergen iiiii $\frac{1}{2}$  hont

fol. 4.

|                        |                          |                                               |
|------------------------|--------------------------|-----------------------------------------------|
| Jan Goverts            | een half buynder         | i $\frac{1}{2}$ Car. gld.                     |
| noch Jan Goverts       | een buynder              | ii Car. gld.                                  |
| Cornelis Ariaensz      | i $\frac{1}{2}$ buynder  | v $\frac{1}{2}$ Car. gld. ii $\frac{1}{2}$ st |
| noch Cornelis Ariaensz | eene halve morgen        | xv st                                         |
| Michiel Verheij        | iii $\frac{1}{2}$ morgen | viii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st             |
| noch Michiel Verheij   | iii buynder              | vii $\frac{1}{2}$ Car. gld.                   |
| Aert Damisz            | ii morgen                | v Car. gld.                                   |
| Jeen Verheij           | een buynder              | iii Car. gld.                                 |
| Ariaen Mercelisz       | i $\frac{1}{2}$ buynder  | v $\frac{1}{2}$ Car. gld. ii $\frac{1}{2}$ st |

Som(m)a xxxviii $\frac{1}{2}$  Car. gld. v st.  
f(aci)t xviii mergen iiiii $\frac{1}{2}$  hont

fol. 5.

|                       |                           |                                   |
|-----------------------|---------------------------|-----------------------------------|
| noch Ariaen Mercelisz | ii morgen                 | v Car. gld.                       |
| Denis Cleysz wedue    | eene morgen               | ii $\frac{1}{2}$ Car. gld.        |
| noch de selve wedue   | een buynder               | iii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st  |
| Peeter Jacopsz        | thien morgen              | xxv Car. gld.                     |
| Huyb Aen Neelen       | een buynder               | iii Car. gld.                     |
| Ariaen Wilmsz Boot    | ii morgen                 | v Car. gld.                       |
| noch Ariaen Wilmsz    | ii $\frac{1}{2}$ morgen   | vi Car. gld. v st                 |
| Jan Meeusz            | v $\frac{1}{2}$ morgen    | xlii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st |
| Ariaen Braet          | iiii $\frac{1}{2}$ morgen | xi Car. gld. v st                 |

Som(m)a lxxv $\frac{1}{2}$  Car. gld.  
f(aci)t xxx $\frac{1}{2}$  mergen

fol. 5v.

|                    |                                     |                                  |
|--------------------|-------------------------------------|----------------------------------|
| Jan Cornelisz sone | eene halve lants                    | i Car. gld. v st                 |
| Ariaen Wilmsz      | een buynder                         | iii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st |
| Aert Roelofs       | vijf morgen                         | xi $\frac{1}{2}$ Car. gld.       |
| Peeter Jacopsz     | iii morgen                          | iiii Car. gld.                   |
| Wilm Boot          | ii $\frac{1}{2}$ morgen             | iiii Car. gld.                   |
| Wouter Gielis      | een vierendeel van een half buynder | x st                             |
| Ariaen Cornelisz   | eene morgen                         | ii $\frac{1}{2}$ Car. gld.       |
| Wilm Jan de Laet   | ses morgen                          | xv Car. gld.                     |

Som(m)a xlii $\frac{1}{2}$  Car. gld.  
f(aci)t xix mergen iii hont

fol. 6.

|                                |                          |                                                |
|--------------------------------|--------------------------|------------------------------------------------|
| Ploenke Arisz                  | een half buynder         | i $\frac{1}{2}$ Car. gld. vii $\frac{1}{2}$ st |
| Jan Ariaen Gerits              | v $\frac{1}{2}$ morgen   | xiii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st              |
| Seeb Eelen                     | ii buynder               | vii $\frac{1}{2}$ Car. gld.                    |
| Jan Peetersz                   | acht hont                | ii Car. gld. v st                              |
| Artken Pieren                  | iii morgen               | vi Car. gld.                                   |
| Met Ha . . Neelen wedue        | iii $\frac{1}{2}$ morgen | vii Car. gld.                                  |
| noch die wedue                 | ii $\frac{1}{2}$ morgen  | vi Car. gld. v st                              |
| Thonis Peetersz weesky(nderen) | iii morgen               | vii $\frac{1}{2}$ Car. gld.                    |
| Sweer Cleyz                    | zeeve virredeel lants    | vi $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st                |

Som(m)a lviii Car. gld. xvii $\frac{1}{2}$  st  
f(aci)t xxliii mergen ii hont

fol. 6v.

|                        |                   |                                  |
|------------------------|-------------------|----------------------------------|
| Floris Thonisz         | ii morgen         | v Car. gld.                      |
| noch de selve          | eene morgen       | i $\frac{1}{2}$ Car. gld.        |
| Ariaen Wilm S(e)brechs | een half buynder  | i $\frac{1}{2}$ Car. gld.        |
| noch de selve          | eene halve morgen | i Car. gld. v st                 |
| Jacop Heynricxs        | een buynder       | iii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st |
| Aenke Braet kyn(dere)  | ii morgen         | v Car. gld.                      |
| Aenke Braet            | ii morgen         | v Car. gld.                      |
| noch de selve Ariaen   | een buynder       | iii Car. gld.                    |
| Aert Damen             | vi morgen         | xv Car. gld.                     |

Som(m)a xli Car. gld.  
f(aci)t xvii mergen i $\frac{1}{2}$  hont

fol. 7.

|                    |                          |                                   |
|--------------------|--------------------------|-----------------------------------|
| Lambert Zymes      | eene halve morgen        | i Car. gld. st                    |
| Heynric Rynen      | v $\frac{1}{2}$ morgen   | xiii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st |
| Cleys Jansz        | eene halve morgen        | i Car. gld. v st                  |
| Bastiaen Gerits    | v $\frac{1}{2}$ morgen   | xiii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st |
| Mertten Ariaensz   | iii $\frac{1}{2}$ morgen | viii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st |
| Aenken Stevens     | iii morgen               | vii $\frac{1}{2}$ Car. gld.       |
| Gerit Heynricxs    | eene morgen              | ii $\frac{1}{2}$ Car. gld.        |
| Jacop Booten wedue | iii $\frac{1}{2}$ morgen | viii Car. gld.                    |

Som(m)a lv Car. gld. xv st  
f(aci)t xxliii mergen

fol. 7v.

|                                      |                          |                                   |
|--------------------------------------|--------------------------|-----------------------------------|
| noch die selve wedue                 | i $\frac{1}{2}$          | iii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st  |
| Hubert Cornelisz                     | iii $\frac{1}{2}$ morgen | viii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st |
| Peeter Jansz                         | een buynder              | iii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st  |
| Thonis Petersz                       | ii $\frac{1}{2}$ buynder | ix Car. gld. vii $\frac{1}{2}$ st |
| Bertholomeeus Daendels               | een buynder              | iii Car. gld.                     |
| Seeger Jansz                         | eene morgen              | ii $\frac{1}{2}$ Car. gld.        |
| Joris Jansz                          | twee hont                | vii $\frac{1}{2}$ st              |
| Jacop Deenis                         | eene morgen              | ii $\frac{1}{2}$ Car. gld.        |
| Som(m)a xxxiiii Car. gld.            |                          |                                   |
| f(aci)t xv mergen $\frac{1}{2}$ hont |                          |                                   |

fol. 8.

|                                                         |                         |                                               |
|---------------------------------------------------------|-------------------------|-----------------------------------------------|
| Cornelis Jacopsz                                        | vier hont               | i $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st                |
| Seeb Jan Cornelisz                                      | een buynder             | iii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st              |
| noch die selve                                          | een buynder             | iii Car. gld.                                 |
| Symen Gijsbrechts                                       | and(er)half buynder     | v $\frac{1}{2}$ Car. gld. ii $\frac{1}{2}$ st |
| Seeger Michielsz                                        | ii morgen               | i $\frac{1}{2}$ Car. gld.                     |
| noch die selve                                          | ii buynder              | v Car. gld.                                   |
| Seeger Peer Zeegers kyn(dere)                           | anderhalf buynder       | v Car. gld.                                   |
| noch aengebracht die selve                              | iiii $\frac{1}{2}$ hont |                                               |
| Som(m)a xxv $\frac{1}{2}$ Car. gld. ii $\frac{1}{2}$ st |                         |                                               |
| f(aci)t xiii mergen vi $\frac{1}{2}$ hont               |                         |                                               |

fol. 8v.

|                                          |                  |                            |
|------------------------------------------|------------------|----------------------------|
| Lij(s)bet Verheij                        | eene buynder     | iii Car. gld.              |
| Lij(s)bet Deenis weedue                  | iii buynder      | iii Car. gld.              |
| Lij(s)bet Jan Wouters                    | een buynder      | ii $\frac{1}{2}$ Car. gld. |
| Jan Wilmsz                               | een half buynder | i Car. gld. v st           |
| Joost Thonisz                            | i morgen         | ii Car. gld.               |
| Heynric Lambertsz                        | eene morgen      | ii $\frac{1}{2}$ Car. gld. |
| Peeter Zeeben                            | acht hont        | iii Car. gld. v st         |
| Aert Sprangers                           | eene morgen      | ii $\frac{1}{2}$ Car. gld. |
| Heynric Montis                           | ii buynder       | i Car. gld. v st           |
| Som(m)a xxi Car. gld. v st               |                  |                            |
| f(aci)t xv mergen iii $\frac{1}{2}$ hont |                  |                            |

fol. 9.

|                                                             |                    |                                                |
|-------------------------------------------------------------|--------------------|------------------------------------------------|
| noch Heynric Montis and(er)half buynder                     |                    | v Car. gld.                                    |
| noch Heynric Montis verhuurt een heyvelt dat hem toebehoort |                    | xx Car. gld.                                   |
| Govert Heynricx                                             | ii buynder         | vii $\frac{1}{2}$ Car. gld.                    |
| noch die selve                                              | een half buynder   | x st                                           |
| Michiel Rondeels                                            | een half buynder   | i $\frac{1}{2}$ Car. gld. vii $\frac{1}{2}$ st |
| noch de selve Michiel                                       | ii morgen          | iiii Car. gld.                                 |
| noch Michiel voirs.                                         | een buynder        | iii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st               |
| Tijs Michielsz                                              | ses lopesaet lants | ii $\frac{1}{2}$ Car. gld. v st                |
| noch de selve Mathijs                                       | eene halve morgen  | i Car. gld.                                    |
| Seeb Jan Seegers                                            | eene morgen        | ii $\frac{1}{2}$ Car. gld.                     |
| Som(m)a xlviii $\frac{1}{2}$ Car. gld. vii $\frac{1}{2}$ st |                    |                                                |
| f(aci)t xxiii mergen i $\frac{1}{2}$ hont                   |                    |                                                |

fol. 9v.

|                  |                   |                      |
|------------------|-------------------|----------------------|
| Seeb Jan Zeegers | een half buynder  | i½ Car. gld. vii½ st |
| Aenke Verheij    | eene halve morgen | i Car. gld. v st     |
| Joest Heynricx   | ii buynder        | vii½ Car. gld.       |
| Jacop Ansen      | eene morgen       | ii½ Car. gld.        |
| Huyb Verheij     | ii buynder        | vii½ Car. gld.       |
| noch de selve    | i buynder         | i Car. gld.          |

Som(m)a xxi Car. gld. vi st

So(mma) t(otalis) van alle die mergen ende buynderen lants  
beloopen in als vi<sup>c</sup> xlvī £ v s

Compt aen den x<sup>en</sup> penninck - - - - lxiiii £ xii st vi p

f(aci)t ix mergen iiiii½ hont

fol. 10.

Alle welcke lande(n) bove(n)gescreven wij, Adriaen Froen,  
Ariaen Boot, Huyb Verheij, Ariaen Mercelisz, Domis Arisz,  
Ceel Ad(riaen) Ceelen, Daniel Pauwels, Michiel Verheij, Huyb  
Aen Neelen, Michiel Peetersz, Cornelis Thonisz, Anx  
Zeeben, Ariaen Braet, Sweer Cleijssen, als gesworenen  
van den Meede certificeerd(en) bij huere eedt dat wij  
de selve landen als voirs(creven) staet zoe getaxeert hebben  
ende dat die selve landen min off meer gelde souden ter  
huer dan voirs(creven) staet en(de) wel . . . . een ijegelijck  
. . . daer voir als dat getaxeert is ende alsoe laten.  
Aldus gedaen sanderdachs nae Pinx<sup>en</sup> a<sup>o</sup> XV<sup>c</sup> xliiii  
in presente van mij Jacop Artsz gesworene bode

Sint Gertruyden      Meede

Hieronder volgt het handmerk van Jacop Artsz.

## De naam Van Liempt

W. H. W. van Liempt

Hollandshof 78, Bodegraven

In 1811, toen de Fransen ons land nog bezet hielden, moest elke Nederlander zich melden bij de pas ingestelde Burgerlijke Stand om zich te laten registreren met achternaam. Velen gaven als naam op de plaats, waar hun familie oorspronkelijk vandaan kwam, de bakermat van hun voorouders. Zo werd ook de naam Van Liempt, die al circa twee eeuwen in gebruik was, officieel als familienaam geregistreerd. Velen in den lande ook in Brabant, hadden reeds een achternaam. Voor de noordelijke provincies vooral lag dit anders.

*Liempde* is een agrarisch dorp ten zuidoosten van Boxtel aan de Dommel, met ca. 4000 inwoners; vijftig jaar geleden 1800. Bekend o.a. door de jaarlijkse expositie van landbouwwerktuigen.

Buurtschappen: Kalsteren, Hezelaar en Vrikkhoven.

*Cromvoirt* was een dorpje bij Den Bosch met ca. 600 inwoners; in 1800: 400. Hieronder hoorde ook de wijk *Deuteren*, die in 1933 door Den Bosch werd geannexeerd. Vught annexeerde *Cromvoirt*.

Door onachtzaamheid en door het feit, dat driekwart van de bevolking nauwelijks kon lezen of schrijven, is de naam Van Liempt niet altijd correct geschreven. In één familie kwamen soms verschillende spellingen voor, zoals Van Liept (600x), Van Liempd (300x), Van Limpt (200x), Van Liemt (50x), Van Liempde (o.a. Best), Van Liemdt, Van Liempdt (Utrecht) enz.

Het lag voor de hand, dat men bij eerste migratie (rond 1600) trok naar de meest nabije grotere plaatsen of hun randgemeenten. Later (rond 1900) vandaaruit ook naar de grote steden in het westen.

We kunnen dan onderscheiden:

*I. Van Liempt*

- a. de Bossche tak: 's-Hertogenbosch (40x), Amsterdam (20x), Den Haag (12x), Rosmalen (6x), Helvoirt (3x), Veghel (3x), enz.
- b. de tak Vught-Cromvoirt: Amsterdam, Den Haag, Alkmaar, Amersfoort, 's-Hertogenbosch en de Meijerij, enz.
- c. de tak Bokhoven-Waalwijk: verspreid.  
Opm. Deze beide takken b. en c. zijn allengs opgenomen in Den Bosch.
- d. de Kerkdrielse tak: o.a. Kerkdriel (15x) e.a.
- e. de tak Boxtel-Esch: verspreid.
- f. de tak Eindhoven-Helond: Eindhoven (25x), Helmond (6x) enz.

*II. Van Liempd*

de Schijndelse tak: Schijndel (20x), Eindhoven (12x), St. Oedenrode (10x), e.a. Rotterdam (6x), Boxtel (5x), Veghel (5x) e.a.

*III. Van Limpt*

de Reuselse tak: Reusel (35x), Bladel (4x), e.a.

*IV. Van Liemt*

de Haarlemse tak: Haarlem e.o. (12x) enz.  
Allen zijn oorspronkelijk van Brabantse bodem (Liempde) en als zodanig R.K. Over het algemeen waren de voorouders gewone landbouwers of bouwlieden. Het familiewapen bestaat uit 3 rode rozen op een zilver veld.

# Zegelcachets in het Eindhovense Gemeentearchief

J. Th. M. Melssen,  
Purmerstraat 14, Eindhoven

Zegelcachets, berustende in het gemeentearchief van Eindhoven, thans in bruikleen in het Museum Kempenland aldaar.

## 1. *GUILHELMUS LONEUS*

Eigenlijke naam: **WILLEM JANS VAN LOON**.

Schoolmeester te Eindhoven 1570, schepen ald. 1576, secretaris der stad (—1595) en notaris ald. (1588—1592), kerkmeester van de Catharinakerk ald. (vóór 1587), secretaris van de schepensbank van Gestel (1585), woont te Eindhoven aan de Kerkstraat, waar ook herberg wordt gehouden, testeert te Eindhoven 12 april 1595, enige dagen later overleden, trouwt (1) Mariken dochter van Marten Delis Boermans en (2) Catharina dochter van Wouter Lenaerts alias Goossens, weduwe van Henrick Goyart Hane-graeff.

## 2. *JAN EVERS SOON*

Eigenlijke naam: **JAN EVERTS VAN OSTADEN**.

H. Geestmeester te Eindhoven 1560—1561, schepen aldaar 1565—1566, 1569—1570 en 1573, koopt 1572 een huis aan de Steenweg aldaar en overlijdt in hetzelfde jaar, trouwt Anna N.N., weduwe in 1573.

## 3. *PETER FACEN*

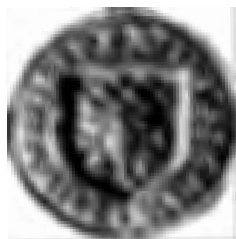
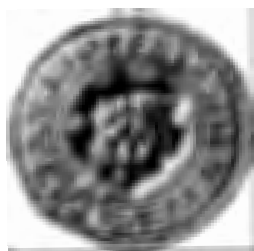
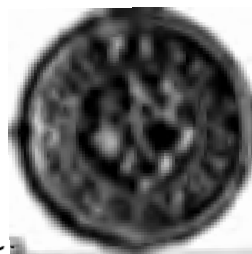
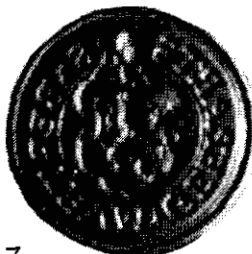
H. Geestmeester te Eindhoven 1585—1586, burgemeester aldaar 1590—1591, schepen aldaar 1601—1603, woont in de Rosemarijnstraat (thans Jan van Lieshoutstraat) te Eindhoven, overlijdt vóór 1608.

## 4. *PETER THOMAS*

Zoon van Thomas Gielis Jansz.

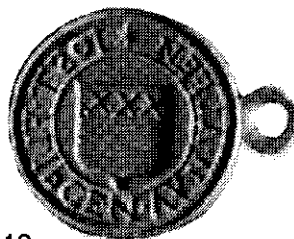
Is in 1550 voor  $\frac{1}{4}$  deel gerechtigd in **DIE GESWOREN WAGHE**, in 1572 ook **DE WAGE VAN CRAENDONCK** genoemd, evenals in het huis **DE SWAEN** (thans schoenwinkel **VAN HAREN**, hoek Rechtestraat/Marktstraat), koopt in 1575 een huis naast **DE DRIE CONINGHEN** aan de Steenweg (thans Rechtestraat), schepen van Eindhoven 1566, 1568—1580, burgemeester aldaar 1576—1577, trouwt Anna N.N.

5. **IAN VANDEN HVEVEL**  
Eigenlijke naam: Jan van den Heuvel, de jonge, zoon van Geraert. Schepen der stad Eindhoven 1576—1579, 1581, 1589—1593 en 1596, stadhouder van de drost van Cranendonk 1606—1607, eigenaar van het huis DE BLAUWE HAND aan de Stratumse Poort (thans Stratumseind), trouwt Hester Michiel Willems.
6. **IAN CORNELISSOEN**  
Eigenlijke naam: JAN CORNELIS SCHOENMAKERS. Schepen der stad Eindhoven 1509—1511, 1513.
7. **BERTRUM GERARTS**  
Zoon van Geraert Wijnaents Rutten. Schepen der stad Eindhoven 1586—1590, Gildebroeder van het stedelijk St. Catharinagilde Eindhoven 1587, krijgt in 1595 uit de nalatenschap van zijn ouders een huis te Eindhoven aan de Steenweg (thans: Rechtestraat, in de buurt van het voormalige stadhuis).
8. **ROELEF VAN BERKEL**  
Zoon van Goossen van Berckel. Schepen der stad Eindhoven 1571—1574, 1576—1579, koopt in 1576 het huis DEN VALCK te Eindhoven aan de Steenweg (thans Rechtestraat in de buurt van het voormalig stadhuis), testeert 31 december 1576, overlijdt ná 1601, trouwt Cecilia Henrix van den Ghever.
9. **THOMAS ARIAENS**  
Schepen der stad Eindhoven 1578, 1580.
10. **GEERAERT PETER MICKERS**  
Borgemeester der stad Eindhoven 1590—1591, overlijdt ná 1606, trouwt Catharina, weduwe van Ruth Willem Moescops.
11. **GERIT JANSSE VERSCHEIL**  
Zoon van Jan Verschuyt en Jutta Willem Michiels. Schepen der stad Eindhoven 1571—1574, 1576—1580, trouwt Neesken, dochter van Michiel Gielis van der Schoot, weduwe van Jan Michiels. Zij testeert in 1572 ten gevolge van de pest.
12. **FRANS LOEDEWYCKS**  
Geboren in 1522 te Gestel als zoon van Lodewijck Jan Goessens, schepen van Gestel (1542) en Jenneken N.N. Neemt op of omstreeks 23 augustus 1566 deel aan de beeldenstorm te Eindhoven. Zijn goederen worden in 1568 geconfiscieerd. Profiteert van het Algemeen Pardon. Woont





12.



13.



14.



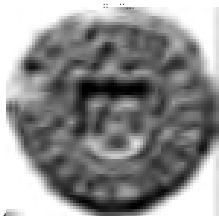
15.



16.



17.



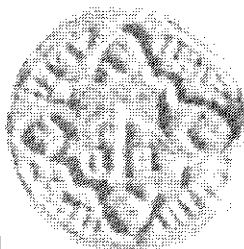
18.



19.



20.



21.

te Eindhoven in het huis DEN GULDEN LEEUW bij de kerk, H. Geestmeester der stad (1566), schepen aldaar 1580—1586, 1589—1601, borgemeester aldaar 1588, overlijdt vóór 1601, trouwt (1) Henricxken van Luytelaer en (2) Maria Mr. Jan Franssen.

13. *IOST FLIPCEN VAN ALFEN*

Borgemeester der stad Eindhoven 1598—1599, schepen aldaar 1600—1603, bezit in 1608 het huis DE SWAEN te Eindhoven en houdt herberg aldaar.

14. *ADAM VAN HERSEL*

Zoon van Dirck van Herssel.

Verkoopt in 1551 een huis te Eindhoven, schepen van genoemde stad 1569—1570 en 1575—1583.

15. *FRANS WILLEMSOEN*

Eigenlijke naam: Frans Willems van de Water (van Asten). Zoon van Willem Jans van de Water (van Aalst). H. Geestmeester der stad Eindhoven 1577—1578, 1586 en 1600, schepen aldaar 1581, 1583—1585, trouwt Mariken Jan Everts (van Ostaden?, vgl. nr. 2).

16. *IOHANNES VAN DEN BERCH*

Niet geïdentificeerd. Mogelijk identiek aan JAN WILLEMS VAN DEN BERGHE, schepen van Eindhoven 1542—1575 (deze zegelt echter met de horens in omgekeerde stand). En andere JOHAN VAN DEN BERGHE is in 1484 schout van Cranendonk en tot 1506 drossaard van Cranendonk en Eindhoven.

17. *IAN VAN OUDEREN DEN IONGE*

Niet geïdentificeerd.

18. *ARIAEN JAN JANSOEN*

Niet geïdentificeerd.

19. *MARSELIS LIPPEN*

Niet geïdentificeerd. Mogelijk een lid van de familie BIERKENS (15e eeuw).

20. *ROELOF CORNELIS*

Niet geïdentificeerd.

21. *PIETER DANEN SVEN*

Niet geïdentificeerd. Cachet gevonden bij werkzaamheden bij het Gymnasium Augustinianum (Kanaalstraat) te Eindhoven (Woensel).

De nummers bij de foto's corresponderen met de nummers in de tekst. Met dank aan de heer G. van Kooten (Museum Kempenland, Eindhoven) voor de foto's van de cachets.

# Moord om een haarteut te Bergeijk in 1717

J. Th. M. Melssen

Purmerstraat 14, Eindhoven

Voor schepenen van Bergeijk verklaren enkele inwoners van die plaats, dat zij op woensdag 10 november 1717, 's namiddags omstreeks 3 of 4 uur, zijn geweest in de herberg van Adriaan Bruijns te Bergeijk. Daar waren toen tevens aanwezig Goyart Anthonis Berghmans en Francis Adriaan Wachtelaar, beiden inwoners van Bergeijk. Genoemde twee hadden een heftige woordenwisseling over een *koopman in haren*, genaamd Senelle, woonachtig in Vlaanderen. Goyart Berghmans zei, dat deze Senelle was „een schelm in 't verachten van andermans goed”, waarop Wachtelaar vroeg of hij zijn gezegde kon waarmaken. Berghmans vroeg daarop of Wachtelaar het voor de koopman wilde opnemen. Al ruziënd gingen zij naar buiten. De overige bezoekers van de herberg volgden hen. Buitengekomen zien zij Berghmans zwaar gewond op de grond liggen, terwijl Wachtelaar met een bebloed mes op hen afkwam. Berghmans stierf na nog enkele woorden te hebben gesproken. Wachtelaar vluchtte hierna en is sindsdien niet meer gezien.

## NOOT

1. R.A. Noord-Brabant, Recht. Arch. Bergeijk nr. 80, folio 202 verso — 203.

# Kwartierstaat van pater Sebastianus van Nuenen o.s.a.

L. U. Canjels

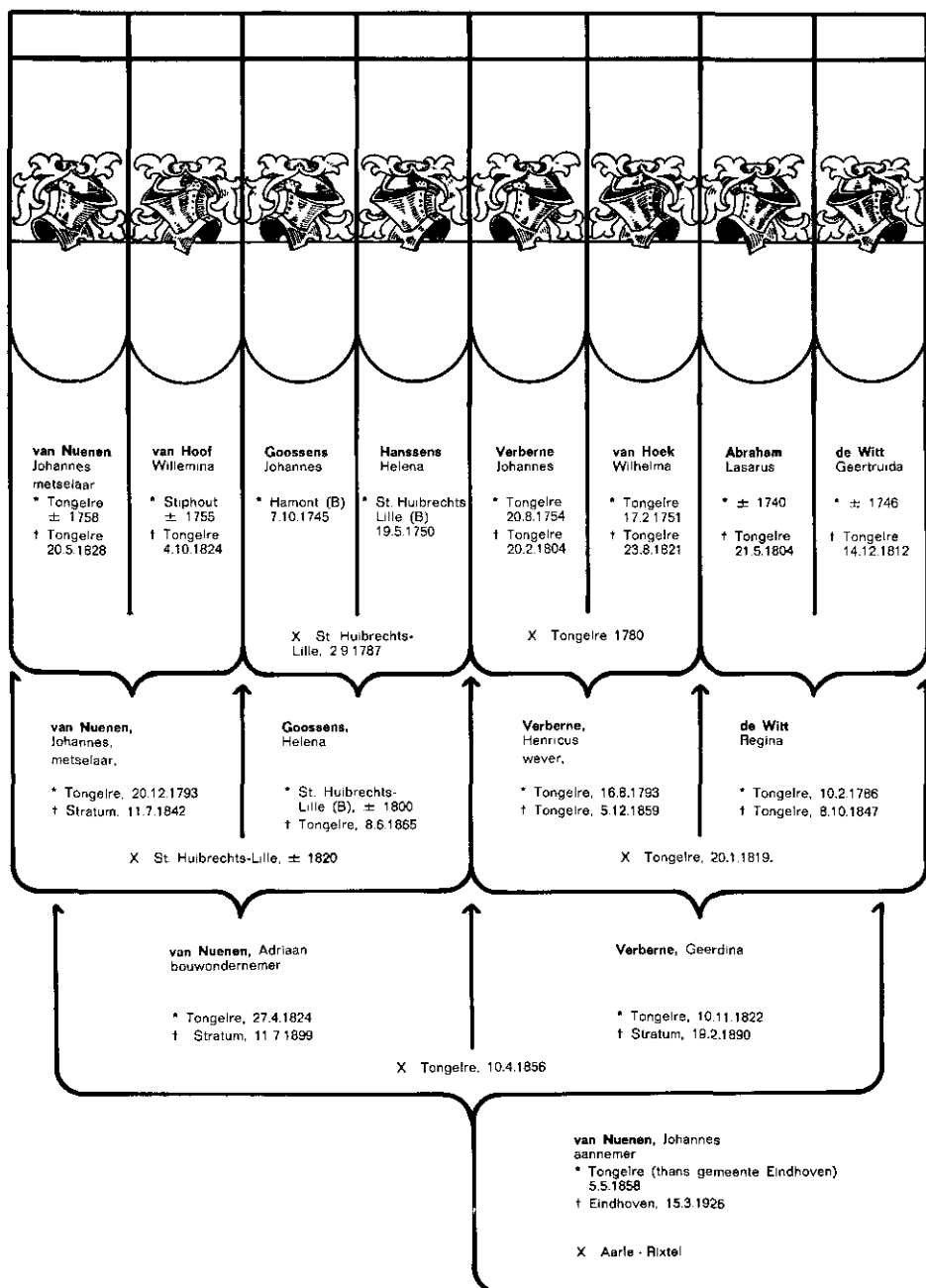
Rielseweg 18, Eindhoven

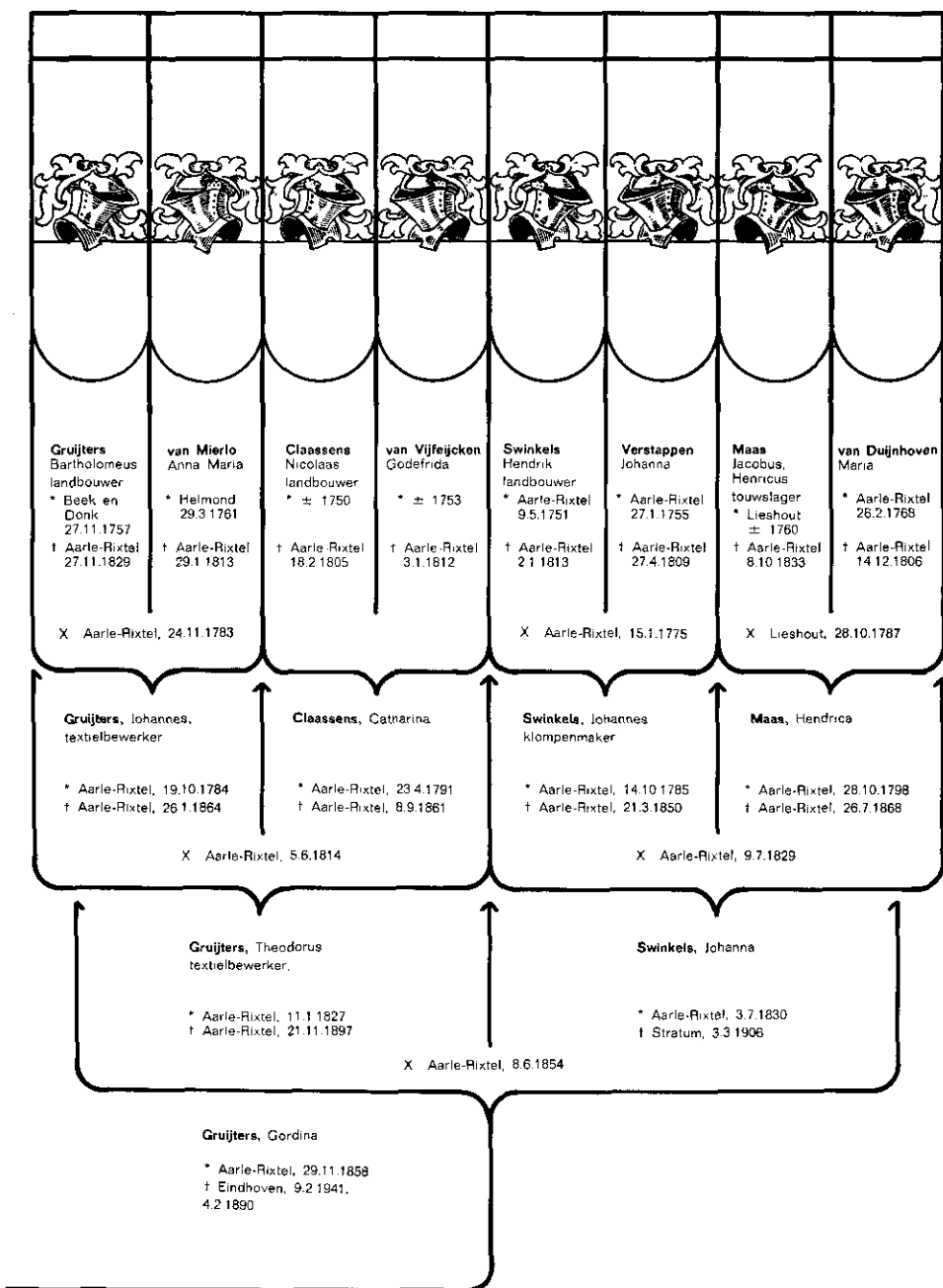
Geboren te Stratum, 28.7.1898. Hij werd Augustijn 11.9.1919 en priester gewijd 15.8.1924. Hij overleed 24.1.1966 in het klooster „de Stad Gods” te Hilversum en werd op het kloosterkerkhof aldaar begraven 27.1.1966.

Pater Van Nuenen heeft met Mater Augustina van Reijssen o.s.a. de Congregatie van de Zusters Augustinessen van St. Monica gesticht.

Het actieve leven van de ruim 130 leden van deze congregatie is ingesteld op hulpverlening in buitengewoon zielzorgwerk in de meest ruime en algemene betekenis, en als zodanig dus op missionering in binnen- en buitenland.

De congregatie heeft kloosters in Amsterdam, Hilversum, Maastricht, Sittard, Utrecht en Arnouville les Gonesse (Fr.).





van Nuenen, Antonius  
 (pater Sebastianus o.s.a.)

\* Stratum (thans gemeente Eindhoven), 28.7.1898

† Hilversum, 24.1.1968

Oud- Provinciaal van de Nederlandse Augustijnenprovincie;  
 Stichter van de Congregatie van de Zusters Augustinessen van St. Monica.  
 Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

# Herkomstnamen

ir. M. Cahen

Marggraffstraat 14, Vught

Het is in zijn algemeenheid onjuist het ontstaan van herkomstnamen, d.z. plaatsnamen als familienaam, op migratie terug te voeren. (Zie het artikel van dhr Reinsma over de inleiding van dhr BUITENHUIS tot deel 11 van het Nederlands Repertorium van Familienamen, NRC-Handelsblad van 4.7.1978).

Nagenoeg zeker zijn dergelijke namen in eerste instantie niet door de betrokkene geadopteerd, doch hen veeleer door de omgeving, dan wel relaties op natuurlijke wijze opgedrongen; die omgeving te interpreteren als de plaatsen, dichtbij of verder af waar de betrokkene te doen had. Zo b.v. de markten waar kooplieden van elders kwamen of boerennederzettingen, bezocht door marskramers.

Adellijke familienamen even buiten beschouwing latend, mag vrij zeker gesteld worden dat de betrokken zelf na zijn migratie weinig aanleiding had om de plaats van zijn herkomst naar voren te schuiven. Die migratie had immers maar al te vaak politieke en/of materieële oorzaken, en veel animo om zich door een familienaam aan het door omstandigheden afgedwongen vertrek te herinneren, was er waarschijnlijk zelden.

In adellijke namen duidde de herkomst daarentegen op machtsgebied en/of bezit, en ging derhalve van de persoon zelve uit.

Het voorzetsel 'van' gaf hier dus die macht of bezit weer.

Dat 'van' werd echter nauwelijks door *derden* gebruikt. (Zo duidt nog steeds de hoge Engelse adel over een kastegenoot sprekend, deze aan met de plaatsnaam in zijn titel: Marlborough, Bedford, Mountbatten(Battenberg) enz.

Die *derden* zelf woonden dan uiteraard niet in de plaats in kwestie.

Deze gebruiken zijn ons al uit de geschiedenislessen van de lagere school bekend: In de intrige rond Floris de Vijfde, Graaf van Holland, hoorden we over de mannen Velsen, Woerden, Renesse, Avesnes en meer dezulke.

Redenen van irredentisme laten Gijsbert, Van Amstel noemen.

Zover behoeven we echter niet terug. De boekjes speken ook over Egmont en Hoorne.

Een ander bewijs kwam ik tegen in de aantekenboeken van de vroegere Joodse Gemeenschap van Oisterwijk 1750 — 1805 (nrs 298 ff van de catalogus der Bibliotheca Rosenthaliana door Dr. L. Fuks).

Hierin worden de contribuabele gemeenschaps leden wonende in de buitengemeenten aangeduid als b.v.: Josef Enthoven, Michel Helvoort, Mozes Beek (Hilvarenbeek), Meir Boksel, Jacob Schravenmoer, Benjamin Kleve, Leib Tilburg e.a.m.

Daarentegen worden de Oisterwijkse leden, en wel de stemgerechtigden onder hen genoemd David bar (zoon van de heer) Akiba, Mordechai bar Simcha. Niet 'autochtone' plaatsgenoten worden vermeld als David Hamburger, Mozes Hagenaar, Jacob Rotterdammer.

We kennen vroegere persoonsaanduidingen onder de joden in Brabant, zoals Zadok Geffen later Van den Bergh, de stamvader van het geslacht, en Leib Boxmeer.

En, als relevant voorbeeld van ver buiten de grenzen, de namen Pierre Monteux en Darius Milhaud. Hun voorvaders woonden in Monteux, een dorp bij Carpentras, resp. in Milhaud, een plaatsje bij Nîmes. In beide steden bestonden oude en bekende Joodse gemeenschappen, waartoe de joden in genoemde dorpen behoord hebben, die, van de stad uit, naar die dorpen benoemd werden.

Dit alles leidt tot de aanname dat het 'Van' in de herkomstnamen secundair tot stand is gekomen, wellicht ook om het gebruik van de adel te volgen.

Mogelijk is dat de reden waarom Napoléon's Decreet van St. Cloud 1808 over de verplichte naamsaangave, het gebruiken van herkomstnamen als zodanig verbiedt.

Deze achterliggende gedachte wint aan kracht wanneer wij zien, dat over beroeps- of streeknamen niets wordt gezegd, en dat die derhalve veelvuldig zijn aangenomen zo ze al niet langer of korter bestonden.

Tussen deze laatsten en de aangenomen beroeps- en streeknamen merken we een interessant verschil. Zijn ze aangenomen, dan staan ze veelal zonder bepalend lidwoord; of evenmin in de genitiefvorm, die in zichzelf een bepaling inhoudt, al is het dan door de uitgangsvervoeging. Zo: Schipper, Vischjager, Timmerman, Ziekenoppasser, Kruier, Duits, en vele andere. Men gaf daarbij, zelve, eigen beroep of karakter aan.

Bestonden ze reeds, dan kon het een aanduiding zijn, *door derden* aan een der voorvader gegeven: De Scipper, of Schippers (zoon), Timmermans, De Waard, De Fries, De Vlaming.

Deze namen niet te verwarren met Franse namen met voorzetsel 'de', waar het hele gamma van 'Van' namen speelt.

In de loop der tijden zijn vele uitzonderingen op het besproken stramien ontstaan, doch het heeft niettemin zin om de structuur ervan te blijven onderkennen.

# Bijdragen tot de Geschiedenis van Kempen- en Peelland

Redactie-adres: Purmerstraat 14, 5628 HE Eindhoven, tel. 040 - 423023.

De redactie van de Bijdragen is verheugd U te kunnen mededelen, dat het derde deel is verschenen van de reeks Bijdragen tot de geschiedenis van Kempen- en Peelland: *De kohieren van de honderdste penning van Gestel, Strijp, Stratum en Meerveldhoven en extracten uit het kohier van Oerle, 1569—1571*, door J. Th. M. Melssen uit Eindhoven.

De honderdste penning is een belasting, die door Alva in 1569 aan de Staten-Generaal werd voorgesteld en na enige moeilijkheden werd goedgekeurd. Ten behoeve van de inning van deze belasting werden kohieren samengesteld, waarin wij o.a. alle namen van huurders, pachters, eigenaars en vruchtgebruikers van onroerende goederen aantreffen, evenals een opgave van de bezittingen van de respectievelijke steden en dorpen. Tot nu toe zijn er slechts een 37-tal exemplaren uit Noord-Brabant bekend. Deze kohieren zijn een rijke bron voor genealogisch onderzoek en voor de studie van o.a. de spreiding van voor- en familiena-men, het grootgrondbezit, grondgebruik, geestelijke goederen en (mogelijke) reconstitues van stads- en dorpsplattegronden aan het einde van de zestiende eeuw.

Het ligt in de bedoeling in de komende jaren alle bewaard gebleven kohieren van Kempen- en Peelland te publiceren.

De eigenlijke transcripties of letterlijke weergaven van de teksten van de kohieren, beschrijving van het uiterlijk en indeling van de kohieren, een opgave van de opbrengst van de honderdste penning, aangevuld met een beschrijving van de tijdsomstandigheden door Drs. H. G. M. Hutten. Het geheel is voorzien van een notenapparaat. Na de transcripties volgen de registers van persoons-, plaats- en zaaknamen, alsmede een tweetal bijlagen, te weten de tiendverpachtingen van de tienden van het kapittel van Cortessem onder Son, Nuenen en Strijp (1568—1576) en een vergelijking van de korenmaten van bovengenoemde dorpen met die van 's-Hertogenbosch (1571).

De prijs van deze uitgave bedraagt bij intekening f 19,50, los f 24,50. Het werk kan *alleen* worden besteld door overschrijving van het genoemde bedrag op postrekening 23.22.857 ten name van J. Th. M. Melssen te Eindhoven. Naast R 2166—// dient men tevens het gewenste aantal exemplaren te vermelden. Het werk wordt U franco toegezonden.

De redactie van de bijdragen houdt zich gaarne aanbevolen voor suggesties, die meer bronnenpublicaties tot gevolg kunnen hebben.

## Genealogie Wijnands

Aanvulling De Brabantse Leeuw nr. 5 en 6 mei/juni 1974 bladz. 87 e.v.

M. Kooistra-Kruijff,  
Noorderlaan 33, Someren

Wijlen Mr. Dr. W. de Vries heeft in zijn genealogie Wijnants op blz. 87 van bovengenoemde jaargang uitvoerig beschreven ene Hendrien Klerks, ook zich noemende Hendriena Daams. Hij vermeldde dat hij haar doop te Heeze niet heeft kunnen vinden.

Haar ouders waren echter: Jan Corstens Clercks welke als j.m. van Heeze, te Heeze otr. resp. trouwde 28 april/13 mei 1703 met Josijn Peeters van Meel, j.d. van Heeze. Hun derde kind, de bedoelde dochter Henderijn werd te Heeze gedoopt op 14 februari 1708. De achternaam Clercks of Klerks is dus in elk geval juist. De verklaring waarom Hendriena Klerks zich soms Hendriena Daams noemde, heb ik nog niet kunnen vinden.

Bladz. 90. Jan van Uythoven (zie VI) is na de dood van Huiberdina van Poppel, hertrouwd te Deurne op 20 januari 1861 met Johanna Gijsberdina Damen.

Hij overleed te Amsterdam oud 62 jaren, winkelier, op 3 december 1877. Jan van Uythoven voornoemd, is dus niet geëmigreerd naar de U.S.A.

Heeze 4.7.R.A.  
akte 7721.B,S.A'dam.

## Jan de Hont de Jonge en zijn familie

Aanvulling op De Brabantse Leeuw, jrg. 26, p. 77.

J. N. Leget  
Dr. Hermanslaan 36, Oss

Op voetnoot 14 valt de volgende aanvulling te geven:

„Schapen in de Graafschap Lingen” is een dorp op ca 18 Km ten zuid oosten van de stad Lingen. Deze duitse stad ligt aan de Ems, ongeveer 30 Km ten noord-oosten van Denekamp.

De stad Lingen werd in 1597 door Prins Maurits veroverd, waardoor de Prins van Oranje graaf van Lingen werd. De stad bleef in het bezit van de Oranje's tot de dood van Prins Willem III op 19.3.1702, echter met een onderbreking van 1605 — 1633. In 1605 werd de stad door Spinola heroverd; in 1633 verdreef Frederik Hendrik de Spanjaarden.

Na het overlijden van Prins Willem III speelde zijn vertegenwoor-

diger, Dankelman, op 25.3.1702 de graafschap Lingen in handen van de Pruisisch koning Friedrich I.

Op 2.6.1674 werd de uitoefening van de RK godsdienst per decreet verboden, welk verbod door de pruisische koning op 7.6.1702 bevestigd werd. Door de bemoeienis van de bisschop van Münster werden op 17.8.1717 de scherpe verbodsbepalingen tegen de RK eredienst enigszins verzacht.

Hoewel het godsdienstig klimaat voor de overwegend katholieke bevolking iets verbeterde, bleef de economische toestand — in ieder geval voorlopig — zeer slecht. Hierdoor emigreerden zeer vele mensen.

Litteratuur:

Gens Nostra 26 p. 35 (1971)

Lingen, 975 — 1975. Ausgabe: Institut für vergleichende

Städtegeschichte. Münster-Westfalen

ISBN: 3-980064-0-9

## Oud-archieven Oisterwijk en Moergestel

Uit het bestuderen van de oud-archieven van Oisterwijk en Moergestel zijn de onderstaande werken ontstaan:

J. N. Leget, Een eeuw borgbrieven door schepenen van Oisterwijk 1669—1776, 131 blz. uitgevoerd in foto offset Din A4 formaat. Ca. 1100 namen. Bijzonder eenvoudig uitgevoerd.

Prijs f 4,50.

J. N. Leget, Borgbrieven ingeleverd bij schepenen van Oisterwijk en Vertrokken personen uit Enschoot, Haaren en Heuclom, 152 blz. uitgevoerd in foto offset Din A4 formaat. Ca. 1200 namen. Bijzonder eenvoudig uitgevoerd. Prijs f 5,50.

J. N. Leget, Borgbrieven, afgegeven door schepenen van Moergestel, 105 blz. uitgevoerd in foto offset Din A4 formaat. Ca. 950 namen. Bijzonder eenvoudig uitgevoerd. Prijs f 4,—.

Deze prijzen zijn netto. Porto: f 2,75 per boek extra.

U kunt deze uitgaven bestellen bij:

J. N. Leget, Dr. Hermanslaan 36, 5348 JK OSS

Postgiro 218 34 74

## Archiefdagen 1979

De archieven in Nederland worden door duizenden bezocht. Deze bezoekers en gebruikers en alle die belang stellen in het archiefonderzoek zijn van harte welkom op de archiefdagen, welke de Vereniging van Archivarissen in Nederland organiseert op 18 en 19 oktober 1979 in het Jaarbeurscentrum te Utrecht.

In 1979 zullen in vele landen archiefweken worden gehouden en de Vereniging van Archivarissen in Nederland heeft in het kader hiervan de gebruiker centraal gesteld in een congres gewijd aan het thema dienstverlening.

Op 18 oktober zullen vier sprekers — niet-archivarissen — de

verschillende kanten van het werken in of met archieven als gebruikers belichten. Als de plannen doorgaan zal op diezelfde dag voor de eerste keer een film worden vertoond over het archiefwezen in Nederland, eveneens een der Nederlandse activiteiten voor de internationale archiefweken 1979. De maker van de film en de sprekers zullen als forum vragen van de congresbezoekers beantwoorden.

De tweede dag zullen archivariissen aan het woord komen, die de dienstverlening van hun kant naar voren zullen brengen.

In april zal het definitieve programma bekendgemaakt worden en de voorlopige inschrijving worden opengesteld bij de Vereniging van Archivariissen in Nederland, Spiegelstraat 15, Zutphen. Noteert U alvast deze dagen.

## **Het verzamelen van (oude) foto's en ansichten**

1 april a.s. organiseert de Stichting Brabants Heem in Klein Speyck, Oisterwijk, van 11.00 tot uiterlijk 16.00 uur een kaderdag met als thema: het verzamelen van (oude) foto's en ansichten. Nadere informatie bij de secretaris, Nieuwstraat 74, Eersel, tel. 04970-2208.

## **Richtlijnen voor het bewerken van genealogische publikaties**

Bij het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde, Bleijenburg 5, 's-Gravenhage is verschenen een zeer handig boekje: Richtlijnen voor het bewerken van genealogische publikaties.

## **Obituarium van de Sint-Jan**

Als nummer 23 van de Boschboombladen verscheen het Obituarium van de Sint-Jan te 's-Hertogenbosch, waarin drs. M. Spierings alfabetisch die namen uit het obituarium (dodenregister, echter zonder data) opsomt die behoren tot de inwoners van Den Bosch en verre omgeving uit de periode 1280 — 1440.

Besteladres: J. van der Vaart, Zuidwal 11, 's-Hertogenbosch. Verkoopprijs ca. f 10,—.

## **Te koop aangeboden**

Wegens algehele invaliditeit moet ik mijn werkzaamheden op genealogisch terrein beperken. Daarom bied ik aan een volledig gedocumenteerde genealogie Sartel van 1744 tot heden voor f 80,—.

Th. van Dun, Kruidenlaan 250, 5044 CS Tilburg.

## Vragen

### DE NECKER (NICKER)

Wie kan inlichtingen verschaffen over de familie en afkomst van Adriaan de Necker, die in 1711 te Kaapstad aankomt in dienst van de V.O.C.; bij zijn huwelijk op 6 februari 1718 heet hij afkomstig van Deurne, terwijl in zijn testament van 23 april 1737 melding wordt gemaakt van Liessel. Bekend is, dat een hiaat in het doopboek van Deurne & Liessel (1690—1697), het onderzoek ernstig bemoeilijkt.

F. D. R. de Necker, Postbus 127, Kroondal 0350, Transvaal, Zuid-Afrika

### BUIJCK

Wie kan mij inlichtingen geven over de familie en afkomst van Cornelis Pietersz Buijck in 1679 burgemeester te Moerstraten. E. A. A. van der Par, Mauslaan 1, Slidrecht

### SARIS

Contact gezocht met eenieder die mij verdere gegevens kan verstrekken over het geslacht Saris. Ook voor geboorten en huwelijken van 1882 tot heden en overlijden van 1882 tot 1940 en van 1970 tot heden.

Ik bezit een boek van ongeveer 800 blz. waarin het *Tongelrese geslacht Saris en haar nakomelingen* wordt beschreven vanaf ongeveer 1500 tot op heden. Zover mij bekend stamt ieder die Saris heet en rooms katholiek is van dit geslacht af.

Kopieën van dit boek in zijn geheel of gedeeltelijk zijn bij mij verkrijgbaar tegen de prijs van het kopiëren en verzenden.

Ook heb ik vele gegevens van het Protestantse geslacht Saris van Texel en het Noordelijk gedeelte van Nederland. Ook gegevens van Saris en Serris zijn in mijn bezit.

Martin C. Saris, 4536 Julepdrive, Murray, Utah, U.S.A. 84107

### WIE HELPT MIJ?

Te Escharen R.K. werd 28 januari 1728 gedoopt: Matthias fil. leg. van Joannis Willems van Beerenbroeck en Catharina Thijsen. Susc. Joannes Sloodmaeckers et Adriana Thijssen. Kan een van de lezers mij nader informeren?

L. W. A. Berenbroek, Hengstdalseweg 249, 6523 EJ Nijmegen.

### OUDE JAARGANGEN

Voor belangstellenden hebben wij nog in voorraad een aantal complete en losse afleveringen van oude jaargangen.

In deze aflevering is ingelegd een kaart met nadere informatie/annex bestelkaart.

# de brabantse leeuw



Tweemaandelijks tijdschrift van de Sectie voor Geslacht-, Naam- en Wapenkunde van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant.

Redactie: mr. G. Berkelmans; dr. ir. C. H. J. M. van den Brekel; J. P. H. Goossens; J. Th. M. Melssen; drs. G. J. W. Steijns; J. H. G. J. van Heeswijk, redactiesecretaris, Postbus 29, 5330 BD Kerkdriel.

Abonnement per jaargang: binnenland f 23,—; buitenland f 25,—; inclusief porti. Men wordt verzocht te betalen via een toe te zenden acceptgirokaart. Opzeggingen alleen schriftelijk mogelijk vóór 1 december.

Administratie: Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch, tel. 073 - 139484, postgiro 3879363.

JAARGANG 28 NR. 2

MAART - APRIL 1979

## Vughtse persoonsnamen in 1562

drs. A. C. M. Kappelhof

Lagemorgenlaan 186, 5223 JC Den Bosch

### 1. De „gemeyne buydelganck”

Dat archieven soms stukken bevatten die men er helemaal niet verwacht aan te treffen, is een bekend feit. Een goed voorbeeld zijn de archieven van de Duitse Orde te Vught, waarvan de inventaris nog dit jaar zal verschijnen in de z.g. gele reeks inventarissen van het Rijksarchief in Noord-Brabant. Temidden van stukken die thuishoren in het archief van de balije Oudenbiezen, treffen we bescheiden aan die een tipje van de sluier oplichten van de bouwgeschiedenis van de St. Lambertuskerk van Vught. De jaren '80 van de 16de eeuw brachten voor het Noordbrabantse platteland dood en verwoesting en ook Vught kreeg volop zijn deel. Het dorpsarchief moet in deze zwarte tijd volledig verloren zijn gegaan en daarom zijn deze stukken van grote betekenis<sup>1</sup>.

De St. Lambertuskerk was een van de twee Vughtse parochiekerken. Heden ten dage resteren van het kerkgebouw alleen nog de toren en het koor met het dwarsschip. Deze delen van de kerk zijn in 1618 herbouwd, maar de oorspronkelijke kerk, een fraai voorbeeld van z.g. Kempische Gothiek, moet een veel hogere toren gehad hebben (zie foto). In de zomer van 1562 richtte een onweer grote schade aan: vermoedelijk is de bliksem ingeslagen en brandden de houten kap van de toren en het dak van het schip geheel af. De meeste glas-in-lood ramen van de kerk

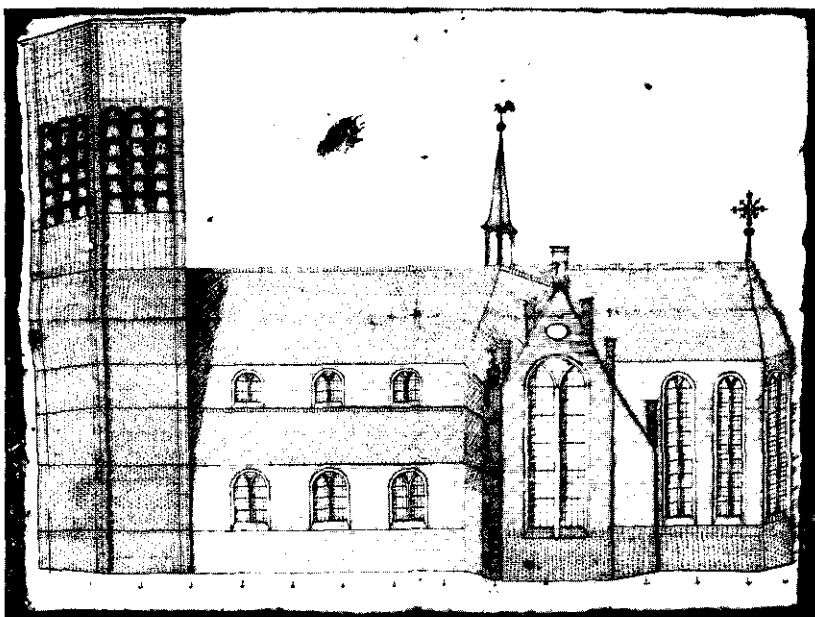
werden zo beschadigd, dat ze vervangen moesten worden. Op 22 juli 1562 kwamen de pastoor en de kerkmeesters af met de leidekker mr. Hendrik van Venlo overeen, dat deze de daken zou dekken. In augustus volgde een contract met een aannemer over de herbouw van de houten kap van de toren. De voorwaarden, waaronder dit werk werd aanbesteed zijn bewaard gebleven en verschaffen ons nogal wat bouwkundige bijzonderheden<sup>8</sup>. Er wordt verwezen naar een „patroon”, een bouwtekening die de aannemer moet gebruiken. De kap bestond uit twee verdiepingen („stagien”), waarvan de eerste 11 voet (ca 3,10 m) hoog was en de tweede bestond uit acht stijlen die uitkwamen in de ster van de peer. Halverwege zat de lantaarn, een opengewerkt gedeelte. De peer werd bekroond door een kruis. De maten van de verschillende soorten balken en de soort hout worden nauwkeurig aangegeven. Er was ook nog een kleinere traptoren („weyndelsteen”) naast de grote toren die ook een kap bekroond met een peer had.

In september kon de glazenier mr. Peter uit de Kerkstraat (in Den Bosch) aan het werk. Hij moest de bedorven ruiten in de kerk verwijderen en vervangen door nieuw glas. Wat van het oude glas nog bruikbaar was, moest hij verwerken in een aantal ruiten in de toren. Voor de rest behoorde hij dubbel Bourgondisch glas en dubbel lood - bedoeld worden de loden strips waarin de stukken glas gevat zijn - te gebruiken.

De vensters in de toren zijn waarschijnlijk zeer omvangrijk geweest. Zoals dat ook in de tweede helft van de 19de eeuw veel gebeurd is, schonken de rijkste en aanzienlijkste parochianen ieder een raam. In de St. Lambertusparochie van Vught waren dit in 1562:

- jonker Gijsbert Heym (bewoner van Maurik) en zijn echtgenote
- jonker Franchois van Rijswijck (kastelein van Oud-Herlaar) en zijn echtgenote
- jonker Goessen van Brecht
- Jan Horckmans, de pastoor van de andere Vughtse parochie gewijd aan St. Petrus
- Robbert Jansz. van Os, kapelaan van de St. Lambertusparochie
- heer Laureyns, rector van de kapel van Cromvoirt
- Frank Jacobsz., kerkmeester van de St. Lambertusparochie
- Adriaan Stansen, kerkmeester van de St. Lambertusparochie
- Derick Cornelis van Cromvort, kerkmeester van de St. Lambertusparochie
- Antonis Jacobsz.

Eveneens is een bestek bewaard gebleven van het schip (de „buik”), dat details verschaft over het interieur en de eredienst<sup>9</sup>.



Pentekening van de St. Lambertuskerk van Vught vóór de verwoesting van 1603. Mogelijk dateert deze tekening uit 1562. (Archieven Duitse Orde te Vught, no. 130; formaat 56 x 44 cm) Foto: Jan van Assen, Rijksarchief in Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch.

Het spreekt vanzelf, dat de herbouw veel geld kostte. Het fonds, waaruit het normale onderhoud van de kerk werd betaald, de kerkfabriek, was hier niet op berekend. Het devies luidde toen - en nu ook nog wel - de collecte oftewel de „gemene buydelganck”. Op diverse tijdstippen gingen de kerkmeesters rond door de parochie, waartoe toen Cromvoirt en Deuteren (elk met een eigen devotiekapel) en voorts 't Reut (ongeveer waar nu de Isabellakazerne ligt), de Vughterdijk, Frankenhofstad en aan de overzijde van de Dommel het kasteel Oud-Herlaar en directe omgeving behoorden. De kerkmeesters maakten een lange lijst met namen en daarachter de bedragen die de parochianen geschonken hadden. Lieden die niets gaven werden ook genoteerd. Beroepen en andere bijzonderheden zijn meestal niet vermeld. We mogen er vanuit gaan, dat steeds de hoofden van de huishouding en de alleenstaande personen zijn genoteerd. Dit stuk, in tweevoud bewaard gebleven, lijkt ons tamelijk zeldzaam en maakt het mogelijk de bevolking van een deel van het dorp Vught te analyseren<sup>1</sup>.

De collecte bracht iets minder dan f 200,— op. De resten van

de vernielde toren waren nog goed voor f 20,—. Het gerucht ging bovendien, dat een „lijnwatier” uit Den Bosch, genaamd Jan van Esschen, f 10,— zou willen bijdragen. Terloops vestigt dit de aandacht op de belangrijke linnennijverheid in Den Bosch en omgeving in het midden van de 16de eeuw. De „lijnwatiers” zijn kooplieden-ondernemers die het spinnen en weven uitbesteden aan huiswerkers op het platteland. Deze ruisarbeiders, vaak kleine boeren en geassisteerd door vrouw en kinderen, worden voor hun arbeid door de koopman-ondernemer per stuk betaald. De ondernemers lieten deze bewerkingen op het omringende platteland verrichten, omdat het loonniveau daar veel lager lag dan in de steden. Het bleken geschiedde ongetwijfeld op de vele graslanden onmiddellijk buiten de wallen van Den Bosch, terwijl de Dommel en de Aa overvloedig water leverden voor het wasen. In Vught woonden waarschijnlijk veel lieden die voor Jan van Esschen plachten te werken en daarom verwachtte (of hoopte?) men, dat hij ook iets voor de Vughtse kerk zou willen doen.

Een ander gegeven werpt wat meer licht op het kerkbestuur in die tijd. In later tijd is de invloed van de gewone parochianen op het beheer van het kerkegoed zeer gering. In de 16de eeuw gaat dat anders: voor belangrijke beslissingen — en hieronder vallen alle extra uitgaven, leningen en vervreemdingen van kerkegoed — is de toestemming vereist van de bisschop en van alle „naeburen”, die daartoe in de kerk of op het kerkhof bijeen geroepen worden. Op 29 september 1562 komt slechts een deel van de geburen bijeen en besluit men f 30,— uit de bieraccijns, die vanwege het dorp geheven wordt, aan te wenden voor de herbouw, maar dit besluit is voorlopig: „*mer voer all sall men yerst vercrigen 't consent van den anderen naeburen . . .*”. De toestemming van de notabelen is niet voldoende. De schepenen of de schout treden hier helemaal niet op, hetgeen nog eens bevestigt, dat dorpsbestuur en schepenbank in principe los van elkaar staan en dat het beheer van de kerkfabriek een taak van het dorpsbestuur en de bisschop gezamenlijk was. Het dorpsbestuur bestaat in wezen uit de gezamenlijke geburen, waarbij de notabelen haast vanzelf een zware stem gehad zullen hebben. Een lening van maximaal f 500,—, die in 1526-1527 afgesloten wordt om de bouw van de kerk en de toren te voltooien, heeft de goedkeuring nodig van het kerkbestuur (pastoor en kerkmeesters), de oud-kerkmeesters en vertegenwoordigers van de geburen van Vught en Cromvoirt<sup>5</sup>. Eenige jaren eerder gaf de bisschop van Luik echter verlof om 200 Rijns gulden te lenen, nu bestemd voor de bouw van de toren van de kerk<sup>6</sup>. Na deze uitweiding over het plaatselijke bestuur, keren wij terug tot de lijst van 1562.

## 2. De bevolking van de St. Lambertusparochie in 1562

De lijst van contribuanten bevat in totaal 226 namen van personen verdeeld over vier wijken:

|                      |                |
|----------------------|----------------|
| Vughterdijk en Reut  | 63 namen       |
| Dorp en Heikant      | 95 namen       |
| Cromvoirt            | 54 namen       |
| Oeteren (= Deuteren) | 10 namen       |
| notabelen            | <u>4 namen</u> |
|                      | 226 namen      |

Voorop staat de pastoor tevens commandeur van Vught die f 100,— in het zakje deed. Op een totale opbrengst van f 174,98 (de bedragen zijn alle in guldens van 20 stuivers) is dat meer dan de helft en dus bijzonder veel. Achter de namen van de andere notabelen zijn geen bedragen ingevuld. We treffen hier weer de jonkers Goessen van Brecht, Franchois van Rijswijk en Gijsbert Heym aan evenals de Karthuizers die sedert 1473 hun klooster genaamd Sophiae Domus in Vught hadden.

Wanneer we onder groot voorbehoud de gemiddelde grootte van het huishouden op 4,5 à 5,5 stellen, komen we uit op een bevolking van ca 1000 à 1200 personen. De andere Vughtse parochie is waarschijnlijk kleiner geweest. Tot de parochie van Vught-St. Lambertus hoorde ook de volkrijke Vughterdijk, die overigens voor een deel tot het vrijdom van de stad Den Bosch behoorde en in feite een voorstad van Den Bosch vormde. Wellicht staat hiermee in verband, dat de parochianen van Vught-St. Lambertus in de 15de—16de eeuw hun kerk opnieuw optrokken in gothische stijl, terwijl de St. Petruskerk volgens een laat 18de eeuwse tekening van H. Verhees nog van „duifsteen” (= tufsteen) was. Nade 13de eeuw wordt tufsteen als bouw materiaal weinig meer gebruikt. In Vught-St. Petrus kwam het kennelijk niet tot nieuwbouw in gothische stijl.

Indien we de bevolking van de St. Petrusparochie stellen op de helft van die van de St. Lambertusparochie (minder zal het zeker niet geweest zijn), komen we voor Vught als geheel uit op een bevolking in de orde van grootte van minstens 1500 à 1900 personen. Deze bevolkingsomvang bestempelt Vught tot een van de grootste plaatsen in het Kwartier van Oisterwijk. Dit is ook in overeenstemming met de cijfers van de haardstedentelling van 1525<sup>7</sup>, Vught komt dan op de vijfde plaats na Tilburg, Oisterwijk, Hilvarenbeek en Boxtel en voor Waalwijk (dat stedelijke rechten had! en Loon op Zand.

De bedragen die door de Parochianen gegeven werden variëren maar komen zelden boven de f 5,—. De twee op de Vughterdijk wonende kerkmeesters gaven echter behalve een raam in het

venster van de toren nog eens *f* 6,— resp. *f* 10,—. Een frequentieverdeling van de bedragen ziet er als volgt uit:

| grootteklasse         | aantal malen |
|-----------------------|--------------|
| niets ingevuld        | 73           |
| 1,0 — 1,9 stuiver     | 15           |
| 2,0 — 2,9 stuiver     | 38           |
| 3,0 — 3,9 stuiver     | 10           |
| 4,0 — 4,9 stuiver     | 11           |
| 5,0 — 9,9 stuiver     | 38           |
| 10,0 — 19,9 stuiver   | 22           |
| 1,0 — 4,9 gulden      | 15           |
| 5,0 — 9,9 gulden      | 3            |
| 10,0 — en meer gulden | 1            |
|                       | <hr/> 226    |

De niet-gevers vormen de grootste groep, waarbij het opvallend is dat de Cromvoirtenaren niet erg warm lopen voor de collecte: 33 van de 54 hoofden van de huishouding van dit gehucht dat een eigen kapel had, gaven niets. Rond 1600 beklagt de pastoor van de St. Lambertusparochie er zich tegenover zijn superieuren over, dat die van Cromvoirt op hoogtijdagen weigerden naar de kerk van Vught te komen, ofschoon dat tussen pastoor en geburen uitdrukkelijk was afgesproken. In 1717 werd Cromvoirt na veel vijven en zessen een zelfstandige parochie<sup>4</sup>. Was het separatisme van Cromvoirt in 1562 al voelbaar of waren de geburen van Cromvoirt armer dan die van Vught-St. Lambertus? De lieden van de Vughterdijk gaven gemiddeld meer dan twee maal zo veel als de bewoners van het dorp, zoals blijkt uit het volgende staatje:

| naam wijk           | totaal bedrag        | gemiddeld bedrag per persoon           |
|---------------------|----------------------|----------------------------------------|
| Vughterdijk en Reut | <i>f</i> 38,38       | <i>f</i> 0,609                         |
| Dorp en Heikant     | <i>f</i> 24,13       | <i>f</i> 0,254 (excl. de pastoor zelf) |
| Cromvoirt           | <i>f</i> 9,58        | <i>f</i> 0,181                         |
| Deuteren            | <i>f</i> 2,90        | <i>f</i> 0,290                         |
|                     | <hr/> <i>f</i> 74,99 | <i>f</i> 0,333                         |

Het is te riskant hier conclusies over de geloofsijver of de welstand van de bewoners van de verschillende gehuchten uit te trekken.

### 3. De voornamen

De lengte van de lijst maakt het verantwoord eens te kijken naar de voornamen die de Vughtenaren toen voerden. We telden 197

mannen en 29 vrouwen. Het aantal mannennamen bedroeg 45 tegen 22 vrouwenamen. Bij de vrouwen lijkt er dus meer variatie in voornamen geweest te zijn. Het volgende staatje vermeldt in de oorspronkelijke spelling de voornamen en het aantal malen, dat ze voorkomen. Van drie personen is de voornaam niet vermeld.

*a. mannennamen:*

|                       |      |              |   |
|-----------------------|------|--------------|---|
| Jan                   | 25 x | Ge(r)rit     | 2 |
| Johan                 | 19   | Eymert       | 2 |
| Hen(d)rick            | 11   | Mathijs      | 2 |
| Peter                 | 10   | Thomas       | 2 |
| Adriaan               | 10   | Heymen       | 2 |
| Gijsbert              | 8    | Marcelis     | 2 |
| Jacob (-p)            | 8    | Franchois    | 1 |
| Willem                | 8    | Michiel      | 1 |
| Wouter                | 8    | Dries        | 1 |
| Cornelis              | 8    | Schalck      | 1 |
| Arndt                 | 7    | Joachim      | 1 |
| Claes                 | 5    | Gerlinck     | 1 |
| Anthonis (of: Thonis) | 5    | Bartholomeus | 1 |
| Herman                | 4    | Alexander    | 1 |
| Frank                 | 3    | Reymert      | 1 |
| Frans                 | 3    | Jaspar       | 1 |
| Franchois             | 1    | Andries      | 1 |
| Joest                 | 3    | Joerde       | 1 |
| Lenart                | 3    | Gerart       | 1 |
| Matheus               | 3    | Jycken       | 1 |
| Goesen                | 2    | Evert        | 1 |
| Symon                 | 2    | Marten       | 1 |
| Joeris                | 2    | Emont        | 1 |
| totaal 45 namen       |      |              |   |

*b. vrouwenamen:*

|                 |     |           |   |
|-----------------|-----|-----------|---|
| Jenneken        | 3 x | Merycken  | 1 |
| Peterken        | 2   | Lysken    | 1 |
| Anna            | 2   | Luytken   | 1 |
| Lenartien       | 2   | Luytien   | 1 |
| Heylken         | 2   | Grietien  | 1 |
| Truycke         | 1   | Magdaleen | 1 |
| Grietken        | 1   | Margriet  | 1 |
| Joostien        | 1   | Goertien  | 1 |
| Styntien        | 1   | Geertien  | 1 |
| Toniskien       | 1   | Lyntien   | 1 |
| Gultien         | 1   | Lysbet    | 1 |
| totaal 22 namen |     |           |   |

Wel zeer opvallend is dat de meeste vrouwenvoornamen het verkleinend achtervoegsel -ken of -tien hebben, terwijl dit bij de mannen niet voorkomt. Een verklaring voor dit verschijnsel durf ik hier niet te geven. Bij de mannenvoornamen is Jan of de variant Johan zeer populair.

#### 4. *Vergelijking met Eindhoven c. 1570*

Dankzij de publikatie van het kohier van de honderdste penning van Eindhoven, dat is aangelegd in 1570—1571 kunnen we het dorp Vught met de stad Eindhoven vergelijken". In dit kohier worden de namen vermeld van nagenoeg alle eigenaars en gebruikers (pachters, huurders of vruchtgebruikers) van land en huizen.

De vrouwen zijn ook hier in de minderheid: 71 personen tegenover 245 mannelijke personen. De variatie onder de vrouwenvoornamen is hier wederom groter, terwijl ook Jan hieronder de mannen verreweg de meeste aanhang heeft. De talrijke vrouwennamen eindigend op -ke(n), waarvan het merendeel thans niet of nauwelijks nog in zwang is, vallen hier ook in het oog. De twee volgende staatjes vermelden de meest voorkomende voornamen én de voornamen die slechts één maal genoemd worden.

##### a. *mannenvoornamen:*

|           |    |                                                                                            |
|-----------|----|--------------------------------------------------------------------------------------------|
| Jan       | 43 | x } deze vier namen worden door 97 personen ( 40% van het totaal aantal personen) gedragen |
| Willem    | 19 |                                                                                            |
| Pe(e)ter  | 18 |                                                                                            |
| Hen(d)rik | 17 |                                                                                            |
| Jacob     | 8  |                                                                                            |
| Wouter    |    |                                                                                            |
| (Wauter)  | 7  |                                                                                            |
| Goyaart   | 6  |                                                                                            |
| Dieryck   | 6  |                                                                                            |
| Aert      | 6  |                                                                                            |
| Ger(r)it  | 6  |                                                                                            |
| Anthonis  | 5  |                                                                                            |
| Gijsbert  | 5  |                                                                                            |

Bovengenoemde dertien voornamen worden door 153 van de mannelijke personen gedragen.

Slechts één maal komen voor:

|           |          |
|-----------|----------|
| Aelbert   | Gerart   |
| Arie      | Goart    |
| Bastiaan  | Goesen   |
| Bernaert  | Herman   |
| David     | Hoogaert |
| Dominicus | Hubert   |
| Floris    | Jaspar   |
| Frank     | Jen      |

|          |                     |
|----------|---------------------|
| Joseph   | Moyses              |
| Claes    | Ott                 |
| Crol     | Pauwels             |
| Lodowyck | Robbert             |
| Lucas    | Simon               |
| Marcus   | Steven              |
| Marten   | Thonis              |
| Matheus  | Walraven            |
| Meeus    | totaal 33 voornamen |

In totaal waren er 67 verschillende voornamen in omloop, waarvan de helft (33) slechts één maal. De 71 vrouwen droegen 39 namen, waarvan meer dan de helft (21) slechts één keer voorkomt.

b. De meest voorkomende *vrouwenvoornamen* zijn:

|          |     |           |     |
|----------|-----|-----------|-----|
| Anna     | 6 x | An        | 3 x |
| Lyn      | 4   | Heylken   | 3   |
| Meriken  | 4   | Mary      | 3   |
| Margriet | 4   | Geertruyt | 3   |
| Lysken   | 4   | Jenneken  | 3   |
| Lyntien  | 3   |           |     |

De eenmalige voornamen zijn 22 in getal en luiden als volgt:

|                                                 |                     |
|-------------------------------------------------|---------------------|
| Aelbertken                                      | Jut                 |
| Ariken                                          | Luijt               |
| Baetken                                         | Luytken             |
| Beatrix                                         | Lyb                 |
| Dingen                                          | Lijs                |
| Eelken                                          | Magdaleen           |
| Elske                                           | Mari                |
| Engelken                                        | Metken              |
| Fycken (hier als vrouwen-<br>voornaam gebruikt) | Nees                |
| Heyl                                            | Tryntken            |
| Hilleken                                        | Willemke            |
|                                                 | totaal 22 voornamen |

De namen op -ke(n) komen vaak voor naast de stamnamen zonder het verkleinend suffix:

|                |                |
|----------------|----------------|
| Lyn — Lyntken  | Heyl — Heylken |
| Luyt — Luytken | Jut — Jutken   |
| Nees — Neesken |                |

of als parallel van mannelijke voornamen:

|                      |                     |
|----------------------|---------------------|
| Aelbert — Aelbertken | Arie — Ariken       |
| Lys — Lysken         | Jen(Jan) — Jenneken |
| Hendrik — Hendrikske | Willem — Willemke   |

Voornamen die afgeleid zijn van Maria komen wel voor maar zijn niet zo populair als men zou verwachten op grond van de enorme Mariadevotie die we uit de late Middeleeuwen kennen.

In Vught is in 1562 zelfs geen enkele vrouw naar Maria genoemd.

Daarentegen komen we de naam van Anna, de moeder van de H. Maria, wel enige malen tegen. In deze tijd was de H. Anna onder het gewone volk bijzonder populair<sup>10</sup>.

### 5. *Vergelijking met West-brabantse voornamen*

We hebben gezocht naar meer vergelijkingsmateriaal in het westen van de provincie Noord-Brabant. Een lijst van namen van grondbezitters in Moerstraten (thans gemeente Wouw) uit 1515 en een lijst van inwoners van Etten (thans gemeente Etten-Leur) uit 1578 leken ons geschikt een eerste vergelijking te maken<sup>11</sup>. De meest frequente mannenvoornamen waren hier:

| Moerstraten 1515    |      | Etten 1578               |      |
|---------------------|------|--------------------------|------|
| Cornelis            | 16 x | Cornelis                 | 34 x |
| Jan                 | 13   | Jan                      | 29   |
| Jacob               | 8    | Pe(e)ter                 | 17   |
| Adriaan             | 7    | (Pieter 4x)              |      |
| Wouter              | 6    | (Pier 1x)                |      |
| Hen(d)rik           | 5    | Anthonis                 | 14   |
| Pieter              | 5    | Adriaen                  | 13   |
| Anthonis            | 5    | Jacob                    | 10   |
| (Anthuenis)         |      |                          |      |
| totaal 54 namen     |      | totaal 68 namen          |      |
| waarvan slechts 1 x |      | waarvan slechts één maal |      |
| vermeld: 27 namen   |      | vermeld: 29 namen        |      |

Naast de voornaam Jan die ook in het westen geliefd blijkt te zijn geweest, stuiten we hier op de nog populairdere Cornelis, die in Vught op een gedeelte zesde plaats en in Eindhoven met vier vermeldingen op een gedeelte 14de plaats komt. Bij de overige voornamen is niet zo'n duidelijk verschil in populariteit te bespeuren. De vrouwenvoornamen op -ke(n) komen hier ook veel voor: (Etten 1578) Lyntken, Soetken, Janneken, Pieterken en Haylken. Overigens zijn de vrouwen in deze twee lijsten te weinig talrijk om een zinvolle vergelijking mogelijk te maken. Wij vermelden alleen de Ettense vrouwenvoornamen:

|         |     |                 |   |
|---------|-----|-----------------|---|
| Griet   | 1 x | Marye           | 2 |
| Engel   | 1   | Janneken        | 1 |
| Lyntken | 1   | Neel (?)        | 1 |
| Truyken | 1   | Pieterken       | 1 |
| Anna    | 1   | Haylken         | 1 |
| Lijn    | 1   | totaal 14 namen |   |

In 1449 liet de toenmalige heer van het Land van Breda alle *meisseniers* die in zijn gebied woonden registreren<sup>12</sup>. De lijst is alleen bewaard gebleven in een 17de eeuws afschrift van de Bredase griffier-geschiedschrijver A. Havermans (gestorven

1653) en bevat dus mogelijk enkele copieerfouten. De namen van de meisseniers en van enige lieden die beweerden tot deze geprivilegieerde groep te behoren maar dit niet konden bewijzen, zijn in 25 groepen onderverdeeld, die elk één stammoeder hadden (het meissenierschap vererfde in de vrouwelijke lijn). Het merendeel van deze lieden woonde in Princenhage (thans grotendeels gem. Breda). De elders in het Land van Breda vertoevende meisseniers zijn buiten beschouwing gelaten. We hebben hier dus te doen met een groep van 202 personen die door familiebanden met elkaar verbonden zijn en de mogelijkheid bestaat altijd, dat bepaalde voornamen in bepaalde kringen favoriet waren. Aangezien de groep tamelijk groot was, voor de meerderheid uit vrouwen bestond (118 op de 202 personen, = 58%) en ons nog wat verder terugvoert in de tijd, leek het de moeite waard ze eens te analyseren. De namen van de groep die hun meissenierschap niet konden bewijzen, werden eveneens in de analyse betrokken.

De meest geliefde mannenvoornamen waren:

|       |      |           |   |
|-------|------|-----------|---|
| Jan   | 16 x | Dierick   | 5 |
| Peter | 7    | Hen(d)ric | 5 |
| Jacob | 6    |           |   |

terwijl bij de vrouwen het beeld er als volgt uitziet:

|            |      |          |   |
|------------|------|----------|---|
| Lysbeth    | 21 x | Kerstyne | 7 |
| Kathelyne  | 20   | Yde      | 6 |
| Alyt       | 9    | Marie    | 6 |
| Ma(r)griet | 8    |          |   |

Als wat minder bekende namen zouden wij willen noemen: Ansem en Amel (beide één maal vermeld als mannenvoornamen) en onder de vrouwennamen Jeutte (4x), Godelt (1x), Glorie (1x), Oete (2x; twee zusters), Coppen (1x) en Han (1x). De vrouwennamen op -ken komen in Princenhage in 1449 zeer weinig voor. Het is niet verantwoord nu al conclusies te gaan trekken, behalve dat de 15de eeuwse Princenhaagse meisseniers hun kinderen met namen tooiden, die op sommige punten afwaken van datgene, wat we in de 16de eeuw tegenkwamen in West- en Oost-Brabant en dat de H. Johannes (welke, de Evangelist of de Doper?) in de late Middeleeuwen tot patroonheilige van zeer vele jongetjes en ook wel meisjes werd gekozen.

## 6. De Vughtse achternamen

Achternamen zijn te verdelen in patronymica, die zeker in de Middeleeuwen van generatie tot generatie veranderen en overige namen. Het is voldoende bekend, dat ook de achternamen die geen patronymica zijn vóór 1500 gemakkelijk veranderen. Bijna 3/4 van de parochianen van Vught-St. Lambertus draagt een patronymicum als achternaam. Onder de overige achterna-

men vallen drie bijzondere groepen te onderscheiden n.l. 1. beroepsaanduidende achternamen 2. herkomstnamen en 3. namen bestaande uit een voorzetsel gevolgd door een lidwoord en meestal een plaatselijk toponiem zoals de naam van een huis of een herberg. In de kleinere, meer landelijke kernen Cromvoirt en Deuten komen deze bijzondere soorten achternamen veel minder voor dan in de voorsteden Reut en Frankenhofstad en in het kerkdorp Vught.

Beroepsaanduidende achternamen worden door 14% van de Vughtse bevolking gedragen. In veel gevallen met name daar waar de woorden „de” of „die” voorafgaan aan de achternaam, duidt deze hoogstwaarschijnlijk het beroep aan, dat door de betrokkene werd uitgeoefend en hebben we dus niet te maken met een echte achternaam. In Vught-St. Lambertus kwamen we de volgende namen van dit type tegen:

| beroep        | aantal<br>malen<br>vermeld | schrijfwijze          |
|---------------|----------------------------|-----------------------|
| smid          | 4                          | smit                  |
| kuiper        | 3                          | cuijper               |
| rademaker     | 3                          | raijmaecker           |
| touwdraaier   | 3                          | seeldreyer/toumaecker |
| olieslager    | 2                          | olysleger             |
| metselaar     | 2                          | metser                |
| bakker        | 2                          | becker                |
| kleermaker    | 2                          | snijder               |
| molenaar??    | 1                          | muller                |
| lijmfabrikant | 1                          | lijmsieder            |
| klompenmaker  | 1                          | clumper               |
| timmerman?    | 1                          | tymmermans            |
| chirurgijn    | 1                          | surgijn               |
| landmeter     | 1                          | landtmeter            |
| kok of beul?  | 1                          | cock                  |
| slotemaker    | 1                          | sloetmaecker          |
| visser        | 1                          | visser                |

De aanwezigheid van een chirurgijn (een arts die niet aan een universiteit had gestudeerd en kleine operaties verrichtte) en een landmeter, beide woonachtig in de wijk Dorp en Heikant, is opvallend en zou kunnen wijzen op een voor die tijd hoog verzorgingsniveau. De variatie in ambachten is tamelijk groot.

Bij de herkomstnamen bestaat vaak minder zekerheid over de ligging van de plaats. Alleen de Meierij van Den Bosch kende al meerdere Gestel's, Loon's, Heze's en Roy's.

Ik wil mij hier overigens niet mengen in de discussie over welke conclusies men ten aanzien van migratiepatronen in het ver-

Ieden mag trekken uit het voorkomen van herkomstnamen. We noteerden voor Vught-St. Lambertus 16 herkomstnamen die door 18 personen werden gedragen:

| achternaam<br>(in de<br>oorspronkelijke<br>spelling<br>zonder „van”) | frequentie (vermoedelijke) | plaats                                                                                   |
|----------------------------------------------------------------------|----------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|
| Oirschot/Oerschot                                                    | 2 x                        | Oirschot                                                                                 |
| Waelwijck                                                            | 2 x                        | Waalwijk (Langstraat) óf<br>Walik (gem. Riethoven)                                       |
| Eyck                                                                 | 1                          | Bergeijk? Maaseijk?                                                                      |
| Peer                                                                 | 1                          | Peer (Belg. Limburg)                                                                     |
| Gemert                                                               | 1                          | Gemert                                                                                   |
| Helmond                                                              | 1                          | Helmond                                                                                  |
| Leende                                                               | 1                          | Leende (N.B.) óf Liempde                                                                 |
| Diest                                                                | 1                          | Diest (Belg. Brabant)                                                                    |
| Auwen                                                                | 1                          | ??                                                                                       |
| Broegell                                                             | 1                          | Breugel (N.B.) of Grote/Kleine<br>Brogel (Belg. Limburg)                                 |
| Zittart                                                              | 1                          | Zijtaart (gem. Veghel), Sittard<br>(Ned. Limburg) of Sittart<br>(gem. Veldhoven, Oerle). |
| Roy                                                                  | 1                          | St. Oedenrode? Nistelrode?                                                               |
| Brecht                                                               | 1                          | Brecht (prov. Antwerpen)                                                                 |
| Riell                                                                | 1                          | Riel (gem. Alphen & Riel)                                                                |
| Loon                                                                 | 1                          | Hoogeloorn?, Loon bij Waalre?,<br>Loon op Zand?                                          |
| Elten                                                                | 1                          | Elten (Duitsland)?                                                                       |

De plaatsnamen uit de Meierij van Den Bosch vormen de grootste groep. Namen uit West-Brabant of benoorden de grote rivieren ontbreken.

De derde bijzondere groep van achternamen is de kleinste en de meest schilderachtige (5 namen gedragen door 5 personen; 2% van het totaal aantal personen):

| naam<br>(oorspronkelijke spelling) | wijk                |
|------------------------------------|---------------------|
| ant Cruijs                         | Reut en Vughterdijk |
| dye Ridder den ouwen               | „                   |
| dye Ridder den iongen              | „                   |
| inde Starren                       | „                   |
| inden Croen                        | Dorp en Heikant     |
| dye Hogen                          | „                   |
| inde Berber                        | „                   |
| aende Berber                       | „                   |

In Cromvoirt en Deuteren komt dit type niet voor. Een aantal namen wijst mogelijk op de naam van het huis, waar de betrokken persoon woonde. Namen als „Inde Kroon” en „Inde Starren” doen denken aan herbergen of taveernen, waarvan Vught gelegen vlak buiten de stad Den Bosch aan de toen al druk bereden landweg naar Eindhoven, er verschillende van gehad moet hebben.

Ik acht het dan ook heel wel mogelijk, dat het merendeel van deze achternamen geen echte achternamen zijn, maar plaatsaanduidingen die ten overvloede worden toegevoegd aan de lieden die achtereenvolgens een huis bewonen, dat deze naam draagt.

Merkwaardig is de toevoeging „/azarus” bij de naam van Hendrick van Oerschot wonend in de wijk Reut en Vughterdijk. Onder Hintham in het vrijdom van Den Bosch lag in de Middeleeuwen de „lazarye” bestemd voor lijders aan deze ongeneeslijke en besmettelijke ziekte die in heel West-Europa in de 16de eeuw verdween<sup>13</sup>. In Vught stond aan de Vughterdijk in het gehucht Frankenhofstad in de 15de eeuw een speciaal tehuis voor melaatsen. Op 21 november 1464 maakte Elysabeth Ghybensz., leproos, aldaar haar testament, terwijl als een van de getuigen een zekere Peter, eveneens leproos, optreedt<sup>14</sup>.

#### 7. *Achternamen in Eindhoven en in West-Brabant.*

Uit het kohier van de honderdste penning van Eindhoven werden alle achternamen gelicht, die tot één van de bijzondere, in de vorige paragraaf genoemde typen behoorden. We vonden 207 verschillende achternamen, waarvan 4 herkomstnamen (24%), 29 beroepsaanduidende achternamen (14%) en 10 (5%) van het type voorzetsel + lidwoord + toponiem. De herkomstnamen vertoonden het volgende beeld:<sup>15</sup>

| naam            | (mogelijke) ligging van het toponiem  |
|-----------------|---------------------------------------|
| Acht            | Acht (gem. Eindhoven, onder Woensel)  |
| Aelst           | Aalst (gem. Waalre)                   |
| Alffen          | Alphen (N.B.)?                        |
| van der Ameyden | Ameyden (gem. Oirschot)               |
| Audenhoven      | Oudenhoven (gem. Oirschot)            |
| Auwen           | ??                                    |
| Berckel         | Berkel (gem. Berkel-Enschot)          |
| van den Berghe  | „Ten Berghe”, onder Budel             |
| van den Bossche | ’s-Hertogenbosch?                     |
| Brey            | Bree (Belg. Limburg)                  |
| Brueghel        | Breugel (N.B.)                        |
| Eekart          | Eckart (gem. Eindhoven onder Woensel) |
| Eersel          | Eersel                                |
| Empel           | Empel (gem. ’s-Hertogenbosch)?        |
| Gennip          | Gennep (gem. Eindhoven)               |
| Gerwen          | Gerwen (gem. Nuenen c.a.)             |

| naam               | (mogelijke) ligging van het toponiem                       |
|--------------------|------------------------------------------------------------|
| Goirl              | Goirle                                                     |
| Haelen             | Haelen (Ned. Limburg)?                                     |
| Hamont             | Hamont (Belg. Limburg)                                     |
| Helmont            | Helmond                                                    |
| Herenthom          | ??                                                         |
| Hersel             | Herzel (gem. Oirschot)                                     |
| van den Hoevel     | ??                                                         |
| van den Hoirck     | Hornick = Hurk (onder Strijp, gem. Eindhoven)              |
| Huechten           | Heugten (gem. Maarheeze)                                   |
| Hulsel             | Hulsel (gem. Hooge en Lage Mierde)                         |
| van den Lievendaal | Lievendaal (Strijp, gem. Eindhoven)                        |
| Limbeek            | Lijmbeek (Woensel, gem. Eindhoven)                         |
| Loen               | Hoogeloon                                                  |
| Maerheze           | Maarheze                                                   |
| Maseyck            | Maaseijk (Belg. Limburg)                                   |
| Mechelen           | Maasmechelen (Belg. Limburg) óf Mechelen (prov. Antwerpen) |
| Megen              | Megen (N.B.)                                               |
| Merefelt           | Meerveldhoven (gem. Veldhoven)                             |
| Rheti              | Retie (prov. Antwerpen)                                    |
| Roey (2x)          | St. Oedenrode?                                             |
| van den Schoot     | Schoot (Strijp, gem. Eindhoven)                            |
| Soemeren           | Someren (N.B.)                                             |
| Stratum            | Stratum (thans gem. Eindhoven)                             |
| Strijp (3x)        | Strijp (thans gem. Eindhoven)                              |
| Swol (2x)          | Zwolle                                                     |
| Taterbeek (3x)     | ? (uit bisdom Luik of Zuid-België)                         |
| Thoren             | Thorn (Ned. Limb.)                                         |
| Tricht             | Maastricht                                                 |
| Turnhout           | Turnhout                                                   |
| Venberghe          | Venbergen (gem. Valkenswaard)                              |
| Waelre             | Waalre                                                     |
| van den Waeter     | ?                                                          |
| Weert              | Weert óf Valkenswaard                                      |

De identificatie bij namen als Roey of Tricht is vaak onzeker of onmogelijk. Namen afkomstig uit het gebied ten noorden van de grote rivieren of het Kwartier van Antwerpen (waartoe ook het huidige West-Brabant grotendeels behoorde) komen met uitzondering van Zwolle wederom in het geheel niet voor. De plaatsen in het zuiden van de Meierij en uit het Overkwartier van Gelre (het huidige Noord- en Midden Limburg) maken het grootste deel van het totale bestand van herkomstnamen uit. De beroepsaanduidingen vertonen een veel grotere variatie dan in Vught:

|                                            |                          |
|--------------------------------------------|--------------------------|
| Boeckbijnder                               | Sloetmaker               |
| Busmaker (= maker/hersteller van geschut?) | Gautsmit                 |
| Cock                                       | Gelaesmaker              |
| Coster                                     | Hoeymaker (3x)           |
| Cremer (= handelaar)                       | (= hoedenmaker)          |
| Cuijper                                    | Keteleer (= ketellapper) |
| Droochscheerder                            | Leydecker (2x)           |
| Molder                                     | Mesmaecker(s) (2x)       |
| Pelser (= bontwerker)                      | Metser                   |
| Raymaecker                                 | Smit                     |
| Reepmakers                                 | Sny(d)er (4x)            |
| Rietmaker                                  | Tengieter                |
| Schoenmaker                                | Timmermans               |
| Schrijvers                                 | Zeegher                  |

Waar niet anders aangegeven, komt de naam slechts één maal voor. Opvallend zijn de vermeldingen van een boekbinder, een droogscheerder (wijst op lakennijverheid), een goudsmid, een glazenier en een tingieter, temeer omdat ze alle voorafgegaan worden door de woorden „de” en „die” en dus waarschijnlijk werkelijk een beroep aanduiden. Dit zijn typisch beroepen die we in een wat verder ontwikkelde stedelijke samenleving kunnen aantreffen.

De namen met „Inden.....” wijzen weer sterk in de richting van huistoponiemen<sup>15</sup>:

|                    |                                                  |
|--------------------|--------------------------------------------------|
| inden Bogaert (4x) | goed (hoeve) onder Woensel                       |
| inde Croen         | herberg                                          |
| inde Eyck          | herberg                                          |
| int Gasthuys       | herberg, gasthuis van de Tatafel van de H. Geest |
| inden Haen         | herberg                                          |
| inden Haes (2x)    | herberg                                          |
| inden Hoeren       | (Hoorn), herberg                                 |
| int Lamp           | (Lam Gods), herberg, later woonhuis/winkel       |
| int Paradijs (2x)  | herenhuis buiten de vesten                       |
| inde Sterre        | herberg                                          |

Het goed ontwikkelde kerkdorp Vught met de functioneel tot de stad Den Bosch behorende buurten Reut en Vughterdijk en het kleinstedelijke Eindhoven contrasteren wel heel sterk met het landelijke dorpje Moerstraten. Van de 142 personen die in het schotboek van 1515 genoemd worden, hebben er 11% een beroepsaanduidende achternaam, 5% een herkomstnaam en 1% een naam van het type „inden.....”. De patronymica zijn sterk overheersend. Het Ettense materiaal is wat de achternamen betreft minder goed bruikbaar, maar het 15de eeuwse namenbestand uit Princenhage levert een dergelijk beeld op als Moer-

straten: 12% herkomstnamen, slechts één beroepsaanduidende achternaam (0,5%) en geen enkele naam van het type „inden .....

De herkomstnamen zijn als volgt naar gebieden in te delen:  
 voormalige gemeente Princenhage 4 namen  
 aangrenzende gemeenten 4 namen  
 West-Brabant + Antwerpse Kempen 4 namen  
 overige gebieden 5 namen  
 te weten: Ludick (= Luik), Vlemicx (= Vlaming), Ryswyc (onzeker; Rijswijk-Z.H.; Rijswijk-N.B.), Van den Hulst (onzeker) en Van Heerstoden (onzeker).

Men merke op, dat geen enkele herkomstnaam verwijst naar Oost-Brabant.

Tenslotte geven wij omwille van de overzichtelijkheid nog even een staatje met het aandeel (in %) op het totaal van achternamen van de drie groepen bijzondere achternamen, die in het bovenstaande aan de orde gekomen zijn:

| naam plaats        | herkomst-namen | beroeps-aanduidende namen | type „inden.....” |
|--------------------|----------------|---------------------------|-------------------|
| Vught (1562)       | 8              | 14                        | 2                 |
| Eindhoven (1570)   | 24             | 14                        | 5                 |
| Princenhage (1449) | 12             | 0,5                       | —                 |
| Moerstraten (1515) | 5              | 11                        | 1                 |

In de literatuur is geconstateerd, dat de herkomstnamen thans in Noord-Brabant bijzonder talrijk zijn en voor het merendeel verwijzen naar plaatsen gelegen in het Brabantse. In het 16de eeuwse Eindhoven komen herkomstnamen reeds veel voor, maar in de meer landelijke gebieden domineren nog de patronymica. Zouden we mogen veronderstellen, dat de achternamen in stedelijke gemeenschappen, waar het agrarische element niet of minder sterk domineert, meer gedifferentieerd zijn en in mindere mate bestaan uit patronymica?

## 8. Samenvatting

De resultaten van dit kleine onderzoek mogen zeker niet generaliseerd worden en evenmin mogen hier conclusies ten aanzien van de verschillen stad-platteland en West-Oost Brabant uit worden getrokken. De onderzochte massa is hiervoor te klein en in sommige opzichten niet voldoende representatief. Enkele *alsnog te toetsen werkhypotheses* luiden als volgt:

1. In West-Brabant gaf men de voorkeur aan andere voornamen dan in de Meierij.
2. Op het platteland overheersen in de 15de-16de eeuw nog de patronymica.

3. In stedelijke samenlevingen is het patroon van de achternamen gedifferentieerder dan op het platteland.
4. In de 16de eeuw waren vrouwenvoornamen met een verkleinend suffix zeer populair. Een verklaring voor dit verschijnsel kan hier nog niet gegeven worden.
5. In Oost-Brabant komt men weinig of geen herkomstnamen tegen die in West-Brabant te localiseren zijn. Hetzelfde geldt mutatis mutandis voor West-Brabant.

Met het voorgaande heb ik geprobeerd het onderzoek naar anthroponiemen (persoonsnamen) wat te stimuleren en te richten op bepaalde problemen, zoals de verschillen West- Oost Brabant en stad-platteland. De interesse voor toponiemen (plaatsnamen in de ruimste zin des woords) is de laatste tijd door toedoen van de Commissie Toponymie van de Stichting Brabants Heem enigszins toegenomen. Beide soorten van namen komt men vaak in dezelfde archiefstukken tegen en kunnen dus te samen onderzocht worden. Zelfs een simpel onderzoekje als het bovenstaande kan al gegevens en aanwijzingen opleveren die naar meer smaken en vele „waarom's" oproepen. Het achterblijven van de belangstelling voor persoonsnamen in Noord-Brabant is zeer opvallend.

Tot slot moge nog worden opgemerkt, dat schrijver dezes geen taalkundige maar geschiedkundige is en hij hier dus als leek heeft geschreven. Het is heel wel mogelijk, dat hij in zijn grenzeloze onwetendheid zaken over het hoofd heeft gezien, maar ook dit kan anderen die meer deskundig zijn dan hij weer aanzetten tot eigen onderzoek en hopelijk ook tot bekendmaking van de resultaten ervan.

#### NOTEN:

1. Archieven Duitse Orde te Vught, aanwezig op het Rijksarchief in Noord-Brabant, (inv. Kappelhof), no's 133—135 en 138.
2. ibidem, no 135.
3. ibidem, no 134.
4. ibidem, no 138.
5. ibidem, no 137, regest no 205, d.d. 30/12/1526.
6. ibidem, no 239, regest no 190, d.d. 23/7/1521.
7. De cijfers van de haardstedentellingen uit de late Middeleeuwen zijn destijds gepubliceerd door J. Cuvelier, maar voor wat de Meierij betreft ook te vinden in: *Historia Agriculturae*, deel VIII, (Beschreeve Staat van de Meierij door mr. C. van Breugel), p. 519—520.
8. Zie: A. C. M. Kappelhof, „Het Brabantse zanddorp", *Brabants Heem*, XXX(1978)127.
9. J. Th. M. Melssen en H. G. M. Hutten, *Kohieren van de honderdste penning van Eindhoven, Woensel en Son 1569—1571* (Eindhoven, 1977); deel II in de reeks *Bijdragen tot de Geschiedenis van Kempen- en Peelland*.
10. Lène Dresen-Coenders, „Machtige grootmoeder, duivelse heks", *Jeugd en Samenleving*, 1975, p. 213—245 i.h.b. p. 215.
11. A. Delahaye, *Heerlijkheid en gemeente Moerstraten*, *Publikaties Nassau-Brabant*, no 38(1977)39—40, en H. van Tricht, „Een bevolkingsregister van Etten", *Taxandria*, XXX(1926)209 e.v.
12. Over het wie en wat van de meisseniers in het Land van Breda in de Middeleeuwen kan men terecht bij: A. C. M. Kappelhof, „Meisseniers en Sint Petersmannen; hun verhouding tot de heer van Breda", *Jaarboek De Oranjeboom*, XXX(1977)83—115.
13. Over de lazarij bij Hintham: F. A. Brekelmans, W. J. Formosa en J. P. W. A. Smit, *De archieven van het Gereformeerd Burgerweeshuis te 's-Hertogenbosch* ('s-Gravenhage, 1952) 7 en over de ziekte zelf: F. Braudel, *Capitalism and Material Life 1400—1800* (7e druk uit 1967; Fontana editie), p. 50—51.
14. Archieven Duitse Orde te Vught, no 252, regest 115.
15. Met vriendelijke dank aan J. Th. M. Melssen, die de Eindhovense gegevens completeerde.

# Zegers te Nistelrode

W. School

Van Linschotenstraat 17, Tilburg

Van deze familie zijn twee takken te onderscheiden. De gemeenschappelijke stamouders zijn Tonis Zegers en Marijke van Erp. Op de 13de november 1663 heeft voor de schepenen van Den Bosch<sup>1</sup> Jan Janse van Erp de jonge een erve met schuur en landerijen, gelegen te Nistelrode ter plaatse 't Loo, overgedragen aan zijn zwager (met Marijken van Erp gehuwd).

Jan Gerits wonende tot Kessel als man ende momboir van Iken, dochtere Dierck Peeter Thijssen, sijne huijsvrouw, heeft anderhalven mergen lants, gelegen in de prochie van Littoijen ter plaats gen.t In Vergraefte Hoeve wettelijk ende erfelijk vercocht, opgedraegen en overgegeven Jannen Jansz van Erp, ende Thonis Zegers, beide wonende tot Nistelroij, elk voor de gerechte helfte<sup>2</sup>.

Kinderen van Thonis Zegers en Marijken van Erp:

- a. Maria trouwt te Nistelrode (r.k.) 15 mei 1681 Jan Peter Jan Hintems;
- b. Anneken, gedoopt te Nistelrode 22 maart 1639;
- c. Joannes, gedoopt te Nistelrode 26 augustus 1640, volgt onder A;
- d. Peter, gedoopt te Nistelrode 26 mei 1652, volgt onder B.

Let wel dat er meer kinderen uit het huwelijk geboren kunnen zijn. Het doopboek in genoemde tijd heeft leemten. De dag waarop Maria is gedoopt is niet te vinden.

A.

I. Joannes, gedoopt te Nistelrode 26 augustus 1640.

Jan Tonis Zegers trouwt te Nistelrode op de 23ste october 1680 (r.k.) Meeck (vulgo Maria) Pauli. Hij is begraven 26 apri 1694. Maria Pauli Cornelii hertrouwt te Nistelrode op de 16de maart 1697 met Conelis Wijnen Verbeek, (r.k.).

In 1726 verkoopt zij een schepenschuldbrief ten laste van de gemeente Nistelrode<sup>3</sup>.

Kinderen allen gedoopt te Nistelrode (r.k.):

1. Maria, 30 september 1681;
2. Antonius, 1 januari 1683; volgt onder II
3. Maria, 5 augustus 1686;
4. Rulen (vulgo Roelof), 12 november 1687.

II. Anthonius

trouwt te Nistelrode 3 februari 1710 (r.k.) Margaretha Hendriks.

Kinderen allen gedoopt te Nistelrode (r.k.):

1. Hendricus, 1 januari 1711; volgt onder III A
2. Petrus, 24 augustus 1712;
3. Cornelis, 1 maart 1716; volgt onder III B

III.A Hendrik Tonis Zegers

in 1760 president schepen van Nistelrode,

trouwt te Nistelrode 29 juni 1732 Maria Jacob Thijssen, geboren 15 maart 1705.

Kinderen allen gedoopt te Nistelrode (r.k.):

1. Gerardus, 9 juli 1732;
2. Margaretha, 29 januari 1736;
3. Jacomyna, 26 september 1738;
4. Jacomyna, 13 februari 1742, trouwt te Nistelrode 9 februari 1766 met Hendrik van den Bogaart;
5. Johannes, 11 februari 1745; volgt onder IV A

III.B Cornelis Antoni Zegers

trouwt te Nistelrode 15 november 1741 Angela Huijberts.

Kinderen allen geboren te Nistelrode:

1. Petrus, 10 juni 1743; volgt onder IV B
2. Catharina Helena, 13 oktober 1746, trouwt 25 mei 1800 met Peter Jan Peter Leen;
3. Johanna, 27 januari 1750;
4. Antonius, 2 maart 1752;
5. Margaretha, 16 oktober 1755, overleden 27 maart 1775;
6. Petronella, 4 februari 1759, trouwt te Zeeland (Land van Ravenstein) 27 april 1779 met Jan van den Heuvel.

IV.A Jan Henrici Zegers

trouwt Petronella Janssen, overleden te Nistelrode 2 februari 1825.

Kinderen allen gedoopt te Nistelrode (r.k.):

1. Joanna, 16 februari 1771, trouwt te Nistelrode 4 mei 1800 met Jan Verwijst;
2. Wilhelmus, 1 juli 1774; volgt onder V A
3. Martinus, 7 april 1778; volgt onder V B
4. Rudolphus, 7 februari 1782.

IV.B Petrus Cornelis Zegers

trouwt te Nistelrode 5 februari 1770 Johanna Maria Gerissen<sup>4</sup>.

Kinderen allen te Nistelrode gedoopt:

1. Cornelius, 15 januari 1771, en dezelfde dag overleden;
2. Cornelis, 11 januari 1772; volgt onder V C
3. Angela, 5 juli 1778, trouwt te Zeeland (Land van Ravenstein) 25 februari 1805 met Henricus Lamers Verwijst.

V.A Willem Jan Zegers

trouwt te Nistelrode 19 februari 1797 Cornelia Hofmans.

Kinderen allen gedoopt te Nistelrode:

1. Henricus, 2 mei 1798; volgt onder VI A
2. Johanna, 22 april 1800, gehuwd te Nistelrode op de 15de augustus 1823 met Peter van den Heuvel;
3. Rudolphus, 18 oktober 1807;
4. Johanna Elisabeth, 4 december 1813.

V.B. Martinus Zegers

trouwt te Nistelrode 9 februari 1806 Wilhelmina van Dijk.

Kinderen allen gedoopt te Nistelrode (r.k.):

1. Cornelia, 1 augustus 1807;
2. Francisca, 26 september 1810;
3. Johanna, geboren 20 september 1819, trouwt te Nistelrode 9 februari 1844 met Martien van Grinsven.

V.C Cornelis Petri Zegers

trouwt te Zeeland (Land van Ravenstein) 25 februari 1805 Petronella Cornelia Gerrits Jansen.

Kinderen allen gedoopt te Zeeland:

1. Petronella, 17 april 1806, trouwt in België Reinier Rutten;
2. Willem, 9 februari 1809; volgt onder VI B
3. Catharina, geboren 26 februari 1811, trouwt te Zeeland 27 mei 1838 met Arnoldus Bongers;
4. Jacobus, 1 januari 1813 geboren te Zeeland, volgt onder VI C
5. Gerardus, geboren te Zeeland 4 november 1814;
6. Martinus, geboren 25 februari 1817, trouwt te Zeeland 14 februari 1857 Hendrina van de Ven;
7. Peter Johannes, geboren te Zeeland 27 augustus 1819;
8. Maria, geboren 3 augustus 1822, trouwt te Zeeland 26 januari 1845 met Martinus Koenen, hertrouwt 14 februari 1857 Gerardus Jans.

VI.A Henricus Zegers

trouwt te Nistelrode 7 februari 1822 Maria Verhofstad Simonsdochter, overleden 3 januari 1840.

Kinderen allen geboren te Nistelrode:

1. Ida, 29 april 1823, trouwt te Nistelrode 18 februari 1859 met Martinus van den Akker;
2. Johannes, 25 februari 1825;
3. Johannes, 5 april 1826, trouwt te Nistelrode 18 februari 1854 Elisabeth van Mun, hertrouwt te Nistelrode 15 juli 1886 Paulina Gagel Petersdochter;
4. Gertruda, 12 november 1828, trouwt te Nistelrode 3 februari 1859 Johannes van de Donk.

VI.B Willem Conelis Zegers

trouwt te Schayk 30 april 1841 Maria Elisabeth Loef van den Hoogen.

Kinderen allen geboren te Schayk:

1. Cornelia, 3 juni 1845;
2. Lambertus, 8 juni 1848; volgt onder VII A
3. Maria Catharina, geboren te Schayk 21 december 1850, trouwt te Schayk 15 juli 1878 met Johannes Dekkers.

VI.C Jacobus Zegers

trouwt te Zeeland 15 februari 1846 Helena Maria van der Loop.  
Kinderen:

1. Cornelis, geboren te Zeeland 10 december 1846, trouwt te Zeeland 3 mei 1878 met Johanna Maria van Casteren geboren te Zeeland 17 april 1852, dochter van Donatus van Casteren en Cornelia Huvenaars;
2. Martinus, geboren te Zeeland 14 april 1855, trouwt te Zeeland 14 april 1883 met Maria Anna Jacobs geboren te Zeeland 12 augustus 1849, dochter van Gerardus Jacobs en Petronella van den Brand.

VII.A Lambertus Zegers, steenfabrikant

trouwt te Reek 30 april 1877 Berdina Noijen, overleden te Schaijk 21 april 1945, geboortig van Reek 20 maart 1853, dochter van Cornelis Noijen en Allegonda Kroonen.

Kinderen:

1. Maria Elisabeth, geboren te Schaijk 29 maart 1878;
2. Wilhelmus Cornelis, geboren te Schaijk 28 februari 1880, trouwt Ardina van der Schans, overleden te Reek 9 december 1957;
3. Anna Maria, geboren te Schaijk 14 september 1881;
4. Cornelis Johannes, geboren te Schaijk 2 mei 1883, trouwt Henrica van den Hoogen (geboren te Schaijk 2 mei 1883), overleden te Reek 10 september 1959;
5. Petrus Johannes, geboren te Schaijk 10 september 1884, trouwt Johanna van der Burg, overleden te Nijmegen 17 maart 1958;
6. Allegond Petronella Maria, geboren te Reek 3 april 1886;
7. Martinus Johannes, geboren te Reek 22 juni 1888, pastoor te Korpel en Lommel, overleden te Lut Lommel 13 oktober 1967;
8. Hermanus Jozef, geboren te Reek 13 mei 1890, trouwt Theodora van der Schans, geboren te Reek 26 november 1889, overleden te Reek 14 augustus 1963; woont te Reek;
9. Lambertus Johannes, geboren te Reek 15 augustus 1893, trouwt Berta van Dieten, overleden te Nijmegen 7 mei 1978;

10. Joseph Marinus, geboren te Reek 4 december 1894, voorzitter NCB, lid der eerste en tweede kamer, officier in de orde van Oranje Nassau, ridder in de orde van Gregorius de Grote, trouwt Henrica Helena Maria de Jong, geboren te Berchem 20 maart 1894 en overleden te Schaijk 17 juli 1944, dochter van Gradus de Jong hertrouwd met Anna Maria Schuts.

*(wordt vervolgd)*

#### NOTEN

1. 's Hertogenbosch, R. 1618, 154.
2. Zwager: niet schoonzoon! Oss, R 67, d.d. 12 maart 1644.
3. 's Hertogenbosch, R. 1714, 39.
4. Nistelrode, R. 24, fol 138 d.d. 16 december 1776.

## Quohier van de tiende penning van de Made, 1553 (1558)

drs. R. Boot

Mr. Tripkade 51, Utrecht

Het eerstvolgende quohier van de tiende penning betreffende de Made na dat van 1544, is het register van 1553, opgemaakt vanwege het accoord van 12 april van dat jaar.

Zoals uit de tekst blijkt is pas vijf jaren later het quohier overgeleverd en gecontroleerd. Aangezien de formuleringen in alle gevallen vrijwel identiek luiden is alleen de eerste inschrijving in haar geheel weergegeven, alsmede die vermeldingen met enige nadere informatie.

fol. 1.

de Made ofte mede buyten  
Sinte geertruydenberge

teygenlant bedraecht iiic xvii mergen  
iii hont e(nde) i(s) getaxe(er)t op

--- - vi<sup>c</sup> xlii £ viii st

thuyrl(an)t bedraecht xli mergen  $\text{iii}\frac{1}{2}$  hont  
 e(nde) l(s) a(en)gebracht voer ---- cii £ v st  
 tvrylant bedraecht vi mergen e(nde) i(s) a(en)gebr(acht)  
 voer xi £ xv st compt daer off  
 tderdendeel ---- iii £ xviii stuy(vers)

s(omm)a  $\text{iii}^c$  lxxv mergen  $\text{i}\frac{1}{2}$  hont  
 die wintmoelen es getaxe(ert) op ---- xl £  
 S(omm)a ---- vii<sup>c</sup> lxxxviii £ xi stuy(vers)  
 Compt daer off den x<sup>en</sup>  
 penn(inck) - - - - lxxviii £ xvii stuy(vers)

fol. 1v.

Overgebracht by Beroerende den Xen vande huyze vande lande  
 Michiel Pietersz ende ende mergentalen vanden dorpe vander Made gelegen  
 Adam Pietersz den onder den berge anno 1553 inden mej.  
 viien august lviit.

|                                              |                          |                       |                       |
|----------------------------------------------|--------------------------|-----------------------|-----------------------|
| Tielma(n) V(er)heij vier mergen die hy selfs |                          | viii $\frac{1}{2}$ Rg |                       |
| bruuyckt geestimeert voer                    |                          |                       |                       |
| Cornelis Denisz                              | eeenen mergen            | iii Rg                |                       |
| Floris Jansz                                 | ii $\frac{1}{2}$ mergen  | v Rg                  |                       |
| Willem Jan de Laet                           | iii $\frac{1}{2}$ mergen | viii Rg               | xvii $\frac{1}{2}$ st |
| Jan de Laet                                  | iii mergen               | iiii Rg               | vii $\frac{1}{2}$ st  |
| Adriaen Michielsz                            | i $\frac{1}{2}$ mergen   | iii Rg                | xv st                 |
| Jacop Petersz                                | v mergen                 | xii Rg                |                       |
| Lijsbeth Danielsz                            | viii mergen              | xvi Rg                | v st                  |
| Jan Meusz                                    | iii $\frac{1}{2}$ mergen | vii $\frac{1}{2}$ Rg  |                       |
| Merten Ph(ilip)s                             | iiii mergen              | ix Rg                 | ix st                 |
| Matheus Jansz                                | iiii mergen              | viii $\frac{1}{2}$ Rg |                       |
| Aen Ceelen                                   | ii mergen                | iii Rg                |                       |
| Neel Danielsz                                | ii mergen                | iii $\frac{1}{2}$ Rg  |                       |
| Neel Per Geritsz                             | iii mergen               | viii $\frac{1}{2}$ Rg |                       |
| Aert Geritsz                                 | iii mergen               | vi Rg                 | xv st                 |
|                                              |                          | L mergen              | iii hont eygen l(an)t |

fa(cit) som(m)a  $\text{i}^c$  ix Rg ix st

fol. 2.

|                                                                                                               |                          |                      |                         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|----------------------|-------------------------|
| Zeeb Eelen                                                                                                    | iiii mergen              | viii Rg              | xvii $\frac{1}{2}$ st   |
| Neel Roelen                                                                                                   | i mergen                 | ii $\frac{1}{2}$ Rg  |                         |
| Aert Damen                                                                                                    | iii mergen               | vi Rg                | v st                    |
| Neel Willem Embrechtse                                                                                        | ii $\frac{1}{2}$ mergen  | v $\frac{1}{2}$ Rg   |                         |
| Roel Aertsz                                                                                                   | iii mergen               | viii Rg              |                         |
| Jan Neelen                                                                                                    | iii mergen               | vi Rg                | v st                    |
| Cornelis Jan Meusz                                                                                            | iiii mergen              | ix Rg                |                         |
| Michiel Petersz                                                                                               | vii mergen               | xv Rg                |                         |
| Adriaen Michielsz                                                                                             | iii mergen               | vi Rg                | v st                    |
| Adam Petersz                                                                                                  | v $\frac{1}{2}$ mergen   | xii $\frac{1}{2}$ Rg | ii $\frac{1}{2}$ st     |
| Jan Braet                                                                                                     | ii $\frac{1}{2}$ mergen  | v Rg                 | viii st                 |
| huyr Daniel Pauwelsz stede met den lande<br>bedragende iii mergen die gebruyckt<br>heft Neel Boot by ... voer |                          | xli Rg               |                         |
| Cornelis Geritsz                                                                                              | iiii mergen              | viii Rg              |                         |
| Peter Faessen                                                                                                 | ii mergen                | iii $\frac{1}{2}$ Rg | iii st                  |
| Bert Danielsz                                                                                                 | iii $\frac{1}{2}$ mergen | vi Rg                | xv st                   |
| Adriaen Danielsz                                                                                              | ii $\frac{1}{2}$ mergen  | iii Rg               | xv st                   |
| Jan Petersz Scram                                                                                             | i mergen                 | ii $\frac{1}{2}$ Rg  | iii st                  |
| fa(cit) som(m)a $\text{i}^c$ xxii Rg xvii $\frac{1}{2}$ st                                                    |                          | xlix mergen          | iii hont e(ygen) l(an)t |
|                                                                                                               |                          | lii mergen           | huyrlant                |

fol 2v.

|                                               |                          |                            |                      |
|-----------------------------------------------|--------------------------|----------------------------|----------------------|
| Floer Hendricksz                              | iii mergen               | vi Rg                      |                      |
| Volck Booten                                  | iii mergen               | vi Rg                      |                      |
| Adriaen Braet                                 | iii mergen               | vi Rg                      |                      |
| Huyb Neel Goversz                             | iii mergen               | vii Rg                     |                      |
| Willem Jan Goeyaerts                          | ii mergen                | iiii $\frac{1}{2}$ Rg      |                      |
| Adriaen Willem Embrechtsz                     | i mergen                 | ii Rg                      | vii $\frac{1}{2}$ st |
| Willem Booten                                 | i mergen                 | ii Rg                      |                      |
| Kors Booten                                   |                          |                            |                      |
| weeu met hare kyndere                         | ii mergen                | iiii Rg                    |                      |
| Willem Jansz Boot                             | i mergen                 | ii Rg                      | v st                 |
| Cornelis Willemsz Boot                        | ii mergen                | iii $\frac{1}{2}$ Rg       |                      |
| Cleys Zweren                                  | i mergen                 | ii Rg                      |                      |
| Govaert Michielsz                             | iii mergen               | vi Rg                      |                      |
| Aen Jennekens                                 | i mergen                 | ii Rg                      |                      |
| Aen V(er)hey weeu                             | ii $\frac{1}{2}$ mergen  | v Rg                       |                      |
| Aenke Braet                                   | iii $\frac{1}{2}$ mergen | vi $\frac{1}{2}$ Rg        |                      |
| Balten Adriaensz ende                         |                          |                            |                      |
| Aenke Braet tsamen                            | ii mergen                | v Rg                       |                      |
| fa(cit) som(m)a lxxix Rg xii $\frac{1}{2}$ st |                          | xxxiii mergen e(ygen) lant |                      |

fol. 3.

|                                             |                          |                                     |                      |
|---------------------------------------------|--------------------------|-------------------------------------|----------------------|
| Balten Adriaensz                            | i mergen                 | iii Rg                              |                      |
| Zeeb Adriaensz                              | i $\frac{1}{2}$ mergen   | iii Rg                              |                      |
| Adriaen Eversz                              | ii mergen                | iii Rg                              | v st                 |
| huylr Weyn . . . . ii mergen die gebruijckt |                          |                                     |                      |
| heft Cornelis Jan Meusz voer                |                          | vi Rg                               |                      |
| Joest Anthonisz                             | ii mergen                | iiii Rg                             |                      |
| Scalck Adriaensz                            | i mergen                 | ii Rg                               |                      |
| Neel Hannekens                              | iii $\frac{1}{2}$ mergen | vi Rg                               | ii $\frac{1}{2}$ st  |
| Aen Peer Zegersz                            | i $\frac{1}{2}$ mergen   | iii Rg                              |                      |
| Peter Zegersz                               | ii mergen                | iiii Rg                             |                      |
| Willem Jan Alaerts ende                     |                          |                                     |                      |
| Adriaen Huben tsamen                        | ii mergen                | iiii Rg                             |                      |
| Adriaen Huben                               | i $\frac{1}{2}$ mergen   | iii Rg                              | v st                 |
| Adriaen Stoeldreijer                        | iii mergen               | vi Rg                               | xii $\frac{1}{2}$ st |
| Jan Cornelisz Vocht                         | iiii mergen              | v Rg                                |                      |
| Govaert Vromen                              | ii $\frac{1}{2}$ mergen  | v Rg                                | xv st                |
| Michiel V(er)hey                            | xiii mergen              | xxv Rg                              | viii st              |
| Jan Peijmans kynder                         | i $\frac{1}{2}$ mergen   | iii Rg                              |                      |
| Adriaen Marcelisz                           | v mergen                 | xi Rg                               | ii $\frac{1}{2}$ st  |
| fa(cit) som(m)a xcvi Rg . . . .             |                          | xlvi mergen iii hont e(ygen) l(ant) |                      |
|                                             |                          | ii mergen huylr(ant)                |                      |

fol. 3v.

|                                                |                        |                    |                     |
|------------------------------------------------|------------------------|--------------------|---------------------|
| Adriaen Lambrechtsz                            | ii mergen              | iiii Rg            |                     |
| Claeske Denis                                  | i $\frac{1}{2}$ mergen | iii Rg             |                     |
| Aert Lauwen                                    | i mergen               | ii Rg              |                     |
| huylr Adriaen Aertsz xii mergen die gebruijckt |                        |                    |                     |
| heeft Michiel Zegersz voer 24 Rg by edt        |                        | xxiii Rg           |                     |
| Met Jan Neelen                                 | iii mergen             | v $\frac{1}{2}$ Rg | ii $\frac{1}{2}$ st |
| Aen Wouter Scets                               | i mergen               | ii Rg              |                     |
| Mary Floris                                    | i $\frac{1}{2}$ mergen | iii Rg             |                     |
| Neel Hubrechtsz                                | i $\frac{1}{2}$ mergen | iii Rg             |                     |

|      |                                                          |                                               |      |
|------|----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|------|
| huys | Yefken Peter Michielsz wedue i $\frac{1}{2}$ mergen      |                                               |      |
|      | die in huysere heft Cornelis Hubrechtsz                  |                                               |      |
|      | voer $\frac{1}{2}$ Rg V(er)claert bij edt                | iii Rg                                        |      |
|      | Jan Hubrechtsz                                           | iii $\frac{1}{2}$ Rg                          |      |
|      | Jan Neffen                                               | vi Rg                                         |      |
|      | Jaack Reynen                                             | i $\frac{1}{2}$ Rg                            |      |
|      | Jaack Aen Ph(ilip)s                                      | viii Rg                                       |      |
| huys | Huyb V(er)heyen kynder ii $\frac{1}{2}$ mergen ende noch | vi Rg                                         | v st |
|      | iiii $\frac{1}{2}$ hont dat in huysere hebben Wouter     |                                               |      |
|      | den Wener ende Joris den Kamerman v(er)claert            |                                               |      |
|      | by edt voer de som van                                   |                                               |      |
| vry  | tgasthuys vande berge ii mergen die in                   |                                               |      |
|      | huyseren heft Cleys de snyder voer 4 Rg by edt           |                                               |      |
|      | ende is exempt ergo hier voer                            |                                               |      |
|      | tderdendeel vande bruycker                               | xxvi st iii                                   |      |
|      | fa(cit) som(m)a lxxvii £ iii st. ii                      | xxii mergen e(ygen) l(an)ts                   |      |
|      |                                                          | xvi mergen iii $\frac{1}{2}$ ho(n)t huyl(an)t |      |
|      |                                                          | ii mergen vrylant                             |      |

fol. 4.

|      |                                               |                          |                                     |                     |
|------|-----------------------------------------------|--------------------------|-------------------------------------|---------------------|
| huys | Adriaen Jansz                                 | i mergen                 | i $\frac{1}{2}$ Rg                  | v st                |
|      | Peter Bote kynder i mergen die in huysere     |                          |                                     |                     |
|      | heft Volck Boten voer 4 Rg v(er)claert by edt | iiii Rg                  |                                     |                     |
|      | Domas Aerts                                   | ii $\frac{1}{2}$ mergen  | vii Rg                              |                     |
|      | Kors Aen Korssen                              | ii mergen                | iiii Rg                             |                     |
| vry  | de kerck vander me i mergen die in            |                          |                                     |                     |
|      | huyseren heft Adriaen Eversz voer st by edt   |                          |                                     |                     |
|      | mer is exempt ergo hier voor tderden          |                          |                                     |                     |
|      | deel vande bruycker                           |                          |                                     | xi st iii           |
| huys | Wouter Cornelisz iii mergen die in huysere    | xxiiii Rg                |                                     |                     |
|      | heft Jan Petersz Scram op gasthuys voer       |                          |                                     |                     |
|      | v(er)claert by edt                            |                          |                                     |                     |
|      | Dignen Jan Ph(ilip)s                          | i mergen                 | i $\frac{1}{2}$ Rg                  | v st                |
|      | Adriaen Zegersz                               | iiii mergen              | viii $\frac{1}{2}$ Rg               | v st                |
|      | Cornelis Thonisz                              | iii $\frac{1}{2}$ mergen | vii $\frac{1}{2}$ Rg                | v st                |
|      | Jacop Ansseven                                | i mergen                 | ii Rg                               |                     |
| huys | Adriaen Thonisz i mergen die gehuyert heft    | ii Rg                    |                                     |                     |
|      | Cornelis Thonisz by edt voer                  |                          |                                     |                     |
|      | Jacop Heyn sonen                              | ii mergen                | iiii Rg                             |                     |
|      | Aert Roelofs                                  | i mergen                 | ii Rg                               |                     |
|      | Jan Peer Han Neelen                           | iii mergen               | v Rg                                |                     |
|      | Gerke Aen Korssen                             | iii mergen               | iiii Rg                             | v st                |
|      | Adriaen Willemsz                              | ii mergen                | ii $\frac{1}{2}$ Rg                 | ii $\frac{1}{2}$ st |
|      | Lanke op silvere berch                        | i mergen                 | ii Rg                               | vi st               |
|      | som(m)a fa(cit) lxxxi £ xv st                 |                          | xxvi mergen iii hont e(ygen) l(an)t |                     |
|      |                                               |                          | vi mergen huyl(an)t                 |                     |
|      |                                               |                          | i mergen vryl(an)t                  |                     |

fol. 4v.

|                         |                        |         |                     |
|-------------------------|------------------------|---------|---------------------|
| Griet Gerits            | i $\frac{1}{2}$ mergen | iii Rg  | ii $\frac{1}{2}$ st |
| Steven Tonen            | ii mergen              | iiii Rg |                     |
| Adriaen Humansz         | i mergen               | ii Rg   | v st                |
| Jacop Jansz             | i mergen               | ii Rg   | v st                |
| Adriaen Cornelisz Denen | iii mergen             | vii Rg  |                     |
| Jacop Willem Alaerts    | iii mergen             | v Rg    | v st                |
| Peter Thonisz           | i mergen               | ii Rg   | v st                |
| Lisken Willemsz         | i mergen               | ii Rg   | v st                |

|                                           |                          |                    |        |
|-------------------------------------------|--------------------------|--------------------|--------|
| Adriaentken Stevens                       | iii mergen               | v Rg               | v st   |
| Aen Neel Jan Aertsz                       | i mergen                 | iii Rg             |        |
| Michiel Rondeels                          | iii mergen               | iii Rg             | iii st |
| . . . . . Cornelisz                       | i mergen                 | ii Rg              |        |
| Cornelis Jan Neffen                       | ii mergen                | v $\frac{1}{2}$ Rg |        |
| den jongen Jan Neffen                     | iii mergen               | v Rg               |        |
| Domas Zegersz                             | ii mergen                | ii Rg              |        |
| Heyl Zegers                               | i $\frac{1}{2}$ mergen   | i $\frac{1}{2}$ Rg |        |
| Thomas Petersz                            | iii $\frac{1}{2}$ mergen | viii Rg            |        |
| xxxii $\frac{1}{2}$ mergen e(ygen) l(an)t |                          |                    |        |

fa(cit) som(m)a lx Rg v st

fol. 5.

|                                                       |                          |                      |                      |
|-------------------------------------------------------|--------------------------|----------------------|----------------------|
| Jan Tielman                                           | i $\frac{1}{2}$ mergen   | iii Rg               | xv st                |
| Jacop Denis ende Lam Stevens                          | ii mergen                | v $\frac{1}{2}$ Rg   |                      |
| Zweer Cleysz                                          | ii mergen                | v $\frac{1}{2}$ Rg   |                      |
| Huyb Vronen met                                       |                          |                      |                      |
| syn swegermoeder tsamen                               | vi mergen                | vii $\frac{1}{2}$ Rg |                      |
| huyl Hendrik Montis x mergen die gehuyert             |                          |                      |                      |
| hebben Cornelis Anxen ende Joest                      |                          |                      |                      |
| huyl Hendricksz v(er)claerende by edt voer de som van |                          | xiii Rg              |                      |
| de suster vande berge hebben iiiiii mergen            |                          |                      |                      |
| lants die gehuyert heft Balten Ariensz                |                          |                      |                      |
| v(er)claerende by edt voer de som van                 |                          | viii Rg              |                      |
| Anx Zeven                                             | v mergen                 | x Rg                 |                      |
| Govaert Hendricksz                                    | iii $\frac{1}{2}$ mergen | vi Rg                |                      |
| Neel Anx Zeven                                        | iii mergen               | iii $\frac{1}{2}$ Rg |                      |
| Embrecht Willemsz                                     | iii mergen               | iii Rg               |                      |
| Joest Hendricksz                                      | iii mergen               | iii Rg               |                      |
| Simon . . . . .                                       | iii mergen               | vii Rg               |                      |
| Huyb V(er)hey                                         | v $\frac{1}{2}$ mergen   | xi Rg                | xii $\frac{1}{2}$ st |
| Zeeb Jan Neelen                                       | i $\frac{1}{2}$ mergen   | iii $\frac{1}{2}$ Rg | v st                 |
| Neel Adrianen                                         | i $\frac{1}{2}$ mergen   | iii $\frac{1}{2}$ Rg | v st                 |
| Peer Toen Jan Woutersz                                | iii mergen               | vii $\frac{1}{2}$ Rg |                      |
| xliiii mergen e(ygen) l(an)ts                         |                          |                      |                      |
| xliiii mergen huyl(an)t                               |                          |                      |                      |

fa(cit) som(m)a i<sup>c</sup> iiiiii Rg vii $\frac{1}{2}$  st

fol. 5v.

|                                               |                        |                     |       |
|-----------------------------------------------|------------------------|---------------------|-------|
| Meus Lenaerts                                 | eenen mergen           | iii Rg              |       |
| Jan Faessen                                   | eenen mergen           | ii $\frac{1}{2}$ Rg |       |
| Peter Lappers weu                             | i $\frac{1}{2}$ mergen | iii Rg              | xv st |
| Peter Lenaertsz weeu                          | two mergen             | vi Rg               |       |
| Zeb Jan Zegersz                               | i $\frac{1}{2}$ mergen | iii Rg              | xv st |
| Coma(n) Huych                                 | eenen mergen           |                     | xx st |
| Heyn Neel Mertensz                            | two mergen             | ii Rg               |       |
| vry tgaathuys vanden Hout drie mergen dat in  |                        |                     |       |
| huyere heft Neelke(n) Thielema(n) voer de som |                        |                     |       |
| van vi Rg mer is exempt ergo hier voer        |                        |                     |       |
| terdededeel                                   |                        | lii                 |       |
| Zeeb Jan Neelen                               | i $\frac{1}{2}$ mergen | i $\frac{1}{2}$ Rg  |       |
| Zeger Michiel Zegersz                         | i $\frac{1}{2}$ mergen | i $\frac{1}{2}$ Rg  |       |
| Moelen een Wijntmolen                         |                        | XL Rg               |       |
| xliiii mergen e(ygen) l(an)t                  |                        |                     |       |
| iii mergen vryl(an)t                          |                        |                     |       |

fa(cit) som(m)a lateris lxvi £

fa(cit) som(m)a totalis vande huyeze vanden lande ende moelen gelegen  
opte made belopen in als de som(m)e van vii<sup>c</sup> xxxviii £ xi stuy(vers).

Compt voer den X<sup>en</sup> lxxviii £ xvii st(uyvers)

Aldus gedaen ende getaxert bij Adriaen Mercelisz, Michiel V(er)hey, Michiel Petersz, Huyb V(er)hey, Zeen Aen Neelen, Adam Petersz als toto taxatie vanden thienden pennijnck gequittert ende geeed sijnde ende komen by onsen eedt, dat wy die selve taxatie gedaen hebben nae die rechte werde vanden eygen lande inden jjaer drie ende vijftich lest leden ende vande v(er)huyerde lande, by affiermatie als voer actu(m) iien julio xv<sup>c</sup> liii

Ick Willem Berendrecht, secretaris vanden Hove van Holland doe condt een yegel( . . ) ende certificeren by desen, dat ick een bevel van mijn(en) Heeren die Com(m)iss(arissen) ende gedeputeerden vanden Staten van Holland vanden inneminge van den Xen penn(inck) anna Liii gecollecteert by den a . . . . . gesom(m)eert, hebben alle de p(ar)tien v(er)claert in dese quoyere groot vijff bescreven bladeren papiers, overgebracht by den regierders vande Meede ofte Maede onder der stede van Sinte Geertruydenberge van alle dlncomende ende vuytgaende goeden des selfs dorpe ende dat ick al tselve tot eender selve som(m)e bevinden te bedragen volgens tselve quoyer de som(m)e van zevenhondert acht ende tachtich ponden elff scell(ingen) vier penn(ingen) van XI gro(t)en VI(aem)s . . . . daer van den Xen penn(inck) beloopt acht ende tseventich ponden eeventhien scellingen) een penn(inck) van XI gro(t)en tstück ende nyet meer naer mijn beste wetenscappe sonder fraude, in kennisse van desen hebbe ick myn hanteycken hier onder gestelt den viien augusti xv<sup>c</sup> acht ende vyftich.

## Een vervormd gedenkteken te Vught

Mr. J. Belonje

Nassaulaan 39, Alkmaar

Een aanzienlijke buitenplaats, die de naam droeg van 'Ouwerkerk' heeft eens gelegen onder het dorp Vught. Hoe de daarbij behorende gebouwen precies gestaan hebben, valt nog op te maken uit de oudste editie onzer „Stafkaart”, want duidelijk vindt men het huis met omgeving daarop terug ten noorden van het „Moleneind” en ten z.o. van „Wolfsbosch” en „Eikenheuvel”. Zoals dikwijls voorkomt en ook in Noord-Brabant het gebruik vaak meebracht, werd bij zo'n buitenverblijf van grote omvang, wanneer men daar lang gevestigd bleef, op enige afstand van de hoofdwoning ook een particuliere begraafplaats aangelegd. Een gewoonte als deze is al van hoge ouderdom, want zelfs de Romeinen, die als villabewoners zich in deze streken gevestigd hadden, richtten min of meer als regel ter ere van de doden uit de familie door elkaar genomen op zo'n 500 m van hun villa verwijderd een eigen begraafplaats in.” In zijn 'Genealogische en Heraldische Gedenkwaardigheden in en uit de Kerken der Provincie Noord-Brabant' heeft mijn vroegere medewerker Mr. P. C. Bloys van Treslong Prins weliswaar dit eigen kerkhof op



De grafheuvel van de familie Martini van „Ouwerkerk“ te Vught na de wijziging.

'Ouwerkerk' genoemd, maar overigens heeft hij geen melding gemaakt of nauwelijks van voorbeelden van soortgelijke aanleg in den lande. Het zou daarom wellicht gewenst zijn om van zulke objecten althans een lijst te publiceren, voornamelijk omdat er daaronder voorkomen, die werkelijk terecht op de titel 'monument' aanspraak kunnen maken.<sup>3</sup>

Ook bij 'Ouwerkerk' behoorde dan zo'n particuliere begraafplaats, die in de beginjaren der vorige eeuw gesticht moet zijn. Zij ligt aan de tegenwoordige Martinilaan. In deze laatstelijk meer en meer dichtgegroeide woonwijk die eromheen verzezen is, vormt dit aan vroegere dagen herinnerende monument eigenlijk een anachronisme. Overigens is het van voorkomen bescheiden en eenvoudig, terwijl men niet kan volhouden, dat het iemand in de weg ligt. Het is thans niet meer dan een grafheuvel maximaal ter hoogte van enkele meters en volkomen overgroeid met klimop. Om het geheel tegen afvlakking en vernieling te beschermen heeft men er om heen in het vierkant een ijzeren spijlenhek geplaatst, zoals uit de onlangs door mij gemaakte foto te zien valt. Op en om de heuvel is geboomte verzezen en aan de zuidkant schemert een klein stukje bakstenen muur door de aardebedekking heen, dat de aanwezigheid verradt van een gemetselde grafkelder. Enige aanduiding bijvoorbeeld in de vorm van een opschrift zoekt men hier ten enenmale tevergeefs.

Toch is de situatie hier voorheen wél anders geweest want in de

verzameling, behorende tot het Noordbrabants Museum van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant bevindt zich een oude schets van de gevel, die hier eens verrees. Deze is als sluitmuur oorspronkelijk tegen de kelder in front opgetrokken geweest<sup>4</sup>. Uit deze schets blijkt, dat de muur twee vleugels met ondiepe nissen terzijde van een vergrendelde en boogvormig overwelfde hoofddeur had en bovenaan een driehoekig fronton. In de sluitsteen boven de deur was ingegrift: MOMENTO MORI en in twee boven elkaar, hoger geplaatste cartouches stond te lezen respectievelijk:

'In het graf is geen vermoeijng meer  
Eens hooren wij de roepstem weder  
Tot hooger heil bij onzen Heer'.

'Aan de liefderijkste echtvriendin Johanna Maria Catharina van Hanswijk echtgenoot van Hendrik Bernhard Martini overleden den 14 Maart 1813 oud 39 jaren'.

Terwijl in het hogere fronton toen twee wapenschilden waren voorgesteld, het tweede ovaalvormig, tezamen afhangende met een band uit een veelparelige kroon. Het manswapen was het gevierendeelde schild van het nu uitgestorven adellijke geslacht Martini met in 1. en 4. (in zilver) de (rode) leeuw en in 2. en 3. (in blauw) de (zilveren) duif.<sup>5</sup> Dat van de vrouw was het wapen Van Hanswijk, namelijk (in purper) twee (gouden) langwerpige vierkante spiegels, de ene boven links, de andere onder een vrijkwartier (van zilver) beladen met een zwarte leeuw, opkomende uit golven (van natuurlijke kleur).

De geograaf A. J. van der Aa licht ons erover in, hoe het landgoed 'Ouwkerk', dat grotendeels in Italiaanse stijl was herbouwd, toen met orangerie stallingen, wagenhuis, moes-, vrucht-, bloem- en broeituinen, warme en koude trekkasten, bossen, wandeldreven, plantages, koepels, vijvers en een hertenkamp voorzien, ruim 150 bunders oppervlakte omvatte en ook dat het sedert 1803 toebehoorde aan (Jhr.) Mr. Hendrik Bernhard Martini<sup>6</sup>. Het was plaatselijk bekend als wijk Vlasmeer nr. 30. Jhr. Mr. Martini was te 's-Hertogenbosch geboren 30 augustus 1768 en hij overleed op Ouwkerk 16 december 1848; hij werd verheven in de Nederlandse adelstand bij Koninklijk Besluit van 29 augustus 1822 no. 69 en werd lid van de Ridderschap, lid van de 1e Kamer der Staten-Generaal, lid van de Commissie van de Landbouw in Noord-Brabant, raad, rentmeester-generaal en ontvanger-generaal van Brabant 1795—1811, directeur der Directe Belastingen en het Kadaster 1814—1823 en was ridder in de orde van de Nederlandsche Leeuw. Viermaal is hij getrouwd geweest. Zijn eerste drie vrouwen waren allen uit het geslacht Van Hanswijk: Jacoba Johanna geboren Leiden 7 juni 1768, † 's-Hertogenbosch 14 september 1797, dochter van Mr.

Nicolaas Jan en Maria Theresia van Schlegel; Johanna Maria Catharina (de bovengenoemde), geboren 's-Hertogenbosch 15 juli 1774, † Ouwerkerk 14 maart 1813, dochter van Mr. Johan Willem en Debora Bouwens en Petronella Margaretha Jacoba, geboren 's-Hertogenbosch 27 april 1777, † Ouwerkerk 3 april 1819, zuster van de voorgaande vrouw.

Omdat ook de eerdere bewoners van Ouwerkerk Van Hanswijks waren, zal het wellicht van belang kunnen zijn iets naders aangaande dit geslacht naar voren te brengen. De familie is in oorsprong uit de stad Mechelen herkomstig.<sup>7</sup> Naderhand komt zij voor te Amsterdam, „in Zeeland”, te Alkmaar, te Steenbergen, enz. en blijkbaar was zij reeds vroeg wijd vertakt. Ofschoon ik allerminst aanspraak wil maken op volledigheid, lijkt het van belang om hier een reeks van gegevens in hoofdzaak betreffende de *Brabantse* Van Hanswijken te geven, daarbij hopen de lezers aanvullingen zullen willen aandragen, vooral omdat het hier een geslacht geldt, dat vanouds reeds volstrekt niet zonder betekenis is geweest.

Langdurig hebben de Van Hanswijks zich in Brabant gehandhaafd.

Willem van Hanswijk geboren ca. 1670, zoon van Anthony (geboren ca. 1640) en diens vrouw Johanna Kuijst van Wijck gezegd die (of de) Porter (of d'Poorter), die als jongman in de Visstraat te 's-Hertogenbosch getrouwd is op 11 november 1703 met Caecilia van Wijnbergen, dochter van Arent Willem en van Geertruijdt van Uterwijck tot Heemse jongedochter van Maastricht wonende te 's-Bosch op het Orteneyndt is waarschijnlijk de eerste van het tamelijk verbreide geslacht, dat in hun zoons Johan (gehuwd met Johanna Maria Catharina van Hyssel, dochter van Nicolaas en Margaretha Strommers) en Antonie (in 1736 gehuwd met Petronella Ragay<sup>8</sup>, weduwe van Godfried Fettmenger) tot in de X<sup>e</sup> eeuw ter plaatse gewoond heeft.

Dank zij het nuttige werk van Jhr. Mr. A. F. O. van Sasse van Ysselt, 'De voorname Huizen en Gebouwen van 's-Hertogenbosch alsmede hunne eigenaars of bewoners in vroegere eeuwen' kan verder de afstamming van de bovenaangehaalde personen grotendeels worden gevolgd.

Dan worde hier verwezen naar 'De Navorscher' LXI, 1912, bldz. 170 en 'De Wapenheraut' XXIII, 1919, bldz. 6 sub 40 voor Mr. Hendricus Adrianus Jacobus Penninck, gehuwd te Ede 4 mei 1857 met Antonia van Hanswijk, geboren te Amsterdam 25 november 1825, één van de 11 kinderen van Jacob Frederik van Hanswijk (geboren huis Ouwerkerk te Vught 2 juli 1785 en † Arnhem 3 juli 1860) en Henriette Charlotte Adelheid Backmeister (geboren te Aurich 2 december 1788, † Arnhem 27 oktober 1861). Waarschijnlijk was een ander van de kinderen van laatstgenoemd echtpaar Jacob Frederik van Hanswijk geboren 23 april 1822, die 1 juli 1842 bij de Genie 2<sup>e</sup> luitenant werd, 1e

luit. 16 april 1853, kapitein 12 oktober 1860, majoor 6 april 1872, lt.-kol. 27 mei 1876 en voor zijn pensionering kolonel 26 september 1878.

Willem Nicolaas van Hanswijk, jongman, kapitein bij het Regiment Grenier-Wallons, trouwde te Hulst, Z., 14 november 1792 Geertruida Joanna van Borchharen, gedoopt Gorinchem 26 juli 1771, dochter van Matthijs, raad aldaar en van Anna Ouwens, † Heusden 3 augustus 1847.

Kinderen:

- a. Johanna A. † Heusden 7 februari 1874;
- b. Willem Nicolaas, chef de bureau bij de Directe Belastingen en van het Kadaster te 's-Hertogenbosch 1815—1823; 1e Com-mies bij het Departement van Financiën, 1823—1828; Ontvan-ger der Accijnsen te Zutphen 1828—1839 en der Directe Be-lastingen te Leiden 1839; trouwde te 's-Gravenhage 24 septem-ber 1828 Johanna Jacoba Pauw, geboren aldaar 15 oktober 1806, dochter van Mr. Maarten Iman, officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage en van Adriana Johanna Bee-laerts van Blokland.

Hieruit:

1. een dochter geboren Zutphen 9 augustus 1830;
  2. Maarten Iman tweeling met de vorige; trouwde te Heusden 30 september 1869 Allegonda Gesina Hanewinckel;
  3. een dochter geboren Zutphen 24 augustus 1831.
- c. Henriette M. J. trouwde te Heusden 20 augustus 1846 Hans Kofved, med. doctor, † 1 februari 1859, oud 48 jaar.

Nicolaas Johan Hijssel van Hanswijk (mogelijk zoon van Nico-laas Johan, geboren 24 augustus 1743, † Amsterdam 1812), trouwde te Aurich, Oost-Friesland, 17 juli 1807 Paulina Louisa Blanchard, geboren Utrecht 30 juni 1788, † Deurne.

Kinderen:

1. Louisa Johanna Francina, geboren 's-Gravenhage 28 juli 1808;
2. Jacoba Albertina Theresia geboren Aurich 19 maart 1810;
3. Nicolaas Johan, geboren Wolvega 17 april 1812, sergeant-vrijwilliger bij de XVe, later bij de XVIIIe Afdeling Infanterie, 1829—1835.

Mr. Anthony van Hanswijk, Hoogschout van 's-Hertogenbosch en van de Meyery, later Rechter in de Rechtbank van Eerste Aanleg aldaar, geboren 1745(?) student te Leiden als Sylvaducensis en 17 jaar op 8 april 1761; promoveerde aldaar „De pu-pillari et quasi pupillari substitutione” 28 maart 1765; onder-trouwde 's-Hertogenbosch 9 september 1803 Sabina Wilhelmina Mollerus, geboren 29 januari 1752, dochter van Mr. Hendrik van Westkerke en Cornelia Maritia van Noey, weduwe van Dr. Florentius Verster geboren 's-Hertogenbosch 14 augustus 1747, † aldaar 4 april 1802, raad en schepen aldaar, zoon van Abra-

hem en Florentia van Woerkom. Zij † Oisterwijk 17 november 1822.

Willem Pieter van Hanswijk geboren 17 juli 1754, † 10 febr. 1807; trouwde te 's-Hertogenbosch 28 september 1778 Jacoba Elisa Adriana Bisdorn, dochter van Karel Jan, schepen en raad aldaar en Contrarolleur der Convoyen en Licenten en Henriette Storm van 's-Gavensande.

Kinderen:

1. Johannes Anthonie van Hanswijk geboren 20 juni 1779; adelborst onder het Koninkrijk Holland;
2. Karel Jan Hendrik van Hanswijk geboren 16 februari 1781, legatie-secretaris der Bataafsche Republiek bij het Hof van Württemberg;
3. Wilhelmina Henriette van Hanswijk, geboren 26 mei 1783; en
4. Ewoud Charles van Hanswijk, adeborst als zijn broeder.

Willem Jan Anne van Hanswijk diende bij de landmacht van het Koninkrijk Holland en later in Franse dienst bij het 14e en later bij het 2e Regiment Curassiers en † 's-Gravenhage 16 mei 1832. Hij nam deel aan de veldtocht in Pommeren en Pruisen in 1807 en in de Franse registers komt hij voor als 'Van Hanswijk bles-sé 14 juin bataille de Friedland'<sup>10</sup>.

Mr. Johan Willem van Hanswijk, de schoonvader van jhr. Martini die eerder Ouwerkerk bewoond heeft, was geboren te 's-Hertogenbosch 5 mei 1750, † Grave 3 september 1808, wonende toen aan de Grote Markt A 2; begraven te 's-Hertogenbosch; trouwde te Moergestel 27 augustus 1773 Debora Bouwens van Durrendaal onder Oisterwijk, dochter van Pieter tot Horssen en Magaretha Berkhout, † na 1815: student te Leiden als „Sylvaducensis" 21 februari 1772 en als juris candidatus te Harderwijk 25 mei 1773. Van 1777—1779 bewoonde hij te Amsterdam het kapitale pand Herengracht 592,<sup>11</sup> waar hij een compagnieschap van negotie onder de firma Van Hanedoes en Van Hanswijk dreef, begonnen 1 mei 1774 en beëindigd ult<sup>o</sup>. januari 1787.<sup>12</sup> Hij vertrok naar Alkmaar waar hij benoemd werd tot Burge-meester 1787—1792 en tot Raad 24 mei 1788. Toen waren echter verschillende zaken onafgedaan gebleven waarover zijn mede-firmant Antony van de Graaf Hanedoes te Amsterdam hem in gebreke stelde, met aanbieding van arbitrage bij akte van 2 maart 1791 voor notaris Mr. H. Rijser te Alkmaar.<sup>13</sup>

Mijn notities moge ik hierbij, althans voorshands, besluiten onder het motto: nec scire fas est omnia.

#### NOTEN

1. Schaal 1 : 50.000, blad 's-Hertogenbosch, verkend in 1836—1838; editie 1856.
2. Dr. R. de Maeyer, 'De Romeinsche Villa's in België', Antwerpen 1937, bldz. 246/7.
3. II, Utrecht 1924, bldz. 237.
4. Ik dank deze mededeling aan de Heer Directeur van het Museum, die zo welwillend was mij een kopie van de schets te bezorgen.
5. 'Nederland's Adelsboek' XLII, 1949, bldz. 49 en 50 sub VI bis.
6. A. J. van der Aa, 'Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden', VIII Gorinchem 1846, bldz. 757/B.

- 7 De Nederlandsche Leeuw LXXX, 1963, kol. 370 en 373. De Van Hoenswijkstraat aldaar wordt genoemd in „De Navorscher“ XLII, 1892, bldz. 90.
- 8 „Nederland's Patriciaat“ III, 1912, bldz. 303.
- 9 's-Hertogenbosch 1910 (3 delen).
- 10 J. Bosscha 'Neerlands Heldendaden te Land' III, Leeuwarden 1873 bldz. 182 en A. Martinien, 'Tableaux par corps et par batailles des officiers tués et blessés pendant les guerres de l'Empire (1805—1815)', Paris s.d., p. 731.
- 11 Zie (met de afbeelding van het huis) Dr. L. H. van Eeghen e.a., 'Vier Eeuwen Herengracht', Amsterdam 1976, bldz. 616/7.
- 12 Opgericht bij a.l. te voor notaris W. van Kleef te Amsterdam 13 februari 1774.
- 13 Notarieel archief Alkmaar inventaris 712. De aanzegging werd gedaan aan de broodbakker Gerrit Schoonhoven 'wonende dicht bij het huis van den WelEd. Gestr. Heere Joannes Wilhelmus van Hanswijk insgelijks woonachtig en als vermits de tegenwoordige absentie van denselven Heer van Hanswijk de boodschappen voor Zijn Wel. Ed. Gestr. aanneemende'. Zie nog 'Nederland's Patriciaat' IV, 1913, bldz. 154/5.

## Die en waren goede Catholycke personen

Verklaring over een veertiental Eindhovenaren in 1606

J. Th. M. Melssen,

Purmerstraat 14, Eindhoven

Voor notaris Peter Rythovius te Eindhoven verschijnt op 10 januari 1606 Henrick Hovelmans, drossaard van het Land van Cranendonk en de stad Eindhoven. Hij verzoekt heer en Mr. Sebastiaan Kesselio (van Kessel), pastoor van de stad Eindhoven, om een verklaring over de *religie, leven ende conversalie* waarin de tegenwoordige schepenen leven, alsmede van zeven andere gekozenen *om het aenstaende aengedinge daermeede tsaemen te besitten* (G.A. Eindhoven, Not. Arch. 1213, nr. 87). De pastoor van Eindhoven verklaart dat de hierna genoemde personen *die en waeren goede catholycke personen, de heylige kercke in haere gebooden alle jaer geobedieert ende voirts belangde de qualiteyt van den selven tegenwoirdigen stoel*.

De tegenwoordige schepenen:

1. AERT VAN HOEFFVE, voorscheper (= president-scheper), oud omtrent 55 jaren, geboren te Strijp bij Eindhoven, herbergier en ontvanger der taxen die dagelijks door het kwartier van Kempenland dagvaartsgewijs worden uitgegeven, ook rentmeester van de heren deken en kapittel van Cortessem in het Land van Luik, binnen Eindhoven wel gegoed en geërfd.
2. WILLEM WILLEM OOMS, oud omtrent 45 jaren, geboortig van Mierlo, van zijn handwerk wollenlakenkoper, binnen Eindhoven gehuisd en geërfd.
3. JAN HENRICX, oud omtrent 33 jaren, geboortig van Eindhoven, van zijn handwerk rietmaker en vlaskoper, binnen Eindhoven gegoed en geërfd.
4. GERAERT BRANTS, oud omtrent 55 jaren, geboortig van 's-Hertogenbosch, van zijn handwerk verkoper van allerlei kremerij, binnen Eindhoven niet geërfd, noch gegoed en gehuisd.

5. PETER HENRICX, oud omtrent 36 jaren, geboortig van Oirschot, van zijn handwerk schoenmaker en looier, binnen Eindhoven gehuisd en geërfd.
6. THOMAS JAN AERTSEN, oud omtrent 39 jaren, geboortig van Eindhoven, van zijn handwerk wollenlakenkoper, binnen Eindhoven gegoed en geërfd.
7. WILLEM REYNDERS, oud omtrent 33 jaren, geboortig van Eindhoven, van zijn handwerk koopman-lijnwatier, binnen Eindhoven gehuisd, gegoed en geërfd.

De zeven andere gekozenen:

1. MATHIJS VAN TATERBEECK, geboortig van Eindhoven en binnen Eindhoven gegoed en geërfd. Oorspronkelijk stond hier: GOERT HENRICX VAN DEN BROECK, oud omtrent 36 jaren, geboortig van Strijp bij Eindhoven, van zijn handwerk wollenlakenverkoper, binnen Eindhoven gehuisd en geërfd.
2. DIERCK JANSSEN IN DE STERRE, oud omtrent 43 jaren, geboortig van Eindhoven, van zijn handwerk wijn- en bier-tavernier, binnen Eindhoven gehuisd en geërfd.
3. MICHEL JASPAERS, oud omtrent 40 jaren, geboortig van Geldrop, van zijn handwerk wollenlakenverkoper, binnen Eindhoven „luttel” geërfd.
4. PETER HENRICX ROIJMANS, oud omtrent 29 jaren, geboortig van Reusel, van zijn handwerk herbergier, binnen Eindhoven gehuisd en geërfd.
5. WILLEM PANCERAS, oud omtrent 46 jaren, geboortig van Loon bij Eersel (= Hoogeloon), van zijn handwerk smid, binnen Eindhoven gehuisd en geërfd.
6. PETER CLAES VAN LUYTELAER, oud omtrent 33 jaren, geboortig van Eckart onder de parochie Woensel, van zijn handwerk koopman-lijnwatier en vetwarier, binnen Eindhoven en Woensel gehuisd en geërfd.
7. SEBASTIAEN FRANSSEN, oud omtrent 50 jaren, geboortig in de parochie van Tongelre, van zijn handwerk koopman-lijnwatier, binnen Eindhoven niet geërfd.

## Vragen

### VAN DONGEN

Joannis Jansz. van Dongen, weduwnaar van Oosterhout (tr. hij aldaar 1e R.K. 28 mei 1788 Cornelia Pieterselie?), overleden vóór 19 februari 1814, tr. (R.K.) Oude Tonge 20 oktober 1788 Gertrudis Bredel, gedoopt (R.K.) Oude Tonge 29 november 1765, overleden na 19 februari 1814, buitenechtelijke dochter van Klaas (Nicolaus) Bredel (Bredel, Bordel) en Hendrina (Hendrica) van Neerinkhuijsen alias Brouwers (zie: Ned. Leeuw 1978, kolom 149).

Gevraagd: nadere gegevens over Joannis van Dongen en zijn kwartieren.

### ROMANS

Klaas Romans, geboren (in Noord-Brabant?) omstreeks 1779, fuselier, verbleef

eind 1816-begin 1817 te Leeuwarden en omstreeks september 1817 in garnizoen te Bergen op Zoom, zou vóór 1837 zijn overleden. Te Leeuwarden had hij een relatie met de koopvrouw Elisabeth Fokkes de Haan (1782-1831). Zie voor hun lotgevallen: Mensen van Vroeger 1973, blz. 131-133, 143-144 en K. J. Slijkerman, Verzamelde Genealogische Studiën deel 2 (Rotterdam 1978), blz. 26-39). Tot heden kon de identiteit van Klaas Romans niet worden vastgesteld.  
Gevraagd: nadere gegevens betreffende Klaas Romans, zijn familie en kwartieren.

#### LAMMERS

Maria Lammers, van Lijfroc in Brabant, vestigde zich te Heemstede, overleden na 13 augustus 1806, tr. (R.K. en gerecht) Heemstede 13 mei 1770 Pieter Reijniersz. van Schooten, gedoopt (R.K.) Heemstede 20 augustus 1739, zoon van Reijnier Jillise van Schooten en Jannetje Paulusse. De plaats „Lijfroc” kon niet door mij worden getraceerd. Maria was mogelijk een dochter van Lammert Pietersz., die op 1 mei 1787 te Heemstede doopgetuige was voor een kind van het echtpaar van Schooten-Lammers.

Gevraagd: de kwartieren van Maria Lammers

#### VAN DER HOFF

Pieter van der Hoff, gedoopt (geref.) Zevenbergen 27 november 1740, overleden te Moerdijk, zoon van David van der Hoff (zoon van Pieter van der Hoff en Anna Jophen de Visscher?) en Adammina Hallewas (gedoopt Zevenbergen (geref.) 12 april 1711 als dochter van Tielman Hallewas en Jacomijn van Geldere) tr. Klundert 6 november 1768 Teuntje van Waas, gedoopt (geref.) Schoonhoven 2 augustus 1739, overleden te Moerdijk, dochter van Pieter Jansz. van Waas, meester metselaar te Schoonhoven, en Elisabeth Jansdr. Hoogendijk.

Gevraagd: de kwartieren van Pieter van der Hoff.

#### DE GROOT

Adolph de Groot, president-schepen van Geldrop, overleden Geldrop 8 mei 1783, tr. vóór 1735 Maria Ente, gedoopt (geref.) Eindhoven 27 mei 1712, overleden/begraven Geldrop 26/27 februari 1780, dochter van Mr. Isaac Ente, schoolmeester te Stratum, Heeze, Geldrop, en Cathalijn (Catharina) Smulders. Ondanks diepgaand onderzoek door wijlen Mr. Dr. W. de Vries, kon Adolph niet worden ondergebracht in de familie de Groot te Geldrop en Heeze.

Gevraagd: de kwartieren van Adolph de Groot en alle gegevens betreffende zijn familie vóór omstreeks 1775.

#### MARTINUSSE-SCHURING

Gerardus Martinusse (Maartense), van "Sander(t) Buijten" (= vermoedelijk standdaarbuiten), vestigde zich te Melissante, overleden tussen 28 november 1791 en 19 februari 1814, tr. (R.K.) Oude Tonge 16 januari 1785 Pieterella (Petronella) Schuring (Schuurings, Verschuur, Verschuuren), geboren te Groesbeek of te Kranenburg, overleden na 19 februari 1814.

Gevraagd: de kwartieren van dit echtpaar.

K. J. Slijkerman, Zegenstraat 73, 3082 XP Rotterdam-Charlois

# de brabantse leeuw



Tweemaandelijks tijdschrift van de Sectie voor Geslacht-, Naam- en Wapenkunde van het Noordbrabants provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant.

Redactie: mr. G. Berkelmans; dr. ir. C. H. J. M. van den Brekel; J. P. H. Goossens; J. Th. M. Melssen; drs. G. J. W. Steijns; J. H. G. J. van Heeswijk, redactiesecretaris, Postbus 29, 5330 BD Kerkdriel.

Abonnement per jaargang: binnenland f 23,-; buitenland f 25,-; inclusief porti. Men wordt verzocht te betalen via een toe te zenden acceptgirokaart. Opzeggingen alleen schriftelijk mogelijk vóór 1 december.

Administratie: Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch, tel. 073 - 139484, postgiro 3879363.

---

JAARGANG 28 NR. 3

MEI - JUNI 1979

---

## De leeuwen van Den Bosch en van Eindhoven

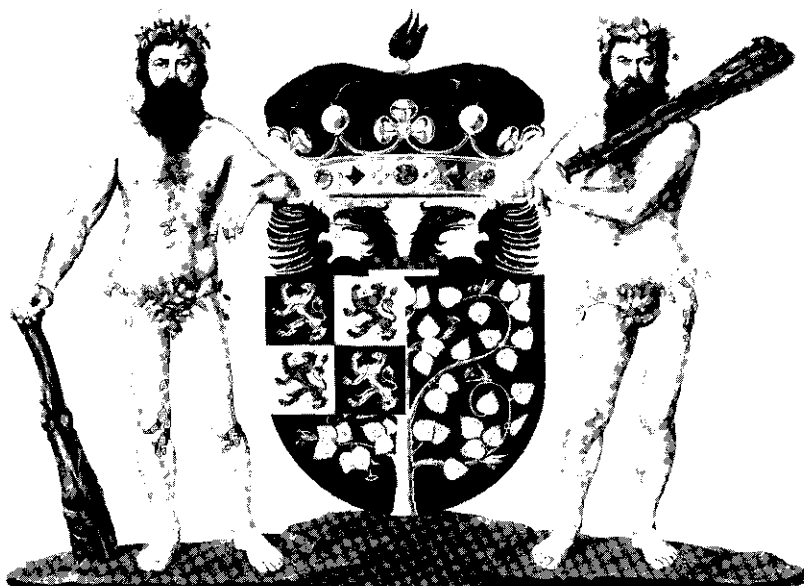
F. J. van Ettro

Poirterslaan 40, 5611 LB Eindhoven

### 1. Inleiding

Een van de voornaamste regels van de wapenkunde of heraldiek is vanouds, dat metaal op metaal en kleur op kleur moeten worden vermeden. Als men wapens tegenkomt waarbij deze regel verwaarloosd lijkt te zijn, dan blijkt bij onderzoek nogal eens, dat als voorbeeld heeft gediend een figuur, die van huis uit van zilver is geweest en door oxydatie zwart geworden resp. dat het oorspronkelijke laagje bladgoud verdwenen is en dat de ondergrond van rode menie zichtbaar is geworden. Evenzo verkleurde het brons, waarmee men voordeliger de gouden figuren weergaf, gemakkelijk tot vuilgroen, zoals ook de voorbeelden talrijk zijn dat wit (voor zilver) verkleurd is tot vuilgeel...

De steeds weer aangehaalde uitzondering op de regel, het Jeruzalemkruis van goud op veld van zilver, was in de tijd van de kruisvaarders rood op zilver; het is rood op de witte mantel van de Ridders van de Orde van het H. Graf van Jeruzalem. Nadat het H. Land voor de Christenen verloren was gegaan, hebben verschillende vorstenhuizen hun aanspraken op de waardigheid van koning van Jeruzalem in hun wapenschild vastgehouden door toevoeging van een kwartier van zilver, beladen met een Jeruzalemkruis van goud.



Afb. 1: De officiële beschrijving van het verbeterde wapen van 's-Hertogenbosch, verleend bij Koninklijk Besluit van 8 maart 1978 no. 54 luidt als volgt:

'In sabel een boom van goud; een gevierendeeld vrijkwartier: a en d in sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel;

b en c in zilver een dubbelstaartige leeuw van keel, gekroond en genageld van goud; een schildhoofd van goud met een uitkomende dubbele adelaar van sabel, hebbende op de borst een schild van keel met een dwarsbalk van zilver.

Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren, twee parels en een purperen muts, en gehouden door twee wildemannen, omkransd en omgord met loof, houdende een knots in de buitenste hand, alles van natuurlijke kleur'.

In plaats van de woorden sabel en keel gebruikt men tegenwoordig meestal zwart en rood. De tekening wijkt in zover af van de officiële beschrijving, dat van het schildje, dat de adelaar op de borst zou dragen, alleen de bovenhelft is afgebeeld, zodat zichtbaar zijn het derde gedeelte boven van rood (keel) en de halve hoogte van de dwarsbalk van zilver . . . \*

\* In de toelichting op de wapenverbetering die de heer H. J. J. Bossink geeft in jaargang 1978, kolommen 370—374, van het maandblad 'De Nederlandse Leeuw' is sprake van de Habsburgse adelaar en de Habsburgse kleuren, dit in navolging van Kl. Sierksma in 'De gemeentewapens van Nederland' biz. 196. Beter zou zijn voortaan te spreken van ere keizerlijke (of Duitse) dubbele adelaar resp. van de Oostenrijkse kleuren: in rood (keel) een dwarsbalk van zilver.

Deze variatie met metaal op metaal zien we pas verschijnen als het wapenschild al lang van het slagveld verdwenen is; in de tijd, die ook wel eens die van de papieren heraldiek wordt genoemd.

## 2. De breuken

Voor de barensteel, waarmee de oudste zoon zijn wapenschild

onderscheidde van dat van zijn vader tijdens diens leven, alsmede voor de breuken die jongere zoons en vervolgens jongere linies aan het oorspronkelijke geslachtswapen toevoegden, b.v. een schuinbalk, een schildhoofd, een vrijkwartier of een zoom, behoefde men de regel over metalen en kleuren niet te volgen; men kon dit vaak niet eens<sup>7</sup>. Wel zullen de figuurtjes, waarmee het veld van het schild soms bezaaid wordt (Nederland, Nassau, Valkenburg, Comté, Chiny) bijna zonder uitzondering van metaal op kleur zijn of van kleur op metaal. Voor vrij in het veld staande figuren als breuk kan men zich het beste aan de regel houden.

### 3. *Versierde hoofdfiguren*

De grootst mogelijke *vrijheid* bestaat vanouds als het gaat om de nagels, de tong en soms de kroon van een leeuw of een adelaar, resp. om de kelkblaadjes en het hart van een bloem of hiermee vergelijkbare versieringen van een andere hoofdfiguur van een wapen. 'Vanouds' is daarbij betrekkelijk, want de mode, om b.v. de nagels, de tong en de kroon van een leeuw te doen opvallen door een contrasterende kleur of een afstekend metaal, is pas ontstaan, toen de heraldiek al eeuwen oud was. In de tijd, dat het schild op het slagveld tot de onmisbare uitrustingsstukken van de ridder behoorde, werd de schildversiering in de eerste plaats op herkenbaarheid op grote afstand ontworpen en geschilderd. Men moest in één oogopslag vriend van vijand kunnen onderscheiden! Gedeelde of gevierendeelde schilden kende men toen voor oorlogsdoeleinden alleen met effen onversierde vlakverdeling. Als een ridderschild alleen versierd was met een wapenfiguur of met meerdere gelijke wapenfiguren, kende men daarvoor toen nog geen aanvullende versiering. Die extra-versiering is waarschijnlijk in de mode gekomen door de wapenboeken, die de herauten hebben aangelegd om hun taak bij tournooien te vergemakkelijken.

### 4. *Emile Gevaert*

Het boek '*L'Héraldique, son Esprit, son Langage et ses Applications*', dat Emile Gevaert in 1923 in druk zag verschijnen, is nog steeds een van de beste bronnen, als men zich wil verdiepen in de achtergronden van de wapenkunde. Gevaert heeft veel werk gemaakt van breuken en van hetgeen daarop lijkt en zijn ideeën worden nog steeds met waardering nagevolgd.

Gevaert gaat echter te ver, als hij ook in versiering en in de vorm van afwijkend gekleurde nagels en tongen bij b.v. leeuwen een breuk wil zien<sup>10</sup>. Het is intussen wel duidelijk geworden, dat kleine verschillen in dit opzicht op zijn minst beïnvloed zijn door de herauten, die deze mode hebben verbreid. Terecht ziet Gevaert in de *echte* breuken een vermindering van waarde, een rangverlaging. De anders gekleurde tong, nagels en kroon van de leeuw zijn als

verfraaiing bedoeld en dus zeker niet als rangverlaging. Soms ziet Gevaert zelfs verschillen, die in de praktijk geen stand gehouden hebben. Zo schrijft hij aan de zwarte leeuw op gouden veld van Gulik (Jülich) nagels en tanden toe van zilver, dit met verwijzing naar een tekst van de heraut Gelre. De leeuw van Vlaanderen is eveneens zwart op gouden veld, maar is getongd en genageld van rood. Gevaert ziet in dit geringe verschil een poging om de leeuwen van Gulik en Vlaanderen te onderscheiden<sup>9</sup>. Ziet men er dan het bekendste wapenboek van de heraut Gelre<sup>3</sup> op na, dan blijkt deze de zwarte leeuw van Gulik even goed als die van Vlaanderen met een rode tong en met rode nagels afgebeeld te hebben. In het wapen van de provincie Gelderland<sup>13</sup> en in talrijke wapens van gemeenten in het voormalige hertogdom Gulik ziet men die leeuw van Gulik bijna nooit anders dan met tong en nagels van rood afgebeeld; een enkele maal is de leeuw geheel zwart.<sup>19</sup>

## 5. *De leeuw van Limburg*

Bekend is, dat de rode leeuw van Limburg op zilveren veld meestal getongd, genageld en gekroond is van goud en dat zijn broer, de rode leeuw van het graafschap Berg (rechts van de Rijn tussen Ruhr en Sieg) die versiering heeft meegekregen van blauw. Gevaert zag hier nog een breuk in<sup>10</sup>. Tegenwoordig beschouwt men dit verschil als een gevolg van de plaatselijke mode in de late middeleeuwen. Ook vandaag de dag kleurt men in Duitsland<sup>11</sup> van een rode leeuw de tong, de nagels en zelfs de kroon blauw. Men mag gerust aannemen, dat het de toenmalige herauten zijn geweest en niet in de eerste plaats de adel zelf, die in dezen een beslissende invloed hebben uitgeoefend. Daarbij valt telkens weer op, dat de herauten juist op dit punt herhaaldelijk van elkaar zijn afgeweken. Geen wonder dat ook vandaag de dag op dit punt telkens verschillen te zien zijn.

Zien wij bijvoorbeeld naar de toelichting op het in 1978 verbeterde wapen van de stad 's-Hertogenbosch, dan blijkt, dat er in Den Bosch ernstig is overlegd, of de Limburgse leeuwen in het gevierendeelde vrijkwartier van het wapen een rode tong zouden moeten hebben of een tong van goud<sup>12</sup>.

De Hoge Raad van Adel gaf er toen de voorkeur aan in het wapen van Den Bosch de leeuw van Limburg met een rode tong af te beelden, omdat de leeuw in het wapen van de Nederlandse provincie Limburg ook zo is versierd. Ook bij de Hoge Raad van Adel was men er van op de hoogte, dat men in België de Limburgse leeuw meestal afbeeldt met niet alleen de kroon en de nagels, maar ook de tong van goud<sup>8</sup>. Kennelijk heeft men bij de Hoge Raad van Adel waarde gehecht aan de opvattingen, die een rol hebben gespeeld bij de vóór 1978 benutte afbeelding van het wapen van 's-Hertogenbosch. Met dit standpunt kan men vrede hebben.

## 6. Het wapenboek Bigot

Als men dan de armorialen hierover raadpleegt, de wapenboeken die uit de middeleeuwen voor ons bewaard zijn gebleven, dan blijken deze nogal eens van elkaar af te wijken als het gaat om de contrasterende kleuren van tong, nagels, kroon e.d. van de heraldische leeuw. Het is vooral de redactie van het in Lausanne uitgegeven tijdschrift 'Archives héraldiques suisses', die zich zeer verdienstelijk heeft gemaakt met de beschrijving van oude armorialen en met de uitgave in herdruk van die beschrijvingen, waardoor belangrijke gegevens gemakkelijker bereikbaar zijn geworden voor de belangstellenden. Onder die belangstellenden behoren vanzelfsprekend degenen, die te maken hebben met de verbetering van te primitieve gemeentewapens, dan wel met het ontwerpen van geheel nieuwe gemeentewapens.

In 1949 gaf genoemd tijdschrift een herdruk uit van een opstel van Paul Adam-Even over een wapenboek, waarvan het origineel verloren schijnt te zijn, maar waarvan in de Bibliothèque Nationale te Parijs een kopie uit de zeventiende eeuw wordt bewaard, afkomstig uit de bibliotheek *Bigot*. Het behandelt 295 wapenschilden van vorsten en ridders uit zowel het Duitse rijk als uit Frankrijk, waaronder een opmerkelijk groot aantal wapens uit onze streken. Aan de hand van bepaalde afbeeldingen kan bewezen worden, dat het origineel is samengesteld tussen november 1253 en september 1254 zodat dit wapenboek de oudste bekende Franse verzameling van wapens is. Hieronder volgen vertalingen van de beschrijvingen van enkele wapens uit onze gewesten:

22. De hertog van Limburg: in zilver een rode leeuw met dubbele staart.
8. De graaf van Berg: hetzelfde wapen, plus een blauwe barensteel.
36. Walram van Montjoie (Monschau): in zilver een rode leeuw, plus een groene barensteel.
17. De graaf van Luxemburg: gedwarsbalkt van zilver en blauw en over alles een rode leeuw, gekroond van goud.
18. Gérard, zijn broer, heer van Durbuy: hetzelfde wapen, plus een gouden barensteel.
30. De heer van Valkenburg: in *goud* een rode leeuw, het veld bezaaid met rode blokjes. (Elders is het veld altijd van zilver, het veld van goud lijkt een vergissing . . .)
15. De graaf van Gelre: in blauw een gouden leeuw, het veld bezaaid met gouden blokjes.
43. De hertog van Brabant: in zwart een gouden leeuw.
73. Godfried van Leuven, heer van Leeuw en Gaasbeek (ca. 1210–1253): in zwart een zilveren leeuw, gekroond van goud.
24. De graaf van Jülich (Gulik): in goud een zwarte leeuw met dubbele staart.

Hierbij zijn dus wel enkele voorbeelden van een leeuw met kroon

van goud, resp. met dubbele staart, maar nergens in het wapenboek Bigot is er sprake van afwijkend gekleurde nagels of tong. De leeuwen van Limburg en Gelre hebben zelfs geen kroon, maar dit kan bij Limburg een vergissing zijn.

## 7. *Het wapenboek Wijnbergen*

Tussen de jaren 1265 en 1293 wordt het Armoriaal Wijnbergen gedateerd. Het is genoemd naar de Nederlandse familie, die er het eigendom van heeft. Er verscheen in 1954 een overdruk van een beschrijving van dit armoriaal, uitgegeven door de Archives héraldiques suisses, verzorgd door de heren Paul Adam-Even en Léon Jéquier en met medewerking van Mr. Elisabeth Prins<sup>2</sup>. Laten we beginnen met Limburg:

De laatste hertog van Limburg van het huis van Arlon is omstreeks 1279 overleden. In 1288 is het hertogdom Limburg door Jan I, hertog van Brabant, definitief verworven. De rode leeuw wordt, zo blijkt uit het Armorial 'Wijnbergen', tussen 1265 en 1293 gevoerd door:

- 619 De heer van Valkenburg en van Montjoie: in zilver een rode leeuw met dubbele staart, gekroond van rood (1280).
- 620 De graaf van Berg: in zilver een rode leeuw met dubbele staart, gekroond van goud, plus een blauwe barensteel.
- 621 Zij broer Hendrik († 1291): van hermelijn, over alles een rode leeuw met dubbele staart, gekroond van goud. (Hendrik van Windeck)<sup>7</sup>.
- 524 De graaf van Luxemburg: gedwarsbalkt van zilver en blauw van 14 stukken en over alles een rode leeuw, gekroond van goud.
- 523 Zijn oom Gérard van Luxemburg, heer van Durbuy († na 1297): hetzelfde wapen plus een gouden barensteel.
- 525 Een andere oom, Walram van Luxemburg, heer van Ligny († 1288): gedwarsbalkt van zilver en blauw van 10 stukken, een gouden schildhoofd en over alles een rode leeuw (niet gekroond).

Los hiervan nog enkele vertegenwoordigers uit naburige gewesten:

- 1170 De hertog van Brabant: in zwart een gouden leeuw.
- 1190 Hendrik van Leuven, heer van Gaasbeek († 1285) in zwart een zilveren leeuw, gekroond van goud.
- 627 De graaf van Gelre: in blauw een gouden leeuw, het veld bezaaid met gouden blokjes.

In het armorial Wijnbergen zien we twee voorbeelden van de nieuwe mode in de heraldiek, de versiering van de leeuw met nagels van een afwijkende kleur:

- 182 Grange: in zilver een zwarte leeuw, gekroond en genageld van goud.  
 1310 Palerne: in blauw een zilveren leeuw, genageld van goud.  
 De leeuwen hebben ook hier nog geen duidelijke tong.  
 Tevens blijkt, dat eerder dan de leeuw de adelaar versierd werd met een afwijkende kleur voor snavel en klauwen.  
 In het armorial 'Wijnbergen' ziet men vijf wapen's met een aldus versierde adelaar, geen van alle uit onze gewesten.

#### 8. *Het Wapenboek van de heraut Gelre (1370—1395)*

Het beroemdste en het meest geraadpleegde wapenboek is ongetwijfeld datgene dat ons is nagelaten door Claes Heinen, genaamd Gelre, wapenkoning eerst van de hertog van Gelre, later van Albrecht van Beieren, graaf van Henegouwen, Holland en Zeeland<sup>7</sup>. Tussen 'Wijnbergen' en 'Gelre' liggen ongeveer honderd jaren. In het laatste kwart van de veertiende eeuw is het een uitzondering geworden als een dier als wapenfiguur niet versierd is met nagels en tong in afwijkende kleur. 'Gelre' heeft ook de wapens van al uitgestorven geslachten willen opnemen, o.a. dat van Limburg. Het is nuttig dit wapen te vergelijken met de wapens van verwante geslachten. De hieronder volgende wapens uit 'Gelre' vertonen alle in zilver een rode leeuw met dubbele staart:

|      |                                                                | genageld/ | getongd/ | gekleurd/ |
|------|----------------------------------------------------------------|-----------|----------|-----------|
| 907  | Hertog van Limburg:                                            | goud      | blauw    | goud      |
| 1679 | Hertogdom Limburg                                              |           |          |           |
|      | (+ nr. 805):                                                   | goud      | blauw    | goud      |
| 1754 | Hertogdom Limburg                                              | goud      | goud     | goud      |
| 1687 | Jan IV, hertog van Brabant en Limburg (2+3):                   | goud      | goud     | goud      |
| 327  | Walram, Gr. van St. Pol uit het huis Luxemburg-Ligny († 1415): | goud      | goud     | goud      |
| 1271 | Hertog van Berg en Gulik (2+3):                                | goud      | blauw    | goud      |
| 807  | Heer van Valkenburg:                                           | rood      | blauw    | rood      |
| 1722 | idem:                                                          | goud      | goud     | rood      |
| 1749 | Reinald van Valkenburg († 1396):                               | zilver    | rood     | rood      |

Zoals we ook bij het wapen van het graafschap Holland kunnen zien, is een rode leeuw op het veld van goud of zilver meestal 'gewapend' van blauw, d.w.z. dat de nagels en de tong van de leeuw blauw gekleurd zijn. Het is eigenlijk iets apart, dat de leeuwen van Luxemburg en van Limburg versierd zijn met tong en nagels van goud; wel is het heel gebruikelijk, dat de kroon van goud is.

#### 9. *De Limburgse erfenis*

Omstreeks 1279/1280 overleed hertog Walram IV van Limburg, de

laatste Limburgse hertog uit het Arlonse huis; in 1283 overleed kinderloos diens dochter Ermgard, die gehuwd was met graaf Reinald I van Gelre (1271—1320). Tegen de opvolging door laatstgenoemde verzetten zich niet alleen graaf Adolf V van Berg (1259—1295), maar ook Walram II, heer van Valkenburg, Hendrik VI, graaf van Luxemburg (1281—1288) en Gérard, heer van Durbuy, allen afstammelingen van hertog Walram III van Limburg (1221—1226)<sup>14</sup>. Diens zoon hertog Hendrik IV van Limburg (1226—1279) was als echtgenoot van Irmgard van Berg tevens graaf van Berg, het gewest rechts van de Rijn tussen de rivieren Sieg en Ruhr.

In 1247 volgde in Limburg hun jongste zoon op, hertog Walram IV (1247—1280), terwijl hun oudste zoon Adolf (1247—1259), graaf werd in het veel belangrijker geachte Berg. Diens zoon graaf Adolf van Berg (1259—1295) kwam in 1280 als eerste in aanmerking voor de opvolging in het hertogdom Limburg, maar hij moest weldra inzien dat zijn macht ontoereikend was om zijn rechten te kunnen uitoefenen.

Elders is beschreven<sup>14</sup> hoe hertog Jan I (1261—1294) van Brabant de rechten van Adolf V van Berg tegen betaling heeft overgenomen en hoe hij na de slag bij Woeringen (5 juni 1288) inderdaad het hertogdom Limburg in bezit kon nemen. Vandaar ook het nieuwe wapenschild, dat we van zijn opvolger Jan II (1294—1312) kennen: gevierendeeld: 1 en 4 Brabant, 2 en 3 Limburg.

Walram van Valkenburg bleef nog tot oktober 1289 de strijd met Brabant om de Limburgse erfenis voortzetten. Reeds in 1280 had hij uit zijn wapen de blokjes, waarmee het bezaaid was, weggelaten, zodat hij toen feitelijk het wapen van Limburg ging voeren. Evenzo lieten de leden van de jongere linie van Luxemburg, die van Luxemburg-Ligny, de blauwe dwarsbalken uit hun wapen weg<sup>4</sup>. Tot in de tijd van de hertogen Philips en Karel van Bourgondië, die toch tevens hertog van Brabant en Limburg waren, vertoefden leden van het geslacht Luxemburg-Ligny aan het Bourgondische hof en voerden zij ook daar de dubbelstaartige rode Limburgse leeuw zonder dat er berichten bewaard zijn gebleven over protesten van de kant van genoemde hertogen van Bourgondië . . .

De rode leeuw op het wapen van de graven van Berg is vanzelfsprekend de Limburgse leeuw. Wel voegden zij er oorspronkelijk als breuk meestal een barensteel aan toe<sup>7</sup>. Na het overlijden omstreeks 1279/1280 van Walram IV, hertog van Limburg, voerden de graven van Berg het wapen Limburg zonder breuk. Hun jongere linie Windeck<sup>2</sup> verving al eerder het zilver van het veld door hermelijn<sup>7</sup>.

#### 10. *Het Wapenboek van het Arsenaal te Parijs*

In de Bibliothèque de l'Arsenal in Parijs wordt een ander beroemd wapenboek bewaard, Ms 4790, toegeschreven aan Jean le Fèvre, sire de Saint-Rémy, die onder de naam 'Charolais' van 1429-1468 de eerste en voornaamste wapenkoning was van de ridderorde van

het Gulden Vlies<sup>4</sup>. Dit wapenboek is beroemd door de talrijke ruitfiguren, afbeeldingen van vorstelijke personen, die als ridders gaan deelnemen aan een tournooi.

Het 'European Armorial', zoals het in Engeland wordt genoemd<sup>4</sup>, zal zijn samengesteld in de periode 1425—1466. Jammer genoeg zijn van het oorspronkelijke geheel een aantal bladen bij herstellingen en bij het opnieuw inbinden verloren gegaan. Men veronderstelt, dat die bladen in een afzonderlijke band zijn bijeengebracht en mét die band zijn verdwenen. Uit onze gewesten zijn daarom nu alleen de wapens van de adel uit Vlaanderen, Artois en Holland nog redelijk vertegenwoordigd. Zelfs de wapens van de adel uit Bourgondië ontbreken in dit van huis uit Bourgondische armoriaal.

Met de wapens, die uit de oudere armorialen hierboven al zijn genoemd, kunnen vergeleken worden drie wapenschilden van zilver, met een dubbelstaartige r o d e leeuw:

- 54 Hertog van Limburg: genageld en gekroond van goud;
- 56 Hertog van Berg (in 2+3): genageld van blauw, gekroond van goud;
- 128 Jean de Luxembourg, comte de Ligny: genageld en gekroond van goud, getongd van blauw.

#### 11. *Kuinre, Mons en De Raadt*

Volledigheidshalve worden hier nog genoemd:

a. het armoriaal met 333 wapens van deelnemers aan de tocht naar Kuinre in 1396<sup>5</sup>. Albrecht van Beieren, graaf van Henegouwen, Holland en Zeeland, heeft toen wel de Friezen in het kustgebied bij Kuinre een nederlaag toegebracht, doch van een blijvende verovering van Friesland is ook toen niets terechtgekomen.

b. het armorial met 191 wapens van deelnemers aan het tournooi te Mons (= Bergen in Henegouwen) in 1310.

In beide wapenboeken komen zowel leeuwen voor met afwijkend gekleurde nagels enz. als leeuwen, die (nog) niet aldus versierd zijn. Op het tournooi te Mons streed mee (Nr. 23) Walram van Luxemburg, heer van Ligny, Roussy enz. Zijn zegel<sup>6</sup> vertoont hem als ridder; zijn schild is gedwarsbalkt van 7 stukken met daarboven een (gouden) schildhoofd en over alles een ongekroonde leeuw met gewone staart. Vergelijk met nr. 525 van § 7.

c. De Raadt<sup>7</sup> vermeldt (deel II blz. 395) zegels uit het jaar 1288 van Hendrik, graaf van Luxemburg en van Béatrix, gravin van Luxemburg, waarop een gedwarsbalkt wapenschild met over alles een leeuw met dubbele staart. De strijd om Limburg werd pas in dat jaar beslecht! Latere zegels vertonen op het gedwarsbalkte schild de leeuw met gewone staart. Wel heeft de gekroonde leeuw op het wapen van Pierre de Luxembourg, graaf van Ligny, Saint Pol en Conversano in de jaren 1425 en 1431 (II/399) een dubbele staart, maar de dwarsbalken zijn hier weggelaten<sup>7</sup>; hij voert de leeuw van *Limburg!*

## 12. De keizerlijke adelaar van 's-Hertogenbosch

Aan de hand van het armoriaal Wijnbergen kan worden vastgesteld, dat het de adelaar geweest is, die van de schilders als eerste een bijzondere versiering meekreeg in de vorm van afwijkend gekleurde snavel en klauwen.

Omstreeks 1335 is het gebruik ontstaan de keizerlijke adelaar af te beelden met twee koppen. Vrij spoedig blijkt men dan de eenkoppige zwarte adelaar als symbool te zien voor de Rooms-Koning. Beide vormen zien we in onze tijd terug in gemeentewapens in alle streken, die ooit deel hebben uitgemaakt van het Duitse Keizerrijk. Meestal worden zij afgebeeld met gouden snavel en gouden poten en met een rode tong.

En toch blijken diezelfde tweekoppige en eenkoppige adelaars ook in geheel zwart gekleurde uitvoering even goed populair te blijven. In Friesland b.v. is men er trots op de aldaar veelvuldig in gedeelde wapenschilden voorkomende *halve*, van de deellijn uitgaande, *geheel zwarte* adelaar op veld van goud, (dus de helft van de keizerlijke tweekoppige adelaar) kortweg 'Friese adelaar' te noemen<sup>13</sup>.

Ook het (nieuwe) wapen van 's-Hertogenbosch vertoont in het gouden schildhoofd een geheel zwarte uitkomende dubbele adelaar<sup>12</sup>. Kennelijk heeft men de traditie, vastgehouden in de wapenafbeelding op de voorgevel van het stadhuis, het zwaarst laten wegen! Anders zou men immers (in overeenstemming met de vier leeuwen met *afwijkend* gekleurde nagels enz. in het vrijkwartier) de adelaar in het schildhoofd eveneens hebben moeten afbeelden met *afwijkend* gekleurde klauwen, bek en tong. De afzonderlijke delen van het wapen van 's-Hertogenbosch zijn nu ontleend aan voorbeelden uit verschillende perioden, ook de kroon.

## 13. Het wapen van de provincie Limburg

's-Hertogenbosch bevindt zich in voornaam gezelschap als het gaat om anachronismes. Ook het wapen van de provincie Limburg<sup>13</sup> vertoont kwartieren, die uit verschillende perioden stammen. Hiervóór is al enige malen het wapen van de heren van Valkenburg genoemd. Oorspronkelijk voerden die de rode leeuw met rode kroon op zilveren veld, dat beladen was met blokjes van rood (Bigot nr. 30). Walram van Valkenburg (Gelre nr. 807) meende - ten onrechte - na het overlijden van hertog Walram IV van Limburg aanspraak te mogen maken op de opvolging in dat hertogdom en hij liet daarom de blokjes uit zijn wapen verdwijnen. De heren, die het wapen hebben ontworpen, dat op 27 december 1886 aan de provincie Limburg werd verleend, hebben jammer genoeg voor Valkenburg dit pretentiewapen als voorbeeld gekozen, zodat de Limburgse leeuw in het provinciewapen tweemaal



Afb. 2. De voorgevel van het stadhuis van 's-Hertogenbosch wordt sinds 1670 gesierd met het stadswapen, gedekt door een kroon van drie fleurons (de middelste echter in dit geval een versierd kruis...) en tweemaal drie parels. Dit model was in de zuidelijke Nederlanden de kroon van de markgraven.\*  
Zie Thomas de Rouck<sup>22</sup> blz. 217; Graafland<sup>20</sup> blz. 41 afb. C1.

te zien is, eigenlijk een anachronisme. De leeuw van Valkenburg had men beter kunnen afbeelden met een rode kroon en op veld met rode blokjes.

Daarnaast heeft men in 1886 de wapenbeleefdheid verwaarloosd, die gebiedt, dat in een samengesteld wapen de blazoenen van hertogdommen voorrang hebben op die van graafschappen en die weer op de blazoenen van heerlijkheden. Het eerste kwartier had eigenlijk de plaats van het vierde kwartier moeten innemen! Wellicht heeft men in 1886 een te grote gelijkenis met het wapen van Gelderland willen vermijden . . .

Het Limburgse provinciewapen zal weldra 100 jaar hebben bestaan en die eerbiedwaardige ouderdom gebiedt, dat we vrede hebben met de weinig in het oog springende onvolkomenheden . . . Evenzo behoeft het niemand te storen, dat we de leeuw van Limburg kunnen tegenkomen met nagels, kroon en tong in blauw, rood of goud, al naar gelang van de smaak van de middeleeuwse wapentekenaar, resp. vaun de beschrijvingen, die de Hoge Raad van Adel op verschillende tijdstippen in de verleende wapendiploma's heeft vastgelegd. Want wie aan één van die variaties de voorkeur wil geven, die kan zeker wel een middeleeuws armoriaal vinden, waarin de auteur dezelfde voorkeur tot uitdrukking heeft gebacht,

in volle vrijheid, omdat het niet om een breuk ging, alleen maar om een versiering.

#### 14. *De herkenbaarheid van wapens op zegels*

De middeleeuwse herauten konden zich in hun armorialen enige vrijheid veroorloven met afwijkend gekleurde nagels, tongen en dergelijke versieringen van heraldische leeuwen, omdat die afwijkingen voor de herkenbaarheid op zegels geen rol speelden. Die herkenbaarheid was daarom zo nodig, omdat maar weinigen konden lezen in die tijd!

De leeuw van Limburg was op zegels herkenbaar aan zijn dubbele staart en aan zijn kroon. De dubbele staart, die de leeuw van Gulik, nr. 24 in het armoriaal Bigot, vertoont, is maar korte tijd gehandhaafd, maar was destijds een beter herkenbaar verschil met de leeuw van Vlaanderen dan de nagels van zilver, die E. Gevaert als breuk voor Gulik beschouwde.

#### 15. *De leeuw van Brabant*

De dubbele staart van de leeuw van Limburg heeft wel eens aanleiding gegeven tot de hypothese, dat daarmee verschil (een breuk) was gemaakt met de enkelstaartige leeuw van Brabant. Men denkt daarbij aan de strijd tussen de graven van Leuven en die van Limburg om de waardigheid en de titel van hertog van Neder-Lotharingen, Lothrijk; strijd, die tenslotte hierop uitliep, dat *beide* graven de hertogstitel hebben aangenomen<sup>14</sup>.

#### 16. *Het wapen van Eindhoven*

Niemand minder dan T. van der Laars, die samen met zijn zoon S. G. van der Laars de prachtige wapens heeft getekend voor de albums, die een bekende koffiehandel ongeveer vijftig jaar geleden heeft uitgegeven met de gemeentewapens van Nederland, België en Luxemburg, heeft in het wapen van Eindhoven een bewijs willen zien van het sprookje, dat eens de leeuw van Brabant rood zou zijn geweest. In zijn inleiding over het wapen van de Belgische provincie Brabant<sup>15</sup> vertelt hij, hoe Godfried III de Lotharingse kleuren zou hebben gecombineerd met de Leuvense leeuw, zodat, altijd volgens T. van der Laars, de Brabantse leeuw toen rood was op veld van zilver. Pas hertog Hendrik III (1248—1261) zou die kleuren hebben vervangen door de tegengestelde Vlaamse kleuren, zodat toen de Brabantse leeuw van goud zou zijn geworden op zwart veld . . . In werkelijkheid kennen we de leeuw van goud op veld van sabel al uit de twaalfde eeuw<sup>16</sup>.

Van der Laars heeft over het hoofd gezien, dat de graven van Leuven als zodanig, dus voordat zij de titel van hertog van Brabant

gingen voeren, nooit een leeuw gevoerd hebben en dat reeds op de oudste zegel van Eindhoven de leeuw wordt afgebeeld met enkele staart en zonder kroon, dus zonder de bekende versiering van de Limburgse leeuw. De stad Eindhoven heeft in de middeleeuwen een zegelstempel benut met een leeuw en drie ongesnoerde jachthoorns (niet: *posthorens!*), vrijstaand in het zegel, dus zonder wapenschild. Men bedoelde er oorspronkelijk ongetwijfeld de leeuw van Brabant en de hoorns van Horne mee. Toen lange tijd later een wapenschild voor Eindhoven werd geschilderd, was men die samenhang wellicht vergeten en omdat de kleuren, waaronder de burgers en krijgers van Eindhoven ten strijde trokken, al lang vóór het ontstaan van de heraldiek, rood en wit waren, evenals die van vele andere steden in Neder-Lotharingen, kreeg het wapenschild van Eindhoven de kleuren rood en zilver, zoals ook de stad Leuven aan de banier van Neder-Lotharingen<sup>3</sup> zijn wapenschild ontleende, zijnde in rood een dwarsbalk van zilver<sup>4</sup> en geen leeuw!

Hoe taai het leven is van het verhaal over de legendarische rode leeuw van Brabant mag blijken uit een opstel van dhr. K. van Berendonk, een enthousiaste beoefenaar van de wapenkunde, die op blz. 91 van het tijdschrift 'Heemkronijk' jaargang 1978 van het wapen van Eindhoven vertelt, dat de leeuw ontleend is aan Brabant, maar dat hij de 'Limburgse' kleuren heeft, rood op zilver. Bedoeld zal wel zijn, dat de leeuw van Eindhoven de kleuren heeft van Neder-Lotharingen, zoals ook de gekroonde dubbelstaartige leeuw van Limburg de kleuren heeft van dat aloude hertogdom.

Hoe gemakkelijk men zich kan vergissen, als het gaat om de kleuren van de nagels en tong van b.v. de heraldische leeuw, blijkt nog eens te meer uit de afbeelding van het wapen van Eindhoven op blz. 131 van het boek van J. Louda, 'European Civic Coats'. Aan dit boek heeft meegewerkt de Eindhovense arts en heraldicus wijlen Dr. L. J. van de Pol. Men kan zich diens verbazing indenken, toen hij bij de verschijning van Louda's boek de leeuw van Eindhoven daarin versierd zag met een blauwe tong en blauwe nagels, zoals in de Duitse heraldiek ook nu nog de mode is voor een rode leeuw. En ook hier weer de vergissing van de Leuvense kleuren, die beter kunnen heten de kleuren van Lothrijk, Lothier, Neder-Lotharingen<sup>21</sup>.

#### 16. *Limburgse en Brabantse leeuwen in Duitse gemeentewapens*

In verband met het voorgaande is het interessant hier het wapen te vermelden van de stad HERZOGENRATH, vroeger een deel van de heerlijkheid van die naam, die in 1288 met het hertogdom Limburg door de hertog van Brabant werd verworven. Naar verluidt is Herzogenrath met stadsrechten begiftigd door Walram IV hertog van Limburg, tevens heer van 's-Hertogenrade. Het oudste schepenzegel, dat omstreeks 1280 zou kunnen zijn vervaardigd,

toont reeds een dubbelstaartige gekroonde leeuw. Het huidige wapen van de stad Herzogenrath vertoont in zilver een dubbelstaartige rode leeuw, ongekroond, maar wel getongd en genageld van goud. Men heeft hier kennelijk de Limburgse leeuw willen afbeelden.

De leeuw van Berg, die onder andere in de wapens van de steden Düsseldorf en Wuppertal te zien is, heeft volgens Duitse gewoonte tegenwoordig kroon, tong en nagels van blauwe kleur. Toen Berg en Limburg door dezelfde graaf/hertog bestuurd werden, resp. door broers of neven, was de leeuw in hun zegel gewoon de Limburgse leeuw. Wel voegde de graaf van Berg daaraan tot 1280 meestal een barensteel toe als breuk<sup>7</sup>. De afwijkende kleuren voor kroon, tong en nagels zijn pas in de mode gekomen als extra versiering, doch niet als breuk, toen Limburg al enige generaties lang onder het bestuur van de hertog van Brabant was.

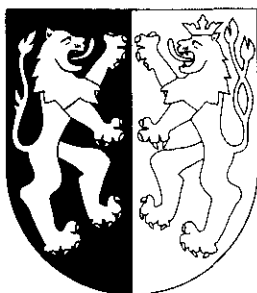
In Brabant zien we in talrijke gemeentewapens het gevierendeelde wapen terug van de hertogen uit de periode 1294—1406, met in de kwartieren 1 en 4 de Brabantse leeuw en in 2 en 3 de Limburgse leeuw<sup>13</sup>. Naar het voorbeeld van het gevierendeelde wapen van de koning van Castilië en Léon gaven de hertogen met deze wapenvorm te kennen, dat de hertogdommen Brabant en Limburg een personele unie vormden.

Gedeelde schilden met de leeuwen van Brabant en Limburg (naar het voorbeeld van het wapen Gelderland) komen we nergens tegen in de Beneluxlanden, maar wel bij het *Amt* Kerpen in Duitsland. Het wapen van de *stad* Kerpen, halverwege tussen Aken en Keulen en samen met de omgeving van circa 1280 tot 1795 een Brabantse heerlijkheid, zal als voorbeeld hebben gediend<sup>19</sup>. De *stad* Kerpen voert sinds 1938 een gedeeld wapen (afb. 3b) I doorsneden: a: in zwart een gouden leeuw, getongd en genageld van rood (Brabant) b: in zilver een dubbelstaartige rode leeuw, gekroond van goud en genageld van zilver. (Limburg; de tong wordt niet genoemd, heeft dus de kleur van de leeuw. ...)

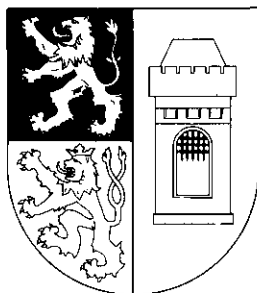
II in goud een gekantelde rode toren met rood dak en open poort, waarin een zwart valhek. (II is een herinnering aan een niet meer bestaande keizerlijke burcht). Het gedeelde wapen van het *Amt* Kerpen (afb. 3a) vertoont in I de Brabantse leeuw, in II de dubbelstaartige Limburgse leeuw, deze laatste gekroond van goud, getongd van rood en genageld van zilver.

De leeuw van Limburg en de verwante leeuwen van Luxemburg, Berg, Valkenburg, Montjoie, Ligny en Herzogenrath kan men, zoals hierboven blijkt, afgebeeld zien met tong en nagels in diverse kleuren. Zelfs is de kroon hier en daar blauw.

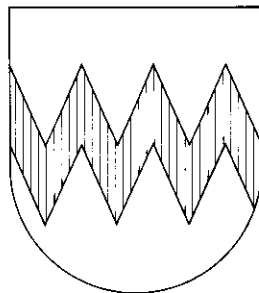
Voor nieuwe of verbeterde wapen kan men zich t.a.v. kroon, tong en nagels het beste aanpassen aan de versiering, die ter plaatse vroeger gebruikelijk was.



Afb. 3a



Afb. 3b



Afb. 3c

Afb. 3a. Amt Kerpen

Afb. 3b. Stad Kerpen

Afb. 3c. Wapen van de stad Kerpen, zoals afgebeeld door Henry *Lutgers* omstreeks het jaar 1625 op zijn wapenkaart voor Brabant, Limburg en Overmaze. In werkelijkheid is dit het wapen van de heren of baronnen van Kerpen: In zilver een hoekige dwarsbalk (fascia vivrée) van rood.

#### LITERATUUROVERZICHT

1. Le Rôle d'Armes Bigot (1254), par Paul Adam-Even, herdruk uit 1949.
2. l'Armorial Wijnbergen (ca 1280) par Paul Adam-Even en Léon Jéquier, herdruk uit 1954.
3. l'Armorial universel du héraut Gelre (1370—1395) par Paul Adam-Even, herdruk uit 1971.
4. A European Armorial, uitgegeven door Rosemary Pinches en Anthony Wood, Heraldry Today, London S.W. 3, (1971).
5. Ancien Armorial... de chevaliers... qui ont été faire la guerre en Frise en 1396, par J.M. Lion, (1889).
6. Armand de Behault de Dornon: Le Tournoi de Mons de 1310, (Mons 1909).
7. J. Th. de Raadt: Sceaux Armoriés des Pays Bas et des Pays Avoisinants, 4 delen 1897—1903.
8. Max Servais: Wapenboek van de Provinciën en Gemeenten van België, (1955).
9. Emile Gevaert: l'Héraldique, son Esprit, son Langage et ses Applications, 1923.
10. Emile Gevaert: Héraldique des Provinces belges, 1918.
11. Joseph Decku: Deutsche Länder- und Städtewappen, 1955.
12. H. J. H. Bossink: Het gewijzigde wapen van de gemeente 's-Hertogenbosch, in maandblad 'De Nederlandsche Leeuw', jaargang 1978.
13. C. Druif: Nederlandse Gemeentewapens, 1965.
14. P. H. Witkamp: Geschiedenis der Zeventien Nederlanden, 1873/1880.
15. Jiri Louda: European Civic Coats of Arms, Londen 1966.
16. Jiri Louda: Blasons des Villes d'Europe, Prag 1972.
17. T. en S. G. van der Laars: Nederlandsche Heraldiek I en II. Uitgave Koffie HAG: ca. 1925.
18. Idem: Wapens van het koninkrijk België en het Groothertogdom Luxemburg, ca. 1930.
19. Klemens Stadler: Deutsche Wappen (8 delen), 1964—1971.
20. Jhr. J.L.M. Graafland: Heraldische Encyclopedie, Den Haag 1932.
21. F.J. van Ettro: 'Het Sprookje van het Wapen van de Graven van Leuven' in dit maandblad, jaargang 24 blz. 129-142.
22. Thomas de Rouck: Den Nederlandtschen Herauld, Amsterdam 1645.

23. Kl. Sierksma: De gemeentewapens van Nederland, tweede druk Utrecht 1962.
24. W.A. van Ham: 'De wedergeboorte van Bataafs-Brabant in zinnebeelden her-dacht', in *Varia Historica Brabantica V* (1976).

## Een familie Van de Pol

Moergestel, Tilburg, Oirschot

J. N. Leget,

Dr. Hermanslaan 36, 5438 JK Oss

Het hier beschreven geslacht Van de Pol is afkomstig uit Moergestel.

I. Stamvader van deze fragment genealogie is *Jan Anthony Ancems*, gehuwd met *Jenneke Jan Jan de Lathouwer*. Jan Anchem is overleden vóór 17.5.1621<sup>1</sup>; Jenneke is overleden tussen 14.12.1627<sup>2</sup> en juli 1653<sup>3</sup>.

Uit dit echtpaar (volgorde onbekend):

1. *Andries*, vlg. IIa.
2. *Adriaan*, vlg. IIb.
3. *Hendrick*, trouwt met *Elisabeth Raedsen*. Hendrick is overleden vóór 29.1.1652<sup>4</sup>. Hendrik verwerft van zijn moeder op 14.12.1627 een som van f 400,— als preferente erfgenaam<sup>2</sup>, terwijl zij op de zelfde datum haar tochtrecht in de helft van de nalatenschap van haar overleden man en een kindsgedeelte, overdraagt aan haar oudste zoon Hendrick<sup>5</sup>.  
*Hendrick Jan Ancem van de Pol* heeft kennelijk zaken gedaan met Willem van Balen, een paardehandelaar uit Meerhout in het kwartier van Antwerpen<sup>4</sup>. Deze spant op 29.1.1652 een proces aan tegen de broeders en zuster van Hendrick. Tijdens dit proces, dat eerst op 27.5.1653 met een vonnis besloten wordt, treedt de procureur van Hees op voor de gedaagden. De zaak wordt beëindigd op 1.7.1653, wanneer partijen een overeenkomst aangaan, waarbij Geraert Herman Aerts, te Tilburg, de procureur van de eiser, verklaart volledig voldaan te zijn<sup>3</sup>.  
Van het echtpaar Hendrick van de Pol - Elisabeth Raedsen, zijn geen kinderen bekend.
4. *Cathalijn*, overleden na 17.5.1662<sup>6</sup>, trouwt te Moergestel op 10.2.1643 *Goijaert*, zoon van *Marten Goijaerts van Ostade* en *Lijntken Hendricx van Esch*<sup>7</sup>, overleden vóór 2.10.1658<sup>8</sup>.  
Cathalijn koopt op 2.10.1658 een akker in de Heijzen te Moergestel van Andries Jan Andries van Yrssel<sup>8</sup>, terwijl zij op 17.5.1662 een half lopense akkerland in de Molenackeren in een groter perceel van een lopense te Moergestel koopt van Jan Marten van Ostade<sup>9</sup>.  
Op dezelfde datum koopt zij van *Goijaert Andries Wouters van Vessum* nog een vierde in dit perceel akkerland te Moergestel<sup>10</sup> en de portie van haar broeder *Adriaan* in een beemd te Moer-

gestel<sup>11</sup> genaamd de Geerlincx beempt aan de Broecksijde aan de stroom.

Van dit echtpaar is tenminste één zoon bekend.

5. *Jan*, overleden te Moergestel tussen 21.1.1660 en 17.5.1662<sup>11, 12</sup>.

Hij trouwt met *Hilleken Peter Anthonis*, weduwe van Jan Gerit de With, begraven te Moergestel 21.9.1670. Het huwelijk van Jan en Hilleken moet gesloten zijn tussen 21.1.1660<sup>12</sup>, wanneer Jan Jan Ansem van de Pol zijn testament passeert voor schepenen van Moergestel en dan vermeld wordt als jongman en 28.5.1660, wanneer Hilleken gesommeerd wordt een achterstand van f 10,— achterstallige huur over enkele percelen grond te Moergestel te betalen aan *Adriaan Taet*<sup>13</sup>.

Jan heeft, samen met zijn broeder Laureijs een perceel akkerland, in de Molenakkers te Moergestel, op 2.1.1659 gekocht van Peter Cornelis Marcelis Melis, welke te Hilvarenbeek woont<sup>14</sup>. Voorts kopen Jan en Laureijs op 15.4.1659 een akker te Moergestel in de Heijzen van Willem Jacob van de Langerijt, eveneens te Hilvarenbeek<sup>15</sup>. Deze akker hebben ze niet lang in hun bezit gehad, daar dit goed vernaderd werd door Cornelis Marcelis Melis, echtgenoot van Heijltje Wouter Wijten.

Van dit echtpaar zijn twee dochters bekend:

- a. *Jenneke*, begraven te Moergestel 2.9.1716, aldaar gehuwd op 4.5.1687 met *Peter Jan de Bresser*<sup>15a</sup>, R.K. gedoopt te Moergestel op 14.1.1658, welke hertrouwt te Moergestel 27.1.1721 met *Adriaantje Heijliger van de Ven*.

Peter Jan de Bresser leent op 18.6.1691 125 car gld van Niclaus Marcus de Beijr, welke lening afgelost wordt op 1.5.1694<sup>16</sup>. Op 14.5.1692 verkoopt Anthonius Dirck van de Pol te Goirle landerijen aan de Heuvel te Moergestel aan Peeter Jan de Bresser<sup>15</sup>; op 25.12.1692 koopt Peeter Jan de Bresser een heideveld te Moergestel van Goijaart Jan Baeten<sup>18</sup>. Op 5.3.1697 koopt Peeter Jan de Bresser een weiland te Moergestel van Anthonis Dirck van de Pol te Goirle<sup>19</sup>.

Uit het huwelijk van Jenneke van de Pol en Peeter Jan de Bresser zijn minstens zes kinderen geboren.

- b. *Antonia*, begraven te Moergestel op 3.9.1720, trouwt te Moergestel op 9.5.1689 *Jacobus Cornelis Mutsaers*, begraven te Moergestel op 18.7.1715.

Anthoniske en haar zuster Jenneke gaan op 15.11.1691 over tot een erfdeling van de goederen van hun overleden ouders<sup>20</sup>.

Adriaan Jacob Brocken verkoopt op 4.12.1692 een hooiveld aan het Kerkeijnde te Moergestel aan Goijaart Baten. Dit goed wordt op 15.12.1692 vernaderd door Anthoniske Jan van de Pol en haar echtgenoot Jacobus Cornelis Mutsaerts<sup>21</sup>. Anthonetta en haar zuster Jenneken,

in plaats van Hilleke Peter Anthonisse, cederen op 2.2.1693, te samen met de erfgenamen van Margriet Peeter Anthonisse, het tochtrecht over enkele erfgoederen aan Maria, natuurlijke dochter van Anthonis Peter Anthonissen, verwekt uit Hendricksken, dochter van Jan Marcelis van Vaerle<sup>22</sup>, terwijl zij op 23.10.1709 met enkele andere erfgenamen, haar zwager Peter Jan de Bresser machtigt om haar deel uit de nalatenschap van haar oud-tante, Geetruij Wouter Jan Jacobs, overleden in het dolhuis te Rotterdam, te verkrijgen<sup>23</sup>. Op 15.7.1715 testeren Jacob Cornelis Mutsaers, "sieckelijck in de keuken te bedde" en Anthonetta Jan van de Pol<sup>24</sup>. Van dit echtpaar zijn zes kinderen bekend.

6. *Laureijns*, volgt Ilc.

IIa *Andries Jan Ancems van de Pol*, ook Ancem genoemd<sup>1</sup>, begraven te Moergestel op 3.4.1682, trouwt vóór 1628 met *Anneke Peter Huijbert Stapels*, begraven te Moergestel op 21.2.1680.

Andries leent op 25.5.1661 70 carolus guldens van Wouter Peter van de Lisdonck<sup>25</sup>. Na het overlijden van zijn vrouw draagt Andries de tocht over al zijn goederen over aan zijn kinderen, die daarna overgaan tot erfdeling van de goederen van hun ouders<sup>26</sup>.

De kinderen van het echtpaar Van de Pol-Stapels treden na het overlijden van hun moeder, in haar plaats bij de erfdeling van de goederen van de ongehuwde broeders van hun moeder: Niclaes Huijbert Stapels en Gerit Huijbert Stapels, op 11.11.1683<sup>27</sup>.

Kinderen van dit echtpaar:

1. *Jenneke*, R.K. gedoopt te Moergestel op 15.12.1627, begraven aldaar op 16.3.1684, trouwt met *Daniel Adriaan Mutsaers*, overleden na 3.3.1693.

Op 6.3.1682 verkoopt Daniel Adriaen Mutsaerts een schuur met aanliggende landerijen, in de Heijssen te Moergestel, aan zijn zwager Sijmen Sanders<sup>28</sup>. Jenneke en Daniel laten op 13.3.1684 hun testament passeren voor schepenen te Moergestel, waarbij bepaald wordt, dat de langstlevende alles erft<sup>29</sup>, Jenneke van de Pol is dan ziek.

Haar weduwnaar verkoopt op 3.3.1693 de Jan Ooms beemd te Moergestel in de Heijssen aan zijn zwager Sijmen Adriaan Sanders<sup>30</sup>. Dit goed wordt op dezelfde dag vernaderd door Maria, dochter van Wouter Peter van de Lisdonck en Adriaantje Andries van de Pol waarna op 5.3.1693 Ancem Adriaan van de Pol deze beemd koopt volgens het recht van vernadering<sup>31</sup>.

Uit dit echtpaar, o.m.<sup>32</sup>:

- a. *Elisabeth*, R.K. gedoopt te Moergestel op 27.9.1663.
  - b. *Johannes*, R.K. gedoopt te Moergestel op 14.10.1666.
2. *Andries*, R.K. gedoopt te Moergestel op 9.1.1630, overleden na 11.11.1683.
  3. *Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 4.7.1633, begraven te Moergestel op 16.10.1672, ze is ongehuwd gebleven.

4. *Anthonius*, volgt IIIa.
5. *Adriana*, R.K. gedoopt te Moergestel op 15.5.1638, begraven te Moergestel op 2.9.1682, trouwt met *Wouter Peter van de Lisdonck*, uit welk huwelijk o.m. twee dochters: *Elizabeth* en *Maria*. Na het overlijden van haar eerste echtgenoot hertrouwt ze te Moergestel op 16.5.1679 met *Sijmon Adriaan Sanders*, uit welk huwelijk één zoon geboren is.  
Na het overlijden van *Adriana van de Pol* hertrouwt *Simon Sanders* te Moergestel op 13.6.1683 met *Joanna Cornelis Cappers*<sup>33</sup>, welke te Moergestel begraven is op 2.12.1700. *Sijmen Adriaan Sanders* is te Moergestel begraven op 28.12.1719.  
Op 27.11.1692 gaat *Sijmon Adriaan Sanders* een overeenkomst aan met de beide dochters van *Adriaantje van de Pol* uit haar eerste huwelijk<sup>34</sup>.
6. *Anselmus*, volgt IIIb.

IIIa. *Anthonius Andries van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 15.2.1635, begraven te Moergestel op 1.10.1718, trouwt te Moergestel met *Elisabeth Jan Snellaert*, begraven te Moergestel op 13.2.1703.

*Antonijs* zal in het laatste deel van zijn leven vele moeilijkheden gekend hebben. Zo verkoopt hij op 29.1.1682 een gedeelte van de *Grote Vos Beemd* te Moergestel aan *Willen Baten*<sup>35</sup>.

Op 25.11.1693 beleent hij zijn gedeelte in de *Dijckbeemd* te Moergestel in de *Heijsen* aan *Anthonij Mutsaers*<sup>36</sup>, terwijl hij op 26.6.1700 een perceel land achter de *Broeckheide* verkoopt aan *Pieterella*, weduwe van *Goiert Jan de Kort*, welk goed op 29.6.1700 vernaderd wordt door *Jan Anthonis van de Pol*, zijn zoon<sup>37</sup>. Verder leent hij 40 gld van *Petronella Ancems van de Pol* op 9.2.1702, welke lening afgelost wordt op 1.3.1706<sup>38</sup>. Tenslotte legt *Michiel de Gasee*, deurwaarder, op 9.2.1719 beslag op zijn goederen, om er de achterstallige rente van een lening aan te kunnen verhalen<sup>39</sup>.

Uit dit echtpaar:

1. *Jan*, volgt IVa.
2. *Gertrudis*, R.K. gedoopt te Moergestel op 28.6.1667.
3. *Guilielmus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 3.1.1671, overleden te *Hilvarenbeek*, vóór 18.4.1720, zoals blijkt uit de aangifte van zijn goederen voor de collaterale successie<sup>40</sup>.
4. *Anna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 9.12.1674, aldaar begraven op 31.10.1746, waarna haar goederen door haar neef *Hendrik Jan van de Pol* aangemeld worden voor de collaterale successie<sup>41</sup>.

Voorts heeft dit echtpaar ook nog een pleegkind verzorgd<sup>42</sup>.

IVa. *Jan Anthonius van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 18.9.1664, aldaar begraven op 31.5.1728. Hij trouwt te Moergestel op 24.2.1692 *Jenneke*, dochter van *Huijbert Cornelis Vromans* en

Elizabeth Adriaan Aert Appels, welke weduwe was van Hendrick Jan Taet, met wie zij te Moergestel op 7.12.1681 in het huwelijk was getreden.

Uit het eerste huwelijk van de bruid zijn twee zonen geboren. Voor haar huwelijk met Jan van de Pol was dispensatie nodig wegens bloedverwantschap in de derde en vierde graad<sup>43</sup>.

Jenneke is te Moergestel begraven: 24.1.1715.

Johannes van de Pol verkoopt op 18.9.1703 landerijen te Moergestel aan Peter Vromans en Luijcas Witloex<sup>44</sup>, welke op 14.1.1689 als voogden gesteld waren over de twee onmondige zonen van wijlen Hendrick Taet en Jenneke Vromans<sup>45</sup>.

Uit dit echtpaar stammen drie zonen:

1. *Henricus*, volgt Va.
2. *Adrianus*, volgt Vb.
3. *Cornelis*, volgt Vc.

Va. *Henricus Jan van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 11.7.1692, begraven te Moergestel op 4.4.1770, trouwt te Moergestel op 24.2.1715 *Anneke Jan van Iersel*, begraven te Moergestel op 13.3.1770.

Hendrik koopt op 6.10.1713 van Pieter Timmers, curator in de boedel van wijlen Jan Hendrick Taet de helft in een akker te Moergestel<sup>46</sup>. Hij gaat 22.12.1732 een erfscheiding en erfdeling aan van de goederen van zijn overleden ouders, samen met zijn broeders: Adriaan en Cornelis en zijn tantes Geertruij en Anneke van de Pol<sup>47</sup>, terwijl Hendrik op 8.11.1740 landerijen te Moergestel koopt van Jan Hendrik van Doormalen<sup>48</sup>. Zij passeren hun testament op 26.4.1766 te Moergestel<sup>49</sup>.

Dit echtpaar heeft de volgende kinderen laten dopen:

1. *Johannes*, R.K. ged. te Moergestel op 2.1.1716, ongehuwd overleden en begraven te Moergestel op 27.11.1780.
2. *Johanna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 23.7.1717, begraven aldaar op 19.1.1746, trouwt te Moergestel op 1.12.1737 met *Jacobus Cornelis Servaas Melis*, geboortig van Diesen. Na het overlijden van Johanna hertrouwt Jacobus op 27.12.1750 te Moergestel met Waltera Gerard van Ophuijsen.

Uit het huwelijk met Jenneke van de Pol zijn vier kinderen geboren, waarvan er twee, Maria en Petronilla, volwassen zijn geworden.

Over deze twee dochters zijn tot voogden gesteld: Hendrick van de Pol en Servaas Cornelis Melis<sup>50</sup>.

Maria, die op 10.1.1818 te Moergestel is overleden, trouwde met de bouwman Cornelis Wolfs, een zoon van Willem Wolfs en Johanna Verhulst. Cornelis Wolfs is op 30.12.1819 op 82-jarige leeftijd te Moergestel gestorven.

3. *Antonius*, R.K. gedoopt te Moergestel op 5.2.1719, begraven aldaar op 4.7.1774. Zijn goederen worden op 29.7.1774 aangegeven voor de collaterale successie door zijn broeder en

testamentaire erfgenaam, Cornelis Hendrick van de Pol; de waarde van het bezit bedraagt f 1042,—<sup>51</sup>.

4. *Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 21.10.1720, treedt te Moergestel op 12.10.1749 in het huwelijk met *Louis Timmermans*. Maria is in de kerk te Moergestel begraven op 23.12.1784, terwijl Louis eveneens in de kerk te Moergestel begraven is op 26.10.1795. Uit dit echtpaar zijn twee zonen en twee dochters geboren, waarvan er slechts één, Maria, volwassen is geworden. Op 16.7.1784 wijzen Louis Timmermans en Maria van de Pol het kind, dat geboren is uit het huwelijk van *Willem Schonis met hun inmiddels overleden dochter Maria*, aan als universele erfgenaam. Mocht dit kind kinderloos overlijden, dan zijn de erfgenamen: Jan en Jan Baptist Timmermans en het kind van wijlen Jacoba Timmermans en Cornelis van der Weegen, alsmede de kinderen van Cornelis van de Pol en de twee kinderen uit het huwelijk van wijlen Jenneke van de Pol en Jacob Melis<sup>52</sup>.
5. *Henrica*, R.K. gedoopt te Moergestel op 8.8.1724, aldaar begraven op 21.4.1725.
6. *Petrus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 24.5.1728, begraven aldaar op 4.6.1728.
7. *Cornelis*, volgt Vla.

Op 25.5.1770 gaan Jan, Anthonij en Cornelis van de Pol, alsmede Louis Timmermans echtgenoot van Maria van de Pol alsmede Cornelis Wolfs, gehuwd met Maria, en Walterus Dijkmans, gehuwd met Peternel, beide dochters van Jacob Melis en wijlen Jenneke van de Pol, een erfdeling aan van de goederen van hun ouders, resp. grootouders: Hendrik van de Pol en Anneke van Ierse<sup>53</sup>.

Vla. *Cornelius van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 26.11.1729, aldaar begraven op 16.12.1794, trouwt te Moergestel op 15.5.1758 met *Catharina Wouter van de Zanden*, begraven te Moergestel op 3.3.1809. Haar laatste adres was: Kerkeinde te Moergestel. Cornelis Hendrik van de Pol koopt op 16.9.1772 een weiland te Moergestel<sup>54</sup>, terwijl hij op 3.3.1772 een perceel akkerland en een perceel groes te Moergestel verwerft van Peter en Willem Baten<sup>55</sup>.

Op 8.1.1778 leent Anna Maria de Louw een som van f 120 van Cornelis van de Pol<sup>56</sup>; op 20.5.1779 verkoopt Anna Maria de Louw Cornelis Hendrik van de Pol een perceel weiland, de Hage, en een perceel akkerland, de Bocht, te Moergestel<sup>57</sup>. Aart van Duijn verkoopt Cornelis van de Pol op 8.1.1781 5/7 in 17 percelen akker en weideland, groot ca 15 lopensaet, te Moergestel<sup>58</sup>. Maria van Hees verkoopt hem een perceel akkerland te Moergestel, genaamd "het steedeken van Jan Joosten" op 26.2.1782<sup>59</sup>. Cornelis leent aan Adriaan Simon Biesmans 148 Gld op 23.9.1782<sup>60</sup>. Voorts verkoopt Adriaan Peter de Brouwer aan Cornelis twee percelen akkerland, genaamd de Gielen, te Moergestel<sup>61</sup>. Cornelis verwerft op

28.12.1786 de schaarakker door koop van de erfgenamen van Nicolaas Vos, terwijl hij tegelijkertijd een lening groot 24 Gld afsluit bij Johanna Vos, welke som gelijk is aan de koopprijs van dit perceel land<sup>62</sup>. Een akker, de Hijlaer te Moergestel, koopt Cornelis van de erfgenamen van Jan Sanders en Geertruij Cools, op 22.6.1787<sup>63</sup>. Guilielmus Josephus Hagens verkoopt op 1 april 1791 een akker, genaamd "de Groten Akker" te Moergestel voor 570/11/6, terwijl Cornelis, samen met Jacobus Timmermans 7 lopensaten akkerland, genaamd "de Lange Ruggen" voor Fl 830 koopt van Guilielmus Hagens<sup>64</sup>. Voorts gaat Cornelis van de Pol, te Moergestel met Peter Daamen, te Hilvarenbeek, een erfdeling en erf-scheiding aan van de goederen, nagelaten door hun schoon-ouders: Wouter van de Zande en Waltera Dijkmans<sup>65 66</sup>. In de periode van 16 tot en met 18 juli 1800 heeft de te velde staande boekwijt oogst te lijden gehad van nachtvorst, waardoor een aanzienlijke schade ontstaan is. Deze schade bedraagt aan het gewas van de weduwe van Cornelis van de Pol in de voorste Heijsen 110 vaten en in de achterste Heijsen 25 vaten boekwijt<sup>67</sup>. Op 19.12.1807 leent Cornelis Francis Rosen, te Lage Mierde, 75 gld van Catharina van de Zande, weduwe van Cornelia van de Pol. Deze lening wordt op 15.1.1810 afgelost aan Jan Timmermans, in huwelijk gehad hebbende Johanna van de Pol, en Marten van de Pol<sup>68</sup>. Jan van de Pol, Marten van de Pol, Jacobus Timmermans, vader en voogd over zijn onmondige zoon Louis alsmede Peter van Arendonck in huwelijk hebbende Anna Cornelia Timmermans, verklaren op 10.3.1809 dat de nalatenschap van Catharina van de Sande vrij is van successie belasting<sup>69</sup>, terwijl zij op 4.12.1809 overgaan tot een erfdeling van de goederen, hen nagelaten door hun ouders, resp. grootouders<sup>70</sup>. Op 3.9.1810 worden de erfgoederen van wijlen Cornelis Hendrik van de Pol en Catharina Wouter van de Sande overgeschreven op hun erfgenamen<sup>71</sup>.

Dit echtpaar heeft de volgende kinderen laten dopen:

1. *Joanna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 23.3.1759, begraven in de kerk te Moergestel, trouwt aldaar op 23.11.1788 met *Jacobus*, zoon van *Jan Baptist Timmermans* en *Maria Ketelaars*. Na het overlijden van Johanna van de Pol is Jacobus nog tweemaal gehuwd: zijn tweede huwelijk gaat hij aan te Moergestel op 27.11.1796 met Anna Maria Franciscus Roosen. Na het overlijden van zijn tweede echtgenote, trouwt hij voor de derde maal te Moergestel op 26.6.1802 Maria Catharina Woestenburg. Jacobus heeft ook zijn derde vrouw overleefd wanneer hij op 5.6.1841 te Moergestel overlijdt. Van de vier kinderen uit zijn eerste huwelijk zijn alleen zijn zoon en een dochter tot wasdom gekomen. Jacobus Timmermans, verkoopt, samen met zijn broeder Peter Timmermans 2/3 part in een huis met aanliggende erven te Moergestel aan zijn zwagers Jan, Martinus en Anthonij van de Pol, op 2.2.1796<sup>72</sup>, voor de prijs van Fl 897/14/2.

2. *Johannes*, volgt *VIIa*.
3. *Martinus*, volgt *VIIb*.
4. *Henricus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 11.10.1765, aldaar begraven op 27.3.1786.
5. *Antonia*, R.K. gedoopt te Moergestel op 11.10.1768, aldaar begraven op 20.5.1788.
6. *Een levenloos kind*, begraven te Moergestel op 11.12.1770.
7. *Anthonius*, R.K. gedoopt te Moergestel op 4.2.1772, overleden te Moergestel en aldaar begraven op 15.11.1797. Zijn goederen worden aangegeven voor de collaterale successie op 9.4.1798 door zijn broeder Jan<sup>73</sup>.

*VIIa. Johannes van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 2.9.1761, overleden te Moergestel op 2.7.1826, trouwt te Moergestel op 20.12.1791 met *Anna Catharina Becx*, eveneens geboren te Moergestel, aldaar overleden op 9.1.1822.

Dit echtpaar heeft de volgende kinderen te Moergestel laten dopen:

1. *Joannes Martinus*, R.K. gedoopt op 1.10.1792.
2. *Henricus Josephus*, R.K. gedoopt op 11.12.1793.
3. *Joannes Martinus*, R.K. gedoopt op 11.12.1795.
4. *Cornelius Andreas*, R.K. gedoopt op 28.11.1797.
5. *Maria Theresia*, R.K. gedoopt op 31.8.1799.
6. *Godefridus Henricus*, R.K. gedoopt op 22.10.1803.

Van dit echtpaar zijn drie kinderen te Moergestel begraven: resp. op 6.12.1792, 23.6.1796 en 4.5.1805. Hoewel de naam van de kinderen hierbij niet vermeld is, is het wel evident, dat met het eerste kind, *Johannes Martinus*, de oudste zoon, bedoeld is. Gezien de vermelding bij deze eerste begravenissen: "in de kerk onder zerk bergraven", mag hieruit wel geconcludeerd worden, dat deze familie tot welstand gekomen is. *Johannes van de Pol* was landbouwer.

*VIIb. Martinus van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 19.8.1763, overleden te Moergestel op 26.12.1811, trouwt te Moergestel met *Adriana Franciscus Meulders* op 12.5.1799, geboren te Moergestel.

Uit dit echtpaar:

1. *Cornelis*, R.K. gedoopt te Moergestel op 14.11.1800.
2. *Adrianus*, R.K. gedoopt op 30.11.1801, begraven te Moergestel op 4.5.1805.
3. *Antonius*, R.K. gedoopt te Moergestel op 24.8.1803.
4. *Antonia*, R.K. gedoopt te Moergestel op 1.9.1805.
5. *Adrianus*, R.k. gedoopt te Moergestel op 6.4.1807, aldaar overleden op 10.12.1807.
6. *Cornelia*, R.K. gedoopt te Moergestel 3.12.1808.
7. *Adrianus*, geboren te Moergestel op 2.11.1811, aldaar overleden op 23.2.1812.

Vb. *Adrianus van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 15.7.1695, begraven aldaar op 24.4.1735, trouwt te Moergestel op 23.1.1724 met *Maria Jan Verhoeven*, geboren te Boxtel, wonende te Moergestel, aldaar op 1.4.1755 begraven. De weduwe van Adriaan Jan van de Pol koopt op 8.12.1738 alle goederen van Peter Vromans<sup>74</sup>.

Dit echtpaar heeft de volgende kinderen laten dopen:

1. *Johanna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 15.11.1724, begraven te Moergestel op 20.3.1742. Haar moeder, Maria, weduwe van Adriaan van de Pol, wordt op 21.12.1742 gedagvaard, om de dubbele twintigste penning te voldoen<sup>75</sup>, welke zij als moeder en voogdes over haar onmondige kinderen moet betalen over de goederen, nagelaten door Jenneke Adriaan van de Pol.
2. *Petrus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 30.4.1726, aldaar begraven op 12.1.1769, trouwt te Moergestel op 8.11.1750 met *Antoinette Mutsaers*, geboren te Moergestel, welk huwelijk dispensatie verleend is voor bloedverwantschap in de vierde graad. Na het overlijden van Petrus van de Pol hertrouwt Antoinetta Mutsaers te Moergestel op 13.1.1771 met Norbert Mulders, weduwnaar van Maria Aert Cuijpers. Antoinetta Jan Mutsaerts is te Moergestel begraven op 31.8.1781.  
Het eerste huwelijk van Antonetta Mutsaers is kinderloos gebleven; op 1.2.1769 geeft zij de goederen van haar overleden echtgenoot aan voor de collaterale successie. De waarde van het bezit beloopt F. 1285,—<sup>76</sup>. Peter koopt op 3.2.1747 een perceel akkerland, de Leempoel, te Moergestel van Pieternel van den Eijnde, weduwe van Jan Goijert van Ostaden<sup>77</sup>. Peter, die ziek op bed ligt, gaat met zijn broeder Jan op 26.12.1768 een erfseiding en erfdeling aan van de goederen van hun overleden ouders, welke goederen te Moergestel gesitueerd zijn<sup>78</sup>.
3. *Joannes*, R.K. gedoopt te Moergestel op 29.7.1727, begraven aldaar op 16.12.1775, trouwt te Moergestel op 20.4.1755 met *Antonetta Cornelis Mutsaerts*, eveneens geboren te Moergestel. Zij hertrouwt te Moergestel op 1.12.1776 Peter Zeger Matijssen<sup>78a</sup>, geboren te Oisterwijk doch wonende te Enschoot. Op 2.3.1809 wordt Antonetta Mutsaers te Moergestel begraven. Hierbij staat vermeld, dat ze weduwe is van Peter Matijssen en geen kinderen na laat. Het laatst heeft ze gewoond "in de Heijde"; zij zou 78 jaar oud geworden zijn.  
Op 18.5.1773 gaan Jan van de Pol en zijn vrouw Antonetta, te samen met de broeders en zusters over tot de erfdeling van de ers en ouders: Cornelis Mutsaers en Cornelia Walschots, welke goederen te Moergestel gelegen zijn<sup>79</sup>.  
Op 15.1.1776 geeft de weduwe van Jan van de Pol zijn nagelaten goederen aan voor de collaterale successie<sup>80</sup>.  
De goederen van Antonetta Mutsaers worden aangebracht voor de collaterale successie op 8.5.1809<sup>81</sup>, terwijl het successierecht op 14.6.1809 betaald is<sup>82</sup>. De overschrijving van de

- goederen op de nieuwe eigenaars, vindt plaats op 6.1.1810<sup>83, 84</sup>.
4. *Cornelia*, R.K. gedoopt te Moergestel op 25.1.1729, aldaar begraven op 22.6.1729.
  5. *Cornelius*, R.K. gedoopt te Moergestel op 25.1.1729, aldaar begraven op 19.6.1729.

Vc. *Cornelius Jan van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 15.7.1695, begraven aldaar op 9.6.1741, trouwt te Moergestel op 16.10.1729 met *Catharina Jan van Dormaele*, geboren te Oisterwijk. Catharina hertrouwt te Moergestel op 25.5.1744 met Johannes Jan Hoeven, geboortig van Moergestel<sup>85</sup>. Zij wordt te Moergestel begraven op 22.4.1771, waarna haar weduwnaar op 16.1.1774 hertrouwt met Maria Goijaerts van de Pol.

Cornelis, die zich fort en sterk maakt voor de kinderen en erfenamen van zijn grootvader Anthonis van de Pol, zijn vader en zijn tantes, verkoopt, samen met Agneta Jan Mulders, weduwe van Adriaan Willem de Louw, een akker te Moergestel aan Andries van Doormalen<sup>86</sup>.

Dit echtpaar heeft de volgende kinderen laten dopen:

1. *Joannes*, R.K. gedoopt te Moergestel op 27.10.1730, aldaar begraven op 13.5.1740.
2. *Joanna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 14.1.1733, aldaar begraven op 12.1.1736.
3. *Cornelia*, R.K. gedoopt te Moergestel op 18.3.1736, aldaar begraven op 3.5.1736.
4. *Joanna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 22.2.1738, begraven te Moergestel op 15.5.1754.
5. *Adriana*, R.K. gedoopt op 18.5.1741 te Moergestel en aldaar begraven op 12.6.1741.
6. *Joanna Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 13.1.1742, aldaar begraven op 13.1.1742.

Catharina van Doormalen heeft nog één minderjarig kind, wanneer zij hertrouwt op 25.5.1744. Zij gaat met de voogden over deze minderjarige, Hendrik van de Pol en Willem Adriaan Willemen een overeenkomst aan<sup>87</sup>.

IIIb. *Anselmus van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 15.12.1640, overleden te Moergestel op 13.2.1711 en aldaar begraven op 15.2.1711. Hij trouwt met *Maria Hendrik Jan van Doormalen*, welke te Moergestel begraven wordt op 3.9.1693.

Uit dit echtpaar de volgende kinderen:

1. *Petronella*, R.K. gedoopt te Moergestel op 21.12.1661, begraven te Moergestel 28.9.1721, trouwt te Moergestel op 23.5.1694 met *Godefridus Jan de Cort*, begraven te Moergestel op 5.9.1699. Uit dit huwelijk is slechts één dochter geboren.
2. *Johanna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 14.2.1664, gaat te Oisterwijk op 27.3.1700 in ondertrouw met *Gerrit Ariens Heunen*, weduwnaar van Grietje Wouter Bergmans. Hij woont

te Berkel, maar wordt te Oisterwijk begraven op 28.6.1731; Joanna Ansems van de Pol woont ten tijde van haar huwelijk te Enschoot.

3. *Walterus*, volgt IVb.
4. *Adrianus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 18.1.1670. Hij is jong overleden.
5. *Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 12.11.1671, op jeugdige leeftijd overleden.
6. *Gerardus*, volgt IVc.
7. *Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 17.5.1679, overleden te Moergestel op 13.7.1725 en aldaar begraven 16.7.1725, trouwt te Moergestel op 7.9.1710 met *Jan Jaspers van Geenhoven*, geboren te Beers, welke op 31.3.1735 te Moergestel begraven wordt.

Dit echtpaar is gezegend met drie dochters.

Maria Ancem van de Pol, deelt met haar overgebleven broeders en zusters, resp. kinderen van haar overleden broeder Wouter, op 10.6.1711 de goederen, nagelaten door haar ouders<sup>88</sup>. Op 23.4.1720, verkoopt zij en met haar broeder Gerrit Ansem van de Pol elk hun deel in de landerijen te Moergestel, aangekomen bij erfdeling van de goederen van hun overleden ouders, aan hun zuster Pieterneel Ancem van de Pol, weduwe van wijlen Golijaert Jansen de Cort<sup>89</sup>.

In 1725 wordt Jan van Ginneve gedagvaard door Gerrit Ancems van de Pol voor een schuld van Fl 3/7/8, het derde part in een bedrag van Fl 10/2/8, dat Jan van Ginneve geleend heeft van de overleden zuster, resp. schoonzuster: Jenneke van de Pol, welke te Berkel overleden is<sup>90</sup>.

IVb. *Wouter Anselmus van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 4.7.1666, begraven aldaar op 12.4.1710, trouwt te Moergestel op 25.5.1698 met *Margriet Jan Appels*, weduwe van Bartel Jan Smeijers, met wie zij te Moergestel op 26.5.1697 in het huwelijk was getreden. Bartel Jan Smeijers, die in de Heijzen woonde, is te Moergestel begraven 19.7.1697.

Margriet Jan Appels heeft haar beide echtgenoten overleefd: zij is te Moergestel begraven op 4.7.1739. Zij testeert met haar eerste echtgenoot op 7.7.1697, waarbij Bartel zijn vader als preferente erfgenaam aanwijst<sup>91</sup>. Wouter Ancems van de Pol verkoopt op 5.11.1701 samen met zijn schoonzuster Adriaantje en zijn schoonmoeder Maria Adriaan Taet, weduwe van Jan Adriaan Appels een perceel hooiland te Moergestel aan Jan Anthonisse van Iersel<sup>92</sup>. Op 30.5.1730 gaat Margriet met haar zuster Elisabeth en haar zwager Adriaan Somers de erfdeling aan van de goederen van haar overleden ouders<sup>93</sup>, terwijl zij op 7.1.1721 een akker verkoopt aan Peter Cornelis de Laat, te Moergestel<sup>94</sup>.

Dit echtpaar heeft de volgende kinderen laten dopen:

1. *Joannis*, volgt Vd.

2. *Bartholomeus*, volgt Ve.
3. *Godefridus*, volgt Vf.
4. *Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 5.6.1704, trouwt te Moergestel op 10.7.1729 met *Sijmon Daniel Biesmans*, welke te Moergestel begraven is op 13.4.1773. Uit dit echtpaar zijn negen kinderen geboren, die alle te Moergestel gedoopt zijn. Een van deze kinderen is op jeugdige leeftijd overleden, van de overblijvende kinderen zijn er zeven met een borgbrief naar elders vertrokken, terwijl Simon zelf op 14.10.1770 een borgbrief voor Oisterwijk verkrijgt<sup>95</sup>, <sup>96</sup>. Simons Biesmans huurt op 18.3.1752 een huis te Moergestel in de Heijssen van Petronella van den Eijnden weduwe van Jan Goijaert van Ostaden, welk huurcontract op 14.10.1762 verlengd wordt<sup>97</sup>, <sup>98</sup>. Maria van de Pol verkoopt op 17.11.1775 een akker te Moergestel aan Johannes Mutsaers<sup>99</sup>.
5. *Walterus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 13.8.1706.
6. *Petrus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 2.8.1708, aldaar begraven op 11.2.1772, trouwt met *Cornelis Leurs*, begraven te Moergestel op 27.11.1779.  
Uit dit echtpaar 1 zoon:
  - a. *Waltherus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 13.7.1739 en aldaar begraven op 3.3.1749.

Vd. *Joannis Wouter van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op Jan Wouter van de Pol, die tavernier was te Moergestel, verkoopt op 17.5.1734 met *Antonetta Niclaas Eyssen*<sup>100</sup>.

Jan Wouter van de Pol, die tavenier was te Moergestel, verkoopt in de Paasweek van 1752 aan Jan Peter Wouter van Iersel een zwarte ruin voor Fl 28. Verder verkoopt hij de helft van een partij schaarhout, verworven via Hendrik Hessels, wonende op de Hagoort onder Diessen, ter waarde van twee gld, aan Jan Peter Wouter van Iersel. Voorts heeft Jan Volders, knecht bij van Iersel op Vastenavond 1752 een vertering gemaakt van Fl 1/8/ bij van de Pol, die voor rekening van van Iersel was. Ondanks herhaalde verzoeken, is de betaling achterwege gebleven. Derhalve heeft Jan Wouter van de Pol op 12.11.1753 een proces aangespannen tegen Jan Peter Wouter van Iersel<sup>101</sup>.

Jan van de Pol koopt op 4.6.1764 een hoekje land in de Heijssen te Moergestel van Willem Hendrik Cranenborgh voor Fl 16<sup>102</sup>.

Op 26.7.1764 verkoopt Cranenburg 5 roeden land aan Jan van de Pol<sup>103</sup>. Voorts leent hij, samen met zijn broeder Wouter een bedrag van Fl 150 van Anthonij van Hanswijk<sup>104</sup>.

Uit een huwelijk één zoon:

1. *Walterus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 10.4.1735, begraven te Moergestel op 11.4.1793. Hij trouwt te Moergestel op 23.8.1761 met *Johanna Thomas Jan Verhagen*, geboortig van Hilvarenbeek en begraven te Moergestel op 26.11.1767.  
Hierna hertrouwt Wouter van de Pol te Moergestel op

13.10.1776 met *Cornelia Willem de Laat*, weduwe van *Adriaan Jan Pasmans*.

*Wouter Jan van de Pol*, landbouwer, heeft op 2e Paasdag 1755<sup>105</sup> zich samen met *Adriaan Lambert Witlocx*, die op de Hagoort onder Diessen woont en de knecht van *Adriaan Bartel van de Pol*: *Peter Arnoldus van Reussel* ernstig misdragen. Nadat ze vóór het huis van *Peter Dirck Roosen* herrie gemaakt hadden, hebben ze de deur uit de hengsels gestoten, waarna ze binnengedrongen zijn. De familie, die al op bed lag, heeft de indringers na een felle woordenwisseling kunnen bewegen wederom te vertrekken. *Peter Dirck Roosen* en zijn zoon *Dirck* verklaren enkele dagen later, dat de indringers "een bloot mes" in de hand hadden. Zij meenden dat het drietal dronken was. *Wouter Jan van de Pol* en zijn metgezellen verklaren, dat ze met de dochter van *Peter Dirck Roosen* hadden willen praten. Omdat *Wouter Jan van de Pol* minderjarig is, krijgt hij op 1.6.1755 een curator toegevoegd: zijn vader *Jan van de Pol*. Op 1.6.1755 daagt de drossaart *Petrus Becude* *Wouter Jan van de Pol* voor het gerecht<sup>106</sup>. Het wordt een slepende zaak, waarin op 29.9.1757 het vonnis geveld wordt: Fl 25,— boete plus de kosten van het geding<sup>107</sup>.

*Wouter Jan van de Pol* koopt 5/6 parten van een huis met aanliggende landerijen in de buurtschap de Heijssen te Moergestel van *Adriaan* en *Cornelis van de Pol*, *Hendrik van Dun*, echtgenoot van *Jenneke van de Pol* en van *Maria Anna van de Pol* en *Anna Maria van de Pol*, op 10.6.1774<sup>108</sup>. Dit goed wordt vernaderd door *Maria van de Pol*, weduwe van *Sijmon Blesmans*, op 16.3.1775<sup>109</sup>.

Na het overlijden van *Wouter Jan van de Pol* worden zijn goederen op 1.5.1793 door zijn weduwe, *Cornelia van de Laat* aangegeven voor de collaterale successie<sup>110</sup>.

Uit beide huwelijken zijn kinderen geboren:

- a. *Adriana*, gedoopt te Moergestel op 10.2.1762, begraven aldaar op 14.3.1774.
- b. *anthonia*, r.k. gedoopt te Moergestel op 11.6.1778, aldaar begraven op 15.6.1778.
- c. *Antonia*, R.K. gedoopt te Moergestel op 4.11.1779 en aldaar begraven op 26.10.1780.

## NOTEN

Alle geraadpleegde registers zijn aanwezig in het Rijks Archief voor Noord Brabant te 's-Hertogenbosch.

Tenzij anders gegeven verwijst R naar het oud rechterlijk archief van Moergestel.

1. R 303 f 64v.

2. R 303 f 201v.

3. R 306 f 154.
4. R 4 ongefolieerd.
5. R 303 f 201.
6. R 307 f 112v.
7. R.K. Trouwregister Moergestel DTB 1. De bruidegom staat vermeld als:  
Godefridus MARTHINY.
8. R 306 f 326.
9. R 307 f 112.
10. R 307 f 113.
11. R 307 f 113v.
12. R 306 f 336 ongefolieerd.
13. R 307 f 13.
14. R 306 f 336v.
15. R 306 f 342v.
- 15a. Zie De Brabantse Leeuw, XXII, blz. 152-153 (1973)
16. R 334 f 42v.
17. R 308 f 367v.
18. R 308 f 386.
19. R 309 f 87.
20. R 308 f 341f.
21. R 308 f 382.
22. R 308 f 391.
23. R 341 f 10.
24. R 341 f 79.
25. R 335 f 26.
26. R 308 f 27.
27. R 308 f 120.
28. R 308 f 39v.
29. R 308 f 143.
30. R 308 f 421.
31. *Vernadering: een nader familielid genoot de voorkeur boven anderen bij de verkoop van onroerend goed.*
32. Het Doop-, Trouw- en Begraaf-register van Moergestel, DTB 1, vertoont hiaten tussen 1649 en 1666.
33. De bruid staat vermeld als Cornelia CAUPUTS (RK Trouwboek Moergestel, DTB 1).
34. R 308 f 379.
35. R 308 f 36.
36. R 334 f 48v.
37. R 309 f 257.
38. R 334 f 99.
39. R 605 ongefolieerd.
40. R 650 f 171.
41. R 658 f 17.
42. Moergestel: Begraven 22.6.1701: Goijaart LAUWEREIJSSSEN, een arme jongen, van Tilborgh, in de kost besteld geweest tot Teunis Driessen van de POL, in de Heuvel (DTB 6).
43. Moergestel, RK Trouwregister, DTB 1.
44. R 328 f 46v.
45. R 334 ongefolieerd.
46. R 310 f 124.
47. R 312 f 210.
48. R 313 f 116.

49. R 346 f 13.
50. R 343 f 179v.
51. R 661 f 138.
52. R 349 f 10.
53. R 668 f 81v.
54. R 319 f 6v.
55. R 667 f 195v.
56. R 668 f 7v.
57. R 668 f 17.
58. R 668 f 24v.
59. R 668 f 27v.
60. R 668 f 31.
61. R 668 f 37.
62. R 668 f 44v.
63. R 668 f 47v.
64. R 668 f 61v.
65. R 321 f 139.
66. R 668 f 132.
67. R 663 f 68.
68. R 324 f 108.
69. R 666 f 10.
70. R 325 acte 125.
71. R 668 f 129.
72. R 669 f 77v.
73. R 663 f 41.
74. R 313 f 46v.
75. R 200 ongefolieerd.
76. R 661 f 39.
77. R 667 f 16v.
78. R 316 f 172v.
- 78a. W. de Bakker en Mr. G. Berkelmans. Anderhalve eeuw Oisterwijk biz. 216 (1974)
79. R 319 f 51.
80. R 661 f 146v.
81. R 664 acte 75.
82. R 666 f 8.
83. R 670 ongefolieerd.
84. R 325 acte 153.
85. Bij haar tweede huwelijk staat vermeld, dat de bruid uit Oirschot stamt. De familie DOORMAEL woont op de Locht, op de grens van Oisterwijk. Oirschot, en Moergesteel.
86. R 311 f 357v.
87. R 343 f 7v.
88. R 310 f 84.
89. R 311 f 19v.
90. R 136 ongefolieerd. De juiste datum is niet vermeld, terwijl het vervolg van deze dagvaarding onbekend is.
91. R 337 f 16v.
92. R 309 f 313.
93. R 311 f 24v.
94. R 311 f 53.
95. R 346 f 174v

96. LEGET, J. N., Borgbrieven, afgegeven door schepenen van Moergestel Eigen Uitgave (1977).
97. R 343 f 226v.
98. R 345 f 32.
99. R 319 f 55v.
100. Zie: POL, Peeter van de.
101. R 218 ongefolieerd.
102. R 667 f 140.
103. R 317 f 30v.
104. R 667 f 166.
105. Tweede Paasdag 1755: 31.3.1755.
106. R 211 ongefolieerd.
107. R 25 f 17.
108. R 667 f 219.
109. R 319 f 55v.
110. R 668 f 131v.

(wordt vervolgd)

## Het testament van een Eindhovense begijn uit 1557

J. Th. M. Melssen,  
Purmerstraat 14, 5628 HE Eindhoven

Over het Eindhovense Begijnhof, dat vermoedelijk reeds in het begin van de 14e eeuw bestond, doch zeker op het einde van die eeuw is (her)opgericht, alsmede over de begijntjes, die deze 'hof' hebben bevolkt, is tot heden bijna niets geschreven. Mogelijk vindt dit een oorzaak in het feit, dat nog vóór het Twaalfjarig Bestand het begijnhof uit het Eindhovense stadsbeeld is verdwenen. Gelukkig leeft thans de naam in de binnenstad van Eindhoven nog voort.

Eén van de documenten, waaruit zowel namen als woning van enkele begijnen blijken, is een testament uit 1557 (GAE, RAE 30).

Op 14 maart 1557 verschijnt Luytgart Jan Wilmssdochter, *genuempt* voert *Luytken die baghijn*, voor schepenen van Eindhoven, en verklaart dat zij een testament heeft gemaakt en bezegeld vóór datum dezes. Zij wenst dat dit testament zijn effect zal sorteren en dat er het volgende aan zal worden toegevoegd.

Luytken wil dat de drie bedsteden, die in haar huis staan, zullen blijven staan, zolang *Met die baghijn* zal leven, 'met een treedsoerken'. Na Metkens dood zal Maryken, weduwe van Joost Stribos, of haar kinderen, de beide bedsteden en het treedsoerken erven.

Haar kleding en alle andere goederen, waarover zij in haar testament niet heeft beschikt, moeten *bynnen portten vanden*

*baghijnhoff* blijven en toekomen aan *haeren mede susteren wien 't believen sall*.

Verder verklaart Luytken, dat niemand in haar huis gerechtigd is, dat zij met haar *two susteren salyger* heeft gemaakt en bekostigd. Dat Met die baghijn het huis haar leven lang zal mogen bewonen en dat het huis na de dood van Met tot het begijnhof zal blijven behoren *ende daer altijt in te wonen een ofte two eerlycke maechden*. Buiten de deken van Eindhoven (en met hem de beide kerkmeesters) zal daar *nyemant eegeen administratie ofte seggen aff hebben*.

Verder en tenslotte begeert Luytken een eenvoudige uitvaart met zingende mis. De genoodigden ter uitvaart kunnen gaan eten en drinken bij Peter Wouter Nyclaess. en zijn huisvrouw. Peter mag echter geen winst slaan uit deze maaltijd, hij hoeft echter ook geen verlies te lijden. Voor de armen zal er brood of iets anders zijn volgens raad van de deken en de beide kerkmeesters der stad, *alles ter eeren Goets ende haerder sielen salychheyte. Amen*.

## Vraag

### FAMILIE ERAS

Kan een van de abonnees mij helpen aan gegevens over de familie Eras? Deze naam kwam veel voor in Tilburg en Den Bosch.

G.H.W. Jansen, 65 Avenue de Tervueren, bus 6, 1040 Brussel, België.

# de brabantse leeuw



Tweemaandelijks tijdschrift van de Sectie voor Geslacht-, Naam- en Wapenkunde van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant.

Redactie: mr. G. Berkelmans; dr. ir. C. H. J. M. van den Brekel; J. P. H. Goossens; J. Th. M. Melssen; drs. G. J. W. Steijns; J. H. G. J. van Heeswijk, redactiesecretaris, Postbus 29, 5330 BD Kerkdriel.

Abonnement per jaargang: binnenland f 23,-; buitenland f 25,-; inclusief porti. Men wordt verzocht te betalen via een toe te zenden acceptgirokaart. Opzeggingen alleen schriftelijk mogelijk vóór 1 december.

Administratie: Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch, tel. 073 - 139484, postgiro 3879363.

JAARGANG 28 NR. 4

JULI - AUGUSTUS 1979

## Een familie Van de Pol

### Moergestel, Tilburg, Oirschot

J. N. Leget

Dr. Hermanslaan 36, 5348 JK Oss

(Vervolg De Brabantse Leeuw 1979 (28) blz. 84 - 99)

Ve. *Bartholomeus Wouter van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 22.4.1700, begraven te Moergestel op 16.1.1756, trouwt te Moergestel op 6.6.1723 met *Lucia Verhoeven*, geboren te Oisterwijk en begraven te Moergestel op 4.10.1756<sup>111</sup>.

Dit echtpaar heeft de volgende kinderen laten dopen:

1. *Walterus*, volgt Vlb.
2. *Adrianus*, volgt Vlc.
3. *Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 25.9.1727, aldaar begraven op 14.9.1751.
4. *Joanna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 29.7.1729. Zij heeft een buitenechtelijke dochter, *Lucia*, R.K. gedoopt te Moergestel op 12.4.1761. Als vader van Lucia wordt vermeld: *Jacobus Verheijden*.

Joanna is naar Goirle vertrokken, Zij gaat te Tilburg in ondertrouw op 25.7.1761 en trouwt aldaar op 9.8.1761 met *Hendrik Jan van Dun*, welke geboren is te Goirle; zowel de bruid als de bruidegom geven op, dat ze te Goirle wonen.

5. *Adriana*, R.K. gedoopt te Moergestel op 5.6.1731, aldaar begraven op 7.7.1731.
6. *Cornelius*, R.K. gedoopt te Moergestel op 10.6.1732, vertrekt op 15.4.1765 met een borgbrief naar Prinsenhage<sup>112</sup>.

7. *Anna Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 20.2.1735<sup>113</sup>.
8. *Johanna Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 16.3.1737, begraven aldaar op 27.5.1737.
9. *Joannes*, R.K. gedoopt te Moergestel op 5.6.1738.
10. *Margaretha*, R.K. gedoopt te Moergestel op 10.10.1741, aldaar begraven op 28.12.1741.
11. *Elizabeth*, R.K. gedoopt te Moergestel op 11.11.1743, overleden te Tilburg op 4.4.1816, trouwt te Moergestel op 27.4.1777 met *Wilhelmus Mutsaers*, welke te Moergestel begraven is op 6.4.1803. Uit dit echtpaar zijn 6 kinderen geboren, welke alle te Moergestel gedoopt zijn.
12. *Anna Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 22.5.1747, overleden te Udenhout op 23.7.1817 als echtgenote van *Mathijs Bastiaansch*.

Op 19.3.1763 verhuren Wouter van de Pol, voor zichzelf en als voogd over zijn twee onmondige zusters, met Johannes van de Pol, Maria Anna van de Pol en Hendrik van Dun te Goirle, terwijl zij zich allen fort en sterk maken voor hun twee broeders: Cornelis te Princenhage en Adriaan, op de Hagoort onder Diessen, een huis, met hof, schuur en aanliggende landerijen te Moergestel aan hun oom Wouter van de Pol, welk huis hun is aangekomen bij successie van hun ouders<sup>114</sup>. Op 1.5.1775 verkopen Wouter, Adriaan en Cornelis van de Pol, samen met Hendrik van Dun, echtgenoot van Jenneke van de Pol en Anna Maria van de Pol een akker te Moergestel aan Thomas Cuijpers<sup>115</sup>.

Vlb. *Walterus Bartholomeus van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 13.11.1723, begraven te Moergestel op 27.10.1777, trouwt te Moergestel op 29.9.1754 met *Catharina Franciscus van Laarhoven*, geboren te Moergestel<sup>116</sup>.

Wouter Barthel van de Pol verkoopt een weide te Moergestel aan Sijmon Biesmans op 9.2.1775<sup>117</sup>.

Uit dit echtpaar zijn de volgende kinderen:

1. *Elisabeth*, R.K. gedoopt te Moergestel op 20.3.1756.
2. *Bartholomeus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 31.1.1758, aldaar begraven op 19.3.1776.
3. *Franciscus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 30.9.1759, begraven aldaar op 12.1.1763.
4. *Lucia*, R.K. gedoopt te Moergestel op 12.10.1761. Zij is op 22.1.1787 met een borgbrief naar Tilburg vertrokken<sup>118</sup>.
5. *Cornelius*, R.K. gedoopt te Moergestel op 2.11.1763.
6. *Petrus*, volgt VIId.
7. *Petrus*, volgt VIId.

VIIc. *Petrus Waltherus van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 10.1.1766, begraven te Breda op 23.1.1805, trouwt te Tilburg op 22.10.1786 met *Catharina Schuurmans*<sup>119</sup>, welke op 17.12.1789 te

Tilburg begraven wordt. Daarna hertrouwt hij te Tilburg op 19.4.1790 met *Johanna Maria van Dijk*, overleden te Tilburg op 21.4.1808 en op 22.4.1808 aldaar begraven. Peter Wouter van de Pol heeft bij schepenen van Tilburg een borgbrief ingeleverd, welke hij op 19.12.1786 te Moergestel verworven had<sup>120</sup>. Het moet Peter niet best gegaan zijn in zijn leven. Bij zijn tweede huwelijk wordt vermeld, dat dit Pro Deo is, evenals de begrafenis van zijn tweede echtgenote.

Uit beide huwelijken heeft hij kinderen:

1. *Walterus*, R.K. gedoopt te Tilburg op 1.10.1787, aldaar begraven op 22.7.1790.
2. *Johanna Cornelia*, R.K. gedoopt te Tilburg op 8.12.1789.
3. *Maria, Anna*, R.K. gedoopt te Tilburg op 29.10.1792.
4. *Christianus*, R.K. gedoopt te Tilburg op 3.12.1795.
5. *Anna Barbara*, R.K. gedoopt te Tilburg op 7.1.1798, aldaar begraven op 25.11.1799.
6. *Johanna*, R.K. gedoopt te Tilburg op 18.3.1799.
7. *Johannes*, R.K. gedoopt te Tilburg op 13.6.1802.

VlId. *Petrus Waltherus van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 11.3.1769, overleden te Tilburg op 12.9.1827, arbeider, trouwt te Tilburg op 6.10.1792 met *Cornelia Maaijen*, begraven te Tilburg op 23.1.1802. Hij hertrouwt te Tilburg op 3.1.1803 met *Petronella Netten*, overleden op 4.8.1818 te Tilburg. Hij verwerft op 1.10.1792 een borgbrief voor de armen van Tilburg van schepenen van Moergestel<sup>121</sup>.

Kinderen uit beide huwelijken zijn o.m.:

1. *Walthera*, R.K. gedoopt te Tilburg op 28.1.1794, aldaar begraven op 17.2.1794.
2. *Gerarda*, R.K. gedoopt te Tilburg op 14.4.1795.
3. *Cornelius*, R.K. gedoopt te Tilburg op 20.11.1797, aldaar begraven op 4.12.1797.
4. *Nicolaas*, R.K. gedoopt te Tilburg op 3.5.1799, aldaar begraven op 12.3.1800.
5. *Nicolaas*, R.K. gedoopt te Tilburg op 24.11.1801, begraven aldaar op 5.2.1802.
6. *Cornelius*, R.K. gedoopt te Tilburg op 4.1.1804.
7. *Arnoldus*, R.K. gedoopt te Tilburg op 1.10.1805.
8. *Johannes Baptista*, R.K. gedoopt te Tilburg op 9.12.1806, aldaar overleden op 31.1.1807.
9. *Jean*, geboren te Tilburg 28.1.1813, aldaar overleden op 21.12.1826.

Vlc. *Adrianus Bartholomeus van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 27.2.1726, trouwt te Moergestel op 15.11.1750 met *Anna Andries Molenbroeks*, geboren te Diessen, wonende te Moergestel, overleden te Diessen op 22.7.1759. Adriaan hertrouwt te Hilvarenbeek op 10.8.1760 *Peternel van Mol*, geboren te Oostel-

beers en wonende te Diessen, alwaar zij begraven wordt op 11.10.1794.

Adriaan Bartel van de Pol en zijn eerste vrouw zijn op 24.12.1756 met een borgbrief van Moergestel naar Diessen vertrokken<sup>122</sup>.

Uit beide huwelijken zijn kinderen geboren:

1. *Andreas*, R.K. gedoopt te Moergestel op 7.2.1751, overleden te Oirschot op 23.12.1823, trouwt aldaar op 2.4.1776 *Maria Eijmbert Hoppenbrouwers*, geb. en wonende te Oirschot.

Uit dit echtpaar:

- a. *Johannes*, R.K. gedoopt te Oirschot op 17.3.1776.
- b. *Anna*, R.K. gedoopt te Oirschot op 6.4.1779.
- c. *Maria*, R.K. gedoopt te Oirschot op 2.6.1781.
- d. *Adrianus Franciscus*, R.K. gedoopt te Oirschot op 3.1.1783.
- e. *Franciscus*, R.K. gedoopt te Oirschot op 21.4.1786.
- f. *Embertus*, R.K. gedoopt te Oirschot op 19.11.1790.

Van deze kinderen zijn er drie op jonge leeftijd overleden en wel op resp. 24.9.1784, 15.2.1788 en 5.12.1790 begraven te Oirschot, zonder dat nader aangegeven is, welke kinderen.

2. *Anna Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 4.9.1752, welke op 20.4.1780 met een borgbrief naar Haaren vertrokken is<sup>123</sup>.
3. *Antonius*, R.K. gedoopt te Moergestel op 1.11.1754 overleden te Oirschot op 9.9.1828, trouwt aldaar op 29.1.1786 *Adriaantje Jan Berens*, begraven te Oirschot op 15.4.1786<sup>124</sup>. Antonie hertrouwt te Oirschot op 20.7.1788 *Anna Maria Arnoldus Oosterbos*, weduwe van Wouter Mollen, dochter van Arnoldus Oosterbos en Amarens Kouwenberg, geboren te Wintelre, overleden te Oirschot op 26.10.1823.

Uit beide huwelijken zijn kinderen bekend:

- a. *Adrianus*, R.K. gedoopt te Oirschot op 19.3.1786, aldaar begraven op 16.10.1789.
  - b. *Anna Maria*, R.K. gedoopt te Oirschot op 31.10.1789, aldaar overleden op 16.1.1825.
  - c. *Arnoldus*, R.K. gedoopt te Oirschot op 18.4.1792.
  - d. *Adriana*, R.K. gedoopt te Oirschot op 4.4.1800.
4. *Albertus*, R.K. gedoopt te Diessen op 17.2.1756.
  5. *Johannes*, R.K. gedoopt te Diessen op 28.7.1758, aldaar begraven op 18.1.1759.
  6. *Johannes*, R.K. gedoopt te Diessen, begraven te Diessen op 14.5.1762.
  7. *Johannes*, R.K. gedoopt te Diessen op 8.9.1762, trouwt te Hilvarenbeek op 20.1.1793 *Petronella Gooyaart Bekkers*, gedoopt op 8.3.1758 te Hilvarenbeek en aldaar overleden op 16.5.1834.
  8. *Petrus*, R.K. gedoopt te Diessen op 29.9.1764.
  9. *Lucia*, R.K. gedoopt te Diessen op 15.2.1767, overleden te Diessen op 18.6.1838.
  10. *Franciscus*, R.K. gedoopt te Diessen op 25.7.1769.

11. *Henricus*, R.K. gedoopt te Diessen op 15.7.1772, overleden te Oirschot op 19.1.1809, trouwt (datum en plaats onbekend) met *Johanna Michaels van den Bosch*, gedoopt te Oirschot op 1.7.1774, overleden aldaar op 9.1.1851, onwettige dochter van Lucia van Keulen, verwekt door Michael van den Bosch.

Kinderen van dit echtpaar zijn:

- a. *Adrianus*, R.K. gedoopt te Oirschot op 6.7.1796, aldàar overleden op 21.6.1799.
- b. *Lucia*, R.K. gedoopt te Oirschot op 19.12.1798, aldaar overleden op 1.12.1862, trouwt te Oirschot op 23.5.1836 *Adriaan Jansen*, gedoopt te Middelbeers op 23.6.1786, dienstknècht, zoon van Wilhelmus en Wilhelmina Mulders.
- c. *Adrianus*, R.K. gedoopt te Oirschot op 21.1.1801, klompenmaker, aldaar overleden op 13.10.1883, trouwt (1) te Halsteren 29.4.1823 *Aldegonda Campfens*, gedoopt te Oude Tongen op 17.9.1794, naaister, overleden te Oirschot op 12.9.1854, dochter van Johannes en Johanna Nieuwland; trouwt (2) te Oirschot op 20.10.1855 *Cornelia van Rooij*, geboren te Oirschot op 22.2.1827, overleden ná 1883, dochter van Anthony en Cornelia van den Broek.
- d. *Petronella*, R.K. gedoopt te Oirschot op 9.11.1803, aldaar overleden op 1.3.1881, trouwt te Oirschot op 7.11.1841 *Niklaus Ulli*, geboren te Melkna (Zwitserland) 5.7.1795, kleermaker, zoon van Jacob en Elisabeth Deuler en weduwnaar van Johanna van Rooij.
- e. *Martinus*, R.K. gedoopt te Oirschot op 1.2.1806, linnenwever, aldaar overleden op 13.5.1883, trouwt te Oirschot op 13.6.1830 *Johanna Maria van den Broek*.
- f. *Josephus*, R.K., tweeling met de voorgaande, dienstknècht, ongehuwd overleden te Oirschot op 8.12.1856.
- g. *Maria*, R.K. gedoopt te Oirschot op 26.11.1807, aldaar overleden op 18.11.1877, trouwt te Oirschot op 21.11.1841 *Everardus de Koning*, gedoopt te Oirschot op 15.12.1798, voerman, zoon van Wouter en Maria van den Boom.

12. *Cornelius*, R.K. gedoopt te Diessen op 20.8.1775.

Op 8.8.1760 worden te Hilvarenbeek Nicolaas Witlox en Wouter van de Pol tot momboirs gesteld over de vier onmondige kinderen van Adriaan van de Pol en wijlen Anneke Meulenbroek<sup>125</sup>.

Vf *Godefridus Wouter van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 18.12.1701, begraven te Moergestel op 11.3.1785, trouwt te Moergestel op 14.1.1742 met *Anneke Goyert van Dijck*, eveneens geboren te Moergestel, aldaar begraven op 27.5.1762.

Catharina Anthonie van Casteren heeft als meid gediend bij Margaretha, weduwe van Wouter van de Pol, de moeder van Godefridus. Deze Goijaard Wouter van de Pol heeft Catharina verleid en uit de relatie tussen hun beiden is op 21.1.1734 een zoon, Walterus, te Moergestel geboren, waarvan Catharina verklaart, dat

Goijaard hiervan de vader is, omdat ze met niemand anders intieme relaties onderhouden heeft. Op 10.2.1734 laat Catharina per apostille aan Goijaard weten, dat hij óf de kraamkosten plus een dotatie en alimentatiekosten voor het kind moet betalen óf met haar moet trouwen. Hierop ontvangt ze geen enkele reactie en de moeder van Goijaard verklaart, dat hij niet meer bij haar in de kost is en ook niet meer te Moergestel verblijft. Aangezien Goijaard niets van zich laat horen, wordt hij op 17.3.1734 gedagvaard om voor schepenen te Moergestel te verschijnen. Wegens non-compartitie wordt hij op 18.4.1734 veroordeeld tot het betalen van een dotatie van 100 ducats plus 50 gld kraamgeld en alimentatie voor het kind totdat het de leeftijd van achttien jaren bereikt zal hebben, óf om te trouwen. Dit vonnis wordt herhaald op 13.10.1734 en treedt dan in kracht van gewijsde<sup>126</sup>. Walter is echter niet oud geworden: hij wordt te Moergestel begraven op 26.11.1734.

Op 14.11.1781 verkoopt Goijert Wouter van de Pol een weiland te Moergestel aan Norbert Mulders<sup>127</sup>, terwijl Goijaart, met Cornelis van de Leur, testamentaire erfgenamen van de weduwe van Peter Wouter van de Pol een erfomgeling aangaan van goederen te Moergestel op 5.1.1780<sup>128</sup>.

Tenslotte gaan de kinderen van Goijaart van de Pol en Anneke Goijaart van Dijck een erfdeling aan van de goederen van hun ouders op 23.4.1715<sup>129, 130</sup>.

Uit dit echtpaar de volgende kinderen:

1. *Margaretha*, R.K. gedoopt te Moergestel op 3.11.1742, begraven aldaar op 21.11.1742.
2. *Walterus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 17.11.1743, begraven te Moergestel 29.6.1744.
3. *Cornelia*, R.K. gedoopt te Moergestel op 18.5.1745, overleden te Diessen 7.9.1821, trouwt te Moergestel op 15.10.1775 *Johannes van Britsum*, geboren te Netersel. Dit huwelijk is gezegend met 6 kinderen, allen R.K. gedoopt te Moergestel. Jan van Britsum koopt op 15.11.1786 een huis met schuur, tuin en aanpalende landerijen te Moergestel van Jan Taet<sup>131</sup>. Op verzoek van Jan van Britsum taxeren schepenen van Moergestel de reparatiekosten van het huis en de schuur, dat Jan Taet hem verkocht heeft, op 26.4.1787<sup>132</sup>.
4. *Maria Elizabeth*, R.K. gedoopt te Moergestel op 3.12.1747, overleden te Moergestel op 19.3.1826, trouwt te Moergestel op 16.1.1774 met *Johannes Jan Hoeven*, die toen weduwnaar was van Catharina van Doormalen. Catharina van Doormalen was in eerste echt verbonden met Cornelis Jan van de Pol (Vc). Johannes Jan Hoeven is te Moergestel overleden op 24.5.1811 op 90-jarige leeftijd. Van Jan Jan Hoeven zijn alleen kinderen bekend uit zijn tweede huwelijk. Van deze zes kinderen is een dochtertje van twee jaar verdronken "in de koeketel".
5. *Margaretha*, R.K. gedoopt te Moergestel op 20.4.1750, begraven te Diessen op 8.10.1799, trouwt te Moergestel op

2.5.1779 met *Johannes Adriaan Taet*, uit welk huwelijk vier kinderen zijn geboren.

6. *Walterus*, volgt Vlb.

7. *Adriana*, R.K. gedoopt te Moergestel op 4.2.1755, overleden aldaar op 18.12.1819, trouwt te Moergestel op 4.4.1784 met *Andries Hessels*, geboren te Diessen, begraven te Diessen op 31.1.1794. *Adriana* hetrouwt te Hilvarenbeek op 24.8.1794 met *Theodorus de Laat*, weduwnaar van *Johanna van Asveld*. *Adriana* heeft uit haar eerste huwelijk slechts één dochter. Op 1.4.1784 heeft *Adriana Goijaert van de Pol* een borgbrief voor Diessen gekregen<sup>133</sup>.

Vld *Walterus van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 15.4.1752, aldaar begraven op 16.10.1794, trouwt te Moergestel op 13.6.1784 met *Cornelia Adriaan van Hoof*, die dan weduwe is van *Anthonij Walschots*, met wie zij te Moergestel op 8.6.1777 in het huwelijk trad.

*Wouter* verkoopt op 29.11.1788 een perceel akkerland, de Lathouder akker, te Moergestel, aan *Goijaert Walschots*<sup>134, 135</sup>, voor Fl 100.—. *Wouter Goijaerts van de Pol* verkoopt ten slotte op 10.10.1792 een huis met aangelegen te Moergestel aan *Johannes Jasper van Akeren* voor de prijs van Fl 131/15/10, welk pand op 3.5.1793 vernaderd wordt door *Jan van Britsum*<sup>136</sup>.

Dit echtpaar heeft de volgende kinderen laten dopen:

1. *Anthonius*, R.K. gedoopt te Moergestel op 1.5.1785, aldaar begraven op 5.6.1803.
2. *Gordianus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 25.5.1787.
3. *Adrianus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 9.6.1789.
4. *Andreas*, R.K. gedoopt te Moergestel op 2.3.1791.

IVc *Gerardus Anselmus van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 6.10.1674, trouwt te Oirschot op 15.11.1705 met *Jenneke Wouter van den Hout*, geboren te Oirschot.

Uit dit echtpaar:

1. *Andreas*, R.K. gedoopt te Moergestel op 24.12.1705. Hij heeft intieme relaties onderhouden met *Adriana van Hove*, waaruit een buitenechtelijk kind, *Johannes*, R.K. gedoopt te Diessen op 3.2.1736.  
*Andreas* is vermoedelijk te Tilburg begraven op 11.1.1766.
2. *Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 22.10.1707, begraven te Hilvarenbeek op 15.5.1781, trouwt te Hilvarenbeek 6.11.1735 met *Augustinus Hendrik van Akkerveeken*, geboren te Hilvarenbeek, aldaar begraven op 22.2.1776. Uit dit echtpaar zijn zes kinderen geboren, alle te Hilvarenbeek. *Maria*, verwerft, samen met haar echtgenoot, op 4.11.1735 een borgbrief voor Hilvarenbeek<sup>137</sup>.
3. *Waltera*, R.K. gedoopt te Moergestel op 19.9.1710, trouwt te Tilburg op 3.5.1744 met *Jan Peter Leijten*, geboren te Enschoot, wonende in 't Nieuwland te Tilburg. Dit echtpaar heeft twee

kinderen laten dopen te Haaren. Dit echtpaar heeft op 3.5.1745 te Moergestel een borgbrief voor Haaren gekregen<sup>138</sup>.

4. *Joannes*, R.K. gedoopt te Moergestel op 5.12.1713.
5. *Petrus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 10.3.1717, aldaar begraven op 30.11.1718.
6. *Joanna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 8.11.1720 begraven te Tilburg op 25.6.1768, trouwt te Tilburg op 13.10.1748 met *Jan Cornelis Smulders*, geboren te Tilburg en aldaar begraven op 1.12.1753. Dit echtpaar woonde aan het Laar te Tilburg. Joanna hertrouwt te Tilburg op 14.7.1755 met *Cornelis Adriaan Schellen*<sup>139</sup>, begraven te Tilburg op 21.9.1770. Uit het eerste huwelijk zijn drie kinderen geboren, uit het laatste twee. Johanna van de Pol heeft op 1.11.1749 een borgbrief voor Tilburg verworven<sup>140</sup>.

Iib *Adriaan Jan Ansem van de Pol*, overleden te Moergestel na 9.1.1668, trouwt te Moergestel op 24.2.1634 *Emerentiana*, dochter van *Gerit Jan Marten de With* en Catharina Goijaert Roestenborch, begraven te Moergestel op 9.1.1668. Op 9.11.1635 verpachten Willem Pancreas en Jan Jan van Diessen en Elias Mattheus Stapels, momboir en toesiender over de onmondige kinderen van Gerit Pancreas, een stede te Moergestel aan Adriaan Jan Ansem van de Pol<sup>141</sup>.

Op 20.5.1639 verkoopt Adriaan een kwart gedeelte in een akker te Moergestel, hetgeen zijn vrouw bij successie van haar ouders verworven had, aan Lambert Jan Willems de Rooij<sup>142</sup>. Op 7.11.1640 gaat Adriaan Jan Ansems van de Pol met zijn zwager Jan Gerits de With, ter eenre zijde en Jan Jan Cornelis Goijaerts de Brouwer, weduwnaar van wijlen Catharina Goijaert Roeffen ter andere zijde, een erfdeling aan van de goederen van wijlen Catharina Goijaert Roestenborch<sup>143</sup>. Verder verkoopt Adriaan aan Hendricxke, weduwe van Jan Hendrik Taet een stukje akkerland te Moergestel op 27.6.1657<sup>144</sup>, terwijl Jan Hendrik Jan Meeus op dezelfde datum zijn part in een beemd te Moergestel aan Adriaan van de Pol verkoopt<sup>144</sup>. Op 26.2.1657 gaan Adriaan Jan Ancems van de Pol, te Moergestel en Elias Mattheus Stapels, te Riel, een erfscheiding en erfdeling aan van goederen te Moergestel, die ze gezamenlijk bezitten<sup>145</sup>.

Tenslotte verkoopt Adriaan Jan Ancems van de Pol een kwart in een beemd, dat hij ongedeeld bezit, te samen met zijn broeders Andries en Laureijs en zijn zuster Cathalijn, aan deze Cathalijn<sup>146</sup>.

Uit dit echtpaar de volgende kinderen:

1. *Joannes*, R.K. gedoopt te Moergestel op 20.5.1634.
2. *Anthonius*, R.K. gedoopt te Moergestel op 15.10.1635.
3. *Joannes*, R.K. gedoopt te Moergestel op 13.1.1637.
4. *Petrus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 14.3.1638.
5. *Paulus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 22.4.1639.
6. *Gerardus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 1.4.1640.

7. *Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 13.1.1641.
8. *Henricus*, volgt IIIc.
9. *Anselmus*, volgt IIId.
10. *Johanna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 29.4.1654, begraven aldaar op 18.4.1719, trouwt te Moergestel op 5.6.1681 met *Goossens Peter van de Wou*, schepen te Moergestel, overleden op 23.4. en aldaar begraven op 26.4.1692. Op 16.2.1704 koopt Jenneke een beemd te Oisterwijk van Willem Anthonij Willems uit de erfgoederen van diens echtgenote Jacomina Mattheus Stapels, die eerder gehuwd geweest is met Huijbert Laurens de Cort<sup>147</sup>, terwijl zij op 22.4.1704 1/6 part in een weide te Oisterwijk koopt van Engelbert van Ophuijsen en zijn vrouw Johanna van Vaerle<sup>148</sup>.  
Uit dit huwelijk zijn drie kinderen geboren.

IIIc *Henricus Adriaan van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 15.11.1643, aldaar begraven op 25.9.1719, trouwt te Moergestel op 23.9.1675 met *Maria Cornelis van der Achter*, geboren te Moergestel, aldaar begraven op 25.10.1721.

Hendrik leent 100 gld op 25.3.1693 van Hendrick, Peeter en Margriet, kinderen van Peter Paulus van de Wouw, welke lening op 2.2.1721 afgelost wordt aan Adriaan Goossen van de Wouw<sup>149</sup>.

Hendrick van de Pol is momboir over de onmondige kinderen van Jan Goijaart van Ostaden en Maria Jacob Mutsaerts; in deze kwaliteit treedt hij 28.2.1693 op bij de erfdeling van de goederen van de grootouders van deze kinderen: Jacob Nicolaes Mutsaerts en Elisabeth Cornelis Bunnan<sup>150</sup>. Hendrick van de Pol koopt op 14.4.1695 een weide van Bartholomeus Medegaels c.s.<sup>151</sup>, terwijl hij op 27.2.1708 een perceel akkerland te Moergestel koopt van Bernart Wuostenborch en diens echtgenote Cathelijm Gerit Willem Hessels. Hendrick Ariens van de Pol koopt op 16.10.1715 van Wouter Hendrick van Veen drie lopens weiland, welke voor 3/4 te Moergestel en voor 1/4 aan de Wolfskuil te Hilvarenbeek gelegen zijn, uit de erfgoederen van Adriaantje Peter Woostenborch<sup>153</sup>.

Uit dit echtpaar:

1. *Adriana*, R.K. gedoopt te Moergestel op 27.7.1676, trouwt te Hulsel op 3.3.1715 met *Cornelius Jacob Daniels*.
2. *Cornelius*, R.K. gedoopt te Moergestel op 27.6.1678.
3. *Joannes*, R.K. gedoopt te Moergestel op 3.2.1681, aldaar begraven op 9.12.1701.
4. *Cornelius*, R.K. gedoopt te Moergestel op 10.3.1683, aldaar begraven op 21.4.1690.
5. *Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 12.5.1685, aldaar begraven op 18.5.1726, trouwt te Moergestel op 21.3.1723 met *Goijert Jan van Ostaden*, overleden op 5.8 te Moergestel, aldaar begraven op 8.8.1727. Van dit echtpaar is slechts één zoon bekend.
6. *Gerardus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 31.7.1687, aldaar

begraven op 9.11.1702.

7. *Cornelius*, R.K. gedoopt te Moergestel op 16.4.1690, begraven te Moergestel op 25.3.1752, trouwt te Moergestel op 8.9.1720 met *Maria Aert Cuijpers*, begraven aldaar op 24.11.1746. Na het overlijden van zijn eerste vrouw hertrouwt hij te Moergestel op 10.8.1749 met *Hendrien Cornelis Jacobs*, aldaar begraven op 21.3.1760. Hoewel dit huwelijk door echtscheiding ontbonden is op 24.5.1751, waarbij de vrouw een som van Fl 300,— ontvangt<sup>154</sup>, wordt zij bij haar overlijden vermeld als "weduwe Hendrick van de Pol".

Paulus Jan Damen te Hilvarenbeek verkoopt op 3.5.1725 een weide te Moergestel aan Cornelis Hendrick van de Pol<sup>155</sup>, welke eveneens op 3.5.1725 een weide te Moergestel koopt van Adriaan Hendrik Vosch<sup>156</sup>. Cornelis verkoopt daarentegen een perceel heide te Moergestel op 21.1.1726 aan Jan de Brouwer<sup>157</sup>. Op 12.1.1747 is Cornelius partij bij de erfdeling van de goederen van de ouders van zijn eerste vrouw: Aart Cuijpers en Maria de Ridder, waarbij Cornelis zijn deel verkoopt aan de andere deelgenoten<sup>158</sup>. Cornelis Hendrik van de Pol, te samen met zijn zuster Ammerens en zijn zwager Jan Goijaert van Ostaden verkopen op 31.12.1748 aan de drossaart Petrus Becude een akker te Moergestel<sup>159</sup>, terwijl Cornelis op 15.7.1749 enkele landerijen te Moergestel verkoopt aan Jan Goijaert van Ostade<sup>160</sup>. Op 21.5.1751 verkoopt hij een perceel weide te Moergestel aan Peeter van Iersel voor Fl 205,— en nog een perceel weiland aan Peter Wouter van de Pol, welk perceel op 14.12.1751 vernaderd wordt door Peter Peter van de Pol<sup>161</sup>.

Cornelius Hendrick van de Pol is kinderloos overleden.

8. *Emmerentiana*, R.K. gedoopt te Moergestel op 30.6.1691 en begraven aldaar op 13.2.1749<sup>162</sup>.

Cornelis, Ammerents, Maria en Adriaantje, kinderen van Hendrick van de Pol en Maria Cornelis van der Agter, te samen voor de ene helft en Adriaan Brocken weduwnaar van Jenneke Cornelis Agter, gaan op 25.1.1723 een erfdeling en echtscheiding van onroerende goederen aan<sup>163</sup>, terwijl de vier eerst genoemde personen op 11.3.1723 overgaan tot de erfdeling van de goederen van hun ouders<sup>164</sup>.

IIId *Anselmus Adriaan van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 15.3.1647, aldaar begraven op 10.12.1694, trouwt te Moergestel op 7.3.1672 met *Elisabeth Johannes Goossen Baten*, R.K. gedoopt te Moergestel op 13.1.1649, aldaar begraven op 14.4.1695.

Ansem Adriaan van de Pol koopt op 28.4.1694 een perceel weiland te Moergestel van Francis van Esch<sup>165</sup>.

Uit dit echtpaar:

1. *Joannes*, volgt IVd.
2. *Gerardus*, overleden te Moergestel op 6.3.1736. Hij heeft "Over 't Water" te Moergestel gewoond. Op 9.4.1736 worden zijn

goederen, waarvan de waarde getaxeerd wordt op Fl 309/3/5, aangegeven door Jan van de Pol, voor de collaterale successie<sup>166, 167</sup>. Gerard, gaat samen met zijn broeder Jan en verder voor hun afwezige broeders en zusters, op 8.3.1700 een overeenkomst aan met Baron de Lannoij over het passeerrecht door een beemd en het uitdiepen van de wateren om deze beemd, welk contract een looptijd krijgt van zes jaar<sup>168</sup>. Op 28.8.1706 koopt Gerrit, samen met zijn zuster en zijn broeders Peeter en Adriaan een weide te Moergestel in het gehucht Over 't Water van Adriaan Peter van Beeck<sup>169</sup>, terwijl Gerrit op 1.9.1706, mede namens zijn zuster en zijn beide te voren genoemde broeders van Aert Jan van Laarhoven 100 Gld leent, welke lening op 1.11.1709 afgelost wordt<sup>170</sup>.

Op 20.7.1716 leent Aert Willem Roosen 300 Caroli guldens van Gerrit en zijn broeders Adriaan en Peter, welke lening op 5.2.1732 afgelost wordt<sup>171</sup>. Gerrit Ancem van de Pol, aange- stelde collecteur der verpondingen, gaat op 10.9.1721 een overeenkomst aan met Christiaan de Roij over achterstallige belastingen<sup>172</sup>. Voorts verkoopt Gerrit Ancem van de Pol een perceel akkerland en een weide te Moergestel, de Driehoek op 1.12.1723 aan Jan Jacob Mutsaerts<sup>173</sup>. Gerrit verdeelt op 27.2.1732 zijn goederen in drie porties. Een deel houdt hij zelf, de andere delen gaan naar de voogden van het kind van wijlen zijn broeder Adriaan en naar de voogden van het kind van wijlen zijn broeder Peter<sup>174</sup>.

3. *Emmerentiana*, R.K. gedoopt te Moergestel op 19.5.1678, al- daar begraven op 30.12.1711. Zij verkoopt op 5.12.1711 haar kindsgedeelte in de boedel van haar ouders, benevens een vijfde part in de goederen, die zij gezamenlijk gekocht hebben van Jan Adriaan van Osch, aan haar vier broeders<sup>175</sup>.

4. *Adrianus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 11.9.1681, begraven aldaar op 13.9.1720, trouwt te Moergestel op 12.2.1720 met *Catharina Goijaart Jan Jacobs*.

Op 23.2.1720 deelt Adrianus, namens zijn vrouw, samen met zijn zwager Daniel Goijaert Jan Jacobs de goederen van zijn overleden zwager Jan Goijaart Jan Jacobs<sup>176</sup>.

Uit dit echtpaar is slechts één kind geboren:

Adriana, R.K. gedoopt te Moergestel op 24.11.1720 begraven te Moergestel op 13.1.1768, trouwt te Moergestel met Goissewinus Adriaan van de Wouw, geboren te Moergestel en aldaar begraven op 15.7.1783. Tot voogden over Adriana zijn aangesteld Jan Goijaert Jacobs en haar oom Peter van de Pol. Na diens overlijden wordt Adriaan Goossen van de Wouw als zijn vervanger aangesteld<sup>177</sup> op 29.1.1724, welke beëindigd wordt op 22.9.1724.

Op 23.3.1723 wordt, op verzoek van de voogden over Adriaantje, een inventarisatie van de goederen van wijlen Adriaan Ansem Adriaan van de Pol uitgevoerd<sup>178</sup>. Op 30.6.1723

wordt een taxatie gemaakt van de korenschade en de schade van vrij te velde staande gewassen op de goederen van wijlen Adriaan van de Pol, waarin het onmondige kind voor 1/5 in participeert<sup>179</sup>, eveneens ten verzoeken van de voogden, terwijl deze op 15.3.1724 verzoeken prisatie te doen van de goederen van Adriaantje, die dan ten huize van Jan Goijaart Jan Jacobs op de Hilt te Moergestel verblijft<sup>180</sup>. Op 13.9.1724 machtigen Hendrik en Andries, zonen van Jan Jan Meulenbroeck cum suis, de procureur Johannes Jacobus Althoffer om Jan Goijaart Jan Jacobs zowel voor zich zelf als in kwaliteit als voogd over het onmondige kind, te samen met Adriaan van de Wouw, als voogd, een staat en inventaris te doen leveren van de goederen welke Jan, zoon van wijlen Hendrick Anthonij Vos en zijn moeder Maijke Goossens Daniels, hebben nagelaten. Deze inventaris is op 2.11.1724 opgemaakt, waaruit blijkt, dat er zeer veel bezit is, dat voornamelijk in het gehucht "de Heijssen" te Moergestel gelegen is<sup>181</sup>. Jan Hendrik Vos is de enige zoon van Hendrik Vos en Maijke Goossens Daniels. Jan heeft op 5.9.1716 getesteed voor schepenen te Moergestel. Hij woont dan bij zijn moeder. Zijn oom Goijaart Jan Jacobs heeft hij aangewezen als zijn universele en - indien deze oom voortijdig overleden zal zijn - diens beide zonen. Is Maijke Goossen Daniels dan nog in leven, dan houdt Maijke het tochtrecht over de bezittingen van haar zoon.

Nu is eerst Jan Hendrik Vos overleden, terwijl zijn moeder nog in leven is. Vervolgens overlijdt Goijert Jan Jacobs en ten slotte Maijke Goossen Daniels, welke evenwel geen testament gemaakt heeft. Derhalve zijn de erfgenamen: Jan en Cathalijn, de twee kinderen van Goijaart Jan Jacobs. Daarna zijn er grote moeilijkheden ontstaan tussen de erfgenamen van Jan Hendrik Vos en die van Maijke Goossen Daniels. Na een aantal geschillen wordt op 17.11.1724 wordt voor de notaris J. L. Vester te 's-Hertogenbosch een compromis bereikt. De helft van de nalatenschap gaat naar de vrienden en verwanten van Maijke Goossen Daniels; de rest gaat naar de erfgenamen van Jan Hendrik Vos. Er is zeer veel te beheren en te verdelen. Derhalve wordt de rekening van het beheer dezer goederen eerst op 28.4.1733 afgesloten<sup>182</sup>.

5. *Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 2.7.1686, begraven te Moergestel op 20.3.1688.
6. *Petrus*, volgt IVe.

IVd *Joannes Anselmus van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 8.7.1673, begraven te Oirschot op 9.4.1756, trouwt (1) te Moergestel op 27.1.1704 met *Anna Frank van Esch*, welke te Moergestel begraven wordt op 2.12.1712; trouwt (2) te Moergestel op 29.5.1713 met *Henrica Gijsberts van de Wijger*, begraven te Oirschot op 10.9.1748.

Op 23.2.1739 verkoopt Jan van de Pol te Oirschot aan Adriaan Goossen van de Wouw een huis met stal, schuur, boomgaard en aanliggende erve, benevens landerijen, alles te Moergestel<sup>183</sup>. Joannes, te samen met zijn broeders en de onmondige kinderen van zijn overleden broeders, gaan op 27.2.1722 een erfdeling aan van de goederen van hun ouders: Adriaan Ansem van de Pol en Elisabeth Jan Goossen Baten<sup>184</sup>.

Uit beide huwelijken zijn kinderen geboren:

1. *Anselmus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 22.5.1704.
2. *Christianus*, volgt Vg.
3. *Adrianus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 18.11.1709.
4. *Joannes*, R.K. gedoopt te Moergestel op 30.10.1712, aldaar begraven 18.12.1712.
5. *Joannes*, volgt Vh.
6. *Elizabeth*, R.K. gedoopt te Moergestel op 14.9.1715, trouwt te Oirschot op 4.2.1742 met *Peter Willem van Hout*, geboren te Oirschot.
7. *Emmerentiana*, R.K. gedoopt te Moergestel op 9.9.1717, trouwt te Oirschot op 11.5.1749 met *Jan Jan van Haren*. Ammerant Jan van de Pol verkrijgt een borgbrief voor Oirschot op 23.6.1749<sup>185</sup>.
8. *Anna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 29.8.1719, begraven aldaar op 15.10.1719.
9. *Anna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 15.9.1720, aldaar begraven op 18.9.1720.
10. *Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 21.12.1721.

Vg *Christianus*, *Joannes van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 24.1.1707, begraven te Moergestel op 30.10.1747, trouwt aldaar op 15.8.1734 met *Wilhelmina Marten van Akeren*, begraven te Moergestel op 24.10.1747.

Op 1.3.1729 is Corstiaan Jan van de Pol, in plaats van zijn moeder, partij in de erfdeling van de goederen van zijn grootouders Franck van Esch en Marijke Anthonij van Diessen<sup>186</sup>, terwijl hij op 15.12.1732 met zijn ooms een "driehoekxken erve, aan t Swaentje te Moergestel, verkoopt aan Adriaan Goossen van de Wouw<sup>187</sup>.

Uit dit echtpaar:

1. *Adrianus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 23.3.1736, begraven aldaar op 20.10.1747.
2. *Johanna Maria*, R.K. gedoopt te Moergestel op 1.2.1739, overleden te Moergestel op 13.9.1812, trouwt aldaar op 25.8.1765 *Gerard Heeren*, overleden te Berkel op 28.1.1780, waar zijn weduwe de door hem nagelaten goederen op 6.3.1780<sup>188</sup> aan geeft voor de collaterale successie.
3. *Anna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 13.3.1741, aldaar begraven op 3.11.1741.
4. *Anna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 10.10.1742, overleden Moergestel op 24.11.1813, trouwt aldaar op 8.11.1767 met *Francis Adriaan Mulders*, overleden Moergestel op 17.12.1823.

5. *Anselmus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 15.3.1745.

Anthonij van Esch en Hendrik van Aackeren worden aangesteld tot voogden over de onmondige kinderen van Corstiaan van de Pol en Wilhelma van Aackeren. In die kwaliteit treden ze op bij de erfdeling van de goederen op 19.6.1748, van de grootouders der onmondigen: Marten van Aackeren en Anneke Luijten; de goederen liggen deels te Moergestel, deels in de Baronie van Boxtel<sup>189</sup>.

Voorts verhuurt Anthonij van Esch in zijn functie als voogd over de kinderen van Corstiaan van de Pol een huis met aanliggende gronden in de buurtschap "Over t Water" te Moergestel aan Laurens van Hulten<sup>190</sup>.

Anthonij van Esch stelt op 21.5.1748 zijn testament op. Hierbij benoemt hij Jenneke en Anneke van de Pol, kinderen van Christiaan van de Pol en Willemijn Marten van Aackeren tot zijn universele erfgenamen<sup>191</sup>.

Vh *Joannes Joannes van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 3.1.3.1714, trouwt te Oirschot op 13.2.1762 met *Maria van Dijck*, geboren te Strijp.

Uit dit echtpaar slechts één zoon:

1. *Joannes*, R.K. gedoopt te Oirschot op 1.1.1764, overleden te Oirschot 28.2.1840, trouwt (1) te Oirschot op 19.2.1792 met *Henrica Jan van de Sande*, geb. te Oirschot; trouwt (2) te Oirschot op 13.9.1795 met *Maria Anna Francis van Hout*, eveneens geboortig van Oirschot; trouwt (3) te Oirschot op 26.7.1808 met *Hendrien Willems van de Ven*, eveneens geb. te Oirschot. Deze laatste vrouw overleeft hem.

Er zijn alleen kinderen uit het eerste en tweede huwelijk bekend:

- Maria*, R.K. gedoopt te Oirschot op 25.3.1793.
- Hendrien*, R.K. gedoopt te Oirschot op 31.10.1796.
- Johanna Maria*, R.K. gedoopt te Oirschot op 5.7.1798, aldaar begraven op 8.7.1799.
- Johanna Maria*, R.K. gedoopt te Oirschot op 5.11.1799.
- Joannes*, R.K. gedoopt te Oirschot op 21.3.1802.
- Petrus*, R.K. gedoopt te Oirschot op 14.1.1804.

Van deze kinderen zijn er twee te Oirschot begraven, resp. op 2.7.1801 en op 22.11.1804, zonder dat daarbij aangegeven is om welk kind het gaat.

Ive *Petrus Anselmus van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 21.4.1689, begraven aldaar op 12.8.1724, trouwt te Moergestel op 25.4.1723 met *Antonia Nicolaas Eijssens*<sup>192</sup>.

Peter, die in het gehucht "Over t Water" te Moergestel woont, maakt, tesamen met zijn vrouw Antonet, zijn testament (7.8.1723);<sup>193</sup> hij ligt dan ziek op bed. De vrouw is in verwachting en dit ongeboren kind is universeel erfgenaam. Overlijdt dit kind evenwel kinderloos, dan is Gerrit, de broeder van de testateur universeel erfgenaam en ontvangt de weduwe een lijfrente van 6 gld

's-jaars.

In het begraafregister van Moergestel<sup>194</sup> staat bij de acte van Peter Ancem van de Pol vermeld, dat hij overleden is, zonder wettige geboorte na te laten. De weduwe van Peter van de Pol is vertrokken naar haar geboorteplaats Best.

Uit het huwelijk van Peter van de Pol met Antonet Eijssens is te Best posthuum een zoon geboren:

1. *Peter*, R.K. gedoopt te Best op 17.1.1724, waarbij één der doopgetuigen zijn oom Gerrit Ansems van de Pol was.

Op 8.2.1732 verkopen de voogden van de minderjarige kinderen van het echtpaar Aert Roosen - Jenneke van Iersel een akker te Moergestel aan Gerrit van de Pol, de voogden over Adriaan van de Pol en aan Peter van de Pol, de zoon van Antonetta Eijssens<sup>195</sup>.

Op 17.5.1734 maakt Antonetta Eijssens een inventaris op ten behoeve van haar onmondige zoon Peter, in verband met haar voorgenomen huwelijk met Jan van de Pol<sup>196</sup>.

Peter Peter van de Pol trouwt te Tilburg op 5.12.1756 met *Adriana Mutsaers*, R.K. ged. Tilburg 29.9.1735, dochter van Joannes Mutsaers en Helena de Lauw, begraven te Tilburg 16.6.1770.

Peter van de Pol wordt bij zijn huwelijk geassisteerd door Jan van de Pol, die vermeld wordt als "zijn vader", zodat deze huwelijksinschrijving voor verwarring kan zorgen<sup>197</sup>, vooral daar hij te Tilburg op 8.11.1791 begraven is als: Peeter Peeterse van de Pol. Peter van de Pol heeft gewoond te Tilburg in de hertgang Oerle. Peter van de Pol leent op 29.3.1763 een som van 300 Gld. van Anthonij van Hanswijk, schepen van 's-Hertogenbosch, welke lening op 6.4.1790 afgelost wordt aan W. P. van Hanswijk, een neef van de kapitaalverschafter<sup>198</sup>. Samen met anderen verkoopt Peter op 26.6.1767 landerijen te Moergestel, aangekomen via zijn schoonmoeder, aan Jan van Gerwen<sup>199</sup>. Peter Peter van de Pol, Mr. metselaar te Tilburg, verhuurt een huis met erf etc. te Moergestel op 18.1.1770 aan Cornelis van de Ven<sup>200</sup>, welk huis op 18.11.1778 verhuurd wordt aan Jasper van Akeren te Moergestel<sup>201</sup>.

Uit dit huwelijk:

- a. *Joannes*, R.K. gedoopt te Tilburg op 2.10.1757, aldaar begraven op 8.10.1794, trouwt te Tilburg op 18.5.1788 met *Joanna Maria Panincx*<sup>202</sup>, R.K. gedoopt te Tilburg op 24.3.1765, dochter van Wouter Panis en Elisabeth Brenders, overleden te Tilburg op 7.10.1837. Uit dit echtpaar, dat in de hertgang Oerle woonde:
  - aa. Adrianus, R.K. gedoopt te Tilburg op 12.12.1788, begraven aldaar op 15.12.1788.
  - ab. Maria Anna, R.K. gedoopt te Tilburg op 26.12.1790.
  - ac. Petrus, R.K. gedoopt te Tilburg op 22.2.1793.
  - ad. Joannes, R.K. gedoopt te Tilburg op 23.5.1795.

- b. *Wilhelmus*, R.K. gedoopt te Tilburg op 15.9.1759, aldaar begraven op 7.2.1760.
- c. *Helena Maria*, R.K. gedoopt te Tilburg op 21.4.1766, overleden aldaar op 14.1.1842, trouwt te Tilburg op 31.12.1798 met *Gerard Cornelis van de Langerijt*, smid. Zij woonde het laatst in de wijk Heuvel te Tilburg.

IIc *Laureijs Jan Ancems van de Pol*, begraven te Moergestel op 6.7.1689, trouwt met *Anneke Peter Adriaans*, overleden voor 31.12.1657, wanneer *Laureijs Jan Ansem van de Pol*, weduwnaar van *Anneke Peter Adriaans*, een akker te Moergestel verkoopt aan *Joost Willem Hendricx*<sup>203</sup>.

Eveneens op 31.12.1657 beleent *Jacob Peeter Lathouwers* een perceel akkerland bij *Laureijs Jan van de Pol*<sup>204</sup>. *Laureijs van de Pol* koopt op 6.4.1658 landerijen te Moergestel van *Jan Cornelis Lathouders*<sup>205</sup>.

*Peter Cornelis Marcelis Melis* te Hilvarenbeek, verkoopt aan *Jan en Laureijs van de Pol* op 22.1.1659 een akker in de Molenakkers te Moergestel.

Op 21.1.1660 wordt het testament gepasseerd van *Jan Jan Ansems van de Pol*. Erfgenamen zijn *Laureijs* en zijn zuster *Cathalijs Jan Ansem van de Pol*<sup>206</sup>. Op 1.6.1660 verkoopt *Jan Wouter Wijten*, uit Hilvarenbeek, een perceel land in de Molenakkers te Moergestel aan *Laureijs Jan van de Pol*<sup>207</sup>. *Laureijs* koopt verder nog verschillende percelen: op 22.1.1661, samen met *Peter Dirck van Ostaeijen* een derde part in een beemd te Moergestel van *Jan Paulus Joosten van de Wouw*, weduwnaar van *Heijltje Dirck Goijaarts van Ostaeijen*<sup>208</sup>; op 12.4.1662 een akker te Moergestel, bij de windmolen, van *Jan Maas*<sup>209</sup> en op 10.12.1662 een beemd in de Zijl te Moergestel, van *Jan Matthias van Esch*<sup>210</sup>.

Uit dit echtpaar:

- 1. *Peter*, volgt IIIe.
- 2. *Johanna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 19.12.1650.
- 3. *Jan*, volgt IIIf.

IIIf. *Peter Laureijs van de Pol*, begraven te Moergestel op 6.2.1692, trouwt te Moergestel op 9.5.1665 *Maria Jan Goossen Baten*, R.K. gedoopt te Moergestel op 6.2.1638, begraven aldaar op 11.5.1691.

*Peter Laureijs* is door zijn vader aangewezen als diens universeel erfgenaam. *Peter* is in een proces verwikkeld geraakt met *Daniel Mutsaers*. Op 19.10.1689 antwoordt *Peter* op de beschuldiging, welke op 23.3.1689 tegen hem geuit is, dat hij een schuld van fl 110.— zou hebben aan *Daniel Mutsaerts*. *Peter* wijst dit van de hand en beweert, dat de schuldenaresse is: *Cathalijs*, zijn tante, weduwe van *Goijaart Merten van Ostaden*. Krachtens het testament van *Jan Jan Ancems van de Pol*, had *Cathalijs* die schuld moeten voldoen. Zijn vader, *Laureijs* is evenwel geen erfgenaam geweest, maar simpelweg legataris, welke niet verplicht was tot het doen van

legaten of prelegaten. Hij stelt tevens, dat reeds aan de pretensie van de aanlegger tegemoet gekomen is, terwijl Peter het vreemd vindt, dat men met het stellen van de eis 28 jaar wacht, alvorens tot actie voor schepenen over te gaan<sup>211</sup>. Op 22.2.1691 leent Peter 400 Gld van Jan van de Wouw, welke lening op 2.3.1722 afgelost wordt<sup>212</sup>. Op 16.1.1692 leent hij, samen met zijn schoonzoon, Otto Joris Taet, 100 gld van Goijaart Baten<sup>213</sup>.

Uit dit echtpaar zijn geboren:

1. *Joannes*, R.K. gedoopt te Moergestel op 7.5.1666, begraven te Moergestel op 26.6.1690, "wesende ter doot gequetst op de Tilburghse marctdag den 23 juny 1690"<sup>214</sup>.
2. *Emerentiana*, R.K. gedoopt te Moergestel op 12.1.1668, begraven aldaar op 3.4.1742, trouwt te Moergestel op 6.5.1691 met *Otto Joris Taet*, begraven te Moergestel op 9.12.1727.
3. *Petronilla*, R.K. gedoopt te Moergestel op 21.4.1672, begraven te Moergestel op 25.6.1755, trouwt aldaar op 25.1.1693 met *Hendricus Peter van Geffen*, begraven te Moergestel op 22.9.1738.
4. *Johanna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 23.9.1677, aldaar begraven op 2.1.1759, trouwt te Hilvarenbeek op 2.11.1695 met *Adrianus Petrus van Beeck*, welke te Moergestel begraven wordt op 26.8.1748.

De drie dochters van het echtpaar: Peter van de Pol - Maria Baten gaan een erfdeling van de goederen van hun ouders aan op 17.2.1693<sup>215</sup>. Hieruit blijkt, dat Ancem Adriaan van de Pol en Jan Anthois van Iersel voogden gesteld zijn over de jongste dochter, Jenneke. De twee oudste zusters lenen van de voogden over hun jongste zuster 156 car. gld op 29.5.1693, welke lening op 30.10.1696 afgelost wordt<sup>216</sup>.

Ilif *Jan Laureijs van de Pol*, R.K. gedoopt te Moergestel op 25.9.1653, met *Lijsken Jacobs van Boxtel*, welke toen reeds weduwe was van Cornelis Jansse.

Uit dit echtpaar zijn geboren:

1. *Johanna*, R.K. gedoopt te Moergestel op 23.9.1677, begraven te Hilvarenbeek op 2.10.1736, trouwt te Hilvarenbeek op 30.11.1710 met *Jan Jan van Gils*, begraven aldaar op 16.3.1743.
2. *Johannes*, R.K. gedoopt te Moergestel op 15.7.1690.
3. *Jacobus*, R.K. gedoopt te Moergestel op 25.1.1694, aldaar begraven op 30.1.1694.

Voorts heeft Jan Laureijs van de Pol tijdens zijn huwelijk nog een buitenechtelijk kind verwekt.

Op 23.7.1699 wordt te Moergestel R.K. ged. *Laurentius* "filius illegitimus Mariae Jan Goijarts van Ostaey, filia solutae et innocentis et Jan Lauvreijs van de Pol, conjugati, quem filia illa Maria non satis compos mentis in pariendo et alias coram obstetrice et aliis nominavit patrem. Susceptores: Margareta Wouter van de Pol, nomine sui viri et Mariae van Ostaey, matris

filiae innocentis''<sup>217</sup>.

Dit kind is te Moergestel begraven op 14.11.1725, waarbij de aantekening gemaakt is: ''filius illegitimus Mariae Jan van Ostay, solutus et innocens''<sup>218</sup>.

## NOTEN

111. Deze vrouw wordt bij de doop van enkele van haar kinderen ook vermeld als Lucia (Dirck) de BROUWER en als Lucia SMITS. In het begraafregister der Ned. Geref. Kerk (Moergestel DTB 9) wordt zij vermeld als Lucia Dirk de BROUWER, weduwe van de POL; in het R.K. begraafregister (Moergestel, DTB 2) daarentegen als Lucia Bartholomeus van de POL. Ook in enkele acten, gepasseerd door schepenen te Moergestel, wordt zij vermeld als Lucia de BROUWER.
112. R 345 f130.
113. Anna Maria heeft een buitenechtelijke dochter: Lucia R.K. ged. Moergestel 17.10.1762. Zij geeft als vader op: Antonij TEURLINGS, terwijl voorts een der doopgetuigen dezelfde naam draagt.
114. R 345 f 45v.
115. R 319 f 77v.
116. Deze vrouw wordt ook vermeld als Catharina VETHS of Catharina FEST.
117. R 667 f 221v.
118. R 349 f 97v.
119. Deze vrouw wordt ook vermeld als Catharina VERSCHUREN.
120. R 349 f 95v.
121. R 350 f 18.
122. R 344 f 44v.
123. R 348 f 47.
124. In plaats van Adriaantje BERENS wordt zij ook vermeld als Adriaantje van BEERS.
125. Hilvarenbeek ORA 217 ongefolieerd.
126. R 177 ongefolieerd.
127. R 668 f 25v.
128. R 320 f 7v.
129. R 668 f 137v.
130. R 320 f 145.
131. R 668 f 43v.
132. R 349 f 102.
133. R 348 f 179.
134. R 321 f 57v.
135. R 668 f 53v.
136. R 668 f 66v.
137. R 342 f 77.
138. R 343 f 37.
139. De namen SCHELLENS en SCHELLEKENS worden door elkaar gebruikt.
140. R 343 f 153v.
141. R 304 f 180v.
142. R 304 f 311.
143. R 305 f 45v.
144. R 306 f 278v.
145. R 306 f 268v.
146. R 307 f 113v.
147. Oisterwijk ORA 407 f 103v.

148. Oisterwijk ORA 407 f 125.
149. R 334 f 63v.
150. R 308 f 414.
151. R 309 f 9v.
152. R 310 f 18.
153. Hilvarenbeek ORA 108 f 100.
154. R 343 f 200.
155. R 311 f 243v.
156. R 311 f 243.
157. R 311 f 273v.
158. R 313 f 296.
159. R 314 f 63v.
160. R 314 f 126.
161. R 667 f 56v.
162. In haar overlijdensacte wordt zij vermeld als: "filia devota".
163. R 311 f 123.
164. R 311 f 149.
165. R 308 f 466v.
166. R 655 f 115.
167. De doop van Gerrit Ancem van de POL is te Moergestel niet gevonden. Hij moet evenwel geboren zijn tussen 1673 en 1668 of tussen 1681 en 1686.
168. R 309 f 246.
169. R 309 f 437.
170. R 334 f 114.
171. R 310 f 154v.
172. R 431 f 176.
173. R 311 f 205v.
174. R 312 f 163.
175. R 310 f 91.
176. R 311 f 16v.
177. R 341 f 291.
178. R 341 f 196.
179. R 341. f 204.
180. R 341 f 220.
181. R 341 f 229.
182. R 552 ongefolieerd.
183. R 313 f 58v.
184. R 312 f 159.
185. R 343 f 148.
186. R 312 f 24.
187. R 312 f 209.
188. R 661 f 220v.
189. R 314 f 35v.
190. R 343 f 99.
191. R 343 f 103v.
192. Zie ook Joannes Wouter van de POL: V d.
193. R 341 f 208.
194. Ned. Geref. Begraafregister Moergestel DTB 8.
195. R 312 f 155.
196. R 341 f 57.
197. Brabantse Leeuw XVI 92 (1967). Met "vader" wordt hier bedoeld: stiefvader!
198. R 316 f 157.
199. R 317 f 114v.

200. R 346 f 132v.
201. R 347 f 116v.
202. Deze vrouw wordt meestal vermeld als Joanna Maria PANIS.
203. R 306 f 297v.
204. R 306 f 298.
205. R 306 f 313v.
206. R 336 ongefolieerd.
207. R 307 f 14.
208. R 307 f 32.
209. R 307 f 105.
210. R 307 f 124.
211. R 81 ongefolieerd.
212. R 334 f 41.
213. R 334 f 44v.
214. R.K. Begraafregister Moergestel DTB 2.
215. R 308 f 399.
216. R 334 f 51.
217. Vert. Onwettige zoon van Maria Jan Goijaerts van OSTAEY, ongehuwde en zinneloze dochter, en van Jan Laureijs van de POL, gehuwd, die deze niet wel bij het hoofd zijnde dochter Marie tijdens het baren als vader genoemd heeft ten overstaan van de vroedvrouw en anderen. Doopheffers: Margareta Wouter van de POL, volgens haars mans naam, en Maris van OSTAEY, moeder van de zinneloze.
218. Vert.: onwettige zoon van Marie Jan van OSTAY, ongehuwd en niet bij zinnen.

## De bevolking van Bergen op Zoom in 1799

J. W. M. Weijs

Heilige Geestland 26, 4623 VD Bergen op Zoom

### *Inleiding*

Over het algemeen genieten de wijklijsten een geringe bekendheid bij de gemiddelde genealoog. Ten onrechte, want ze geven vaak bijzonderheden, die de genealoog erg welkom zijn.

Bij deze presenteren wij U de wijklijsten van Bergen op Zoom, aldaar opgemaakt in 1799<sup>1</sup> en waaruit we ons een beeld kunnen vormen hoe de bevolking ruim tien jaar voor de invoering van de Burgerlijke Stand was samengesteld.

Van Ham is één van de weinige auteurs, die ons nader over wijklijsten informeren<sup>2</sup>. Van hem ontleen we de volgende feiten.

De oorspronkelijke reden om de stad in wijken te verdelen was de noodzaak om de stadswal te verdedigen: iedere wijk moest zijn aandeel leveren. Later, toen militairen deze taak overnamen, werd de wijkindeling gehandhaafd om de bevolking doelmatig te kunnen inschakelen bij de brandbestrijding. Ook wilde de magistraat graag op de hoogte blijven welke personen in de stad verblijf hielden en vanaf die tijd (1740) dateren de lijsten, die dus dienden: 'ter controle op vreemde en "onvrije" personen, bedelaars en soldatenvrouwen met kinderen, wier mannen in een andere stad in

garnizoen verbleven<sup>3</sup>. Voor het opschrijven van de namen der inwoners en hun antecedenten zorgden de wijkmeesters, die hun lijsten binnen 8 dagen op het stadhuis moesten inleveren. Helaas deden zij hun werk niet altijd precies, zodat sommige wijklijsten een rommelige indruk maken en bij bestudering inderdaad ook slordig opgemaakt blijken te zijn. In 1775 ging men de huizen voor het eerst nummeren, zodat in de wijklijsten vanaf dat jaar niet meer de straatnamen, doch de huisnummers vermeld worden. In de Eerste Wereldoorlog heeft men de wijkverdeling afgeschaft.

### *De wijklijsten van 1799*

Vermeld worden de namen van de gezinshoofden, d.w.z. de gehuwde mannen, weduwnaars en weduwen. Niet vermeld worden dus de namen van de gehuwde vrouwen, terwijl de weduwen steeds met de naam van hun overleden echtgenoot aangeduid worden.

In deze volgorde worden de gegevens vermeld: notoir onvermogen, huisnummer, naam, 'affaire of kostwinning', 'ambt of bediening', aantal kinderen, aantal dienstboden.

Wij hebben de gegevens verwerkt in 3 groepen:

1. een lijst van de namen van alle inwoners, alfabetisch gerangschikt met verwijzing naar wijk en huisnummer. De volgorde is, een enkele uitzondering niet in beschouwing nemende, inderdaad strikt alfabetisch en niet beredeneerd. Daar de ij en de y zo veelvuldig door elkaar gebruikt worden in gevallen dat het dezelfde familienaam betreft, hebben we gekozen voor de ij, die evenwel door ons achter in het alfabet geplaatst wordt en wel tussen de x en de z.
2. een tabel, die het aantal kinderen, dienstboden en notoir onvermogenen per wijk aangeeft.
3. een tabel, die de uitgeoefende beroepen en de frequentie van uitoefening aangeeft. In dit verband kan nog gewezen worden op de aanwezigheid van de gildenregisters, waarin men de leidende figuren in ambachts-kringen kan terugvinden<sup>4</sup>.

### **NOTEN**

1. Bergen op Zoom. Oud Stadsarchief in het algemeen, 959.
2. Ham, W. A. v. e. a.: De Sint Jacobskapel aan de Vismarkt te Bergen op Zoom. Bergen op Zoom, 1976. Blz. 35 e.v.
3. Zie 2), blz. 36.
4. We denken b.v. aan de namenlijst van bestuurders binnen de gilden in het jaar 1798, het laatste jaar, waarin de gilden toegestaan werden. Bergen op Zoom, Gildenregisters 1271/693, van 1786—1798.

*Alfabetische lijst van de namen van alle inwoners van  
Bergen op Zoom en 1799.*

**A**

|                     |           |     |                        |   |     |
|---------------------|-----------|-----|------------------------|---|-----|
| Aart, J. v.         | I         | 46  | As, Evert v.           | E | 212 |
| Abels, David        | A         | 16  | As, Herman v.          | C | 50  |
| Abrahams, C.        | A         | 66  | As, wed. Bart v.       | D | 158 |
| Abrahams, stal v.   | I         | 144 | Augustinus, Ad.        | K | 49  |
|                     | I         | 145 | Augustijn, Adr.        | D | 38  |
| Abrahams, wed.      | E         | 190 | Augustijn, C.          | G | 51  |
| Adriaanse, Adr.     | K         | 2   | Augustijn, G.          | C | 119 |
| Adriaanse, C.       | E         | 24  | Augustijn, G. Joh.     | D | 27  |
| Adriaanse, J.       | E         | 183 | Augustijn, Gov.        | D | 76  |
| Agthoven            | F         | 22  | Augustijn, Gov.        | B | 39  |
| Agthoven, G. v.     | H         | 8   | Augustijn, Govert Adr. | D | 32  |
| Agthoven, wed. v.   | B         | 1   | Augustijn, Jan         | C | 39  |
| Aken, v.            | G         | 91  | Augustijn, Joh. Adr.   | D | 29  |
| Aken, wed. v.       | I         | 66  | Augustijn, Marijn      | C | 39  |
| Akker, Dirk v. den  | H         | 79  | Augustijn, N.          | F | 63  |
| Akker, M. v. den    | I         | 19  | Augustijn, pakhuis v.  | C | 111 |
| Akker, Magh. v. den | B         | 123 | Augustijn, wed.        | C | 124 |
| Akkermans, J.       | K         | 1   | Augustijn, wed. Adr.   | D | 28  |
| Al, Frans           | H         | 119 | Augustijn, wed. G.     | D | 174 |
| Al, J. v.           | E         | 156 |                        |   |     |
| Al, Jan v.          | H         | 46  | <b>B</b>               |   |     |
| Ampt, C. F.         | G         | 93  |                        |   |     |
| Ampt, G. F.         | K         | 19  | Baade, Jan             | I | 99  |
| Anbul, J.           | E         | 166 | Baade, P.              | G | 70  |
| Andel, Arend v.     | F         | 43  | Baalen, Huijbr. v.     | D | 22  |
| André               | I         | 111 | Baartmans, G.          | G | 97  |
| Andriessen, Adr.    | G         | 115 | Baartmans, J.          | B | 53  |
| Andriessen, G.      | I         | 35  | Baartmans, Jan         | A | 53  |
| Andriessen, J.      | H         | 77  | Baartmans, M.          | B | 53  |
| Andriessen, Jac.    | A         | 84  | Baartmans, Math.       | B | 20  |
| Angelenbeek, Jan v. | I         | 30  | Baaij, Hendrik         | D | 125 |
| Anthonisse, Goose   | D         | 61  | Baaij, Maria           | D | 153 |
| Anthonisse, L.      | D         | 159 | Baaijen, Jan           | D | 81  |
| Anthonisse, M.      | D         | 83  | Bachieni, G. G.        | H | 54  |
| Anthonisse, Pieter  | K         | 44  | Badist, wed. de        | B | 23  |
| Anthonisse, Willem  | D         | 56  | Baggers, C.            | E | 103 |
| Apke                | H         | 83  | Baggers, C.            | H | 11  |
| Appeldooren, J. v.  | E         | 237 | Bakhuijs               | I | 148 |
| Appels, Jan         | I         | 74  | Bakker, Frans de       | I | 60  |
| Appels, Pieter      | E         | 177 | Bakker, J. de          | H | 123 |
| Arbeid, Willem      | A         | 61  | Bakker, wed. de        | H | 120 |
| Armhuisjes          | E 222 t/m | 226 | Baks, Hend.            | G | 10  |
|                     | E 228 t/m | 232 | Baks, J.               | E | 45  |
| As, Corn. v.        | H         | 135 | Barke, wed.            | G | 107 |

|                     |   |     |                        |   |     |
|---------------------|---|-----|------------------------|---|-----|
| Basten, J. v.       | E | 149 | Bleek, Elisabeth v. d. | B | 114 |
| Bastiaanse, Anth.   | K | 20  | Bloek, Willem v. den   | D | 97  |
| Bastiaanse, P.      | B | 59  | Boelen, R.             | B | 47  |
| Battens, Joh.       | E | 90  | Boenders               | G | 91  |
| Bauman              | B | 10  | Boenders, wed.         | F | 26  |
| Bedie, B.           | G | 105 | Boet, gez. de          | G | 17  |
| Beek, M. v.         | K | 37  | Boet, J. F. de         | G | 17  |
| Beekman             | H | 118 | Boet, wed. de          | I | 10  |
| Beels               | H | 149 | Bogaarts, G.           | I | 45  |
| Beer, C. de         | H | 107 | Bogaarts, J.           | K | 48  |
| Beerends, And.      | E | 98  | Bogaarts, P.           | C | 125 |
| Beerends, B.        | H | 125 | Bol, C.                | G | 27  |
| Beerends, Herm.     | E | 91  | Bol, J.                | I | 187 |
| Beggen, Hend.       | I | 116 | Bommel, A. S. v.       | G | 33  |
| Beggerts, C.        | I | 115 | Bonebakker, Joh.       | B | 32  |
| Beggerts, And.      | I | 114 | Bonnikke, Adr.         | D | 55  |
| Behouden, Frans     | I | 21  | Boogers, Jan           | K | 24  |
| Bekker, Joh.        | B | 69  | Boom, C. v.            | B | 126 |
| Bel, Jan            | D | 124 | Boom, J. v. den        | E | 50  |
| Bel, Hend. de       | H | 9   | Boom, Jan v. den       | H | 33  |
| Belderbos, Anselmus | B | 120 | Boom, wed. v. den      | I | 152 |
| Bellancke, wed.     | E | 136 | Boom, Wil v. den       | E | 248 |
| Bere, C. de         | K | 26  | Boom, Matthijs v. der  | B | 13  |
| Berg, Daniel v. den | C | 72  | Boom, wed. v. d.       | H | 33  |
| Berg, J. v. den     | I | 151 | Boonakker, Jan         | A | 95  |
| Berg, Jac. v. den   | G | 11  | Boot, Huijme           | D | 141 |
| Berg, Willem v. den | C | 74  | Borgwat, Jan           | D | 136 |
| Bergaart, P.        | I | 189 | Bosch, Hend.           | I | 46  |
| Bergen, G. v.       | I | 54  | Bosch, Jan             | D | 13  |
| Bergen, Wouter v.   | D | 20  | Bosch, wed.            | I | 135 |
| Berghuis, Math.     | G | 15  | Bosch, Ger. v. den     | B | 3   |
| Bergman, And.       | D | 181 | Bosman, wed.           | E | 197 |
| Berkenhamer, C.     | E | 49  | Bouru, Pieter          | I | 126 |
| Berkenhamer, J.     | E | 48  | Bouru, Wilm.           | I | 126 |
| Berrebijs, gebr.    | G | 35  | Bout, Wil. v. den      | D | 131 |
| Bertmant, Anth.     | E | 96  | Boxsel, J. v.          | F | 33  |
| Bie, P. de          | F | 35  | Braakman, Albertus     | B | 79  |
| Bie, R. de          | I | 103 | Brande, wed. v. den    | I | 177 |
| Bierman, wed.       | A | 34  | Branden, juffr. v. den | H | 28  |
| Biesen, C.          | B | 103 | Brandis, Brendera,     |   |     |
| Biesen, M.          | B | 103 | wed.                   | I | 9   |
| Biesheuvel          | E | 208 | Brands, Ab.            | H | 15  |
| Biesman, Cornelia   | A | 63  | Brands, wed.           | H | 50  |
| Biesman, Cornelis   | A | 38  | Bree, S. de            | K | 65  |
| Biesman, Johan      | A | 63  | Breemer, A.            | E | 11  |
| Bille, Corn. te     | F | 65  | Breemer, Markus        | E | 263 |
| Binnoist, Jan       | C | 31  | Bregt, wed.            | I | 179 |
| Blaskes, gebr.      | G | 28  | Brender, Jan           | E | 44  |

|                     |   |     |                        |   |     |
|---------------------|---|-----|------------------------|---|-----|
| Bres, Anthonie de   | G | 90  | Derven, Markus         | F | 51  |
| Bres, C. de         | E | 220 | Deumilie, L. A.        | H | 61  |
| Bres, G. de         | D | 88  | Diets, wed.            | H | 38  |
| Bres, Joseph de     | E | 89  | Dietvoorst, Ad.        | H | 134 |
| Brodde, wed.        | B | 107 | Dietvoorts, N.         | E | 193 |
| Broekhoven, Jacobus | D | 57  | Dietvorst, J.          | G | 54  |
| Broes, C.           | E | 207 | Dilien, wed.           | I | 83  |
| Broodhagen, Carel   | C | 97  | Disko, Nic.            | K | 6   |
| Broodhagen, wed.    | C | 24  | Ditvorst, F.           | K | 18  |
| Brouwer, C.         | K | 68  | Ditvorst (de jonge)    |   |     |
| Brouwer, P.         | K | 50  | N.N.                   | K | 8   |
| Bruggemans, C.      | E | 254 | Dodemont, M.           | G | 66  |
| Bruijn, A. de       | E | 62  | Doeland, Willem        | A | 6   |
| Bruijn, Adr. de     | H | 106 | Dooijar, Jan           | E | 59  |
| Bruijn, C. de       | B | 109 | Doggen, Adr.           | G | 81  |
| Bruijn, Jacob de    | A | 41  | Dooijtjes, Hend.       | I | 113 |
| Bruijn, Jan de      | D | 86  | Dort, Adr. v.          | D | 23  |
| Bruijn, Pieter de   | B | 80  | Dort, Agatha v.        | B | 31  |
| Bunge, C. E. A. v.  | B | 42  | Dort, Cath. Pieterella |   |     |
| Buijs, F.           | B | 118 | v.                     | B | 10  |
| Bijl de Vroe, C.    | K | 32  | Dort, Corn. v.         | D | 7   |
| C zie K             |   |     | Dort, Corn. Jansse v.  | C | 103 |
| D                   |   |     | Dort, J. v.            | G | 36  |
| Daalen, G. v.       | G | 155 | Dort, Joh. Corn. v.    | D | 30  |
| Daalen, Nicol. v.   | E | 10  | Dort, M. v.            | C | 120 |
| Daalen, wed. v.     | A | 25  | Dort, Marijn v.        | A | 27  |
| Daalen, Willem v.   | A | 26  | Dort, Marijn v.        | B | 4   |
| Daamen, Anthonie    | C | 116 | Dort, wed. v.          | C | 120 |
| Daamen, Ding.       | C | 115 | Dort, wed. J. W. v.    | A | 83  |
| Daams, F.           | F | 22  | Dort, Wil. v.          | F | 21  |
| Daams, Pieter       | I | 146 | Dort, Willem v.        | D | 23  |
| Daams, wed.         | C | 79  | Dort, Willm. v.        | H | 12  |
| Dalen, F. v.        | G | 114 | Drabbe, Th. L.         | I | 5   |
| Dan, wed.           | H | 18  | Drabbe, wed.           | C | 49  |
| Dangeran, mevr.     | I | 8   | Drom, W.               | I | 181 |
| Daniëls, wed.       | I | 104 | Drossaard              | E | 259 |
| Daris, J.           | H | 148 | Drossaard, Josina      | E | 5   |
| Daverveldt, Corn.   | H | 16  | Drossaard, wed.        | E | 13  |
| Daverveldt, Hend.   | E | 184 | Duijnkerken, J.        | H | 70  |
| Daverveldt, M.      | H | 146 | Dijk, Jacob v.         | E | 191 |
| Daverveldt, wed.    | H | 16  | Dijk, P. v.            | E | 67  |
| Dekker, Joh.        | E | 78  | Dijk, M. v.            | F | 47  |
| Delfontain          | H | 82  | Dijk, wed. v.          | F | 10  |
| Delheij, Hendr.     | A | 97  | Dijk, wed. v.          | I | 140 |
| Demmers, Corn.      | K | 9   | Dijk, Willem v.        | A | 65  |
| Deruisseau, Johan   | B | 38  | Dijk, Willem v.        | B | 116 |
|                     |   |     | Dijkmans, P.           | F | 5   |
|                     |   |     | Dijkmans, wed.         | I | 164 |

|                    |   |     |                         |   |     |
|--------------------|---|-----|-------------------------|---|-----|
| E                  |   |     | Fierreneer, wed.        | C | 2   |
| Eelissen, Jac.     | I | 122 | Fisik, wed.             | D | 77  |
| Eerens, Jan        | A | 76  | Fisquet, Lodewijk       | C | 29  |
| Egeraat, A. v.     | I | 86  | Foeler, wed.            | A | 60  |
| Egeraat, Willem v. | C | 87  | Foerenaar, And.         | E | 60  |
| Ekelen, B. v.      | K | 35  | Foeter, Nic.            | E | 139 |
| Ekeren, Marijn v.  | K | 16  | Folkers, Appolonia      | C | 28  |
| Ekeren, P. v.      | K | 53  | Foverak, P.             | E | 97  |
| Eldermans, V.      | A | 40  | Franken, And.           | C | 128 |
| Elsakker, wed. J.  | K | 46  | Franken, B.             | H | 69  |
| Elsakkers, Jan     | K | 81  | Franken, Elisabeth      | E | 119 |
| Elst, Anthonie     | C | 11  | Franken, Jan            | K | 17  |
| Elst, Jan          | K | 25  | Franken, Mart.          | I | 91  |
| Elst, P.           | K | 47  | Franken, wed.           | C | 3   |
| Elst, Pieter       | K | 28  | Frassaart               | F | 11  |
| Emmers, Jan        | G | 95  | Fraters, Frans          | E | 46  |
| Enden, J. v. den   | I | 179 | Frautel (of Trautel)    | I | 10  |
| Enden, L. v. den   | I | 179 | Frebel, wed.            | I | 158 |
| Enden, M. v. den   | I | 159 | Free, Corn.             | D | 182 |
| Engelen, Pieter    | I | 67  | Free, Jac.              | D | 182 |
| Engelen, wed. v.   | C | 26  | Freijtach, L. von       | B | 100 |
| Engelenbeek, E.    | E | 34  | Freijtag                | C | 44  |
| Erbes              | A | 81  | Freijtag                | I | 6   |
| Ernst, juffr.      | H | 19  | Freijtag, Ab. du Pon de | I | 6   |
| Erstbergen, Joh.   | I | 146 | Fricke, W.              | I | 49  |
| Es, Anth. v.       | D | 135 | Frieäns, J.             | E | 147 |
| Es, Herm. v.       | C | 73  | Fukker, Frans           | I | 83  |
| Es, Jac. v.        | C | 110 |                         |   |     |
| Essett, Coenr.     | E | 166 | G                       |   |     |
| Evers, J.          | G | 67  | Gaderie, C.             | K | 55  |
| Ewijk, Hend.       | D | 67  | Gaderie, Jan            | I | 107 |
| Eijbe, wed.        | A | 34  | Gaderie, Pieter         | I | 108 |
| F                  |   |     | Gadrie, J.I.            | A | 8   |
| Faas, Wijnant      | A | 91  | Gastelaar, Adr.         | D | 18  |
| Fakkoen            | C | 65  | Gastelaar, Agatha       | D | 23  |
| Faure, mevr.       | I | 193 | Gastelaar, Frans        | I | 29  |
| Feber, Anth.       | I | 136 | Gastelaar, L.           | C | 122 |
| Febille, wed.      | G | 13  | Gastelaar, wed. Adr.    | D | 14  |
| Feer, wed.         | H | 126 | Geel, Jan v.            | I | 171 |
| Feller, Pieter     | H | 101 | Geep, L. de             | I | 192 |
| Fermetier, F.      | A | 31  | Geep, wed. de           | C | 28  |
| Feijas, Hend.      | I | 90  | Geep, wed. de           | I | 192 |
| Fhijes, G.         | I | 179 | Geers, Corn.            | E | 2   |
| Fierhof, C.        | H | 122 | Geers, Markus           | E | 185 |
| Fierje, wed. de    | H | 116 | Gelderen, P. v.         | I | 55  |
|                    |   |     | Geleedts, J.            | I | 62  |
|                    |   |     | Geloof, A. v. het       | E | 128 |

|                      |   |     |                        |   |     |
|----------------------|---|-----|------------------------|---|-----|
| Gendt, G. v.         | H | 13  | Gijssen, Jan           | E | 20  |
| Gennip, Willem v.    | B | 77  | Gijssen, kind.         | E | 201 |
| Geri, Roedolf        | B | 83  |                        |   |     |
| Gerritse, J.         | E | 249 | H                      |   |     |
| Gertens, Ph.         | E | 94  |                        |   |     |
| Gerum, wed.          | G | 62  | Haas, Adr. de          | D | 35  |
| Getman               | H | 65  | Haas, J. de            | C | 105 |
| Gevonden, Thomas     | B | 57  | Haas, Jan de           | C | 61  |
| Gevonden, wed.       | D | 137 | Haas, Marijn de        | D | 40  |
| Geij, Pieter de      | B | 131 | Haase, M.              | G | 69  |
| Geijp, Joh.          | I | 170 | Haasen, Willem         | E | 286 |
| Giese, Hend.         | D | 100 | Hagen, Nicolaas v. der | A | 42  |
| Gignoux, Ch. de      | K | 80  | Hagenaars, Pieter      | I | 71  |
| Gillissen, G.        | G | 6   | Hamer, de              | C | 65  |
| Gillissen, G.        | G | 52  | Hamer, M. de           | H | 113 |
| Gillissen, H.        | K | 40  | Hancke, wed.           | A | 75  |
| Gillissen, J.        | I | 162 | Hansbergen, Pieter     | H | 140 |
| Gillissen, Joh.      | C | 17  | Hansen, Hend.          | F | 42  |
| Ginteren, Adr. v.    | K | 50  | Hansen, Pieter         | F | 56  |
| Gisen                | F | 38  | Harten, M.             | D | 84  |
| Glaser, Jan          | H | 28  | Harten, Magh.          | C | 35  |
| Gobels, F.           | I | 159 | Harten, N.             | D | 145 |
| Goedheer, Laurens    | D | 9   | Harten, Wil.           | D | 155 |
| Gog, Joh. v.         | E | 84  | Harting, mevr.         | H | 23  |
| Gon, Jacob v. der    | H | 60  | Hartman                | H | 23  |
| Gon, Reijnier v. der | B | 40  | Hartog, Hijman         | A | 85  |
| Goorberg, Jan v. den | A | 56  | Haij, wed.             | H | 31  |
| Goorden, Marijn      | I | 72  | Hazekoks, Matt.        | K | 76  |
| Goosen, Cornelis     | C | 93  | Heekelaar, B.          | F | 11  |
| Gooijjen             | A | 90  | Heekelaar, B.          | F | 25  |
| Gornaat, wed.        | A | 58  | Heemsdaal, Aug. v.     | G | 16  |
| Govaarts, wed.       | F | 8   | Heemsdaal, wed. J. v.  | D | 172 |
| Gooijjen, P. de      | H | 4   | Heiligendorp, V.       | I | 89  |
| Graauw, Jan de       | E | 87  | Hek, P.                | I | 49  |
| Grand, wed. Daniel   | E | 133 | Heldt, G.              | A | 50  |
| Greef, de            | H | 103 | Heldt, Jacobus         | A | 24  |
| Greef, Pieter de     | K | 15  | Heldt, Joh.            | F | 20  |
| Greeven, wed.        | F | 38  | Heldt, Johannes        | A | 24  |
| Groen, Pieter        | E | 93  | Hellert, Ferdinand     | A | 72  |
| Groot, Albertus      | E | 257 | Hendriks, M.           | E | 28  |
| Groot, Eliza de      | E | 257 | Hendriks, wed. Wilm.   | E | 122 |
| Groot, Hugo Corn. de | F | 49  | Henneveldt, wed.       | H | 139 |
| Groot, mevr. de      | F | 49  | Hensing                | I | 18  |
| Grootenboer, wed.    | H | 100 | Hepenius, mevr.        | I | 194 |
| Gumperts, J.         | I | 11  | Hermans, E.            | I | 178 |
| Gumpertz, Cornelis   | A | 78  | Hermans, Hend.         | H | 6   |
| Gustenhoven, F.      | A | 95  | Hers, H.               | E | 150 |
| Gijssen, C.          | B | 51  | Heuvel, Jan v. den     | D | 152 |

|                       |   |     |                     |   |     |
|-----------------------|---|-----|---------------------|---|-----|
| Heijbeek, Cath.       | B | 134 | Hun, Pieter         | H | 91  |
| Heijgers, J.          | I | 201 | Husaart, wed.       | G | 106 |
| Hirsel                | G | 93  | Huwers, wed.        | E | 253 |
| Hoef, v. der          | F | 28  | Huijgen, C.         | G | 96  |
| Hoek, Cornelis        | C | 78  | Huijgen, J.         | G | 102 |
| Hoek, C. H. v.        | H | 109 | Huijgen, (jr.), J.  | G | 103 |
| Hoek, C. W. v.        | H | 108 | Huijgen, Hend. v.   | C | 89  |
| Hoeven, Adr. v. der   | C | 9   | Huijgen, Willem v.  | D | 102 |
| Hoeven, G. v. der     | I | 17  | Huijkeshoven, Frans | F | 30  |
| Hoeven, P. v. der     | I | 174 | Huijts, Lod.        | H | 84  |
| Hogerheide, Jan       | D | 59  |                     |   |     |
| Hogerheide, W.        | D | 93  | I                   |   |     |
| Hogerheijde, Hend.    | D | 51  |                     |   |     |
| Hogerhijde, And.      | D | 147 | Ilterson, L. v.     | F | 3   |
| Hogerijden, And.      | D | 42  |                     |   |     |
| Hogerijden, C.        | C | 67  | J                   |   |     |
| Hogerijden, Lucas     | C | 67  |                     |   |     |
| Hollander, Anth.      | B | 139 | J                   | K | 57  |
| Hollander, Pieter     | A | 36  | Jacobs, J.          | I | 24  |
| Hollands hospitaal    | G | 21  | Jacobs, Jan         | E | 86  |
| Hollestelle, Joost    | B | 26  | Jacobs, P.          | G | 29  |
| Hollestelle, wed.     | B | 26  | Jacobs, P.          | K | 51  |
| Homan                 | H | 141 | Jager, Evert de     | C | 39  |
| Hooft, Corn. v.       | D | 108 | Jager, Evert de     | D | 11  |
| Hooijbroek, J.        | I | 105 | Jager, Laurens de   | C | 118 |
| Hooijen, Alida v.     | D | 35  | Jager, Laurens de   | D | 17  |
| Hooijman, P.          | C | 4   | Jager, Marijn de    | D | 6   |
| Hopmans, Corn.        | B | 121 | Jager, W. de        | D | 164 |
| Hopmans, Jac.         | B | 121 | Janbroers, Ad.      | H | 48  |
| Hopmans, Laurens      | B | 15  | Janbroers, C.       | I | 22  |
| Hopmans, M.           | E | 188 | Janbroers, P.       | E | 181 |
| Hopmans, Pieter       | G | 83  | Janbroers, wed.     | H | 48  |
| Hopmans, wed.         | B | 101 | Jansen, B.          | C | 101 |
| Hopmans, wed.         | I | 141 | Jansen, wed.        | B | 124 |
| Horman, T. C.         | C | 41  | Janssen, Alb.       | C | 27  |
| Hosemans, Willm.      | E | 61  | Janssen, Corn.      | H | 64  |
| Hospitaal (Hollands-) | G | 21  | Janssen, Corn.      | I | 200 |
| Huart, A.             | H | 137 | Janssen, H.         | G | 77  |
| Huart, Willem         | B | 34  | Janssen, H. G.      | A | 29  |
| Hubaar, Jan           | B | 29  |                     | A | 30  |
| Hubenaar, Johanna     | B | 119 | Janssen, J.         | K | 54  |
| Hubenaar, Martinus    | A | 55  | Janssen, J. P.      | I | 26  |
| Huigen, Jan           | K | 72  | Janssen, Jac.       | E | 158 |
| Huigen, Pieter        | K | 71  | Janssen, P.         | I | 3   |
| Huist, Lamm.          | F | 31  | Janssen, P. C.      | A | 29  |
| Huits, Jacob          | B | 77  |                     | A | 30  |
| Hukeshoven            | H | 24  | Janssen, wed. J. B. | K | 77  |
| Hukeshoven, Pieter    | B | 136 | Janvier, J.         | I | 27  |

|                      |   |     |                      |   |     |
|----------------------|---|-----|----------------------|---|-----|
| Jobels, C.           | G | 63  | Klaassen, Jan        | K | 10  |
| Jobels, Frans        | D | 46  | Klaassen, Joh.       | C | 100 |
| Jong, D. de          | E | 271 | Klaassen, L.         | B | 128 |
| Jong, wed. de        | D | 162 | Klaassen, N.         | D | 178 |
| Jong, wed. de        | G | 48  | Klaassen, Nicolaas   | D | 26  |
| Jongkind, wed.       | C | 40  | Klaassen, wed.       | D | 87  |
| Joris . . . . .      | K | 80  | Klaafs, Willem       | B | 104 |
| Jutjens              | I | 43  | Clarijs, C.          | I | 147 |
|                      |   |     | Clarijs, Cornelia    | B | 133 |
| C/K                  |   |     | Clarijs, Lamb.       | B | 56  |
|                      |   |     | Kleef, Adr. Corn. v. | F | 61  |
| Kaas, Adr.           | I | 125 | Kleef, Hend. v.      | E | 54  |
| Kabels, P. J.        | I | 15  | Kleef, J. A. v.      | B | 114 |
| Camoer               | A | 19  | Kleef, wed. v.       | B | 24  |
| Camoer, C.           | G | 74  | Clements, Jan        | I | 64  |
| Kamphuis, Corn.      | B | 9   | Clerk, Arn. de       | F | 19  |
| Kannenbergh, Joh.    | B | 6   | Clerq, wed. de       | E | 79  |
| Catalonie, J.        | E | 113 | Klooster             | E | 216 |
| Catteaux, wed.       | G | 93  | Knaap, Hend.         | G | 59  |
| Cau, J. A. du        | H | 81  | Knippel, J.          | I | 61  |
| Kegu, M.             | E | 110 | Knoet, Jan           | F | 59  |
| Kempen, G. v.        | E | 242 | Knuppel, Jan         | B | 70  |
| Kempen, G. v.        | F | 45  | Koehorst             | C | 113 |
| Kene, wed.           | I | 121 | Koek, gez.           | E | 58  |
| Kergener, Jac.       | E | 132 | Koenraats, W.        | I | 180 |
| Kerkhof, wed.        | F | 14  | Coert                | A | 1   |
| Kerkhoff             | H | 149 | Cohen, Eliazer       | A | 93  |
| Kersemans, J.        | F | 50  | Kokken, J.           | G | 29  |
| Kerstens, Adr.       | I | 81  | Kokken, Jan          | I | 170 |
| Ketelaar, C.         | I | 82  | Kokken, wed.         | E | 279 |
| Ketelaar, Th.        | I | 167 | Commissaris, P.      | E | 66  |
| Ketelaar, W. L.      | B | 114 | Koning, wed.         | F | 18  |
| Ketelaar, wed.       | C | 60  | Koning, Adr. de      | C | 107 |
| Ketter, And.         | E | 83  | Koning, Adr. de      | G | 53  |
| Keulen, wed. v.      | H | 40  | Koning, J. de        | K | 58  |
| Keij, wed.           | D | 134 | Konink, J. de        | K | 47  |
| Keijser              | C | 54  | Kooker, L. de        | G | 23  |
| Keijser, Adr. de     | D | 173 | Kooker, wed. de      | G | 23  |
| Keijser, Dirk de     | D | 103 | Koolen, A.           | K | 67  |
| Keijser, Frans de    | I | 121 | Coolen, Corn.        | E | 165 |
| Ceijssinger, H.      | H | 40  | Koolen, Mart.        | K | 21  |
| Chasselet zie S      |   |     | Kools, And.          | K | 13  |
| Kiel, Johannes       | A | 25  | Kools, Pieter        | B | 105 |
| Kieman, Jan          | D | 70  | Koopman, Ad.         | E | 161 |
| Kiers, A. W.         | I | 190 | Koopman, M.          | B | 72  |
| Kisler               | B | 93  | Cooter, A.           | G | 34  |
| Klaasen, B.          | C | 50  | Kopkens, Jan         | C | 21  |
| Klaasen, J.          | K | 69  | Koppens, G.          | E | 253 |
| Klaassen, Gijsbertus | B | 128 | Cornelisse, Hend.    | K | 24  |

|                           |   |     |                       |       |
|---------------------------|---|-----|-----------------------|-------|
| Kort, And. de             | E | 88  | L                     |       |
| Kort, Joseph de           | I | 151 |                       |       |
| Kort, Nic. de             | B | 91  |                       |       |
| Coster, W. Pieter         | H | 118 | Laad, J. de           | A 11  |
| Cosijn, Adr.              | C | 114 | Laarman, J.           | I 151 |
| Koudsijn, Jan             | C | 5   | Laat, Adriaan de      | B 129 |
| Koutsijn, Adr.            | A | 54  | Laat, Coenraad de     | B 129 |
| Couvreur, I.              | I | 128 | Laat, Cornelis de     | B 129 |
| Kraag, C.                 | b | 30  | Laat, J. de           | G 49  |
| Kreek, wed.               | E | 53  | Laat, Jacobus de      | B 129 |
| Kreek, N. v. der          | H | 25  | Lach, H.              | I 198 |
| Creemer, C.               | E | 59  | Lafevere, P.          | D 95  |
| Kremer, G.                | B | 35  | Laffontejjn, J.       | C 106 |
| Creemer, H.               | E | 145 | Laffontijn, gez.      | C 66  |
| Creemer, Lambertus        | C | 1   | Lafors, wed.          | H 49  |
| Kreffer, A.               | H | 52  | Laheij, Ch.           | B 137 |
| Crig, Hend.               | I | 116 | Lammens, H. C.        | E 3   |
| Krimp, wed.               | D | 166 | Landonck, Pieter      | H 94  |
| Croes, C.                 | E | 166 | Langenberg, And.      | E 153 |
| Croes, F.                 | E | 173 | Langenberg, And.      | E 153 |
| Kroon                     | H | 35  | Lareveire, E.         | I 47  |
| Kroon, Adr.               | B | 48  | Larivière, wed.       | I 61  |
| Kroon, Gerrit             | C | 30  | Lasseau, G.           | I 1   |
| Kroon, Jan Gerritse       | C | 51  | Lasserman, wed.       | E 10  |
| Kroon, Laurens            | D | 15  | Latum, Pieter v.      | H 9   |
| Cruger, Hend.             | I | 186 | Launspach, C.         | E 206 |
| Cruger, J.                | F | 34  | Lebot, B. S.          | I 197 |
| Cruger, wed.              | F | 34  | Lebot, J. Simon       | A 76  |
| Crusio, C.                | E | 15  | Lebot, Nicolaas       | A 76  |
| Crusio, Frans             | C | 95  | Lederoo, Pieter       | E 36  |
| Crusio, P.                | E | 155 | Leeden, wed. v. der   | F 29  |
| Crusio, wed.              | F | 4   | Leemaan, J. W.        | F 48  |
| Kruijff, Jac.             | D | 117 | Leemhorst, Anth.      | E 195 |
| Cundius, C.               | A | 69  | Leemhorst, Hend.      | E 195 |
| Cussener, Pieter          | G | 92  | Leenaars, Adriaan     | I 14  |
| Kuijk, G. v.              | H | 128 | Leeuw, Ferdinand de   | E 6   |
| Kuijk, Hend. v.           | E | 160 | Leeuw, J. de          | H 136 |
| Kuijl, Engel Gov. v. d.   | D | 148 | Lejeune, J. O.        | I 195 |
| Kuijl, E. P. v. der       | D | 150 | Lemmers, Abraham      | B 41  |
| Kuijl, Engel Paulus v. d. | D | 31  | Lemmers, Cornelis     | I 31  |
| Kuijl, Govert v. der      | D | 3   | Lemmers, J. J.        | B 100 |
| Kuijl, Laurens v. d.      | C | 118 | Lemmers, Joh.         | E 100 |
| Kuijl, Paulus v. der      | C | 50  | Lemmers, wed.         | I 77  |
| Kuijl, Paulus v. der      | D | 52  | Lenaars, E.           | A 12  |
| Kuijl, Pieter v. der      | D | 140 | Lesselaar, wed.       | G 104 |
| Kuijl, wed. Engel v. der  | D | 50  | Leusen, wed.          | E 178 |
| Kuijper, Anth.            | I | 166 | Levie, Moses          | B 54  |
| Kuijper, Hendrik          | A | 57  | Lichtenberg, C. J. v. | H 138 |
| Kuijpers, wed.            | A | 18  | Linde, J. v. der      | H 127 |
| Kuijpers, Willem          | B | 106 | Linden, Carel v. der  | C 37  |

|                        |   |     |                                |   |     |
|------------------------|---|-----|--------------------------------|---|-----|
| Linden, J. v. der      | C | 50  | Mast, A. v. der                | G | 26  |
| Linden, wed. A. v. der | D | 1   | Mathusen, Pieter               | I | 132 |
| Linders, J.            | I | 52  | Maurer                         | A | 79  |
| Lindman, P.            | E | 244 | Maxwell, Adr.                  | B | 45  |
| Lindman, wed.          | E | 245 | Maij, F. R.                    | B | 134 |
| Linssen, J. P.         | G | 21  | Meer, Anth. v. der             | E | 154 |
| Linsum, Wilhel. v.     | B | 11  | Meers, A.                      | I | 134 |
| Lint, G.               | D | 91  | Meertens, G.                   | C | 63  |
| Lint, M.               | D | 179 | Meesen, Corn.                  | C | 112 |
| Lints, J. B.           | E | 38  | Meewis, Adr.                   | C | 81  |
| Lips, J. B.            | B | 7   | Meewis, B.                     | E | 14  |
| Lips, wed.             | H | 149 | Meewis, Corn.                  | C | 81  |
| Loon, C. v.            | E | 221 | Meewis, Jan                    | C | 81  |
| Loon, Corn. v.         | D | 96  | Meewis, Mathijs                | C | 81  |
| Loon, D. v.            | E | 22  | Meewissen, wed.                | A | 71  |
| Loon, M. v.            | G | 50  | Meganck, J. F.                 | G | 35  |
| Loon, M. v.            | G | 71  | Meindice, G.                   | H | 34  |
| Lootgents, D.          | I | 170 | Melik, Gerrit v.               | A | 74  |
| Looijien, F.           | E | 51  | Melsen, J.                     | K | 63  |
| Looijien, wed.         | E | 52  | Mens, W.                       | K | 60  |
| Looijens, wed.         | B | 44  | Mensch, wed.                   | G | 14  |
| Looijers, J. C.        | B | 110 | Menu, J.                       | I | 173 |
| Louw, Frans            | A | 94  | Menu, M.                       | F | 52  |
| Luijk, Jan v.          | A | 23  | Menu, wed.                     | I | 36  |
| Luijk, C.              | E | 56  | Merkesteijn, M. v.             | C | 62  |
| Luijks, Ads.           | K | 22  | Merkestijn, G. v.              | D | 90  |
| Luijks, Mart.          | H | 53  | Merkestijn, Jan v.             | D | 82  |
| Luijks, Mart.          | H | 53  | Merkestijn, wed.               |   |     |
| Luijks, wed.           | H | 53  | Adr. v.                        | D | 80  |
| Luzerus, S.            | G | 24  | Merkensteijn, A. v.            | D | 66  |
| Lijx, Corn.            | B | 138 | Methias, C.                    | H | 105 |
| M                      |   |     | Mets, wed.                     | I | 1   |
| Maas, gez.             | F | 54  | Metter, S.                     | H | 96  |
| Maas, J.               | H | 82  | Meurs, juffr.                  | H | 147 |
| Maas, M.               | I | 87  | Meij, A. M.                    | E | 179 |
| Maas, M.               | K | 43  | Meijburger, Jac.               | E | 80  |
| Maas, P.               | K | 59  | Meijer                         | I | 143 |
| Malletteaux, F.        | G | 64  | Meijer, Jan                    | H | 117 |
| Malletteaux, G.        | E | 216 | Meijer, Jan                    | I | 127 |
| Malloteaux, N.         | A | 89  | Meijnsbergen, Jan              | C | 98  |
| Manken, wed.           | E | 272 | Middelaar, J. C.               | F | 41  |
| Manni, J.              | E | 227 | Middelring, Adr.               | H | 27  |
| Manni, Jan             | A | 87  | Middelring, Sophia             | H | 27  |
| Mansveldt, M.          | F | 7   | Militairen                     | E | 106 |
| Mansveldt, wed.        | A | 99  |                                |   |     |
| Mansveldt, Nic. v.     | H | 4   | E 121, E 135, E 137, E 204, E  |   |     |
| Marks, Pieter          | F | 64  | 238, E 240, E 264, E 273, G 8, |   |     |
| Martens, M.            | E | 213 | G 9, G 57, G 74, G 111, G      |   |     |
|                        |   |     | 112, H 37, H 63, H 66 t/m 68,  |   |     |

|                                  |   |     |  |
|----------------------------------|---|-----|--|
| H 73, H 74, H 80, H 92, H 93,    |   |     |  |
| H 95, H 97 t/m 99, H 102, H      |   |     |  |
| 104, H 110, H 121, I 20, I 36, I |   |     |  |
| 56 t/m 59, I 63, I 65, I 98, I   |   |     |  |
| 101, I 188, I 199                |   |     |  |
| Militairen (Fransch)             | I | 7   |  |
| Militairen (kwartier)            | G | 37  |  |
| G 98 t/m 101, G 108, H 41        |   |     |  |
| t/m 45, H 71, H 85 t/m 90, I     |   |     |  |
| 50, I 149, I 156, I 169, I 185   |   |     |  |
| Minck, A.                        | E | 126 |  |
| Mineurs                          | G | 38  |  |
|                                  | I | 117 |  |
|                                  | I | 118 |  |
| Mirou, G. F.                     | B | 46  |  |
| Mirou, J. F.                     | B | 46  |  |
| Mirou, Jacobus                   | B | 46  |  |
| Miseron, Anth.                   | E | 16  |  |
| Mol, G.                          | E | 27  |  |
| Molenschot, L.                   | B | 43  |  |
| Mooijhaart, Jac.                 | E | 68  |  |
| Morgen, Pieter                   | B | 49  |  |
| Morin, J.                        | I | 137 |  |
| Moris                            | B | 27  |  |
| Moser, wed.                      | I | 106 |  |
| Moulin, J. du                    | H | 124 |  |
| Mouris, H.                       | G | 96  |  |
| Mouw, Adr. der                   | D | 106 |  |
| Mulder, And.                     | I | 48  |  |
| Mulder, Chris                    | D | 49  |  |
| Mulder, Jacob                    | A | 13  |  |
| Mulder, Joh. Adr.                | G | 16  |  |
| Mulders, Adam                    | D | 33  |  |
| Mulders, Pieter                  | E | 70  |  |
| Mulders, wed.                    | E | 176 |  |
| Muller, C.                       | H | 76  |  |
| Munnik, J. C.                    | I | 55  |  |
| Murf, Jac.                       | I | 100 |  |
| Mijnsbergen, Anth.               | D | 156 |  |
| Mijnsbergen, M.                  | D | 120 |  |
| Mijvis, Wouter                   | C | 75  |  |
| N                                |   |     |  |
| N                                | E | 256 |  |
| Nederveen, Jacobus               | D | 53  |  |
| Neef, Maria de                   | H | 10  |  |
| Neelissen, A.                    | E | 65  |  |
| Neelissen, M.                    | I | 184 |  |
| Neelissen, wed.                  | C | 18  |  |
| Nellen, Joh.                     | E | 30  |  |
| Nellen, M.                       | H | 152 |  |
| Neratius                         | I | 34  |  |
| Neve, Elisabeth de               | H | 19  |  |
| Neve, Heleena de                 | E | 4   |  |
| Neijs, Anth. de                  | K | 27  |  |
| Neijssen, C.                     | C | 113 |  |
| Nieuwburg, J.                    | E | 33  |  |
| Nieuwhuijsen, H.                 | C | 123 |  |
| Nieuwkerken                      | E | 214 |  |
| Niewestijn, W.                   | E | 280 |  |
| Nispen, v.                       | C | 104 |  |
| Nispen, Jan v.                   | D | 116 |  |
| Nispen, wed. v.                  | D | 104 |  |
| N.N.                             | B | 58  |  |
| B 82, E 23, E 114, E 241, E      |   |     |  |
| 258, E 278, E 285, F 36, G 25,   |   |     |  |
| G 44, H 29, I 110                |   |     |  |
| Noise, J. C. de la               | H | 56  |  |
| Nokker, H. de                    | H | 5   |  |
| Nokker, (den Ouden)              | H | 6   |  |
| Nommerange, W. de                | B | 55  |  |
| Noordhuijsen, Otto               | D | 175 |  |
| Noordhuijzen, Jan                | D | 119 |  |
| Noot, J. B. v. der               | C | 45  |  |
| Nuggelmans, Frans                | I | 163 |  |
| Nuggelmans, J. L.                | B | 115 |  |
| Nuggelmans, W.                   | I | 163 |  |
| Nuggelmans, wed.                 | E | 275 |  |
| Nuits, Corn.                     | K | 11  |  |
| Nuits, Jan                       | K | 14  |  |
| Nuijte, C.                       | K | 42  |  |
| Nuijte, G.                       | E | 144 |  |
| Nuijte, wed.                     | E | 69  |  |
| Nuijten, P.                      | G | 25  |  |
| Nijs, A. de                      | I | 85  |  |
| Nijs, Corn. de                   | K | 31  |  |
| Nijs, J. de                      | K | 33  |  |
| Nijs, Jac. de                    | E | 164 |  |
| Nijs, wed. de                    | A | 88  |  |
| Nijssen, J.                      | E | 182 |  |
| O                                |   |     |  |
| Oers, Cornelis v.                | I | 157 |  |
| Oers, J. v.                      | B | 119 |  |
| Oers, Magh. v.                   | I | 157 |  |
| Oers, Pieter v.                  | I | 157 |  |
| Oggelebie, Wil.                  | D | 165 |  |
| Olie, Pieter                     | E | 262 |  |
| Olijmoolen                       | I | 112 |  |
| Onzen, Frans v.                  | E | 236 |  |
| Oosterwaal, Jan                  | B | 19  |  |

|                        |   |     |                       |   |     |
|------------------------|---|-----|-----------------------|---|-----|
| Opdorp, Cornelis v.    | A | 21  | Pikaar, Paulus        | C | 38  |
| Opdorp, F. v.          | I | 183 | Pikaar, wed.          | C | 19  |
| Opdorp, Pieter v.      | K | 74  | Pikaar, wed.          | C | 68  |
| Opdorp, wed. v.        | E | 19  | Pikaar, wed.          | C | 80  |
| Opstal, wed. v.        | H | 131 | Pikaar, wed. Anth.    | D | 79  |
| Osta, A. v.            | K | 66  | Piket, N. C.          | E | 17  |
| Ouderaa, v.            | H | 26  | Pilaar                | D | 34  |
| Overbruggen, wed.      | E | 270 | Pilaar, H.            | H | 24  |
| Overrok, M.            | E | 143 | Pilaar, M. A.         | C | 33  |
| Overstraaten, Anth. v. | A | 28  | Pineda, G. de         | I | 41  |
| Overstraaten, Anthonie |   |     | Piraa, Joseph         | D | 93  |
| v.                     | C | 42  | Pire, L.              | E | 140 |
| Overstraaten, Jan v.   | A | 37  | Piruce, wed.          | D | 132 |
| P                      |   |     | Plas, J. v. der       | E | 129 |
|                        |   |     | Plompen, Cornelis     | I | 70  |
|                        |   |     | Pluijm, J.            | I | 133 |
|                        |   |     | Pluijmmaeker          | D | 157 |
| Paage, Laurens         | D | 5   | Poirier, Denis        | E | 196 |
| Paage, Pieter          | D | 5   | Pol, Pieter v.        | F | 46  |
| Paalant, N.            | E | 41  | Pollintz, C. H. G. v. | B | 98  |
| Paanen, Corn.          | C | 62  | Popel en gez.         | H | 21  |
| Paanen, Jac.           | C | 99  | Pouwelse, M.          | G | 18  |
| Paanen, Jac.           | C | 121 | Pouwelse, M.          | H | 145 |
| Paanen, Jan            | D | 151 | Pouwelse, wed.        | H | 144 |
| Paauw, Cornelis de     | B | 52  | Pouwelse, Wil.        | B | 132 |
| Paauw, Jan de          | D | 16  | Praam, Andries        | E | 105 |
| Palman, M.             | F | 13  | Prekels, Marianna     | F | 1   |
| Pat, Jan               | E | 120 | Prekels, N. N.        | F | 1   |
| Pauw, Adr. de          | C | 7   | Prillewitz, wed.      | B | 102 |
| Peeters, Hendk,        | B | 74  | Pronk, wed.           | I | 172 |
| Peeters, Jacobus       | A | 71  | Proost, J.            | D | 154 |
| Peeters, Jan           | A | 14  | Proost, Jac.          | C | 99  |
| Peeters, Mathijs       | H | 39  | Proost, Joseph        | B | 76  |
| Peeters, Walt.         | B | 125 | Proost, P.            | E | 214 |
| Penders, And.          | E | 11  | Proost, Wil.          | D | 127 |
| Penders, Anth.         | F | 39  | Pruijs, J. W.         | H | 151 |
| Penders, Elisabeth     | F | 57  | Puijkens, And.        | E | 77  |
| Penders, Frans         | H | 2   | Pijnen, Pieter        | E | 130 |
| Penders, Frans         | H | 7   | Pijnenburg, Jan       | B | 97  |
| Penders, gez.          | F | 57  |                       |   |     |
| Penders, P.            | I | 142 |                       |   |     |
| Petit                  | H | 59  | Q                     |   |     |
| Piekaar, G.            | D | 122 |                       |   |     |
| Piekaar, Math.         | D | 150 | Quanten, Nic.         | I | 102 |
| Piekenbroek Faure, G.  | F | 39  | Quanten, Nic.         | I | 124 |
| Pikaar, Adr.           | C | 58  | Quernbach, Jac.       | I | 123 |
| Pikaar, Evert          | D | 98  | Quik, Marijn          | K | 14  |
| Pikaar, Hend.          | D | 39  |                       |   |     |

|                        |   |     |                       |   |     |
|------------------------|---|-----|-----------------------|---|-----|
| R                      |   |     | Rijk, Pieter v. d.    | E | 131 |
| Raads, Jan             | E | 7   | Rijnierse, Hendrik    | C | 12  |
| Raads, Pieter          | E | 7   | Rijnierse, J.         | I | 78  |
| Raamsdonk, wed.        | K | 79  | Rijniersen, P.        | F | 4   |
| Ram, Adriaan de        | G | 91  | Rijs, C.              | E | 168 |
| Raps, J. A. A.         |   |     | Rijs, wed.            | E | 138 |
|                        |   |     | Rijsewijk, Jac.       | C | 76  |
| Rupertus               | H | 132 |                       |   |     |
| Raps, Jac.             | H | 47  | S                     |   |     |
| Rassaard, B.           | D | 180 | Saarloos, L.          | A | 17  |
| Rauws, S.              | C | 39  | Sager, wed. de        | H | 32  |
| Raijmaeker, P.         | K | 39  | Sain, Jan de          | B | 2   |
| Regter, J. F.          | C | 127 | Sain, wed. de         | H | 133 |
| Reijniersse, Joseph    | C | 12  | Samson, Jacob         | A | 62  |
| Rhijn, Pieter v.d.     | G | 22  | Sandeling, J.         | I | 129 |
| Ribbens, G.            | I | 32  | Sander, wed.          | E | 205 |
| Ridder, Frans          | E | 115 | Saveur, Siemon        | E | 59  |
| Ridder, A. de          | E | 64  | Schaade, F.           | A | 88  |
| Riemsdijk, W. C. P. v. | B | 33  | Schaagen, Laurens v.  | B | 112 |
| Rochus, C. J.          | I | 12  | Scharp, F.            | I | 182 |
| Roels, A. L.           | B | 22  | Scheffelaar, Pieter   | A | 33  |
| Roels, Adr.            | B | 43  | Scheffelaar, Wilm.    | B | 14  |
| Roels, G.              | B | 43  | Scheffer              | I | 199 |
| Roels, Maria           | B | 43  | Scheffer, And.        | G | 45  |
| Roem, Corn.            | I | 150 | Scheffer, Lodewijk    | E | 1   |
| Rog, Th.               | E | 202 | Schellaars, Jan       | D | 25  |
| Rok, P.                | E | 142 | Schenk, Jac.          | B | 21  |
| Rokque, juffr. de la   | I | 1   | Schenk, P.            | I | 161 |
| Roks, J. Pieter        | B | 28  | Schenkenberg, J.      | G | 44  |
| Rooms armenhuis        | G | 80  | Scherping, E. F.      | C | 49  |
| Roos                   | B | 133 | Schillemans, P.       | I | 175 |
| Roosen, Jac.           | G | 5   | Schoep, wed.          | G | 45  |
| Roosenraad, Wilhel.    | A | 64  | Scholten, J.          | E | 111 |
| Rooij, Corn. de        | E | 10  | Schorrenberg, Hend.   | E | 107 |
| Rooij, Johannes de     | A | 34  | Schot, Goris          | D | 2   |
| Rooij, Lucia de        | A | 67  | Schot, Huijbr.        | D | 47  |
| Rooij, wed. de         | E | 99  | Schot, N.             | D | 163 |
| Rooij, Pieter la       | H | 22  | Schot, P.             | F | 12  |
| Rossen, Engel          | D | 176 | Schot, Pieter         | D | 144 |
| Rotelhof, Bastiaan     | B | 88  | Schot, R.             | D | 171 |
| Rotelhof, wed.         | D | 99  | Schoutens, C.         | B | 111 |
| Rucsam, Joh.           | B | 5   | Schreurs, Servaas     | E | 29  |
| Ruijter, F. de         | I | 16  | Schriek, C. v. der    | H | 3   |
| Rijen, Corn. v.        | D | 169 | Schriek, Frans v. der | H | 46  |
| Rijen, Jan v.          | D | 168 | Schriek, J. v. der    | A | 96  |
| Rijk, C. de            | I | 151 | Schriek, J. L. v. d.  | F | 40  |
| Rijk, C. de            | K | 38  | Schriek, J. v. der    | I | 25  |
| Rijk, D. de            | K | 41  |                       |   |     |

|                      |   |     |                       |   |     |
|----------------------|---|-----|-----------------------|---|-----|
| Schriek, J. v. der   | I | 39  | Snijder, J. G.        | F | 66  |
| Schriek, P. v. der   | I | 24  | Soeten, J.            | E | 148 |
| Schulten, A.         | E | 124 | Soffers, Pieter       | D | 114 |
| Schusseler, C.       | E | 247 | Solaris, de           | A | 70  |
| Schuurbier, B.       | G | 68  | Soomer                | H | 149 |
| Schuurbier, B.       | K | 70  | Soomers, P.           | H | 62  |
| Schuurbier, Bastiaan | K | 3   | Spanjaard, C. F.      | I | 51  |
| Schuurbier, Pieter   | K | 73  | Spanjaard, Joh.       | K | 75  |
| Schuurbier, wed.     | G | 68  | Spek, C.              | G | 31  |
| Schuurbiers, J.      | E | 218 | Spek, W.              | E | 192 |
| Schuurbiers, Jan     | K | 12  | Spirejee, Dirk        | I | 4   |
| Schuurbiers, M.      | H | 36  | Spitters, M.          | B | 99  |
| Seegers, Corn.       | B | 16  | Spoormans, Huijb.     | A | 77  |
| Seegers, Jan         | A | 80  | Spoormans, Pieter     | H | 17  |
| Seegers (jr.), Joh.  | F | 60  | Sporugeling, Hendk.   | D | 37  |
| Seegers, P.          | I | 175 | Sprang, v.            | C | 120 |
| Seenburg, F.         | H | 52  | Staaig, M. v.         | G | 47  |
| Senten, J. B.        | B | 113 | Stad, W. Pieter       |   |     |
| Sevenster, wed.      | D | 62  | v. der                | B | 36  |
| Seijlders, Jan       | A | 15  | Stapelen, juffr. v.   | G | 30  |
| Seijns, Ad.          | C | 63  | Staps, Joh.           | E | 134 |
| Seijns, Anthonie     | C | 43  | Steenback, Jan        | D | 68  |
| Seijns, Jan          | D | 22  | Steenback, Jan        | D | 4   |
| Sibmacher            | H | 57  | Steenback, wed.       | C | 126 |
| Siderius             | B | 37  | Steenkamp, Fr.        | K | 7   |
| Siebrand, Jan        | D | 12  | Steevens, Dirk        | B | 78  |
| Siemons, A.          | H | 129 | Sterk, J.             | G | 32  |
| Siemons, P.          | A | 68  | Sters, Frans          | E | 125 |
| Siemons, Will.       | E | 86  | Steuerwald            | B | 24  |
| Chasselet, wed.      | I | 138 | Steurbroek, Elisabeth | E | 8   |
| Sluijs, Joh. v. der  | C | 27  | Steuwart, juffr.      | C | 127 |
| Sluijters, G.        | B | 18  | Stewart               | E | 203 |
| Smeltzer, Cornelis   | A | 41  | Stewart, R.           | H | 58  |
| Smeltzer, Jan        | A | 43  | Steijnders, Adr.      | H | 12  |
| Smit, Hendrik        | A | 48  | Stighart, Jan         | I | 154 |
| Smits, Bartholomeus  | A | 98  | Stikker, Willem       | A | 52  |
| Smits, G.            | E | 26  | Stof, J.              | E | 243 |
| Smits, Joh.          | E | 127 | Stouters, S. H.       | I | 2   |
| Smits, Pieter        | D | 146 | Straalen, P. v.       | E | 85  |
| Smits, Pieter        | I | 79  | Straatman, N.         | H | 14  |
| Smits, Ruts          | C | 25  | Straatmans, J.        | E | 246 |
| Smits, wed.          | B | 16  | Strik, Jan            | C | 6   |
| Smitters, Frans      | C | 109 | Struijk, Jan          | E | 108 |
| Smout, Corn.         | C | 88  | Suwerolij, E.         | E | 141 |
| Snakke, L.           | A | 92  | Suijkerbuijk, C.      | K | 56  |
| Snakke, L.           | I | 152 | Suijkerbuijk, H.      | K | 30  |
| Snepvanger, D.       | I | 40  | Suijkerbuijk, J.      | K | 33  |
| Snoek, Nic.          | H | 8   | Suijkerbuijk, P.      | K | 61  |

|                                |   |     |
|--------------------------------|---|-----|
| Swaak, M.                      | I | 80  |
| Swaan, wed.                    | D | 177 |
| Swaan, wed. de<br>en zuster    | H | 15  |
| Swaluw, M. v. der              | E | 25  |
| Swanino, J.                    | G | 43  |
| Swieten, J. v.                 | F | 37  |
| Swieten, wed. v.               | F | 44  |
| T                              |   |     |
| Talboom, C.                    | E | 21  |
| Terheijde, Anth. v.            | D | 162 |
| Terheijde, L. v.               | D | 162 |
| Terstraaten, Jan               | H | 20  |
| Thaal, L.                      | C | 8   |
| Theeuw, And.                   | H | 150 |
| Thiel, R. v.                   | G | 2   |
| Thielen, wed.                  | F | 27  |
| Tholenaar, wed.                | G | 7   |
| Thoma, D. G.                   | H | 147 |
| Tielen, Pieter                 | E | 115 |
| Tielo, E. v.                   | I | 160 |
| Tieman, Evert                  | D | 41  |
| Tilburg, Cornelis              | I | 69  |
| Tilburg, Jan v.                | I | 95  |
| Timmerman, Egidius             | F | 58  |
| Timmerman, Jac.                | F | 58  |
| Timmermans, Adr.               | I | 33  |
| Timmermans, E.                 | E | 276 |
| Timmermans, P.                 | K | 5   |
| Timmermans, wed.               | E | 18  |
| Timmermans, wed.               | G | 94  |
| Toer, Math. v.                 | D | 112 |
| Tongerren, A. v.               | A | 32  |
| Tongerren, Jan v.              | D | 8   |
| Tongerren, Laurens v.          | D | 21  |
| Tooij, du                      | G | 12  |
| Tou, Jan Danielse              | C | 43  |
| Touw, Daniel                   | D | 54  |
| Touw, J. Janse                 | D | 19  |
| Touw, Jac.                     | C | 73  |
| Touw, Willem                   | C | 77  |
| Trautel (of Freutel)           | I | 10  |
| Trog (de jongere),<br>Will. de | D | 94  |
| Trog, wed. de                  | A | 64  |
| Trom, H.                       | C | 73  |

|                              |   |     |
|------------------------------|---|-----|
| U                            |   |     |
| Uhl, R.                      | A | 51  |
| Uitdewilligen, J.            | K | 36  |
| V                            |   |     |
| Valeij, wed. de              | C | 23  |
| Valk, W. de                  | B | 130 |
| Valk, wed. de                | B | 108 |
| Vanterhijde, Leendert        | D | 133 |
| Velleergenkiens,<br>E. W. V. | I | 190 |
| Velthoven, C. v.             | A | 54  |
| Ven, Jan v. der              | D | 139 |
| Van, Jan v. der              | D | 63  |
| Veraart, Anthonie            | B | 84  |
| Veraart, Ch.                 | E | 9   |
| Veraart (den ouden), C. H.   | H | 30  |
| Verberkmoes, Gerrit          | D | 107 |
| Verberkmoes, Jacobus A.      | A | 22  |
| Verberkmoes, P.              | F | 16  |
| Verberkmoes, W.              | E | 277 |
| Verberkmoes, wed. J.         | F | 17  |
| Verbiest, D.                 | K | 29  |
| Verbiest, Hend.              | D | 101 |
| Verbogt, B.                  | K | 45  |
| Verburgh, Pieter             | K | 82  |
| Verdonck, wed.               | A | 35  |
| Verdooren, wed.              | H | 1   |
| Verdooren, Willem            | H | 1   |
| Verduin, juffr.              | F | 2   |
| Verduin, wed.                | E | 255 |
| Verduld, Mach.               | K | 23  |
| Verdult, D.                  | G | 78  |
| Verdult, J.                  | E | 151 |
| Verdult, J.                  | H | 143 |
| Verdult, Jan                 | E | 73  |
| Verdult, M.                  | E | 152 |
| Vergroesen, Adr.             | E | 31  |
| Vergroesen, Wilm.            | E | 31  |
| Verhaart, J. B.              | E | 260 |
| Verhaart, J. D.              | F | 24  |
| Verhaart, P.                 | F | 62  |
| Verhulst, J.                 | G | 61  |
| Verhulst, Marijn             | H | 50  |
| Verkouteren                  | F | 15  |

|                      |   |     |                       |        |
|----------------------|---|-----|-----------------------|--------|
| Vermeer, Engel       | A | 7   | W                     |        |
| Vermeulen, And.      | E | 42  |                       |        |
| Vermeulen, Corn.     | F | 55  | Waal, Jan de          | D 167  |
| Vermeulen, G.        | C | 32  | Wägelij               | zie We |
| Vermeijen, J.        | I | 55  | Wagemaeker, N.        | E 193  |
| Vermunt, L.          | H | 72  | Wagemaekers, wed.     | I 38   |
| Vermunt, Pieter      | B | 127 | Wagenaar              | G 65   |
| Vernet, J.           | E | 5   | Wakke, Joh.           | D 126  |
| Verpoorten, M.       | A | 5   | Wakke, wed.           | D 126  |
| Verraad, wed.        | E | 251 | Wakkee, J.            | D 160  |
| Verreijk, G.         | E | 261 | Wakkee, wed.          | D 143  |
| Verreijk, G. J.      | E | 261 | Waleff, Corn.         | D 73   |
| Verreijk, J.         | K | 34  | Waleff, Jan           | D 58   |
| Verschuur, S.        | E | 274 | Waltaer, Hend.        | K 78   |
| Verstraaten, C.      | G | 43  | Water, J. v. d.       | G 40   |
| Verstraaten, J. C.   | A | 72  | Water, J. v. d.       | I 155  |
| Verstraaten, kind.   | E | 95  | Weeleij, Anth. v.     | E 200  |
| Verthoolen, wed.     | B | 16  | Weert, Hendrina de    | F 1    |
| Vervuggen, Pieter    | I | 68  | Weezeman, F.          | G 29   |
| Vetten, Adr.         | A | 18  | Wägelij, Frederik     | B 24   |
| Vetten (jr.), Nic.   | D | 74  | Wegsaart              | E 68   |
| Vetten (sr.), Nic.   | D | 74  | Wesdorf, wed.         | D 130  |
| Vis, wed.            | D | 115 | Wessels               | E 284  |
| Visser               | H | 111 | Wessels, J.           | H 130  |
| Visser, Hend.        | C | 56  | Wessels, M.           | E 252  |
| Visser, Jurrien      | D | 113 | Westhoven, Stefanus   | B 122  |
| Visser, mevr.        | C | 40  | Westmuller            | H 109  |
| Visser, J. F. de     | I | 168 | Weijs, B.             | I 130  |
| Visser, P. de        | I | 23  | Weijs, Jac.           | B 135  |
| Vleugels, mevr.      | G | 22  | Weijs, Jan            | D 65   |
| Vliets, wed.         | A | 59  | Weijs                 | F 53   |
| Voerhans, Jan        | D | 151 | Weijs, N. N.          | C 82   |
| Voerhans, M.         | B | 71  | Wezel, Jan v.         | A 9    |
| Voeten, Jan          | C | 16  | Wiegerij, N. N.       | D 110  |
| Volkaart, wed.       | C | 108 | Wiendweijer, P. J.    | B 50   |
| Volkaart, wed.       | D | 128 | Wienenberg, M.        | I 132  |
| Volkaart, wed. J.    | D | 138 | Wilde, Ab. de         | B 9    |
| Voorsmit, D.         | I | 151 | Willekens, Anthonie   | I 29   |
| Voorsmit, wed.       | I | 13  | Willekens, P.         | I 196  |
| Vos, Jan             | C | 59  | Willem, J.            | E 220  |
| Vree, R. de          | H | 138 | Willemse, Jan         | D 123  |
| Vrijdag, Anna        | E | 116 | Willemse, W.          | E 102  |
| Vijfhoek, J.         | F | 12  | Winckel, C.           | B 8    |
| Vijver, Pieter v. de | B | 117 | Windwaijer, Hend.     | G 58   |
| Vijver, wed. v. de   | G | 113 | Winterrooij, Cornelis | A 86   |
|                      |   |     | Wintweijer, G.        | I 28   |
|                      |   |     | Wissels, wed.         | D 121  |

|                        |   |     |                      |   |     |
|------------------------|---|-----|----------------------|---|-----|
| Wit, Margaretha de     | B | 17  | Woortman, Hend.      | I | 109 |
| Wit, wed. de           | I | 88  | Wijbergen, Pieter    | E | 92  |
| Wit, wed. Ab. de       | H | 11  | Wijck, Jan           | D | 69  |
| Withagen               | E | 40  | Wijkbergen, Joh.     | E | 123 |
| Withagen, J.           | I | 53  | Wijkbergen, Lodewijk | E | 194 |
| Withagen, J. B.        | G | 46  | Wijmun, M.           | G | 79  |
| Withagen, Jan          | D | 142 | Wijnands, J.         | E | 217 |
| Withagen, Jan          | I | 73  | Wijnants, Hannes     | E | 104 |
| Witt, J. de            | D | 161 | Wijnants, wed. P.    | E | 147 |
| Witt, Jan de           | B | 17  | Wijne, Adr.          | K | 62  |
| Witt, wed. de          | D | 105 | Wijne, wed.          | F | 55  |
| Wittekool, Betje       | E | 117 | Wijnen, Adr.         | E | 101 |
| Wittermans, Adr.       | D | 24  | Wijntjes, Dirk       | C | 46  |
| Wittermans, Adr.       | E | 12  | Wijs, D. de          | A | 82  |
| Wittermans-Baks,       |   |     | Wijsman, L.          | H | 153 |
| G. W.                  | A | 39  | Wijt, Jan            | B | 81  |
| Wittermans, Jan        | D | 72  | Wijtenhagen, J.      | H | 55  |
| Wittermans, Nic.       | D | 75  |                      |   |     |
| Wittermans, wed.       | A | 39  | IJ                   |   |     |
| Wittermans, wed. Jan   | D | 173 |                      |   |     |
| Wittigns, W.           | I | 200 | IJshoven, wed. v.    | I | 40  |
| Wolde, Francina v. der | B | 12  |                      |   |     |
| Wolde, J. v. der       | B | 12  | Z                    |   |     |
| Wolf, Coenr.           | E | 118 |                      |   |     |
| Wolf, J. de            | I | 176 | Zuitlant, J.         | C | 48  |
| Wolf, zuster de        | I | 176 |                      |   |     |

Tabel I

| Wijk         | aantal<br>kinderen | aantal<br>dienstboden | aantal<br>notoir<br>onvermogenen |
|--------------|--------------------|-----------------------|----------------------------------|
| A .....      | 148                | 45                    | 3                                |
| B .....      | 238                | 45                    | geen                             |
| C .....      | 234                | 17                    | geen                             |
| D .....      | 268                | 18                    | geen                             |
| E .....      | 323                | 16                    | 28                               |
| F .....      | 121                | 25                    | 2                                |
| G .....      | 116                | 26                    | 3                                |
| H .....      | 193                | 24                    | geen                             |
| I .....      | 300                | 42                    | geen                             |
| K .....      | 268                | geen                  | geen                             |
|              |                    | +                     | +                                |
| TOTAAL ..... | 2209               | 258                   | 36                               |

Tabel II

## BEROEPEN

|                        |          |                         |    |
|------------------------|----------|-------------------------|----|
| accijnsmeester         | 1        | conciërge van het       |    |
| advocaat               | 4        | stadhuis                | 1  |
| agrarische beroepen    | 88       | contrarolleur           | 1  |
| boer                   | 2        | doctor (med.)           | 3  |
| boerin                 | 2        | drossaard (prov.)       | 1  |
| bouwman                | 17       |                         |    |
| groenboer              | 4        | geweermaker             | 12 |
| groenselwinkel         | 1        | glazenmakersknecht      | 1  |
| hovenier               | 16       | groenselwinkel          |    |
| landman                | 34       | zie agrarische ber.     |    |
| landbouwer             | 1        | grafmaker               | 1  |
| tuinier                | 7        | griffier                | 1  |
| tuinknecht             | 4        | groenboer               |    |
| apotheker              | 1        | zie agrarische ber.     |    |
| apothekersknecht       | 1        | grutter                 | 4  |
| arbeider/arbeidster    | 156      |                         |    |
| architect              |          | hoedenmaker             | 4  |
| zie stadsarchitect     |          | hoedenmakersknecht      | 1  |
| auditeur-militair      | 1        | horlogemaker            | 6  |
|                        |          | horlogemakersknecht     | 1  |
| barbier                | 5        | hospitaal               |    |
| beenhouwer             | 3        | (bediener in het -)     | 1  |
| belleman               |          | hospitaal               |    |
| zie stadsbelleman      |          | (geëmployeerde in het-) | 2  |
| bezemmaker             | 1        | hospitaal               |    |
| bierkruier             | 3        | (knecht in Frans -)     | 1  |
| blijker (bleker)       | 2        |                         |    |
| boekbinder             | 2        | ingenieur               | 1  |
| boekdrukker            | 1        |                         |    |
| boekverkoper           | 1        | justitiedienaar         | 1  |
| boer                   |          |                         |    |
| zie agrarische ber.    |          | kaarsenmaker            | 1  |
| boerin                 |          | kardrijver              | 1  |
| zie agrarische ber.    |          | karreman                | 1  |
| bouwman                |          | keurlijfnaaister        | 1  |
| zie agrarische ber.    |          | kleermaker              | 35 |
| broodmaker             | 22       | kleermakersknecht       | 16 |
| broodmakersknecht      | 1        | knecht                  |    |
| brouwer                | 1        | (zonder verdere aand.)  | 3  |
| brouwersknecht         | 1        | knoopmaker              | 1  |
|                        |          | koekenbakker            | 6  |
| capitein brandspuit    | 1        | koffiehuishouder        | 1  |
| capitein geweldiger    | 1        | kok                     | 2  |
| chirurg-major          | 1        | koopman                 | 33 |
| chirurgijn             | 5        | koopvrouw               | 12 |
| commies collecteur     | 1        | koperslager             | 2  |
| commies van 's Lands   |          | koster (Ger. Kerk)      | 1  |
|                        | Magazijn | kostschoolhouder        |    |
| commies ter Recherches | 3        | (franse -)              | 2  |
| comptoir-bediende      | 3        | kruidenier              | 1  |

|                      |    |                                      |    |
|----------------------|----|--------------------------------------|----|
| kuiper               | 2  | schipper                             | 19 |
| kuipersknecht        | 3  | schippersknecht                      | 8  |
|                      |    | schoenlapper                         | 11 |
| landbouwer           |    | schoenmaker                          | 12 |
| zie agrarische ber.  |    | schoenmakersknecht                   | 12 |
| landman              |    | schoolmeester                        | 3  |
| zie agrarische ber.  |    | schoorsteenveger                     | 1  |
| linnennaaster        | 1  | schrijnwerker                        | 3  |
| lijkbidder           | 2  | schrijnwerkersknecht                 | 1  |
| logemntshouder       | 7  | secretaris                           | 1  |
| loodgieter           | 4  | slager                               | 4  |
| looier               | 2  | slotenmaker                          | 1  |
| looiersknecht        | 1  | smid                                 | 6  |
|                      |    | smidsknecht                          | 1  |
| makelaar             | 1  | soldaten (gegageerd)                 | 39 |
| mandenmaker          | 2  | (niet nader naar rang onderscheiden) |    |
| metselaar            | 7  |                                      |    |
| metselaarsknecht     | 14 | stadsarchitect                       | 1  |
| molekardrijver       | 1  | stadsbelleman                        | 1  |
| molenaar             | 1  | stadsbode                            | 1  |
| mutsenmaker          | 2  | stadssecretaris                      | 1  |
| muzikant             | 4  | stadsvroedvrouw                      | 1  |
|                      |    | stoeldraaier                         | 1  |
| notaris              | 4  | stoelenmaker                         | 1  |
|                      |    | stoelenmakersknecht                  | 1  |
| ontvanger            | 1  |                                      |    |
| opperman             | 2  | tafelhouder                          | 1  |
| organist             | 1  | tapper                               | 4  |
| oudekleerkoper       | 6  | tavenier                             | 22 |
|                      |    | timmermen                            | 11 |
| pastoor              | 1  | timmermansknecht                     | 15 |
| pastoor (onder-)     | 2  | touwslager                           | 1  |
| poelier              | 1  | tuinier                              |    |
| poortschrijver       | 1  | zie agrarische ber.                  |    |
| postiljon            | 1  | tuinknecht                           |    |
| postmeester          | 1  | zie agrarische ber.                  |    |
| potmaker             | 14 | turfdrager                           | 1  |
| potmakersknecht      | 23 |                                      |    |
| preceptor            | 1  | vendumeester                         | 1  |
| predikant            | 5  | verwer                               | 4  |
| procureur            | 3  | verwersknecht                        | 1  |
| pruikenmaker         | 9  | visser                               | 22 |
| pruikenmakersknecht  | 1  | visstersknecht                       | 6  |
|                      |    | visverkoper                          | 3  |
| rector               | 1  | visvrouw                             | 1  |
| rentenier            | 3  | voerman                              | 10 |
| rentmeester van het  |    | voermansknecht                       | 2  |
| geestelijk comptoir  | 1  | vroedmeester                         | 1  |
|                      |    | vroedvrouw                           |    |
| schaliedekker        | 1  | zie stadsvroedvrouw                  |    |
| scheepstimmerman     | 1  |                                      |    |
| scheepstimmermanskn. | 2  | wagenmaker                           | 5  |
| schilder             | 4  | wasvrouw                             | 1  |
| schildersknecht      | 1  | werkvrouw                            | 1  |

|               |    |                   |   |
|---------------|----|-------------------|---|
| wever         | 3  | ziekentrooster    | 1 |
| wijnkoper     | 5  | zilverkashoudster | 1 |
| wijnwerker    | 2  | zilvermid         | 6 |
| winkelier(se) | 93 | zilvermidsknecht  | 1 |
|               |    | zwaardveger       | 1 |
| zadelmaker    | 3  |                   |   |

## Antwerpse Poortersboeken 1533 - 1608\*

J. Th. M. Melsen

Purmerstraat 14, 5628 HE Eindhoven

In 1978 verschenen van de hand van mevrouw F. Melis-Taeymans, bibliothecaris verbonden aan het Antwerpse stadsarchief, in drie banden de Antwerpse poortersboeken uit de jaren 1533 - 1608 met een hiaat in de jaren 1571 - 1575, uitgegeven door het stadsarchief van Antwerpen.

Het betreft in totaal 16.551 namen van mensen, die in genoemde driekwart eeuw het burgerschap van de Scheldestad verwierven. Na 1566 zet een daling van de inschrijvingen in, versneld na 1585. De eerste band omvat de periode 3 oktober 1533 - 24 maart 1559, de tweede 31 maart 1559 - 29 januari 1609. Het derde deel is de persoonsnamenindex (207 p.).

Stadsarchivaris Dr. J. van Roey spreekt in het voorwoord de hoop uit, dat het werk, dat mevrouw Melis in 1969 begon, zal worden voortgezet totdat de poorterinschrijvingen tot en met 1796, het laatste jaar van het Ancien-Régime, zijn uitgegeven.

Genoemde poortersboeken van van groot belang voor onderzoekers in de provincie, vooral Bergen op Zoom, Breda en 's-Hertogenbosch komen veel voor in de lijsten.

Ook wij hopen dat men er in Antwerpen in zal slagen de periode 1609 - 1796 uit te geven, waaraan wij tevens de hoop koppelen van een uitgave van de in Noord-Brabant nog aanwezige poortersboeken!

\* Gegevens uit de poortersboeken zijn reeds gepubliceerd in *De Brabantse Leeuw* 1974, p. 109—110, 157—159, 161—164 en 1978, p. 103—105.

### WEL EN WEE VAN HET GESLACHT RAUWS

Bijsloten bij deze afl. is een folder over de uitgave 'Wel en wee van het geslacht Rauws'. *De prijs voor abonnees bedraagt f 45.*

# de brabantse leeuw



Tweemaandelijks tijdschrift van de Sectie voor Geslacht-, Naam- en Wapenkunde van Het Noordbrabants Genootschap (Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant). Redactie: mr. G. Berkelmans; dr. ir. C. H. J. M. van den Brekel; J. P. H. Goossens; J. Th. M. Melssen; drs. G. J. W. Steijns; J. H. G. J. van Heeswijk, redactiesecretaris, Postbus 29, 5330 BD Kerkdriel.

Abonnement per jaargang: binnenland f 23,-; buitenland f 25,-; inclusief porti. Men wordt verzocht te betalen via een toe te zenden acceptgirokaart. Opzeggingen alleen schriftelijk mogelijk vóór 1 december.

Administratie: Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch, tel. 073 - 139484, postgiro 3879363.

---

JAARGANG 28 NR. 5

SEPTEMBER - OKTOBER 1979

---

## R.K.-doopboek van Geldrop 1591-1598

J. Th. M. Melssen,  
Purmerstraat 14, 5628 HE Eindhoven.

### *Herkomst*

Bij brief van 28 oktober 1975 stuurde de heer J. Grauwels, departementshoofd van het Rijksarchief te Hasselt, "enkele folio's van een oud parochieregister", via het Rijksarchief in Limburg naar het Rijksarchief in Noord-Brabant.

Genoemde folio's werden aangetroffen in een parochieregister van Overrepen, dat afhing van de Duitse Orde.

Het proces-verbaal van overdracht dateert van 19 januari 1976 en werd ondertekend door de heer Grauwels op 22 januari 1976 terugontvangen en 's-Hertogenbosch. Sindsdien is het eigendom van het Rijksarchief in Noord-Brabant.

U vindt dit doopregister terug in de Staat van Aanwinsten 1975 onder nummer 28.

Het is overgebracht naar de Collectie Doop-, Trouw- en Begraafboeken onder Geldrop, nummer 1. Het oude nummer 1 (i.c. het DTB-boek 1616—1633) wordt hierdoor nummer 1A.

### *Verantwoording*

Het hierna volgende doopboek, dat loopt van 17 januari 1591 tot eind oktober 1592 en van 4 december 1596 tot 21 juni 1598, werd

getranscribeerd omdat dit in zo'n slechte staat verkeert, dat gebruik in de studiezaal van het Rijksarchief tot ondergang van deze 'folio's' zou leiden. In de tekst is de beschadiging van de folio's aangegeven door: . . .

Een andere reden was het oude schrift en de vele afkortingen, die in de tekst voorkomen.

Het register werd met een kwartslamp doorgenomen.

*Fol. 1*

Pau . . . filia Petri van den Hove baptizata 17 januarij 1591. quam suscepit Joest Hendricx Aerts, Agnees van den Hoeve.

18.januarij.1591. gratiam baptismi suscepit Maria Sijmonis de Huls, quam suscepit Wouter Thijssen, Trijn Thuenissen Francken.

Anna filia Joannis a Gemert baptizata ipso die emmerentiana quam suscepit Peter Meuwes Martens, Ann(a) Goesens Nelis.

Penultima januarij baptizatus est Lambertus Aert Gijsen, quem suscepit . . . Arien Jaspers, Maria Wilms.

3<sup>a</sup>. februarij baptizata est Maria filia Petri Meuwes M(artens), quam suscepit Joannes a Gemert et Aleydis Arien Luyts.

Gerardus filius Joannes Ivens baptismum suscepit die q(uarta) februarij 1591. quem susceperunt Arnoldus Leydten, Jenneken . . .

Quarta februarij Anthonia Hendrici Peter Geefs baptizata, quam su(scepit) dominus Anthonius Ercken ab Heze.

Eodem Anna Joannis de Heeswijck . . .  
ta quam suscepit Joannes Cortrock et Catherin(a . . .  
sberti Petri uxor.

Petrus filius Johannis Gijben baptizatus est die .13<sup>a</sup>. februarij quem susc(epit) Delis de Smet et Meuwes Gijben et Aecht Joist Jordens.

Jahanna filia Mathie Dielissen baptizata .17.februarij.1591. quam sisc(epit) Hendricus Korsten, Truijcken Clemens.

Nobilis viri capitanei Liberti de Wael filius quartus Johannis (gra)tiam baptismi suscepit ipsis nonis martij ipso die perpetue et felicitatis, septimo eiusdem mensis die, quem suscepit generosus dominus Johannes ab Hardinxvelt, ac domicella Barbara uxor Amandi de Horn.

Petrus filius Mosis baptizatus die .10.martij quem suscepit Aern . . . van den Wijbosche ende Lijntien Wilm Ghilis.

Aleydis filia domini Bartholomei Verasdonck baptizata est .22<sup>a</sup>.  
martij quam s(uscepit) Arnoldus Stoeppe et Maria famula Johannis  
Auwien et Jenneken Willem Thue(nis).

feria 3<sup>a</sup>. post palmarum baptizatus est Nicolaus filius Johannis  
(co...) quem suscepit Goesen Claes et Cathrijna Anthonij  
Francken.

Maria filia Adriani de Snijer baptizata die lancee et clavarum f(eria  
... post quasi modo quam suscepit Joannes Vaessen, Marieken  
Hendrick Pee(ers).

Maria filia Johannis Creppel baptizata 21 maij 1591, quam suscep(it)  
... Frantzen, Lijntien Martens huisfrou.

*Fol. 1 verso*

Hendricus filius Petri Hendrici Joosten quem suscepit ex Johanna  
Boons baptizata est feria sexta ante festum penthecosten 1591  
quem suscepit Handrick Jan Tielkens, Anna Geritz.

Aleydis filia Hendrici Thuenis Eve(r)tz baptizata est .18.junij 1591.  
quam susceperunt Petrus Thuenis, Maria Nicolai.

Heywigis filia Johannis Everardi baptizata est i(pso) die b(ea)te  
dominici 1591 (qu)am suscepit Jan Jan Vleenichss, Jennecken  
Ariens de mulder.

...a filia Anthonij Wilhelmi baptizata XII<sup>a</sup>. august 1591. quam  
suscepit ...inus Geritss, Cristina Gobon.

(Die) Bartholomei 1591. baptizata est Maria filia Rasonis Gerardi  
...it Martinus Wilhelmi, Johanna Hubertz.

... filius Anthonij Artiens baptizatus ultima augusti quem  
sublevavit ... Andreas Wuesten, Margeratha Joannis Thome.

... prima filia nostri scholtete domicelli Godefridi a Lanckvelt  
...ta 4<sup>o</sup>. septembris 1591. quam suscepit domina nostra Barbara  
ab ... nomine Marie illustrissime comitisse ab Egmont et Lucia  
domicella (a Lan)ckfelt nomine matris vive Buscoducis et senior  
domicellus (Gode)fridus a Lancfelt.

(E)rasmus filius Wolteri Coensen baptizatus est .10.septembris  
1591. quem suscepit Johannes Willem Wouters et Empken Gielis.

Jodoci Gijsen filia Maria baptismum suscepit .11.septembris,  
patrini ... Arnoldus Claes de Hese, Maria Thuenis.

D... fratres gemini Joannes et Erasmus filij Johannis de Knotze baptismum susceperunt .26.septembris pridie Cosme et Damiani, Joannem quidem susceperunt Gijsbertus den Hoijsmaker ende Merijcken neptis; Erasmum Johannes Vaessen et Johanna Claessen.

Cathrijna filia Hendrici Lauwers baptizata ipso die michaelis 1591 quam sublevavit Johannes Aten, Lijs Gielens.

D... dominica .6<sup>a</sup>. die mensis octobris baptismum suscepit Margaretha filia Hendrici ... quam suscepit Hendrick Peters, Lijsken Jan Delis.

... filius Wilhelmi Peters baptizatus est ipso die dionisij 1591. quem (su)scepit Jacob Claes, Luijtien Thomas.

... filius Delis baptizatus dominica die post festum dionisij 1591 quem (suscepi)t Petrus Vaessen, Hendrixken Peters.

...ie ... .15.octobris baptizatus est Joannes filius Driessen aen Kesken quem (suscepit) Gerith Pauwels, Heijtien Jan Claes huysfrouwe.

#### *Folio 2*

Johanna filia Cornelis Jan Lambrechts molitor baptizata die ... quam suscepit Martinus Peter Truijen, Jenneken Jan Lambrechts.

25.novembris die beate Cathrijne virginis baptizatus - - - - - filius Michael(is) Jasperi quem suscepit Delis van Sonne, Jan Vaessen et Maria Goeris Ja ...

Johanna filia Johannis Reuens baptisata est .10.decembris qu(am suscepit) Johannes Anthonij, Maria Delis de Smet.

filius Arnoldi Gijbels Isaack baptizatus est altera Thome die du ... decembris quem susceperunt Moses Leonardi, Willemiken Jans.

filia Hendrici Janss Maria baptizata est feria s(ecun)da dominice 4<sup>a</sup>. ad(ventus) decembris 1591. quam suscepit Joannes Ariens, Anna Wouters.

Die be(ate) Stephani 1591. baptizata est filia Petri Vuist(en ... quam suscepit Thielen Jan, Fijken Joesten.

Jostina filia Delis Zeelen baptizata ultima decembris 1591, quam (suscepit) Philips Jansen ende Maria ende Jenneken Zeelen.

Goessen filius Nicolai de Raijsmaker baptizatus est octavo ... januarij quem suscepit Jan Peeters, Fijken Thuenis.

Joannis filius Franconis Anthonij baptizatus 8 januarij 1592 q(uem) suscepit Gerardus Jan Geritz et Lijbercken Huben.

Die .19.januarij 1592 ba(p)tismum suscepit Thomas filius Godefri(di de) Huls quem suscepit Thoenij Aerts et uxor Anthonij Tijckenwevers.

Hendricus filius Jacobi Claes baptizatus est die dominica septuagesime quem (suscepit) Reym Delis, Yffken Jacobs.

Baptizata est .28.januarij 1592. Magdalena filia Joannis Voge(Is a) Gemert quam suscepit Magister Arnoldus chirurgus Gemertanus et Henrixken Peter Vogels.

Lijpken filia Petri Lijben baptizata XIII februarij 1592, quam suscepit Petrus Hendrix, Lijncken Vervlaessen.

filius Martini Petrus nomine Petrus baptizatus est sabbato 4.temporum post 1<sup>a</sup> dominicam 4<sup>e</sup>.1592. quem suscepit Wilhelmus Gielis, Maria Delis Sm(et).

13<sup>a</sup>. martij altera Gregorij baptizata est filia Anthonij Griefieers ... quam susceperunt a fonte Hendricus Hansen, Aertien Aert Claess.

Johannes Laurentij Philippi baptizatus XVIII<sup>a</sup> martij 1592. quem suscepit D(elis de) Smet et Catrijna Vreij's Gijben.

Johannes filius Egidij sutoris baptizatus est 7<sup>a</sup>. aprilis 1592. quem susc(epit) Gerardus Adrie sWuesten, Barbel Cornelis.

#### *Folio 2 verso*

...ie baptizata est Aleydis Meuwes Diricx ...  
...aspars et Margaretha Wilhelmi Arien Luce .1592

...s eodem die dominica misericordias domini 1592 quem secunda erat post pascha filia Joannis ... (ba)ptizata est, quam suscepit Goert Vesters, Lijsken Jans.

... 1592 .28.aprilis baptismum suscepit Maria filia Nicolai Goris (quam s)uscepit Hendrik Janss et Catrijna Vreij's Gijben.

... 1592 10<sup>e</sup> maij baptismum suscepit Lambertus ...i Marcelij, quem suscepit Jodocus de Gastel (et H)anrica Joannis Servatij nomine hospitis.

... (fi)lia Johannis Hendricx baptizata est in mea absentia

Endhovie (suscepit) Hendrick Hendrixss in Poyers ende Jenneken Jan Bastians.

... filia Joannis institoris baptisata 12 septembris susceptores  
... Andree molitor et Maria uxor Egidij fabri.

...us est ipso die Mathei Godefridus filius Joannis Leyten  
susceptores ...us Melchior et Maria uxor Arnoldi Hoeck.

(bapti)satus est Henricus filius Adriani Egidi susceptores Erasmus  
Gerardi (et I)da Lauvrentij 27 septembri.

(D)ie Michaelis Archangeli 1592 baptizata est Michaelis filia  
Wilhelmi Michaelis (susceptores) Egidius fabri et Petra Petri.

(b)ap(ti)sata est Barbara filia Joannis Angeli 4<sup>a</sup> octobris  
susceptores Anthonius ...elmi et Margreta Joannis Vercuylen.

(bap)tisata est Maria filia Huberti - - - - - susceptores Jaspar  
Andree et Maria Godefridi, XI<sup>a</sup> octobri.

18. octobris ipso die Luce baptizatus est Arnoldus filius Francisci  
moken quem susceperunt Dirick Janss et Met Janss.

(Ma)rgharetha filia Godofridi Vreijsen baptizata est 24 (octo)bris  
.92. quam suscepit Petrus Petri de Dorenmael et Fijken Joest  
...tiens.

...nrica filia Francisci de Schijndel susceptores Hanrick Meuss,  
Aleydis Adriani, (ba)ptizata ipso Symonis et Jude anno 92.

### *Folio 3*

feria 4 baptisata est Aleydis filia Arnoldus Judoci susce(pit)  
Magister Hendricus Andree et Maria Pauli.

Dominica infra octavam nativitatis baptisatus est Cristianus filius  
Joannis van Gemert alias Commeduer quem susce(pit) Petrus  
Everardi et Gertudis eo tempore familia Georgij Jasperi.

In octava agnetis baptizata e(s)t - - - - - filia Hanrici Wylhelmi  
suscep(it) Christianus Delis, Lijsabeth Wylhelmi.

feria 5 baptisata est Aleydis filia Henrici Segers s(uscepit) Henrick  
Thones et Catharina Luce.

Eodem die baptisata Margareta filia Joannis Nicolaij sus(cepit)  
Jacobus Petri Andree et Luijtgardis Geerlinckx.

feria 6 post dominicam septuagesime baptisata est Demna filia Joannis van Noorwegen quem suscepe(runt) Cornelius Joannis Petri et Elisabetha Rasonis.

13 februarij 1597 baptisatus est Franciscus filius Joannis van Mierlo suscepto(res) Abrahamus Adriani et Catharina Sprengers.

Domin(ica) quinquages(ima) Elisabeth filia Jodoci Adriani suscep(it) Iohannes Lamberti, Digna Wyllems.

Anthonia filia Johannis Heyntiens ad fontem sacrum deletus die lune post dominicam quinquagesime anno .1597. quam suscepit Hans van Zevenhoven et Hendrixken Jacobs.

Ipsa vulcanal(a) baptisatus est Arnoldus filius Joannis Cor(nelij) suscep(it) Joannes Gijsberti, Cornelius nepos, Elisabetha Arnoldi.

Ipsa die S. Peter baptisata filia Brigida Ruven Gorts suscep(it) Ian Goerts.

Ipsa die baptisa(ta) Ioanna Art Gisen fil(i)a suscep(it) Ian Tissen Hanrijs, Geert Mattees Berlair.

*Folio 3 verso*

1597

Ipsa Petri ad vincula baptisatus est Petrus Petri Adriani quem suscepit Guilelmus Adriani, Anna Jasperi.

Pridie dominice pass(i)ones 1597 baptisatus est Godefridus filius Andree Pauli, suscepit Anthonius Tieckenwever, Joannes Lamberti et Maria Roberti.

feria 4 post passcha 1597 baptisata est Passina filia Guielmi Adriani, suscepit Laurentius Joannis et Maria Machaelis Jasperi.

filia Petri de Snijder tot Huls Jodoca baptisata est feria 4<sup>a</sup>. post quasi modo 1597. quam suscepit Hendrick Peters van Ludelaer et Anneken Philipsen.

(Elisa)beth filia Johannis Petri ab Huls baptisata est prima maij 1597. quam a fonte suscepit Peeter Peters van Huls et Anneken Jan Tielkens.

Ipsa crasis die inventionis 1597 baptisatus est Martinus filius Henrici Petri Martini suscepit Daniel Vervlaessen et Margareta.

Quarto die mensis maij baptizata est filia Henrici Leytten, Helwigis,

quam suscepit Joannis Gerardi ab Houthem, Anneken Jan Leytten, 97.

Decima quinta junij anno .1597. baptismi gratiam suscepit Jasperus filius Johannis Goertz, quem suscepit Claes Goeris, Marijcken Hendrick Lennarts.

Eodem die delatus est et filius ad fontem Wilhelmi in Leen(de), Theodericus, quem suscepit Peter Hendrix, Lijsken Tielen C(l)aessen.

(feria) 4 julij 1597 baptisatus est Christianus filius Bartholomeij Judoci, quem suscepit Ba(r)tholomeus Godefridi et Elisabeta Godefridi Hendici.

Die nono julij 1597 baptisata est Margareta filia Petri Aelberti, quam suscepit Godefridus Ruevens et Elisabeta Johannis Gordts.

#### *Folio 4*

Decima mensis julij sacramentus baptismatis suscepit Thoma(s) filius Arnodi Stoepe anno .97. quem suscepit Hendrick Larens, Cornela Smetz.

Dominica 7 post pentecosten 1597 baptisata est Dimna filia Franconis Anthonij quam suscepit Anthonius Anthonij V(r)ancken et Catharina Reijnardi Everts.

Dominica octava post pentecosten anno 1597 baptisata est Leonarda filia Nicolai den Raijmaker quam susceperunt Lambertus Joosten et Sophia Joannis Nelissen.

Eodem die baptisata est Margareta filia Egidij Christiani q(uam) susceperunt Johannes den nieuwen werdt et Ca(t)arina Cornelij van Bruegel.

Dominica nona post pentecosten baptisata est Maria filia Petri Marcelli quem suscepit Adrianus Petri et Johanna Laureyse(n).

feria 6 post dominicam nonam pentecostes 1597 baptisata est Maria filia mathie Petri susceptores Joannes Judoci et Aleydis Petri.

Ipsa die domini Laurentij .97. ad sacrum baptismum delata filia Wilhelmi Thuenen, Heywigis, quam suscepit Dirick Hendricx van Gemert, Heylken Wilms.

Die 3 septembris 97 baptisatus est Jacobus filius Mathie Reijnardi quem suscep(runt) Henricus Cocx et Maria Moijses.

Baptizata est filia Webwarbes, 4<sup>a</sup>. septembris .97. quam suscepit Elizabeth Pompen filia vocata Maria.

Dominica 15 post pente(costen) anno 1597 baptisatus est Anthonius filij Christiani Olearij quem suscepit Marcellus Marcelli et Anna Anthonij.

Dominica 18 post pentecosten anno 1597 baptisatus est Adrianus filius Joannis Mijnsens quem suscep(it) Joachim Henrici et Johanna Thome.

filius Moijses Aaron secundis baptisatus est .12. die mensis octobris quem suscepit Hendrick Machiels ab Helmont et Maria Hendricx.

*Folio 4 verso*

Die 15 octobris anno 1597 baptisata est Catharina filia Joannis Gijsberti Hoijmakers quam suscepit Arnoldus Hoijmakers et Maria Gijsberti et Maria Henrici van Venloe.

Dominica 22. post pentecosten baptisatus est Michael filius Guilelmi van Son, suscepit Henricus sartoris et Maria Egidij Willems.

filia Michaelis Jasperi Hendrica baptizata est 22<sup>a</sup> octobris quam suscepit Jan Hendrick Zeelen et Agatha (Ph)ilipss.

(J)ohannes filius Delis Zeelen Hendrix altera omnium sanctorum (de)latus est ad fontem sacrum .97. quem suscepit Peter Jans et Maria Hendrix.

Die 4 novembris 1597 baptisata est Catharina filia Thielemanni Joannis quem susceperunt Ambrosius Geverardi et Anthonia Anthonij.

Ipsa martini 1597 baptisata e(st) Johanna filia Joannis Adriani quam susceperunt Guilelmus Adriani et Johanna Jasperi.

Infra octavam sancti Martini dominica baptisata Hanrica filia Joannis Christiani suscep(it) Egidius Ariani, E'la Pauli.

feria 4 post dominicam 2 adventus 1597 baptisata est Johanna filia Petri Bartholomei quam suscepit Joannes Theodori et Anna Meeusen Coock.

Ipso innocent(i)um 1597 baptisatus est Adrianus filius Laurentij Philippi quem suscepit Mathias Adriani et Ma(r)gareta Guilelmi.

1598 Ipso Epiphanie dominice baptisata est Elisabeta filia Joannis Lamberti quam suscepit Andreas Pauli et Anna Guilelmi.

*Folio 5*

feria 5 post octavam Epiphanie dominice 1598 baptisata est Anna filia Petri Francisci quam suscepit Nicolaus et Aleydis Henrici.

Dominica septuagesima baptisata est Helena filia Heymens quam suscepit Guilelmus Gijsberti, Hijlguidis Lamberti et Marie Iewanni.

Ipso die vincentij .22. Januarij baptismi gratiam suscepit Johannes filius Franciscus opte Noppe quem suscepit Hendrick Jan(ss) ende Merie Wilms.

Ipso dominica sexagesima baptisatus est Petrus filius Arnoldi Hoijmakers quem suscepit Egidius van Son et Adriana Laurentij.

29 Januarij baptizatus est Hendricus filius Jacob Claes quem susceperunt Claes Diricx, Lijsken Goessens.

Eodem die 29 Januarij ad fontem delatus est Hendricus filius Jan Joppen quem susceperunt Hendrick Hendricx, Griet Rubbens.

Ipso die 6. purificationis Marie baptismi gratiam suscepit Joannes filius Laurentij Janssen quem suscepit Petrus Petri senior et Jenneken Bastians.

Anthonius filius Hendrici Hanssen 6<sup>a</sup>. post dominicam 1<sup>a</sup> quadragesime anno. 1598. baptizatus est quem suscepit Joannes Korsten, Lijntien Jans.

feria 4 post dominicam 3 quadragesime baptisata est Brigida filia Joannes Judoci quam suscepit Mathias Petri et Agneta Thielemanni.

feria 5 eadem hebdomade baptisatus est Mathias Gijsberti Guilelmi Ertkens quem suscepit Magister Henricus, Joannes Guilelmi et Catharina Sprengers.

*Folio 5 verso*

Ipso annunciationis Marie 98 baptisata est Mari(a) filia Nicolai Nelis quam suscepit Godefridus Hayeghen et Gertrudis Joannis.

Dominica 2 post Passcha baptisata est Johanna filia Joannis Joannis Judoci quam suscepit Theodorus Henrici et Guile(l)ma Heymens.

Eodem die baptisatus est Willebrordus filius Jacobi Huysmans quem suscepit Joannes Everardi et Anna van Zeelst.

Dominica 4 post passcha baptisata est Margareta filia Joannis Lasari quam suscepit Egidius Hesius et Guilelma Petri tuconis<sup>1</sup>.

Tilmannus filius Johannis a Norwegen feria 3<sup>a</sup>. pentecosten baptismi gratiam suscepit anno .98. quem suscepit Gerardus Sijmens, Lijn Jansen.

Dominica 4 post pentecostes baptisata Maria filia Goesswini Jansen suscepit Goedefridus Celen, Veeffken Wyllens, Merri Ians.

Dominica 5 baptisatus est Arnoldus filius Petri van Dommelen quem suscepit Martinus van Eersel, Jacobus Joannis de Weert et Anna Willems.

Dominica 6 post pentecostes baptisatus est Gerardus filius Hendrici den Snijder quem suscepit Joannes Simones et Elisabetha Lamberti.

<sup>1</sup> of: triconis.

## **De archieven van de Godshuizen te 's-Hertogenbosch**

drs. A. C. M. Kappelhof, archivaris Godshuizen  
Muntelbolwerk 1, 5213 SZ 's-Hertogenbosch

Met name onder Bosschenaren zullen de Godshuizen geen onbekend begrip zijn, maar wat Bosschenaren en niet-Bosschenaren veelal nog niet weten is, dat de Godshuizen in het bezit zijn van een zeer rijk archief, dat zich uitstrekt over de periode 1271-heden en een schat aan gegevens bevat over de economische, sociale, medische en rechtsgeschiedenis van stad en Meierij.

De Godshuizen zijn te beschouwen als een bundeling van stichtingen in de medische en sociale sfeer, die een gemeenschappelijk bestuur hebben. Het jaar 1814 is het geboortjaar van de Godshuizen, omdat koning Willem I toen een in de Franse Tijd doorgevoerde fusie van alle liefdadige instellingen in de stad Den Bosch in zekere zin continueerde.

De voornaamste van deze instellingen waren:

1. de Tafel van de H. Geest van de stad Den Bosch  
(ook wel Geefhuis genaamd)

2. het Groot Gasthuis
3. de 9 blokken (= wijken) van de stad Den Bosch
4. het Zinnelozenhuis Reinier van Arkel
5. de ca 25 Bossche gasthuizen voor arme, oude mannen en vrouwen.

Het vermogen van deze instellingen is vanaf de Middeleeuwen ontstaan door schenkingen, legaten en gecollecteerde gelden die weer belegd werden in renten en onroerend goed.

De bezittingen van de Godshuizen bestonden voor een belangrijk deel uit onroerend goed en daarop gevestigde zakelijke rechten (erfcijzen, erfpachten, losrenten, tiendrechten etc.) en lagen verspreid over heel de Meierij. Daarentegen lagen er bijna geen bezittingen buiten de Meierij.

De archieven van de Godshuizen zijn voor een deel ontsloten door oud-archivaris H. J. M. van Rooij, die het archief van het Groot Gasthuis en dat van het Zinnelozenhuis (beiden tot 1811) heeft geïnterpreteerd en de series rekeningen, manualen, notulen en diverse soorten registers van alle Godshuizen reeds in 1918 verwerkte in een handschrift-inventaris. Van het 19de eeuwse archief is een inventaris op fiches, die een zeer voorlopig karakter draagt, aanwezig, terwijl het archief van na 1900/1920 nog niet is ontsloten. Oud-archivaris P. H. van Bavel inventariseerde voorts nog delen van de omvangrijke chartercollectie. Aan de verdere ontsluiting wordt thans gewerkt, maar de definitieve ordening van de vele losse stukken zal nog wel enige tijd in beslag nemen.

Sinds 1 met worden al deze archieven, die zich bevinden in een aan de regels voor het inrichten van archiefbewaarplaatsen beantwoordende kluis op het Centraal Bureau Godshuizen, beheerd door een full time archivaris. Het archief is voor iedere serieuze onderzoeker raadpleegbaar. Slechts stukken die van zeer recente datum zijn of die gegevens bevatten die de belangen van nog in leven zijnde personen kunnen schaden, zijn in pincipe niet toegankelijk.

Voor verdere inlichtingen kunt u altijd terecht bij: drs. A. C. M. Kappelhof, archivaris Godshuizen, Centraal Bureau Godshuizen, Postbus 90107, 5200 MA 's-Hertogenbosch, tel. 073-120844 - tst. 155. Openingstijden voor bezoekers in principe: 's maandags t/m vrijdags 8.30—12.00 uur en 13.30—17.00 uur. Voor het brengen van een bezoek met als doel raadpleging van archivalia, dient u vooraf met de archivaris een afspraak te maken.

# De eerste zeven generaties van de familie Snellen te Breda, 1450–1650

L. F. W. Adriaenssen

Van der Hoopstraat 85, 1051 VD Amsterdam

In 1909 en 1923 zijn reeds genealogieën van de familie Snellen gepubliceerd<sup>1</sup>. Die van 1923 is uitgebreider en bevat meer onjuistheden. Mijn bijdrage bestaat uit aanvullingen en correcties van de oudste generaties.

I. Willem Willem Snellen<sup>2</sup>, ook Snellaerts, geboren rond 1430, gehuwd met Margriet Boyens van Nertingen<sup>3</sup> uit Hooge Mierde, Of Willem eveneens van Hooge Mierde afkomstig was, is mij niet gebleken. In 1483/4 wordt hij vermeld te Moergestel. In 1485 kocht hij van Wouters Boudewyns van Nertingen kinderen *die hoof geheyten die hoof opten berch* te Hooge Mierde. (Naar deze hoeve heetten de nakomelingen van Wouter later Van den Berg). Uit dit huwelijk<sup>4</sup>:

1. Margriet Wyllems Snellen<sup>5</sup>, gehuwd met Peter Martens van Rode, ook genoemd Roymans.
2. Jan Willems Snellen<sup>6</sup>, kinderloos overleden tussen 1520 en 1535.
3. Bartholomeus Wyllem Snellen, volgt onder II.
4. Lysbeth Wyllem Snellen, gehuwd met Jan Wouter Henrick Bartholomeus vanden Nuwenhuysen<sup>7</sup> te Hooge Mierde, afkomstig van Diessen, zoon van Wouter Henrick Meeus vanden Nuwenhuysen, molenaar aldaar, en van Kathelyn Henricx van Spreuwel.
5. Mr. Willem Willems Snellen<sup>8</sup> woonde te Antwerpen *aende brabantse coren merckt* in een huis *gelegen achter den bruynen baert*. Hij is voor 1536 kinderloos gestorven.

II. Bartholomeus Willem Snellen<sup>9</sup> vestigde zich te Diessen, waar hij schepen werd in de bank van Hilvarenbeek en Diessen. Hij trouwde in eerste echt met Marye Jans vander Coeyen<sup>10</sup>, dochter van de Diessense schepen Jan Jans vander Coeyen en van een dochter van Jan Henricx Aleyten. In tweede echt trouwde Bartholomeus met Dingen Silvester Thys<sup>11</sup>. Hij overleefde zijn enige kind.

III. Jan Bartholomeus Snellen<sup>12</sup>, geboren rond 1490 als zoon van Marye vander Coeyen, was gehuwd met Kathelyn Jan Scellekens<sup>13</sup>. Deze was in 1527 reeds zijn weduwe en toen de vrouw van Claeus Wouter Drieszoen. Uit dit huwelijk werd een zoon geboren.

IV. Willem Jan Bartholomeus Snellen<sup>14</sup>, geboren rond 1520. Van zijn grootvader Bartholomeus Snellen ontving hij in 1527 50 peters van 18 stuivers ten behoeve van zijn opvoeding. Hij vestigde zich te

Breda – mogelijk in 1554<sup>15</sup> –, waar hij trouwde met Lysbeth Jan Marcellis Ruyssekers<sup>16</sup>. Welk beroep Willem te Breda uitoefende, weet ik niet; wel verkocht hij in 1578 het huis *den Roskam*, met woning, paardenstal en ramen<sup>17</sup>. Hij kan dus herbergier en opreder (of krimper, lakenramer, drapenier) zijn geweest. In elk geval was hij moerturver. Hij ontving in 1543 ongeveer 20% van de 52 bunders moer die de heer van Breda te Zundert uitgaf<sup>18</sup>. Ook te Raamsdonk bezat hij moerland<sup>19</sup>.

Lysbeth Ruyssekers is te Breda begraven op 2–3–1586. Zij werd overleefd door Willem Jan Snellen, die misschien pas in 1605 overleed. Hun kinderen zijn<sup>20</sup>:

1. Jan Willem Snellen, volgt onder V.
2. Peter Willem Snellen, volgt onder Vbis.
3. Maryken Willem Jan Snellen<sup>21</sup>, geboren in 1547 en overleden 1606 à 1611. Zij was gehuwd met Peter Joosten van Ghilse<sup>22</sup>, lakenkoper in *den gulden vysel* aan de Markt te Breda, zoon van Joost Peters van Ghilse en van Anna Cornelis Wouter Thielen. Hieruit nageslacht.
4. Matthys Willem Snellen<sup>23</sup> is op 19–4–1585 te Breda overleden, zijn vrouw Elisabeth Cornelis Reyniers op 14–1–1587. Bij haar was hij vader van:
  - A. Cornelie Matthys Willem Snellen<sup>24</sup>, gehuwd met Cornelis Joris Adriaenssen.
5. Elisabeth Willem Snellen<sup>25</sup> trouwde met de lakenkoper Pouwels Jacobs van Lanschot<sup>26</sup>, geboren in 1548, overleden in 1597 of 1598. Hij was een zoon van Jacob Jan Christiaens, schepen en later schout van de enige van Rijsbergen en Zundert, en van Jacomina Joos Raessen van Liedekercke. Te Breda was Pouwels eerst huurder en nadien eigenaar van de *gulden keten*, een huis met mouterij in de Kortebrugstraat. Hij was in 1580 deken van de droogscheerders, voorts was hij enige malen schepen en buitenburgemeester van Breda. Uit zijn huwelijk met Elisabeth Snellen stamt nageslacht.

V. Jan Willem Snellen<sup>27</sup> kocht in 1577 het huis *eertyts de tenne schotel ende nv der tijt de gulden keten genoemt mette pleyne ende moutuys daer achter staende*. Hij overleed op 15–8–1583 en in 1585 verkocht zijn weduwe Maeyken Henrick Jan Willem Roovers<sup>28</sup> met haar kinderen het huis met de mouterij aan Pouwels van Lanschot hierboven. Die kinderen zijn<sup>29</sup>:

1. Cathelyn Jan Willem Snellen<sup>30</sup>, gehuwd met Jacop Jan Sips<sup>31</sup>, geboren in 1580, meester-metselaar, in 1620 *auderman van het metseler ambacht* van Breda. Zij kochten in 1603 het huis *de runton* op het Ginnekenseind.
2. Willem Jan Willem Snellen<sup>32</sup>, geboren in 1581, het laatst vermeld in 1616 als passementwerker, *woonende int cofferen voorde borcht alhier*. Hij was gehuwd met Nelleken Gerit Schram<sup>33</sup>. Uit dit huwelijk vond ik geen nageslacht.

Vbis. Peter Willem Jan Snellen<sup>34</sup>, tienman van Breda in 1593, 1594 en 1595, aldaar overleden op 6-8-1602. Hij was op 3-8-1584 getrouwd met Elisabeth Merchelis van Deurne<sup>35</sup>, dochter van Mercelis Geeryts van Deurne, zeepzieder te Breda, en van de Bossche Aleyt Jacop Colen. Zij werd op 25-7-1602 te Breda begravens.

Peter Snellen wordt aanvankelijk vermeld als lakenkoper en droogschreder (1576), wellicht als opvolger van zijn vader, die enige lakenramen bezat<sup>36</sup>. Ook als herbergier is hij mogelijk in zijn vaders voetsporen getreden: in 1583 bekende hij 269 rijns gulden en 4½ stuiver schuldig te zijn voor geleverde wijnen en in 1588 1380 carolusgulden voor 36 tonnen mede<sup>37</sup>. In 1591 was hij pachter van de Bredase mede-accijns<sup>38</sup>. Sinds 1590 wordt Peter Snellen gezien als brouwer, in dat jaar leverde hij aan het garnizoen<sup>39</sup>. Van 23-9-1593 tot 22-4-1594 was hij eigenaar van het huis met brouwerij *den rooden schilt* in de Tolbrugstraat bij de Tolbrug, voorts was hij sinds 1594 eigenaar van het huis met brouwerij *tclauerblat inde lange brugstraet* en erfden zijn kinderen in 1602 van hem of zijn vrouw de brouwerij *de werelt* in de Langebrugstraat<sup>40</sup>. Hij woonde evenwel (althans in 1598) in de *3 Sterren* in de Schoolstraat<sup>41</sup>.

Sinds 1594 pakte Peter Snellen nog een ander handeltje aan. Hij pachtte op 4-4-1594 *de groote watermoolens, mette schuere daer toebehoorende* voor 2050 carolusgulden per jaar. Op 20-2-1597 werd de pacht voor 3 jaar geprolongeerd, evenwel uitgebreid als volgt: *de groote watermolens de watermolen opt Castel den rosmolen mette weyden onder hampel mitsgaders oock den wintmolen opt point bouen de haechdycksche poorte respectiue binnen deser stadt Breda, ende de drye vyerendeelen van skeysers wintmolen, buyten de vs haechdycksche poorte*, dit alles voor 4800 carolusgulden per jaar. In januari 1600 volgde een nieuwe verlenging voor 3 jaar, alsmede de pacht van *den volmolen van wegen zijne Excellencie ( . . . ) alhier binnen Breda opgericht mitsgaders den slachmolen die de vs Snellen tot zijnen coste gehouden is te stellen*<sup>42</sup>.

Peter Snellen en Elisabeth van Deurne hadden drie kinderen<sup>43</sup>:

1. Bartholomeus Peter Snellen, volgt onder VI.
2. Merchelis Peter Snellen<sup>44</sup> is op 10-7-1581 te Breda geboren en overleed daar kinderloos op 20-12-1629. Ik weet niet, of hij de Zundertse moergronden van zijn grootvader Willem Jan Snellen erfde. Wel was hij evenals deze vervener te Zundert, waar hij in 1618 met 3 anderen voor 29.000 gulden moergronden kocht. Het jaar daarop lieten zij (met 8.000 gulden subsidie van de stad Breda) een turfvaart graven van Zundert naar Breda<sup>45</sup>. Het laatst vermeld vond ik Merchelis op 21-6-1628 met betrekking tot een transactie van 8.000 tonnen zwarte turf.
3. Willem Peter Snellen<sup>46</sup> is in 1585 of 1586 geboren en geneerde zich te Breda met de bierbrouwerij<sup>47</sup>. In 1610 kocht hij het huis

(met mouterij, schuur en kalkhuis) *den gulden ancker* op de Haagdijk. Hij doopte het om tot *den witten hasewint* en verkocht het huis, *nv tot een brouwerij gemaeckt synde*, op 31-12-1613<sup>48</sup>. Willem kocht in 1612 en 1613 het huis *den Cluyse* aan de Haagdijk en de oliemolen daarachter, voegde beide samen tot een complex, liet verbeteringen en vernieuwingen aanbrengen en verkocht het in 1614<sup>49</sup>. Wanneer hij zich te Vlissingen heeft gevestigd, is mij niet bekend. In 1624 was Willem Snellen bewindhebber van de West-Indische Compagnie voor Vlissingen<sup>50</sup> en in 1625 luitenant-kolonel van die stad<sup>51</sup>. Hij kocht in 1630 de grondheerlijkheid Werkendam, waar hij zich in 1632 vestigde<sup>52</sup>. Hij werd daar begraven, nadat hij op 13-4-1635 te Dordrecht was overleden. Zijn weduwe Maria Francken overleefde hem geen 4 jaar. Uit dit huwelijk stamt nageslacht.

VI. Bartholomeus Peter Snellen<sup>53</sup> is op 23-8-1577 te Breda geboren en trouwde daar op 1-5-1598 met Maeyken Willems van Ghiffen<sup>54</sup>, die in 1660 overleed. Haar ouders waren Willem Janssen van Ghiffen<sup>55</sup>, zeepzieder, tienman en schepen van Breda, en Christina Wouters van Haren.

Bartholomeus kocht in 1602 voor 2.300 gulden van de familie Van Ghiffen de *huysinge seeperye ende erue met heure toebehoorte genaemt de drye aschtonnen, alhyer bynnen Breda aenden vischmerckt gestaen*<sup>56</sup>. Bovendien bezat hij enige oliemolens in Vlaenderen tegenover de Vismarkt<sup>57</sup>. In 1613 was hij samen met zijn broer Willem en 4 anderen pachter van de Bredase molens<sup>58</sup>. Hij was betrokken bij de turfexploitatie van zijn broer Marcelis<sup>59</sup>. In 1616 wordt hij met zijn beide broers gezien als wijnleverancier<sup>60</sup>. Hij verkocht traan en aluin<sup>61</sup> en tijdens het beleg van Breda door Spinola leverde hij de stad buskruit<sup>62</sup>.

In diverse qualiteiten heeft Bartholomeus Snellen in de regering van Breda gezeten. In 1610, 1611 en 1613 was hij tienman, in 1615 schepen en in 1624 en 1625 burgemeester van de stad<sup>63</sup>. In 1620 heette hij *out Schepen ende Cappiteijn deser stad*<sup>64</sup>. Hij was in 1621 en 1622 nog buitenvader van het weeshuis<sup>65</sup>. Na de overgave van de stad, waarover hij als regerend burgemeester had onderhandeld, vertrok hij naar Vlissingen, waar hij kort nadien, op 16-7-1625, overleed. Uit dit huwelijk twee kinderen<sup>66</sup>:

1. Mr. Willem Snellen J.U.L.<sup>67</sup> is in 1599 geboren en overleed te Breda op 8-7-1677. Hij kwam direct na de verovering van Breda door Frederik Hendrik in de regering, waar hij lange jaren als burgemeester, schepen en president heeft gezeteld<sup>68</sup>. De van zijn oom Merchelis Snellen en zijn overgrootvader Willem Jan Snellen geërfde moervelden te Zundert breidde Mr. Willem aanmerkelijk uit met onder andere 79 bunders in 1657<sup>69</sup>. Voorts kocht en bouwde hij diverse boerderijen aldaar en de herberg *den Anker*<sup>70</sup>. Hij was gehuwd met Catharina

Verhoeven<sup>71</sup>, dochter van Johan Verhoeven en van Catharina vanden Voorbos, begraven te Breda op 16-8-1649. Uit dit huwelijk nageslacht.

2. Elisabeth Snellen<sup>72</sup> trouwde met Jan Jan Crillaerts te Geertruidenberg, brouwer en borgemeester aldaar. Zij overleed er op 7-11-1670, Jan op 15-6-1677.

## NOTEN

1. H. J. M. Dresch. Het Geslacht Snellen. In: De Navorscher LVIII, 1909. H. van der Hoeven. Geschiedenis van onze familie. Hellerau, 1923. (Overgenomen in: Nederland's Patriciaat XIV, 1924).
2. R.A. 's-Hertogenbosch, Hooge en Lage Mierde R 56, f 49, 17-8-1485. 's-Hertogenbosch R 1253, f 30, 1483/84.
3. R.A. 's-Hertogenbosch, Hooge en Lage Mierde R 59, f 91v, april 1517; f 98v, 23-4-1517.
4. R.A. 's-Hertogenbosch, Hooge en Lage Mierde R 59, f 124, 3-2-1518.
5. R.A. 's-Hertogenbosch, Hooge en Lage Mierde R 60, f 13, 12-1-1520.
6. R.A. 's-Hertogenbosch, Hooge en Lage Mierde R 60, f 13, 12-1-1520, R 62, f 55, 12-4-1535.
7. R.A. 's-Hertogenbosch, 's-Hertogenbosch R 1265, f 142v, 1495/7. Hooge en Lage Mierde R 59, f 124, 3-2-1518. R 62, f 73, 22-10-1536; f 149, 5-1-1540; f 188, 19-1-1542. R 63, f 1v, 31-1-1544.
8. R.A. 's-Hertogenbosch, Hooge en Lage Mierde R 62, f 73, 22-10-1536; f 149, 5-1-1540.
9. A.R.A. Brussel, Rekenkamer 13026, f 332, 1504-05. R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek R 23, f 203v, 1-2-1528. R 24, f 231v, 1-4-1531; f 248v, 26-7-1531. Hooge en Lage Mierde R 62, f 73, 22-10-1536; f 149, 5-1-1540.
10. R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek R 24, f 86v, 13-12-1530.
11. R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek R 59, ongef., 31-5-1547.
12. R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek R 23, f 72, 1-2-1524. R 24, f 86v, 13-12-1530. R 25, f 10, 12-2-1550.
13. R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek R 23, f 169v, 1-2-1527 (voor haar zoon). R 25, f 110, 12-2-1550.
14. Thomas Ernst van Goor. Beschryving der Stadt en Lande van Breda. 's-Gravenhage, 1744, p. 104 (Willem was in 1571 gasthuismeester). G.A. Breda, R 478, f 34, 15-2-1574; f 134, 31-10-1574. R 479, f 136v, 19-10-1575. R 480, f 43, i.m. 8-3-1578; f 87v, 9-5-1576; f 101v, 23-6-1576; f 116, 25-7-1576; f 152, 6-11-1576. R 481, f 61, 13-4-1577; f 149, 5-11-1577. R 483, f 135, 15-7-1579. R 484, f 62v, 8-3-1580; f 94, 2-5-1580. R 486, f 8, 16-2-1582; f 45v, 6-9-1582; f 59, 21-12-1582. R 487, f 41v, 14-5-1583; f 69, 6-8-1585. R 489, f 19v, 12-2-1588; f 113, 31-10-1588. R 490, f 168v, 9-12-1589. R 491, f 101, 5-9-1590; f 156v, 27-12-1590. R 494, f 55v, 23-3-1593. R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek R 23, f 156, 1-5-1526. R 24, f 294v, 30-11-1554. R 28, f 36v, 6-2-1568. R 60, f 55, 9-7-1563. R 61, f 6v, 4-6-1572.
15. In dat jaar kocht hij een huis te Breda: G.A. Breda, R 481, f 44, 6-3-1577.
16. G.A. Breda, R 478, f 136, 15-10-1574.
17. G.A. Breda, R 482, f 55a, 3-3-1578.
18. H. van der Hoeven bezat de copie van een *Kaerte van 52 Bunderen overdolve Moeren uitgegeven bij Prince René Anno 1543*, waaruit bleek dat meer dan 20 van de 101 uitgegeven kavels moer (te Zundert, tegen Wuestwezel en Nieuwmoer) toevielen aan Jan Snellen. Dit kan niet juist zijn: Jan was al overleden in 1543. Mogelijk werd de uitgifte gedaan op naam van Bartholomeus Snellen als grootvader en voogd van Jan's enige kind of op naam van Kathelyn, weduwe van Jan Snellen. Beiden leefden nog in 1543. (H. van der Hoeven. Bijdragen tot de kennis der geschiedenis van Zundert en Wernhout. Zundert, 1920, p. 313. H. van der Hoeven. Geschiedenis van onze familie. Hellerau, 1923, p. 89-90).

19. G.A. Breda, N 16, f 44v, 12-7-1599.
20. G.A. Breda, N 19, f 14v, 20-5-1606. R 499, f 136v, 15-1-1600. R 500, f 108, 17-8-1601; f 145, 19-12-1601. R 505, f 98v, 12-7-1606. R 511, f 26v, 15-2-1612.
21. G.A. Breda, N 15, f 29, 29-5-1598.
22. G.A. Breda, N 13, f 35, 7-5-1596; f 67, 6-12-1596. N 14, f 37, 12-7-1597. R 478, f 11, 11-1-1574; f 76v, 16-4-1574. R 480, f 110v, 18-7-1576. R 508, f 124v, 28-7-1609. R 510, f 154v, 16-12-1611 (weduwnaar). R 511, f 34v, 1-3-1612. R 527, f 153v, 16-12-1631.
23. G.A. Breda, N 12, f 37, 23-8-1594. N 16, f 54, 29-9-1599. R 487, f 69, 6-8-1585; f 74v, 17-8-1585.
24. G.A. Breda, R 495, f 6v, 10-1-1594. R 500, f 147, 19-12-1601. R 509, f 140, 18-8-1610.
25. G.A. Breda, N 15, f 26, 7-5-1598 (*laeckencoopersse*); f 55, 26-11-1598. N 21, f 32, 2-7-1610. R 498, f 85v, i.m. 17-1-1603; f 222, 14-7-1598.
26. G.A. Breda, N 13, f 1v, 5-1-1596. R 487, f 122v, 16-8-1585. R 488, f 97v, 25-5-1587. R 511, f 34, 1-3-1612. Weeskamer I-313, 1584-87. Thomas Ernst van Goor. Beschryving van Stadt en Lande van Breda. 's-Gravenhage, 1744, pp. 228 en 229. G. C. A. Juten. De schout van Zundert 1570. In: *Taxandria XXXIX*, 1932, p. 102. J. A. ten Cate. Christiaan Jan Maessone te Zundert en zijn afkomelingen in mannelijke lijn. In: *De Brabantse Leeuw XIII*, 1964, p. 152.
27. G.A. Breda, R 481, f 116v, 10-7-1577. R 486, f 82, 26-4-1583. R 503, f 7v, 7-2-1604.
28. G.A. Breda, R 484, f 38, 12-2-1580; f 48, 24-2-1580. R 487, f 122v, 16-8-1585. R 490, f 30v, 16-3-1589. R 491, f 101, 5-9-1590. R 498, f 241, 25-8-1598; f 249v, 28-9-1598. R 511, f 70, 30-4-1616. Weeskamer, regest 120, 24-3-1562.
29. G.A. Breda, Weeskamer I-313, 31-10-1584, 25-7-1586 en 13-5-1587.
30. G.A. Breda, N 25, f 50v, 1-6-1618. R 499, f 136v, 15-1-1600. R 500, f 144, 15-12-1601.
31. G.A. Breda, N 70, f 106, 21-1-1620. R 502, f 43, 11-3-1603.
32. G.A. Breda, N 18, f 67v, 18-6-1601. R 501, f 40v, 9-3-1602. R 509, f 159, 27-10-1610. R 510, f 52v, i.m. 30-4-1616. R 515, f 70, 30-4-1616. R 526, f 55v, 27-6-1628.
33. G.A. Breda, N 70, f 176, 8-11-1620.
34. G.A. Breda, N 13, f 8v, 23-1-1596. N 15, f 29, 29-5-1598. R 483, f 63, 19-3-1579 (Peter koopt het huis *dbrandijser* aan de Markt). R 486, f 61, 29-12-1582; f 191, 22-6-1584. R 487, f 9, 4-2-1585; f 284, 11-10-1585; f 284, 11-10-1586; f 293, 31-10-1586; f 302v, 5-12-1586. R 488, f 2, 2-1-1587; f 72, 8-4-1587; f 84v, 2-5-1587; f 97v, 25-5-1587; f 150v, 10-9-1587; 30-12-1587. R 489, ff 40v, 41v en 45v, 5-4-1588; f 113, 31-10-1588; f 119v, 3-12-1588. R 490, f 159, 20-9-1589; f 168v, 9-12-1589. R 491, f 29v, 7-2-1590. R 492, f 15v, 15-1-1591; f 101v, 1-7-1591. R 495, f 128v, 25-6-1594; f 140v, 13-7-1594; f 141, 13-7-1594; f 213, 8-12-1594; f 223, 30-12-1594. R 497, f 20, 22-1-1596; f 81, 22-4-1596; ff 113 en 114, 22-6-1596; f 115v, 27-6-1596; f 140, 8-8-1596. R 498, f 85v, 3-10-1597; f 91v, 1-10-1597; f 138, 31-1-1598; f 238, 17-8-1598; f 260, 14-10-1598. R 499, f 24v, 18-2-1600; f 49, 13-4-1599; f 107, 29-11-1599; f 144, 29-1-1600; f 146v, 7-2-1600; f 165v, 11-2-1600; f 181, 13-4-1600. R 500, f 20, 31-1-1601; f 99, 30-6-1601; f 118v, 17-9-1601; f 149, 31-12-1601. R 501, f 88, 12-6-1602. R 121v, 15-10-1602. Thomas Ernst van Goor. Beschryving der Stadt en Lande van Breda. 's-Gravenhage, 1744, p. 255. H. van der Hoeven. Geschiedenis van onze familie. Hellerau, 1923, p. 95.
35. G.A. Breda, R 484, f 115, 21-6-1580. R 492, f 1, 3-1-1591. R 497, f 140, 8-8-1596. R 498, f 85v, 3-10-1597. R 499, f 24v, 18-2-1600; f 135v, 15-1-1600. R 507, f 6v, 30-1-1608. R 508, f 164v, 23-10-1609. R 510, f 134, 7-11-1611.
36. G.A. Breda, R 480, f 147, 27-10-1576.
37. G.A. Breda, R 486, f 149v, 4-5-1583. R 489, f 94, 29-8-1588 (alsmede 27 carolusgulden 12½ stuiver in zake de aankoop van 129 zeemtouwen).
38. G.A. Breda, R 492, f 15, 5-1-1591.
39. H. van der Hoeven. Geschiedenis van onze familie. Hellerau, 1923, p. 96-97.
40. G.A. Breda, R 494, f 151v, 23-9-1593. R 495, f 29, 8-2-1594; f 231v, 22-4-1594. R 501, f 126v, 28-10-1602.

41. H. van der Hoeven. Geschiedenis van onze familie. Hellerau, 1923, p. 97. G.A. Breda, R 501, f 125, 28-10-1602.
42. G.A. Breda, N 17, ff 6 en 7, januari 1600. R 495, f 67, 4-4-1594. R 498, f 19v, 20-2-1597.
43. G.A. Breda, N 24, f 42, 1-5-1614. R 498, f 85v, i.m. 17-1-1603. R 501, f 117v, 31-9-1602; f 119v, 9-10-1602; f 125, 28-10-1602; f 126v, 28-10-1602; f 150v, 24-12-1602. R 524, f 84, 31-7-1626.
44. G.A. Breda, N 24, f 89, 18-5-1615; f 110, 9-1-1616. n 25, f 38, 2-1-1618. N 70, f 27v, 1-11-1616. R 503, f 43, 11-3-1603. R 504, f 131, 1-9-1605.
45. H. van der Hoeven. Bijdragen tot de kennis der geschiedenis van Zundert en Wernhout. Zundert, 1920, p. 315-316. H. van der Hoeven. Geschiedenis van onze familie. Hellerau, 1923, p. 98-99. G.A. Breda, R 523, f 183, 14-11-1625. R 526, f 48v, 23-3-1628; f 54v, 21-6-1628.
46. G.A. Breda, N 23, f 7v, 16-3-1612. N 24, f 110, 9-1-1616. N 25, f 381, 2-1-1618. R 503, f 135v, i.m. 25-1-1610. R 508, f 2v, 2-1-1609. R 509, f 16v, 20-1-1610. R 512, f 127v, 6-9-1613.
47. G.A. Breda, N 20, f 37v, 13-11-1609.
48. G.A. Breda, R 509, f 60v, 12-3-1610. R 512, f 95v, 10-6-1613; f 166, 31-12-1613.
49. G.A. Breda, R 511, f 15, 26-1-1612. R 513, f 124v, 23-12-1614. R 514, f 4, 7-1-1615.
50. Joannes de Laet. Iaelryck Verhael van de Verrichtinghen der Geoctroyeerde West-Indische Compagnie in derthien Boecken. Uitgeg. door S. P. l'Honoré Naber. Dl. I. 's-Gravenhage, 1931, p. (34).
51. H. van der Hoeven. Geschiedenis van onze familie. Hellerau, 1923, p. 109.
52. H. van der Hoeven. Geschiedenis van onze familie. Hellerau, 1923, p. 110-112.
53. R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek R 43, f 20, 20-2-1619; f 136v, 15-6-1620. G.A. Breda, N 23, f 15v, 1612. N 24, f 110, 9-1-1616. N 25, f 38, 2-1-1618. N 70, f 27v, 1-11-1616. R 486, f 37v, i.m. 20-4-1611. R 489, f 41v, i.m. 2-2-1627. R 495, f 214, i.m. 17-9-1607. R 499, f 15, 30-1-1599; f 60, 21-5-1599; f 152, 16-2-1600. R 500, f 144, 15-12-1601. R 501, f 104v, 31-7-1602; f 153, 26-2-1602. R 502, f 65, 19-4-1603; f 106, 16-7-1603. R 503, f 88, 18-5-1604; f 113v, 24-6-1604; f 154, 5-10-1604. R 504, f 24, 7-2-1605. R 508, f 178, 2-12-1609. R 510, f 86v, 8-7-1611; f 88, 11-7-1611; f 111v, 5-9-1611; f 120v, i.m. 11-1-1616; f 134, 7-11-1611. R 511, f 14v, 26-1-1612; f 117v, 26-10-1612 (Bartholomeus pacht voor 16 jaar tegen 10 stuivers jaarlijks *het Water ende leechte oft erue van snoecken bolwerck alhyer binnen Breda in Vlaenderen tegens ouer de Vischmerckt liggende om op zijn kosten opgemaectt ende gehoocht te worden tot eenen gaersdrisch*). R 512, f 110, 26-7-1613; f 159v, 5-11-1613. R 514, f 76v, 13-5-1615. R 515, f 16, 13-2-1616; f 154, 23-11-1616. R 516, f 35v, 14-3-1617; f 46v, 2-4-1617. R 517, f 88, 24-4-1618; f 211, 27-12-1618. R 518, ff 16 en 17v, 25-1-1619 (Bartholomeus mag van zijn buurman tussen diens huis en zijn oliemolen in Vlaenderen tegenover de Vismarkt wegen varen gaen ende staen oock wagens ende kerren setten in ende onder den gang). R 519, f 44, 24-3-1620. R 520, f 42v, 5-4-1621; f 43, i.m. 7-6-1624.
54. G.A. Breda, N 16, f 77, 29-11-1599. R 498, f 137, i.m. 15-3-1600; f 138, 31-1-1598. R 501, f 4v, 10-1-1602; f 9v, 17-1-1602. R 503, f 63, 8-4-1604. R 517, f 210v, 21-12-1618. R 525, f 100v, i.m. 27-4-1629; f 166v, 6-11-1627. R 529, f 81v, 24-11-1634.
55. G.A. Breda, R 492, f 1, 3-1-1591: Willem koopt van de kinderen van Merchelias van Doirne (schoonvader van Peter Snellen) het huis met zeepziederij, mouthuis, brouwhuis, houthuis en in het woonhuis een oliemolen, eertijds geheten *de leerse* en nu *shertogenbosch*.
56. G.A. Breda, R 501, f 10v, 19-1-1602.
57. G.A. Breda, R 511, f 15, 26-1-1612. R 517, f 202v, 12-12-1618. R 18, f 16, 25-1-1619. R 525, f 100v, i.m. 27-4-1629.
58. G.A. Breda, R 512, f 127v, 6-9-1613.
59. H. van der Hoeven. Bijdragen tot de kennis der geschiedenis van Zundert en Wernhout. Zundert, 1920, p. 317 (Bartholomeus zou zich met turfontginning en bebossing hebben bezig gehouden). G.A. Breda, R 517, f 102v, 29-5-1619.
60. G.A. Breda, N 24, f 110, 9-1-1616.

61. R.A. 's-Hertogenbosch, N 2660, ongef., 8-8-1625.
62. H. van der Hoeven. Geschiedenis van onze familie. Hellerau, 1923, p. 121.
63. Thomas Ernst van Goor. Beschryving der Stadt en Lande van Breda. 's-Gravenhage, 1744, pp. 231, 232 en 256.
64. G.A. Breda, R 519, f 91, 24-8-1620.
65. Thomas Ernst van Goor. Beschryving der Stadt en Lande van Breda. 's-Gravenhage, 1744, p. 119.
66. R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek R 48, f 1, 4-12-1631. R 49, f 57v, 27-9-1634. G.A. Breda, R 532, f 58, 12-6-1640; f 175v, 27-5-1641. R 536, f 167, 19-12-1657.
67. G.A. Breda, r 510, f 89v, i.m. 8-5-1639; f 159v, i.m. 3-9-1639. R 514, f 176v, i.m. 26-2-1643. R 515, f 17, i.m. 5-3-1659. R 527, f 153v, 16-12-1631. R 531, f 34v, 29-3-1638. R 532, f 299v, 14-10-1642. R 533, f 106v, 8-2-1644; f 240v, 21-11-1645. R 534, f 99v, 11-9-1647; f 147v, 23-3-1648. R 535, f 46, 11-5-1651; f 84, 2-1-1652; f 193v, 6-9-1653. R 536, f 75v, 27-11-1656; f 305, 1-7-1659. R 539, f 70, 18-4-1668. R 540, f 29, 15-3-1670; f 263, 29-3-1673; f 277v, 25-5-1673. D. Pieck. Uit de rekeningen van den „Buytenban van de Wercken" over de jaren 1636-1714. In: Taxandria X, 1903, p. 318-320 (Willem als heemraad en ingeland van de Werken).
68. Thomas Ernst van Goor. Beschryving der Stadt en Lande van Breda. 's-Gravenhage, 1744, p. 233-238.
69. H. van der Hoeven. Bijdragen tot de kennis der geschiedenis van Zundert en Wernhout. Zundert, 1920, p. 317-318. G.A. Breda, R 534, f 179v, 17-10-1648; f 269, 28-12-1649. R 535, f 71v, i.m. 10-6-1652.
70. H. van der Hoeven. Geschiedenis van onze familie. Hellerau, 1923, p. 131-132. F. A. Brekelmans. De herberg „In den Anker" in „De Moeren" te Zundert. In: Oranjeboom VII, 1954, p. 77.
71. J. H. van Mosselveld. De slotjes te Oosterhout II. In: Oranjeboom XX, 1967, p. 173. G.A. Breda, R 535, f 304, 23-1-1655.
72. Gedenkteekenen in de kerk van de H. Geertruida, thans hervormde kerk, te Geertruidenberg. In: Taxandria XXVI, 1919, p. 243. G.A. Breda, R 533, f 240v, 21-11-1645.

## Het ambacht van de varkens gezien in Stad en Meierij . . . een raadsel?

J. Th. M. Melssen,

Purmerstraat 14, 5628 HE Eindhoven.

Op 10 juni 1419 krijgt Hendrick van Ammersoyen Janssoen, secretaris van de hertog van laatstgenoemde een vol leen, te weten *dat ambacht van den verckenen te besien overal in de stat ende meyerien van den Bossche, om dat te bedienen oft van sijnen weghen te doen bedienen op sulcken last ende loon als van outs daertoe ghestaen heeft. Ende dat nyemant soe wie hij sij in derselver stadt oft meyerien ennighe verckenen mach besien oft doen besien op een seker pene daeraen te verbueren*<sup>1</sup>.

Uitgezonderd van dit leen zijn uit de aard der zaak de *smalen heerlicheyden*<sup>2</sup>.

Op 19 februari 1450 verpacht Dirck Henricx. van Ammersoyen het ambacht voor 6 jaar vanaf St. Remeys l.l. aan Jan Gerits die Vrieze voor een winterzalm op zondag Invocavit en 16 Beiersguldens, half op Pasen en half op St. Remeys<sup>3</sup>.

In 1454 verheft Jan van Ammersoyen het leen na de dood van zijn vader Henrick<sup>4</sup>. Omstreeks 1457 is er sprake van een Godscalc *die die verken te besien plach*<sup>5</sup>.

Genoemde Jan van Ammersoyen verpacht het ambacht op 26 mei 1469 voor 5 jaar aan Jan Gerits die Vrieze, vanaf St. Remeys a.s. voor 16 Beiersgulden (van 14 stuivers) en een zalm in het begin van de vasten<sup>6</sup>.

Dezelfde verpacht het ambacht op 16 juli 1473 voor 8 jaar vanaf Remeys a.s. aan Claus Dircx van den Oever<sup>7</sup>, terwijl zijn kinderen bij Jut Jans van Erpe, die het leen op 24 december 1489 na de dood van hun vader hebben verheven<sup>4</sup>, het ambacht kort daarna aan dezelfde Van den Oever verpachten voor 6 jaar<sup>8</sup>.

Namens voornoemde kinderen staat Anthonis Jans van Ammersoyen als leenman te boek, na zijn dood opgevolgd door zijn broer Lucas op 7 maart 1537 en na diens dood door zijn andere broer Mr. Everart van Ammersoyen op 29 mei 1538<sup>4</sup>.

De kinderen (te boek staat: Agneese) van Everart verheffen het leen na de dood van hun vader op 14 maart 1549<sup>4</sup>.

Op 3 april 1567 verklaart Henrick Godevaerts, dat juffrouw Anna van Ammersoyen het leen is toegedeeld in een scheiding en deling voor schepenen van 's-Hertogenbosch. Na haar dood wordt zij in dit leen opgevolgd door haar kleindochter Catharina Claes Adriaens Deenen op 5 mei 1586<sup>4</sup>.

Op 25 augustus 1625 verkoopt Thomas Janss. van Helmond, stadhouder te Someren, als man en momboir van Catharina, dochter van wijlen Claes Adriaens Deenen (zoon van Adriaen Deenen en juffr. Anna van Ammersoyen), genoemd ambacht, destijds door hertog Jan van Brabant uitgegeven en door Philips van Bourgondië op 19 augustus 1431 geconfirmeerd en geratificeerd, aan jonker Dierck van de Water<sup>9</sup>.

Jonker Dierck *verlijdt* dit leen in het Leenhof van Brabant te Brussel op 8 mei 1628<sup>10</sup>, terwijl hij het op 12 november 1633 verheft voor het Leenhof van Brabant te 's-Gravenhage<sup>11</sup>.

Na zijn dood wordt hij in dit leen - op 30 mei 1652 - opgevolgd door zijn dochter Helena van de Water<sup>12</sup>, gehuwd met Johan van Couwarem, graaf van Niel, die zijn vrouw op 5 juli 1675 als 'leenman' opvolgt.

Op 17 juli 1682 verheft Gerard van Soutlant, oud-schepen van Roermond, als echtgenoot van Maria van Breugel, het leen, hem nomine uxoris bij erfenis ab intestato aangestorven van wijlen Helena van de Water, gravin van Niel<sup>13</sup>.

Voor schepenen van 's-Hertogenbosch verkoopt heer Gerard van Zoutelande als wettig man en momboir van Maria van Breugel op 2 juni 1684 een erfcijs, het voornoemde ambacht van de varkens te bezien en het recht van de gruit van Oisterwijk met de dorpen daartoe behorende, m.n. Tilburg, Haren, Gestel, Helvoirt, Esch enz., *soo verre de eeninge van Oisterwijk is gaende*, voor 2500 gulden aan Mr. Victor van Beugen, advocaat te 's-Hertogenbosch<sup>14</sup>, die dit leen op 16 juni 1684 in het Leenhof van Brabant te

's-Gravenhage verheft<sup>15</sup>, daarin op 11 maart 1723 gevolgd door zijn weduwe, Maria Angelina Doncquers, overeenkomstig het testament van haar man<sup>16</sup>.

Adriana Elizabetha Doncquers, zuster van Maria Angelina, verheft het leen op 14 juli 1742<sup>16</sup>.

De "succesleur feudael" van Adriana verkoopt het leen aan Johan van Hanswijk, na wiens overlijden het vervalt aan diens zoon Mr. Nicolaas Johannes van Hanswijk, waarvoor de moeder van laatstgenoemde, Johanna Maria Catharina Stijssel, die het leen in vruchtgebruik heeft, op 11 maart 1773 leenverhef doet<sup>17</sup>.

Al bij al zijn dit tot heden alle akten, die ik heb kunnen vinden met betrekking tot het ambacht van de varkens te bezien. Nergens heb ik echter de betekenis van dit ambacht of een verklaring voor de inhoud van de functie van 'varkensbeziener' gevonden. Bekend is nog wel dat de prins van Oranje ook in Eindhoven het 'ambacht van varken bezien' jaarlijks verpachtten<sup>18</sup>.

Een relatie met de heilige varkens wordt *niet* verondersteld<sup>19</sup>.

Wie kent de oplossing of wie schrijft het vervolg op dit artikel?

#### NOTEN

1. RANB, zg. Bosch Protocol nr. 1536 fol. 517-517 verso; Rentmeester-Generaal nr. 450 dd. 8 mei 1628; Raad van Brabant nr. 1322 folio 1.
2. RANB, zg. Bosch Protocol, jaar 1472/73, folio 206.
3. Idem, jaar 1449/50, folio 290.
4. Raad van Brabant nr. 1322 folio 1.
5. Bosch Protocol, jaar 1457/58, folio 188.
6. Idem, jaar 1468/69, folio 222.
7. Idem, jaar 1472/73, folio 206.
8. Idem, jaar 1489/90, folio 22.
9. Idem, nr. 1536, folio 517-517 verso.
10. RANB, Rentmeester-Generaal nr. 450 o.d.
11. Raad van Brabant nr. 1324 folio 1, de akte in Raad van Brabant nr. 1340 folio 104.
12. Raad van Brabant nr. 1324 folio 1.
13. Zie noot 12.
14. Bosch Protocol, nr. 1652, folio 110 verso-111 verso, resp. 111 verso-112 verso. Zie voor de procedure rond de erfenis van Helena van de Water ook de civiele procedures in het archief van de Raad van Brabant, nrs. 2906 en 3859.
15. Raad van Brabant, nr. 1342, folio 218 verso; Idem nr. 1329 folio 1.
16. Raad van Brabant, nr. 1332, folio 1; Idem nr. 1344 folio 17 verso en 299.
17. Raad van Brabant, nr. 1346, folio 160 verso; Idem nr. 1332 folio 1.
18. Gemeente-archief Eindhoven, Administratie Archief Eindhoven.
19. B. H. D. Hermesdorf, Van heilige varkens en maarschalcken, in: Land van mijn hart, Tilburg 1952, p. 29-37.

# De Wydenkellers van Spreeuwenburg te Vught

Mr. J. Belonje

Nassaulaan 39, 1815 GJ Alkmaar

Het huis Spreeuwenburg(h) soms ten onrechte wel Spreeuwenstein genoemd even ten noorden van het centrum Vught, schijnt vrij oud te zijn. Het werd door de voogd over de twee minderjarige kinderen van de majoor William Tellier en diens vrouw Maximiliana van der Steegen op 7 augustus 1710 verkocht aan de koopman Johan van Kessel te 's-Hertogenbosch en werd toen aangeduid als "een casteel off omwaterde huysinge metten singel off stal ende Schuyre genaamt Spreeuwenburch, mitsgaders eenen schoone hof naest de muure van de Cathuysers, afkomstig van hunne moeder Maximiliana van der Stegen"<sup>1</sup>.

De geograaf Van der Aa in zijn "Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden" voegt daar het volgende aan toe:<sup>2</sup> "Dit buiten was eertijds het eigendom van de Heer Wiedekelder, Majoor der Huzaren, doch is reeds in het jaar 1810 afgebroken. Nu bestaat het uit platten grond en vindt men nog in de nabijheid een zeer grooten stal, met een huizinge, welke eertijds tot melkhuis heeft gediend, uitkomende aan den straatweg, naast welk huis nog een zeer fraaije koepel staat, die met het huis toebehoort aan J. Verheyden, en den stal met den platten grond aan de Weduwe J. F. Verheyden. Ook is de koepel zeer fraai gelegen, als hebbende het uitzigt op Sionsburg en de vereeniging van den straatweg van 's Hertogenbosch op Eindhoven en Breda. Het geheel is groot 2 bunders 21 vaderlandsche roeden 60 vaderlandsche ellen, het melkhuis thans heerenhuisje, met koepel en tuin 13 vaderlandsche roeden 80 vaderlandsche ellen." – En om met de "Wandelingen door Nederland" te besluiten, daarin wordt over Vught gezegd:<sup>3</sup> "Een enkel kasteeltje is gesloopt, zoo als Spreeuwenstein, waarvan alleen de naam op het hek naast de herberg is bewaard gebleven".

Over één van de hier genoemde eigenaars bestaat een tamelijk grote verwarring, maar zoveel is zeker, deze man heette niet "Wiedekelder". Wèl komt hij voor overigens onder een verscheidenheid van namen: als Johan en ook Johannes Balthasar (von) (van) Wijdenkeller, Wydenkeller en Wiedenkeller, terwijl men hem van tijd tot tijd ook nog met de titel van "baron", maar zulks volkomen ten onrechte, heeft aangeduid.

Wat over hem en de zijnen opgespoord kon worden moge hier nu volgen.

Uit een zeer oud en aanzienlijk Zeeuws geslacht, dat zich erop beroemde niemand minder dan de befaamde Witte van Haemstede onder zijn voorouders te hebben, was herkomstig de XVIIIe eeuwse Pieter Antony de Huybert heer van Kruiningen en Rilland. Deze

regent bekleedde de functies van drossaard en kastelein van Muiden, baljuw en dijkgraaf van Gooiland, Hoofdofficier van Weesp, Weespercarspel en Hoog Bijlmer, Dijkgraaf beoosten Muiden, Hoogheemraad van Zeeburg en Diemerdijk, waarmede deze opsomming nog niet voltooid is. Hij was de zoon van Mr. Anthony, baljuw van Veere en raadsheer in de Hooge Raad en diens 3e vrouw Helena Velters. Bekend was hij in zijn tijd als dichter en letterkundige en tevens als een vooruitstrevende figuur welke omstandigheid o.a. duidelijk tot uiting kwam behalve door zijn betrekking tot Voltaire en vriendschap met jr. Willem van Haren, ook door het feit, dat hij zich niet volgens de gewoonte in een kerk maar ergens buiten, in dit geval op het Scheveningsche kerkhof "Ter Navolging" wilde laten begraven. Blijkens zijn daar nog aanwezige grafsteen voorzien van een versje geplaatst onder het familiewapen moet hij een bijzonder sterk en gezond mens zijn geweest.<sup>4</sup> Geboren 25 januari 1693 overleed hij in Den Haag 19 juni 1780.

Helena Adriana de Huybert, een dochter van bovengenoemde Pieter Antony, trouwde op 28 juli 1743 te 's-Gravenhage met Friedrich Baron von Reden, een niet zeer vermogend kamerheer van de Engelse Koning George II die te Hannover in de stad in het Bezirk Marktkirche woonde en op het land een edelmanswoning bezat, welke goederen zeer bezwaard waren met schulden<sup>5</sup>. Het echtpaar woonde nu eens te Hannover en dan weer in Engeland en de vrouw overleed te Leiden op 5 februari 1771 waar zij in de Pieterskerk begraven werd, een kind achterlatende.

Het kind van Helena Adriana was een dochter, die te Hannover geboren was en daar in de Franse kerk gedoopt op 18 mei 1744 met de namen Marie Agatha Louise von Reden. Na de dood van haar moeder is deze dochter aanvankelijk te Leiden blijven wonen en op 30 november 1773 heeft zij zich per brief gericht tot de plaatselijke magistraat waarin zij verklaarde "inclinatie te hebben gekregen tot Johan Balthasar Wijdenkeller, geboortig van Arbon(Bodensee) in Switserland, thans als koetsier wonende bij den WelEdele Heer Pieter de la Court Allerdsz en Veertig in Raeden deeser Stad". Zij wilde met hem trouwen maar haar vader weigerde waarom zij verzocht hem tot reden te brengen. Bovendien was haar vader haar reeds vóór geweest, door al op 5 november 1773 uit Hannover zijn bezwaren te formuleren terwijl ook grootvader De Huybert over het trouwlustige meisje naar Leiden geschreven had zonder consent te willen verlenen<sup>6</sup>.

Bovendien liet de grootvader het daarbij allerminst want bij het Hof van Holland verzocht hij eer het jaar verstreken was mandement met het verzoek om zijn kleindochter in een vrouwen-verbeterhuis te plaatsen. Hij stelde in het introductieve request, dat Maria Agatha von Reden enige jaren te Leiden gewoond hebbende als enig nagelaten kind van requestants dochter Helena Adriana de Huybert bij baron Frederik van Reden "een zeer dissoluut en on-

eerbaar leven" geleid had, immers zij "heeft met eene Johan Balthasar Weijdenkeller welke actueel als koetsier bij De La Court te Leiden is dienende zedert geruymen tijd herwaarts zeer fameljaar te verkeerem" en met Wydenkeller had zij bovendien "vleeschelijke conversatie" gehad, willende zij met hem gaan trouwen<sup>7</sup>. Er werd een antidotaal request aan het Hof gepresenteerd, maar kennelijk is er geen beslissing gevallen op grond van huwelijks toestemming van de Leidse magistraat. De ondertrouw heeft op 6 januari 1774 te Leiden plaats gevonden waarna Wydenkeller en Maria Agatha 10 dagen later reeds gereformeerd getrouwd zijn in de weinig aanzienlijke Loodskerk ter plaatse in tegenwoordigheid van de vader van de bruidegom, de schoenmakersknecht Johannes Wydenkeller uit Arbon (Thurgau), die inmiddels te Leiden poorter was geworden.

Het eerste kind uit dit huwelijk was Pieter Anthony, die reeds op 16 februari 1774(!) in de Hooglandsche- of St. Pancraskerk te Leiden gedoopt werd. Blijkbaar is dit kind zeer jong overleden, waarna het echtpaar op 21 augustus 1774 attestatie verkreeg om zich te Vught en dus waarschijnlijk op Spreeuwenburgh te vestigen.

Een tweede zoon, eveneens genaamd Pieter Anthony werd blijkens zijn ook nu nog op het oude kerkhof terzijde van de hervormde kerk te Vught bewaarde grafsteen geboren op 28 december 1775. Deze overleed als "cadet onder de Hollandse Hussaren" op 8 maart 1790<sup>8</sup>.

Meer kinderen zijn er uit dit huwelijk geboren: een drietal andere zoons moge hier worden vermeld:

Carl Wydenkeller, geboren 1770 te 's-Hertogenbosch. Als cadet bij de Hussaren nam hij dienst op 15 juni 1797; als zodanig stond hij onder de kolonel De Guaita<sup>9</sup> en in juni 1802 heette hij, naar de Stamboeken duidelijk maken, in twee campagnes met zeer veel dapperheid en activiteit te hebben gediend.

Nog een zoon was Carel Lodewijk Wydenkeller geboren te Vught 16 augustus 1778, cadet bij het 2e Regiment Hussaren 20 juli 1791, 2e luitenant of sous-lieutenant 6 september 1802, 1e luitenant 22 april 1806; overgegaan 4 december 1806 naar het regiment Garde-Hussaren; ritmeester 11 december 1806 bij dat korps ook kapitein-officier van kleding. Vervolgens kapitein-adjutant-majoor van de Garde-Curassiers ging hij met honorabele demissie in de Wijnmaand 1810. In 1799 woonde hij de campagne in Noord-Holland bij; hij was bij de veldtocht in Duitsland waarna hij in 1803 vijf weken ingescheept bleef om hierna de campagnes in dat jaar in Duitsland en in 1806 die in Pruisen mee te maken. Hem werd door de Koning van Holland het ridderkruis toegekend op 1 december 1807 en naderhand is hij nog kapitein-instructeur bij het Regiment Ligte Dragonders n<sup>o</sup>. 5 geweest<sup>10</sup>. Hij trouwde met Susanna Catharina de Bie geboren te Amsterdam, een dochter van de rentenier De Bie en Sara Delbeek.

Tenslotte vermelden de stamboeken van de officieren nog Laurens

Lodewijk Wydenkeller, geboren te Herizau in het kanton Appenzell in Zwitserland op 16 oktober 1784, die zijn militair verband begon op 10 september 1801 bij het 28e bataljon Coloniale Jagers. Met paspoort vertrokken zijnde 10 mei 1802 werd hij cadet bij het regiment Bataafse Hussaren 3 juni 1802, 2e luitenant 10 september 1805 bij het 2e regiment Hussaren en 1e luitenant 25 Oogstmaand 1809. Geëmbarkeerd was hij in 1805, in Pruisen en Zweeds Pommeren in 1806 en 1807 en hij nam deel aan de veldtocht "bij d'Armee van Brabant en Zeeland teegen de Engelsche 1809". Na het opbreken uit Smolensk van Napoleon's "Grande Armée" op diens tocht naar Rusland werd o.a. uit het 11e regiment Hussaren in franse dienst deze luitenant overgeplaatst bij het 8e regiment Hussards. Vervolgens geraakte hij in de slag aan de Moskwa op 7 september 1812 aan de schouder gewond<sup>1</sup>. Terwijl hij terugging om zich achter het regiment te doen verbinden werd hij door een kanonskogel gedood.

De moeder van deze reeks van militairen overleed nalatende nog slechts één zoon en enkele dochters, waarvan er één getrouwd was, als weduwe van 78 jaar op 23 oktober 1823 te Harderwijk. Hun vader was in november 1807 luitenant-kolonel bij de Gendarmerie van het Koninkrijk Holland en blijkbaar is hij in het jaar daarop gepensioneerd. In een tijd toen oorlogen aan de orde van de dag waren en Napoleon's leer, dat elke soldaat de maarschalksstaf in zijn ransel droeg had de vroegere koetsier van de De La Court's te Leiden het tot Overste kunnen brengen. Overigens heeft bij deze merkwaardige familie de liefde voor het paard steeds zozeer gepraevaleerd, dat de vader en vijf zonen bij het "paardenvolk" terecht zijn gekomen.

#### NOTEN

1. Jhr. Mr. A. F. O. van Sasse van Ysselt "De voorname huizen en gebouwen van 's-Hertogenbosch", II, 's-Hertogenbosch 1975, bldz. 466 met noot 2.
2. A. J. van der Aa "Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden" X, Gorinchem 1847, bldz. 641.
3. J. Craandijk en P. A. Schipperus "Wandelingen door Nederland met pen en potlood" VI, Haarlem 1882, bldz. 165/6.
4. Voor het een en ander, zie: J. H. de Stoppelaar "Dissertatio Historico-Politica de Zelandica gente De Huybert", Leiden 1851, passim en Jaarboek "Die Haghe" 1950, bldz. 126/7 sub 100 met daartussen een afbeelding der zerk. Daar ook een opgave van meer literatuur over zijn persoon.
5. Vriendelijke mededeling van Regieringsrat H.H. Baron von Reden te Wathlingen, Kreis Celle in Hannover.
6. "De Nederlandsche Leeuw" LIX, 1941, kolom 72 jø. XVIII, 1900, kol. 22.
7. Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage Archief Hof van Holland, verzameling requesten mandement n<sup>o</sup>. 3189, jaar 1773.
8. Mr. P. C. Bloys van Treslong Prins "Genealogische en Heraldische Gedenkwaardigheden in en uit de Kerken der Provincie Noord-Brabant" II, Utrecht 1924, bldz. 233 sub 4. De zerk draagt het nummer 25: het wapen daarop is doorsneden: 1. een burcht; 2. **een draak**; helmteken: **de draak**. Tussen de krijgsattributen het wapen van de Generaliteit der 7 Provinciën en ook een **stijgbeugel**. - Zie voor het voorgaande ook Jhr. Mr. A. F. O. Sasse van Ysselt "De voorname huizen en gebouwen van 's Hertogenbosch" I, 's Hertogen-

- bosch 1975, bldz. 208/9. Hoewel opgenomen in de "Voorloopige Lijst der Nederlandsche Monumenten van Geschiedenis en Kunst" "X De Provinciën Noordbrabant, 's-Gravenhage 1931, bldz. 355 verkeert dit monument in staat van grote verwaarlozing terwijl het aan weer en wind is blootgesteld.
9. Louis Robert de Guaita(Quaita), geboren Hasselt diende bij het 2e regiment Hussaren als 2e luitenant sedert 21 oktober 1803, werd 3 juni 1806 1e luitenant bij de Garde; ritmeester 5 maart 1812, later bij het 8e Hussaren, waar hij bij K.B. van 11 augustus 1815 majoor werd; tenslotte luit.kolonel regt. Hussaren n°. 6 op 20 december 1826; gepensioneerd 6 juni 1840. Ridder 4e klasse Militaire Willemsorde bij K.B. als voren; ingelijfd in de Nederlandsche Adel op grond van een diploma van 6 augustus 1754 van Keizer Frans I voor Martin Guaita te Aken, bij Kon. Besluit van 7 augustus 1826 n°. 138; zie H. N. C. Baron van Tuijll van Serooskerken "De Lichtblauwe Hussaren van Willem Boreel" 's-Gravenhage 1868 bldz. 63; 98/9 en 128/9; Jhr. J. W. van Sypesteijn "Geschiedenis van het Regiment Hollandsche Hussaren", 's-Gravenhage-Amsterdam 1849, bldz. 100 en 207; hij redde in 1830 **de standaard** van de Blauwe Hussaren n°. 8 te Doornik, zie J. Bosscha "Neerlands Heldendaden te Land" III, Leeuwarden 1875, bldz. 492 en 503 (met noot 1).
  10. Van Sypesteijn "Hussaren" t.a.p. bldz. 198.
  11. Bosscha "Heldendaden" III, 1, Leeuwarden 1873, bldz. 280 met noot 1; A. Martinien "Tableaux par Corps et par Batailles des officiers tués et blessés pendant les guerres de l'Empire (1805-1815)" Paris, s.d., p. 626; Van Sypesteijn "Hussaren" t.a.p. bldz. 110 en 164.

## Vragen Kivits van Oosten

Kan de in de 16e eeuw uit Delft stammende familie Van Oosten, behandeld in de **Ann. Gen. des Pays Bas 1874**: 185, alsmede in diverse andere publikaties, wordt een voor die tijd zeer ingewikkeld wapen toegeschreven, bestaande uit 6 kwartieren: 1. een gouden veld met een rode roos; 2. in zilver een zwarte leeuw klimmende links; 3. in goud 2 rode molenijzers; 4. in zilver 2 zwarte rozen; 5. in goud 3 rode dwarsbalken; 6. in zilver 3 zwarte palen (zie ook Rietstap). Er zijn enkele kleine variaties bekend. Niet slechts vormt dit wapen lange tijd het onderwerp van discussie, waarin o.a. dhr. Muschart zijn mening geeft (Nov. 1925), maar ook blijkt reeds lang vóórdat deze discussie aanving, geconstateerd te zijn dat ene Justinus Henricus Kivits volgens een wapenkaart van de leden van de regering van 's-Hertogenbosch exact hetzelfde wapen voerde (Nav. 1880: 496). Volgens **Taxandria** 1940: 134 wordt ook dit gecompliceerde wapen reeds in de 16e eeuw gevoerd en wel door Gielies Kivits heer van Terborcht te Oisterwijk overleden 30-1-1582. **Noch de gecompliceerdheid als zodanig van het wapen nocht het probleem van de exacte overeenkomst van deze beide zeer gecompliceerde wapens is ooit bevredigend opgelost.**

**Kan één van de lezers een heraldische en/of genealogische vraag oplossing bieden of aan die oplossing een bijdrage leveren?**  
A. van Oosten, Schotsmanlaan 13, 6592 HM Dieren.

## Bijdragen tot de geschiedenis van Kempen- en Peelland

Verschenen is het vierde deel van de reeks Bijdragen tot de Geschiedenis van Kempen- en Peelland, 'Het register van de cijnsen, die de heer van Cranendonk in Eindhoven ontving in de jaren 1590 tot 1640 (en) De schattingskohieren van de gegoedheid van de inwoners van Eindhoven in 1665 en 1687' door J. Th. M. Melssen uit Eindhoven.

Het cijnsregister bevat een opgave van alle cijnsplichtigen d.w.z. degenen die aan hun heer cijns (= betaling van een vast bedrag in geld of natura) verschuldigd zijn van hun eigendommen (gronden) in Eindhoven, en die cijns jaarlijks en bij verkoop, vererving e.d. in de jaren 1590 tot 1640 moesten betalen. Dit register vormt - samen met het in 1977 gepubliceerde Kohier van de honderste penning van Eindhoven 1569-1571 - een uitstekende basis voor de reconstructie van de stadsplattegrond in de periode 1570-1640.

De schattinglijsten uit 1665 bevatten alle namen van "gezinshoofden" uit dat jaar, gesplitst in een lijst van inwoners, die boven de 2000 gulden zijn gegoed, en een lijst van inwoners, die beneden de 2000 gulden zijn gegoed, waarbij hun beroep of functie, dan wel armlastigheid staat aangetekend. De lijst uit 1687 vermeldt alleen degenen, die in Eindhoven boven de 2000 gulden gegoed zijn.

Deze lijsten vormen, met de hierna te noemen bijlagen, een onmisbaar hulpmiddel voor onderzoek naar de sociale stratificatie van het Eindhoven in de tweede helft van de 17e eeuw.

De uitgave is tevens van groot belang voor allen die historisch, heemkundig en/of genealogisch onderzoek in Eindhoven en omgeving verrichten.

De transcripties of letterlijke weergaven van de teksten worden voorafgegaan door een inleiding en worden gevolgd door registers van persoons-, plaats- en zaaknamen op het cijnsregister, stukken met betrekking tot het cijnsregister en schattingskohieren en last but not least biografische aantekeningen van bijna 450 17e-eeuwse Eindhovenaren. Hierbij gevoegd zijn lijsten van alle bekende stedelijke functionarissen binnen Eindhoven tussen omstreeks 1600 en 1700, zoals drossaards, schouten, rentmeesters, secretarissen, vorsters, schepenen, borge-meesters, vijfmannen, H. Geest- en kerkmeesters, bus- en blokmeesters, enz.

Het nieuwe deel van de reeks Bijdragen omvat bijna anderhalf maal zoveel pagina's als het vorige deel. Het werk is verkrijgbaar voor f 32,50.

Het van illustraties voorziene werk kan *alleen* worden besteld door overschrijving van het genoemde bedrag op postrekening 23.22.857 ten name van J. Th. M. Melssen te Eindhoven, onder vermelding van *Deel 4*.

Het werk wordt U franco toegezonden.

### Rijksarchief in Noord-Brabant

Half januari zal de studiezaal, Waterstraat 20, 's-Hertogenbosch, een kleine verbouwing ondergaan met als doel de zelfbediening bij het raadplegen van de D.T.B.- en Tienjarige Tafelkopieën te vergemakkelijken.

In verband daarmee is de studiezaal van 11 januari t.m. 31 januari gesloten.

### Vraag Adriaentgen Cornelis

Herbert Joosten, van Schoonhoven, leidde daar, tr. (geref.) Schoonhoven 18 november 1608 Adriaentgen Cornelis, van Geertruidenberg. Zij lieten tussen 1611 en 1624 de volgende kinderen te Schoonhoven gereformeerd dopen: Toentgen, Joost (2x), Pauwels, Jan en Bijntgen. Voorts was er nog een dochter Jacomijntje en een zoon Cornelis. De kinderen noemden zich (Van) Houweling(en).

Gevraagd: nadere gegevens over de familie en voorouders van Adriaentgen Cornelis.

K. J. Slijkerman, Zegenstraat 73, 3082 XP Rotterdam.

# de brabantse leeuw



Tweemaandelijks tijdschrift van de Sectie voor Geslacht-, Naam- en Wapenkunde van het Noordbrabants Genootschap (het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant). Redactie: mr. G. Berkelmans; dr. ir. C. H. J. M. van den Brekel; J. P. H. Goossens; J. Th. M. Melssen; drs. G. J. W. Steijns; J. H. G. J. van Heeswijk, redactiesecretaris, Postbus 29, 5330 BD Kerkdriel.

Abonnement per jaargang: binnenland en België f 23,-; buitenland (excl. België) f 25,-. Men wordt verzocht te betalen via een toe te zenden acceptgirokaart. Opzeggingen alleen schriftelijk mogelijk vóór 1 december.

Administratie: Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch, tel. 073-139484, postgiro 3879363.

JAARGANG 28 NR. 6

NOVEMBER - DECEMBER 1979

*'Wee u, kromme Paapen-jaagers!  
Helsch gebroed en menschenp-plaagers!  
Met uw' aanhang hier beneven,  
Zal men loon naar werken geeven.'*<sup>1</sup>

## Spapen is de zoon van de Paap<sup>2</sup>

J. van Gils

Loostraat 14, 5081 VB Hilvarenbeek

Het geslacht dat hier beschreven wordt had als bakermat de herdgang Oerle, gelegen in het zuidelijk deel van Tilburg en was zeker enkele eeuwen aldaar gegoed.

In Tilburg bleef de naam de eeuwen door geschreven als Spapen of Spaepen, de verschrijvingen van de naam te vinden we bij de verspreiding van het geslacht welke begint rond 1630 naar Goirle, waar de naam op het einde van de 18e eeuw voorgoed geschreven wordt als Spapens. Andere schrijfwijzen zijn; Pa(a)pen, 's Papen, Pape, Spabus, Spatkus en Papoe.

Ik heb (nog) geen aansluiting kunnen vinden van de Hilvarenbeekse tak welke daar reeds in de 17e eeuw gegoed was en waarvan afstamming o.a. te Haaren, Oisterwijk en Breda<sup>3</sup>.

Uitgangspunt van deze genealogie werden de commerboeken van Tilburg van 1575 en 1601/1602.

Het boek van 1575 noemt onder de herdgang Oerle en Broekhoven<sup>4</sup> wed. Melis Jan Cornelis met kinderen

Cornelis Jan Cornelissen

wed. Cornelis Wouter Spapen met kinderen

Adam Wouter Cornelis Spapen met kinderen en Jenneke zijn zuster.

Dat van 1601/1602 geeft onder Oerle en Broekhoven:

Peter Melis Jan Cornelissen

Wouter Cornelis Spapen weduwe met kinderen

Cornelis Adam Cornelis Spapen met Adriaan de broer

de gebruikers van de goederen van Jenneke, dochter van Cornelis Jan Cornelis Spapen.

Deze genealogie vangt aan met de overgrootvader van de personen, genoemd in het commerboek van 1575;

I Claes Spapen, geboren rond 1440 had tenminste twee zonen<sup>5</sup>.

1. Peter<sup>6</sup>, had oir bij Barbara Willem Pillisers.

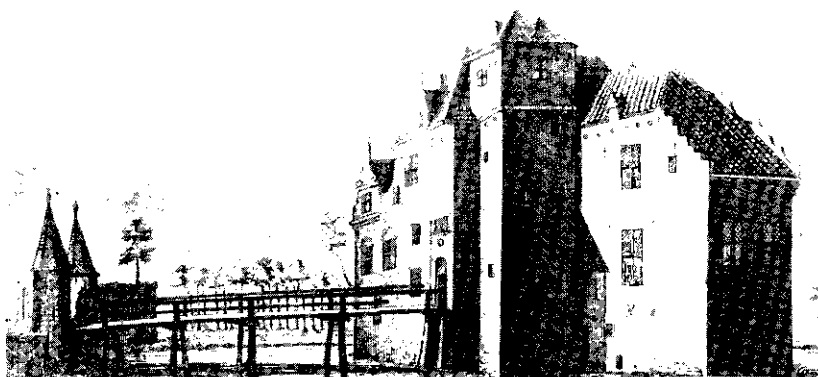
2. Cornelis, volgt onder II.

II Cornelis<sup>7</sup>, geboren in de jaren 1460–1470 had bij N.N. tenminste twee zonen. In 1522 vinden we een schuldbekentenis van 'Jan ende Wouter ghebruuren soene Cornelis Claes Papen'.

1. Jan, volgt onder IIIa.

2. Wouter, volgt onder IIIb.

IIIa. Jan Cornelis Spapen (zv II)<sup>8</sup>, tijdgenoot van Maarten van Rossum, de schrik van Brabant 'die 't al wil vernielen, die veel mensen bracht heeft in zwaar getreur' en van de Antwerpse dichteres Anna Bijns, die voornoemde Maarten toch nog niet zo slecht vond als Luther, huwde voor 1520 met Agnees Peeter Verschueren. Beiden overleden voor 29.12.1557. Hun kinderen delen op die datum hun goederen welke bestonden uit 'een huijs, hoff, schuer met eenen schaepskoijen, grondt ende erffenisse daer aenliggende geheijten d' oude stede daer wijlen Jan Cornelis Spapen ende Agnees sijne huijsvrouw tsamen te wonen plagten ende vuijt verstorven sijn', gelegen te Tilburg in de herdgang Oerle, een hoeve 'geheijten die nijeuwe stede' ook onder Oerle en land te Tilburg in het Stappegair, de Corvelsche- en Broekhovensche akkers, te Goirle en onder Gilze.



*Het kasteel van Tilburg.*

Hun zonen Cornelis en Melis Spapen kopen de helft van deze erfenis van hun zwagers Gherit de Canter en Adriaen Jan Claes Adriaens alias Veldekens en beloven hun hiervoor een erfelijke cijs te betalen van 42 Caroli guldens, jaarlijks 'op onser Lieve Vrouwe dach lichtmisse'.

Na deze koop delen Cornelis en Melis de erfenis waarbij 'd' oude stede in handen komt van Cornelis en 'die nyeuwe stede' het bezit wordt van Melis.

De kinderen van Jan en Agnees waren;

1. Melis, volgt onder IVa.
2. Cornelis, volgt onder IVb.
3. Aleijdt, huwt Gherit Embrechts de Canter. Van de andere erfenamen van zijn schoonouders koopt hij 3/4 deel in twee beemden onder Gilze.
4. Jenneke<sup>9</sup>, huwt Adriaen Jan Claes Veldekens. Zijn enige eigendom uit de nalatenschap blijft een perceel land onder Goirle 'achter dat Laer'.

IVa. Amelis Jan Cornelis Spapen (zv III-a)<sup>10</sup>, huwt Marij Peter Eelkens.

Peter Jan Peter Eelkens huwt Mathijsken Claes Steven Reijnen<sup>11</sup> kinderen:

Jan

Gelden

Joest huwt Lijsbeth Hendrick Goidtstouwen

Cornelis

Heijlken huwt Jan Lenaert Mutsaerts

Marij d' oudste huwt Jan Jan Aerts

huwt Wouter Jan Wouter Melis

Marij de jonge huwt Amelis Jan Cornelis Spapen

huwt Cornelis Willem Jan Veramelvoirt

Gherit, natuurlijke zoon bij Marij Wouter Willem Marijnen.

De familie Eelkens was gegoed aan de Hasselt en onder Korvel waar zij een 'huijs, hoff, schuer ende schaepskoije' bezitten.

Melis zal voor juni 1568 gestorven zijn. In die maand accorderen Cornelis Jan Spapen en Jan Peeter Eelkens als voogden van Cornelis, Peter en Adriaan, onmondige kinderen van wijlen Melis Spapen, met de tweede man van Marie Eelkens, Cornelis Veramelvoirt, over de goederen welke hun grootmoeder Mathijsken Reijnen dan nog in vruchtgebruik heeft, 'met consent van Adriaen Jan Veldekens ende Denis Hendrik Wouters als naeste magen ende vrienden'.

In 1586 verkopen Cornelis Jan Spapen, Cornelis Veramelvoirt, Peter Melis Spapen en de voogden van zijn zoon Cornelis bij Marij Andries Berthouts, een perceel beemden aan de Bacxdijk.

Datzelfde jaar verkopen zij een jaarlijks cijs van 60 stuivers, door Jan Aert Rijnbouts en zijn vrouw Anneke Adriaen Crillaerts belooft te betalen en te geven Amelis Jan Cornelis Spapen op 14.7.1550,

aan Jan Herman Jan de Roy.

'Een stuck beempden daer de nieuwe Leije int middel door is loopende', voor de helft eigendom van de weduwe Melis Spapen, wordt verkocht in 1597.

De kinderen van Melis waren;

1. Cornelis, niet meer genoemd in 1586.
2. Peter, volgt onder Va.
3. Adriaan, niet meer genoemd in 1586.

IVb. Cornelis Jan Cornelis Spapen (zv III-a)<sup>12</sup> huwt Cornelia Jan Gerrit Luijten.

Beiden sterven voor 17.1.1593, hun kinderen waren;

1. Agnes, huwt Niclaes Wuestenborchs te Gorp<sup>13</sup> zoon van Cornelis Adriaen Wuestenborchs bij Dingen Jan Michiels.  
In 1598 verkoopt Niclaes de helft van de erfgoederen van zijn schoonouders 'in Goirle offte alhier binnen Tilborgh ende tot Hilvarenbeek omtrent den gemeijnen dijk' aan Cornelis Willem Peter de Bont.
2. Jenneke. In 1593 verkoopt haar voogd Peter Melis Spapen samen met Niclaes Wuestenborch een perceel beemden te Tilburg aan de 'gemeijnen dijk' en een perceel heide.  
Het erfdeel van de 'onbejaerde ende seer innocente Jenneke' wordt in 1604 verkocht aan Peter de Bont en Peter Veldekens als voogden van Adriaan, Peter, Willem, Jan, Marie en Jenneke, minderjarige kinderen van wijlen Cornelis Willem de Bont bij wijlen Ida Adriaen Jan Veldekens.  
De kopers gaan hierbij een geldlening aan van de voogden van Jenneke. Abraham Niclaes Wuestenborchs verklaart in 1632 dat Willem Cornelis Willem de Bont zijn schuld aan Jenneke Spapen heeft voldaan.

Va. Peter Melis Spapen (zv IV-a)<sup>14</sup> huwt Marie, dochter van Andries Laureijs Jan Berthouts, alias Spijckers en Adriana Hendrik Marten van de Sande<sup>15</sup>. Zij sterft voor 1586. Hij hertrouwt Digna van Enschoot.

Peter Martenssoon<sup>16</sup> heeft de volgende kinderen;

1. Melijs, sterft zonder oir.
2. Willem huwt Adriaenke Peter van Spaendonck.
3. Martijnken.
4. Heijlken huwt Gerit Thomas van Enschoot  
hun zoon Jan Gerit van Enschoot huwt Aleijdt Aert Jan Gerit Geenen met de kinderen;
  1. Marie huwt Jan Adriaen Stevens
  2. Heijlwich huwt Cornelis Adam Spapen
  3. Digna huwt Peter Melis Spapen
  4. Adriana huwt Adriaen Willem Cornelis van Ghilze
  5. Anna huwt Peter Joost Peter Eelkens, hun dochter Lijsken huwt Cornelis Wouter Spapen.

In 1596 en 1598 vinden we transporten van Peter en Digna. Na het maken een testament op 15 juli 1599 voor heer Jacob van Nuenen 'cappelaen deser kercke van Tilborch' is Digna overleden. Peter hertrouwt te Tilburg 7.2.1606 Lijsken Joost Geridts de Bont, waarvoor een huwelijkscontract gesloten wordt, waarin bepaald wordt dat de erfelijke goederen blijven aan de zijde van waar zij gekomen zijn.

In 1605 verkoopt Peter mede voor zijn kinderen en de kinderen van Jan Adriaen Stevens bij Marie van Enschoot met hun voogd Cornelis Adam Wouter Spapen, een perceel 'vuijtgesteken putten binnen de prochie van Goorle ter plaetse geheijten agter het Conincxvort'.

Andere transporten van Peter, samen met zijn kinderen Adriaan, Cornelis en Aleijt, vonden plaats in 1619, 1625 en 1638.

Peter overleed in 1639. Bij de erfdeling krijgt zoon Adriaan 'een huijs geheijten het cleijn huijsken schuer metten gronde' en zijn broer Cornelis 'een huijs geheijten d' outhuijs' te Tilburg onder Oerle.

Vele landerijen, gelegen in het Stappegoir, de Corvelsche- en de Broekhovensche akkers zullen daarna verkocht worden.

De kinderen van Peter Melis waren;

1. Cornelis, zoon uit het eerste huwelijk, genoemd in 1586, sterft voor 18.11.1594<sup>17</sup>.

Andries Laureijs Jan Berthouts, testamentair boedelhouder van Adriana van de Sande volgens een testament gemaakt op 12.7.1575 voor heer Barthelomeus Henricx vande Rijdt, kapelaan te Tilburg, verklaart dan dat Cornelis, de zoon van zijn dochter Marie 'nu onlanck sonder wettige geboorte is gestorven' en hij bepaalt daarom dat het part van Cornelis nu 'sal versterven op sijnen kinderen ende kijndts kinderen bij Adriana van de Sande'.

2. Adriaan, volgt onder Vla.

3. Aleijt, volgens de voogdijrekening bezocht zij een school waarna zij 'tot Hendrick Vermer ginck wonen'.

Zij huwt te Tilburg 16.1.1611 Willem Jansen de Bondt<sup>18</sup>, die sterft voor oktober 1639.

4. Cornelis, volgt onder Vlb.

5. Dirk<sup>19</sup> sterft zonder oir voor 28.5.1619.

Vla. Adriaan Peter Melis Spapen (zv V-a)<sup>20</sup> huwt te Tilburg (ondertrouw 18.1.1609) Margriet Faes.

Jan Cornelis Dirx Vervaessen huwt Jenneke aan de Abcoven te Goirle<sup>21</sup> kinderen;

1. Lijsbeth huwt Adriaen Jan Rondens

2. Marie huwt Aert Jan Jacobs van Dun met een zoon Jan

3. Margriet huwt Adriaen Peter Melis Papen

4. Peterken huwt Adriaen Aertsen waarbij een zoon Peter huwt Jan Michielsens waarbij;

1. Jenneke huwt Niclaes Cornelis

2. Cornelia huwt Wouter Adriaen Meeuw

3. Marie huwt Heijliger Jan Dirckx.

Voor de bruiloft van Adriaan vinden we in de voogdijrekening de volgende posten:

'doen Adriaen bruidegom was den selve alsdan tot drinckgelt gedaen

dat Adriaen die soon bruidegom was geworden tot quansselbier gecocht een tonne bier

alnoch voor twee tonnen bier tot zijn bruijloff

voor een vierendeel in een vet beestken gecocht totte bruijloff

aan dansgelt tot twee plaetssen vuytgegeven

voor het trouwgelt soo tot Tilborch als tot Ghoirl

den coster voor zijn gerechtigheijt

Verder was Adriaan een fervent kermisganger, blijkens de vele uitgaven voor Adriaen opte kermisedach in gelt gedaen'.

Tenslotte was er de uitgave van de voogden 'voor Adriaen den soon als hij d' ambacht van wolfe weeffen heeft geleerd'.

Voor 1633 verhuist hij met zijn gezin naar Goirle, waar Margriet Faes voor of in 1638 is overleden.

Adriaan hertrouwt in 1639 Marie Jan Jacob Thomas Maes, waarbij een testament gemaakt wordt, waarin bepaald is dat al haar goederen, mocht zij sterven zonder kinderen na te laten, komen aan haar man en na zijn dood aan diens kinderen. Mocht Adriaan eerder overlijden dan zal Marie een bedrag van 600 gulden ontvangen.

Dit testament wordt bekrachtigd door de alimentatieregeling die getroffen wordt voor de kinderen bij Margriet Faes.

Van deze tien kinderen zijn er dan drie gehuwd, maar zeven nog minderjarig waarvan de jongste pas drie jaar oud is.

De nagelaten goederen zijn zwaar belast zodat deze kinderen 'niet wel en soude konnen worden opgebracht'.

Daarom compareren 'willem mondige soon ende met hem Claes Cornelis Claessen met Digna sijne huijsvrouw ende Joost Jan Joost Meijnaerts met Jenneke sijne huijsvrouw, gesusteren, dochters Adriaen voors. ende Adriaen Aert Meus, behout oom van de voors. ende Peter Melis Cornelis Spapen vaderlijcke grootvader ende Jenneke weduwe Jan Cornelis Faessen moederlijcke grootmoeder ende Lenaert Cornelis Eelkens oock een vande naeste vanden van deze onmondige verklaren hieraff goede kennische hebben daeromme soo ist dat de voors. Adriaen Peter Melis Cornelis Spapen als nu gehout sijnde met Marie sijne tweede huijsvrouw, dochter wijlen Jan Jacob Thomas vuyt een vaderlijk gemoet genegen wesende omme sijne onmundige kinderen op te helpen ter eenre ende Cornelis den sone Adriaen Peter Melis Spapen met Adriaen Jan Willem Smolders momboir ende toesieners over de seven onmundigen kinderen met consent ende raedt van de voors. naeste vrinde veraccordeert ende in plaetse van scheijdinge ende deijlinge met malcanderen overcomen in manieren hiernaer ge-

schreven volgende dats te weten dat die voors. Adriaen Spapen sal hebben, houden ende erfelijck besitten alle alsulcke goederen haeffelijcke ende erfelijcke met wat naeme die genoemt mogen worden die Adriaen ende Margriet tsamen in hunnen leven hebben beseten mitsgaders de gene die naer dode van de voors. Peter Melis Cornelis Spapen vader van de voors. Adriaen sullen vervallen mitsgaders de goederen welke Marie sijn Adriaens huijsvrouw tegenwoordigh ten houwelijk heeft ingebrocht naer doot des voors. Adriaen door de kinderen bij hem met sijne eerste huijsvrouw verweckt ende de kinderen die hij vuijt Marie sijn tegenwoordighe huijsvrouw, bij toelatinge Godts, sal mogen verwecken, hooff voor hooff worden gedeijlt alsoff sij tsamen kinderen van ene bedde waren'.

Verwekt Adriaan geen kinderen bij zijn tweede vrouw 'sal in cas van dien aen haer Marie vuijtgereijckt moeten worden de somme van seshondert Caroli guldens eens', komen er wel kinderen dan geniet Marie alleen haar leven lang de rente van deze 600 gulden.

'Oock geaccordeert als wanneer Jenneke weduwe Jan Cornelis Faessoon, moederlijke grootmoeder deze onmundigen afflijvigh sal comen te worden dat die voors. Adriaen Peter Spapen sijn leven lanck gedurende sal hebben ende behouden de tochte der erfelijcke goederen ende erfelijckheijt van dese goederen sal naer dode van Adriaen door de kinderen geprofiteert worden sonder dat de nakinderen van hem hier enig recht op sullen hebben. Wat betreft de haeffelijcke goederen, meublen, huijsraet, gereet gelt, actien ende crediten sal Adriaen naer dode van Jenneke voors. daeraff wesen vrij meester ende mogen doen sijne wille sonder besprech van sijn voorkinderen'.

Het 'cleijn huijsken' dat Adriaan in 1639 erft van zijn vader, verkoopt hij aan zijn broer Cornelis.

Hij sterft voor 23.11.1645 als zijn weduwe, geassisteert met Peter Adriaen van Gilse, oud-president van de Tilburgse schepensbank, aanspraak maakt op haar deel in de nalatenschap.

Bij de erfdeling van de goederen van Jenneke, weduwe van Jan Faes, zijn de kinderen van Adriaan medeërfgenenamen van een 'schuer, torffschop ende schaepskoeije' aan de Abcoven te Goirle. De kinderen van Adriaan bij zijn eerste vrouw waren, gedoopt te Tilburg;

1. Dingen 25.8.1611, huwt 26.1.1631 Claes Cornelis Claes.
  2. Willem 18.5.1614, volgt onder VIIa.
  3. Johanna 18.10.1616, huwt Joost Jan Joost Meijnaerts.
  4. Cornelia 10.7.1619, huwt Cornelis Jacobs.
  5. Jan de oude 1.9.1621.
  6. Peter 23.6.1624, volgt onder VIIb.
  7. Anna 21.3.1627.
  8. Adrianus 30.12.1629, volgt onder VIIc.
- Kinderen gedoopt te Goirle;
9. Jan de jonge 26.4.1633.

10. Maria 25.2.1635, huwt te Tilburg 15.2.1654 Cornelis Adriaen Hendrick de Beir<sup>22</sup>.  
In 1672 delen Cornelis Adriaen de Beir en de voogden van zijn kinderen bij wijlen Maria Adriaan Peter Melis hun erfgoederen aan de Heikant te Tilburg.



VIIa. Willem Adriaan Spapen alias Castelijns (zv VI-a)<sup>23</sup> huwt te Tilburg 10.1.1638 Engelken van Riel, gedoopt te Tilburg 13.10.1619 dochter van Quirijn Peters van Riel<sup>24</sup> en Niclaesken Lambert Peter Jansz. Zij gaan wonen te Goirle.

In 1668 wordt Willem 'met eenige lichamelijcke swacheijt van de contagiouse sieckte der peste, soo gepresumeert wort, besocht' en maakt het echtpaar een testament waarin de langstlevende tot universeel erfgenaam wordt benoemd.

Waarschijnlijk is Willem kort hierna overleden. Zijn weduwe maakt in 1678, zelf ziek zijnde, een nieuw testament. Hun goederen worden in 1699 verkocht.

In 1684 wordt hun zoon Peter, samen met de familie Van Riel en mede voor zijn broers en zusters, te Tilburg genoemd als erfgenaam van Cornelis de Wijs.

Hun kinderen gedoopt te Goirle waren;

1. Peter, volgt onder VIIa.
2. Quirinus 15.1.1641, volgt onder VIIb.

3. Margaretha 9.8.1643, huwt Jan Gerit Willemen die te Tilburg 23.9.1679 hertrouwt met Jenneke Andries Janssen.
4. Nicolaas<sup>25</sup> mei 1654. Hij is het zwarte schaap van de familie. Zijn moeder voorziet na haar dood moeilijkheden met hem 'nopende zijn uijtsetzel' en om dat te voorkomen verklaart zij 'dat den selven haere soone Niclaes in verscheijde wijsen meer als zijn uijtsetzel genooten ende geprofiteert heeft, namentlijk ende eerstelijck eene somme van seshien gulden die hij Niclaes soo nu ende dan genooten heeft in gelt, rogge als vlees, item heeft sij comparante moeten geven omme den voorn. Claes van den militairen dienst aff te coopen aen seeckeren officier eene somme van vijffentwintich gulden ende alsdoen noch eens de somme van sesentwintich gulden twee en een halven stuiver soo voor schipvracht naer Dene-marcken als verteeringe daeromme gedaen, item alnogh de somme van elff gulden waer mede meer gemelten Niclaes voor de tweede maele vanden militairen dienst is affgecoght, item eene somme van vijff gulden betaelt aenden chirurgijn voor het meesteren ende cureren vande wonde die hij Niclaes vande voerliedens ontfangen hadde, sulcx dat sij comparante verclaert dat den meergemelten haeren soone Niclaes meer als zijn uijtsetzel heeft genooten ende geprofiteert'.
5. Maria 29.9.1660, woont te Tilburg aan de Veldhoven als zij aldaar 1.2.1682 huwt met Arjaan Janse van Hest.  
Adriaan Jan van Heijst hertrouwt te Tilburg 15.4.1686 Cornelia Jan Peter Goris uit Gilze.

VIIIa. Peter Willem Spape (zv VII-a) huwt Barbel Peters en hertrouwt te Goirle 9.5.1682 Marie Joost Smits.

Voor 1687 verhuizen zij naar Tilburg waar de vrouw van Peter Spapen 10.9.1690 begraven werd.

Voor de derde maal huwt Peter te Tilburg waar hij woont aan het Nieulant, 11.5.1693 Engel Aert Paulus uit Hilvarenbeek, weduwe van Hendrik Goijerts. Hij sterft voor 1716, mogelijk is hij de Peter Spapen die 17.1.1712 te Poppel begraven werd.

Zijn kinderen waren;

1. Willem, gedoopt te Goirle 1.10.1678.
2. Angela, gedoopt te Goirle 12.11.1682, huwt te Tilburg 16.8.1716 Adriaan van Kestel weduwnaar van Jenneke Cornelis Bastiaense.  
Adriaan van Castel, wonende in de herdgang Oerle, werd 7.1.1739 te Tilburg begraven, Engel, weduwe van Adriaan van Castel werd te Tilburg begraven 22.1.1746.
3. Adriana<sup>26</sup> huwt te Tilburg 17.7.1713 Peter Pessers, weduwnaar van Jenneke van Gorp, gedoopt te Tilburg 25.5.1672 zoon van Jan Cornelis Pessers en Jenneke Jan Laurens Coolen.  
In 1705 delen Adriaan, Peter en Lutrina Jan Pessers, Jan Wouter Segers gehuwd met Cornelia Jan Pessers en de voog-

den van de minderjarige Laurens Jan Pessers de goederen van hun ouders, waarbij genoemd werd 'het groot huijs' aan de Heikant.

4. Maria, gedoopt te Tilburg 3.4.1687.
5. Theodorus, gedoopt te Tilburg 31.3.1690.
6. Wilhelma<sup>27</sup> 5.6.1693 gedoopt te Tilburg, gaat aldaar 9.7.1717 in ondertrouw met Dingeman Wouter Verschuren. Het huwelijk ging echter niet door daar de bruid 'bij een ander soude beswangert zijn'.  
Willemijn ontvangt 4.6.1722 een borgbrief voor vertrek naar Middelbeers, waar zij voor 5 juli 1722 huwt met Ludovicus Hacke, gedoopt te Middelbeers 20.3.1679, zoon van Adriaan Jan Wouter Hacke en Cornelia Lemmens. Hij was weduwnaar van Petronella van Gerwen.  
In 1725 wonen zij op de Haaghorst onder Diessen. Als weduwe van Louis Hacke keert zij terug naar Tilburg waar zij 7.3.1734 huwt met Korstiaan Adriaan Lambers, weduwnaar van Maria Antonie van Oort, geboortig van Oisterwijk en wonende te Enschoot.

VIIIb. Krijn Willem Spapens (zv VII-a) huwt te Goirle 24.5.1670 Maria Andries Willem de Cort.

Hun kinderen gedoopt te Goirle waren;

1. Willemijn 11.3.1671.
2. Adriana<sup>28</sup> 29.12.1672, huwt te Tilburg 22.4.1721 Cornelis van Beurden aan 't Laar, weduwnaar van Jenneke Eeltiens.  
Voor zijn vier kinderen uit het eerste huwelijk werd een alimentatieregeling getroffen.
3. Anna 19.1.1675.
4. Andreas 13.10.1682, volgt onder IXa.

IXa. Dries Papen (zv VIII-b)<sup>29</sup> zoon van Crijn Willem Castelijns, huwt te Oisterwijk 23.1.1706 Elisabeth Berber Smits, gedoopt te Oisterwijk 11.9.1664 dochter van Gerard Antonis Smits en Johanna Joorden van Beurden, weduwe van Arnoldus van Meegen.

In 1711 heet zij in het hoofdgeldregister van Oisterwijk; weduwe van Andries Spapens, arm. Zij hertrouwt te Oisterwijk 9.11.1720 Jan Jacob Corthout, weduwnaar van Johanna Jan van der Meulen.

Een kind van Dries, gedoopt te Oisterwijk was;

1. Quirinus 23.2.1707.

VIIb. Peter Adriaan Peter Melis (zv VI-a)<sup>30</sup> huwt te Goirle 3.2.1649 Anneken Dircken. Hij sterft na 18.6.1679.

In 1703 verkopen Adriaan, Dirk, Peter en Jan, zonen van wijlen Peter Spapen, Jan Thomas van Erven gehuwd met Maria Peter Spapen en de voogden van de minderjarige kinderen van voornoemde Jan bij Cornelia Gerit Peter Adriaens, een huis, hof en erf

te Goirle aan de Abcoven aan Jan Janse van der Sande. Dezelfde dag verkopen zij ook land te Goirle aan Antonij Crols, de landdeken van Breda.

Bij de verkoop van een akker aan de Abcoven in 1707 aan Laureijs Spapen worden ook genoemd Adriaan Peter Spapen en Antonij Dirk Spapen als voogden van de vier mindjarige kinderen van Dirk Spapen.

Tenslotte verkopen Adriaan, Peter, Jan en Maria Peter Spapen in 1717 een huis aan de 'Wagtelberg' te Goirle aan Peter van Erven.

De kinderen gedoopt te Goirle waren;

1. Adriaan 24.10.1649, volgt onder VIIIc.
2. Theodorus 25.11.1650, volgt onder VIII d.
3. Jan, doopdatum niet gevonden, volgt onder VIIle.
4. Maria<sup>31</sup> doopdatum niet gevonden, huwt te Goirle 7.5.1690 Dries van Spaendonck, gedoopt te Goirle 24.11.1658 zoon van Antonij Driessen en Neltjen Cornelis Aertsen. Hij sterft in of na 1694.

Hun kinderen waren:

1. Peter 1.12.1691
2. Antonij 22.1.1693
3. Peter 2.11.1694

Zij zal hertrouwd zijn met Jan Goijaerts de Louw en huwt voor de derde maal te Goirle 29.7.1699 met Jan Thomas van Erven.

In 1698 huurt zij als weduwe van Jan Goijaerts de Louw een huis, schuur, schop en 40 lopenzaten land onder Goirle.

Voor haar kinderen Peter en Antonij worden in 1699 en 1703 alimentatieregeling getroffen waarbij zij o.a. belooft haar kinderen naar school te laten gaan om te leren lezen en schrijven.

Jan Thomas van Erven koopt in 1700 een 'huijs, schuer, schaepskoi, schop ende hoff' aan de Abcoven te Goirle van sr. Johan Vermeulen.

In 1700, 1701 en 1708 gaat hij geldleningen aan. Hij sterft voor 11.6.1710.

Op die dag beloven de voogden van de kinderen wijlen Andries van Spaendonck en Adriaan Thomas van Erven en Peter Peter Spapen als voogden van het minderjarig kind van wijlen Jan Thomas van Erven 50 gulden te betalen aan Michiel Cornelis de Vet.

Marie Spapen sterft voor 1732 als haar zoon Antonij 1/4 deel in een huis aan de Abcoven verkoopt aan zijn broer Peter.

5. Cornelis 31.3.1658, jong overleden.
6. Peter mei 1659, volgt onder VIII f.

VIIIc Adriaan Peter Spapen (zv VII-b)<sup>32</sup> huwt te Tilburg 1.6.1685 Maria Jan Pauwels, gedoot te Tilburg 4.7.1644 dochter van Jan Pauwels bij Grietjen.

Zij was weduwe van Jan Matheus van de Poel, die een kind had

uit een eerder huwelijk met Marie Adriaen Wouters.

Bij het tweede huwelijk van Marie Jan Pauwels was afdelen met dit kind niet meer mogelijk daar er 'seer weijnige meuble inde boedel sijn wesende ende egeen erffgoet'.

In 1687 ontstaat er een geschil over dit kind tussen zijn voogden en Adriaan Spapen.

Hij stierf aan de Berkdijk te Tilburg op zeer hoge leeftijd en werd begraven 9.1.1737. Zijn vrouw werd te Tilburg begraven 23.4.1716. Het huwelijk bleef kinderloos.

VIII d. Dirk Spapen (zv VII-b)<sup>33</sup> woont te Tilburg aan de Berkdijk en huwt aldaar 22.5.1684 Marie Adriaen de Cort die te Tilburg begraven werd 6.3.1725.

Hij werd te Tilburg begraven 25.3.1704.

Grote welstand hebben zij niet gekend. In 1701 moet Dirk een geldlening aangaan. Zijn weduwe verkoopt in 1719 aan sr. Cornelis Verbunt, koopman, 'alle soodanige veltgewassen bestaende in coorn als andere als de comparante te velde heeft staan op de landerijen gelegen binnen Tilborgh ter plaetse genaemt den Berkdijk groot omtrent 17 à 18 loopensaeten en welck teullant den voorn. Cornelis Verbunt in eigendom is competerende en sulcx in voldoeninge van soodanige verschulde huure soo in gelde als granen als sij comp. nogh verschult is aenden gen. Verbunt'.

Hun kinderen gedoopt te Tilburg zijn;

1. Adrianus 3.11.1685, jong overleden.
2. Antonius 7.4.1687, volgt onder IXb.
3. Adriaan 2.12.1689, volgt onder IXc.
4. Maria, huwt te Tilburg 22.11.1722 Jan Wijtens. Zij sterft aan het Laar te Tilburg als weduwe van Jan en werd aldaar begraven 26.8.1735.
5. Cornelis 20.4.1696, volgt onder IXd.
6. Peter 24.4.1699, volgt onder IXe.

IXb. Antonij Spaepen (zv VIII-d) huwt te Poppel 26.9.1717 Anna Govaerts, gedoopt te Poppel 24.6.1689 dochter van Henricus Govaerts huwt Maria van Turnhout.

In 1721 verkopen Anna Govaerts en haar man een akker te Poppel aan de Schrieken aan Peter Jansen, in 1729 koopt hij een akker onder Goirle ter plaatse de Lamel.

Anna Govaerts overleed te Poppel 2.4.1754. Hij overleed aldaar 5.10.1747.

Hun kinderen gedoopt te Poppel;

1. Maria<sup>35</sup> 28.8.1719 huwt te Poppel 24.6.1752 Henricus Hendrickx.  
Zij overleed te Poppel als zijn echtgenote 19.9.1781.  
In 1756 verkoopt zij met haar man de weide 'de Bocht' onder Aerle aan Valentijn Hendrickx, aan Peter Vuchts en Jan Noulants 'de Rietbempt' en aan de weduwe van Bastiaan

Dickens 'den leegen Wildert tot Aerle'.

Haar zwager Peter Stoops koopt 'sekere sijne paerten in den hof bestaende uijt twee vijffde paerten met den stal ende 't voorhoofd vant schop, gestaen ende gelegen tot Aerle'.

2. Johanna Maria<sup>36</sup>, ook genoemd Adriana Maria, 21.10.1725, huwt te Poppel 14.6.1750 Petrus Stoops en overleed aldaar als weduwe van Peter 9.3.1796. Zij woont te Poppel onder Aerle.
3. Henricus 17.6.1730, volgt onder Xa.

Xa. Hendrik Spapen (zv IX-b)<sup>37</sup> te Hulsel onder Poppel bij de Rovertse kapel, had daar een landbouwbedrijf met zes beesten. De akker aan de Lamel onder Goirle, afkomstig van zijn vader, verkocht hij in 1764 aan Jacobus de Bont.

Te Poppel huwt hij 15.2.1767 Petronella van Loon, gedoopt te Hilvarenbeek in maart 1736 dochter van Peter en Anna Luijten. Zij werd te Hilvarenbeek begraven 19.6.1798. Hij werd te Hilvarenbeek begraven 23.4.1799.

Hun kinderen gedoopt te Poppel waren;

1. Antonius 31.1.1770, volgt onder Xla.
2. Petronella 6.5.1773 overleden Poppel 5.9.1814. Zij huwde Frans van Heyst.

Xla. Antonius Spapens (zv X-a)<sup>38</sup> dagloner te Poppel, sterft te Ravels 29.4.1812.

Hij huwt Cornelia Couwenberg, gedoopt te Tilburg 15.1.1782 als Johanna Cornelia, dochter van Jacobus en Anna Maria van Spaendonk.

Na zijn dood hertrouwt zij Peter Dirkx uit Reusel, zoon van Christiaan en Petronella van Spaendonk, weduwnaar van Ida Clara Huijbs en dagloner te Tilburg aan de Berkdijk waar hij 10.11.1831 sterft.

Zij was als naaister en sterft te Tilburg aan de Berkdijk 7.4.1835.

De kinderen van Antonij werden geboren in de zgn. 'Besloten Tijd'.

Op 1 oktober 1795 werden de Oostenrijkse Nederlanden definitief ingelijfd bij Frankrijk en begon een waar schrikbewind onder het Directoire.

In 1797 kwamen na een staatsgreep de 'Fructidoriens' aan het bewind, die van alle priesters de eed van erkenning eisten van de antigodsdienstige wetgeving, later gevolgd door een eed van haat aan het koningschap.

Klooster en kerken werden gesloten, gronden gekonfiskeerd, de kerk van Turnhout b.v. werd een paardestal en vergaderplaats van de republikeinen. De kerkdiensten moesten in het geheim worden gehouden. De invoering van de dienstplicht in 1798 deed bovendien nog de zgn. 'Boerenkrijg' uitbreken in de Antwerpse Kempen.

In een oud handschrift lezen we; 'de oorsaeck van den opstand der patriotten was de requisitie der jonckhyd om de wapenen onder Fransche vendels te dragen hetgene zij niet wilden aanveerden,

liver hebbende hun dood te vechten als de Fransche divereijen door hunne wapenen te ondersteunen'.

Door deze toestanden werden van vele kinderen, in deze tijden gedoopt in de Antwerpse Kempen, de dopen niet ingeschreven in de doopregisters, later, bij de invoering van de burgerlijke stand, verzuimen veel ouders hun kinderen in te laten schrijven, omdat dit uiteindelijk een maatregel was van de vijand. We zien dan weer dat kinderen wel staan ingeschreven in het doopboek en niet, of pas later, in de burgerlijke stand.

De kinderen van Antonie Spapen waren;

1. Johannes Franciscus, moet te Poppel geboren zijn in 1797. Zijn overlijden werd te Poppel ingeschreven 5.6.1806.
2. Henricus, gedoopt te Hilvarenbeek 20.3.1802, volgt onder Xlla.
3. Petrus, volgens de burgerlijke stand van Tilburg gedoopt te Poppel 2.6.1803, hij volgt onder Xlib.
4. Johannes Franciscus, geboren te Poppel 17.5.1806, volgt onder Xllc.
5. Catharina, volgens het bevolkingsregister van Tilburg te Poppel geboren in 1807. Te Tilburg was zij in 1830 spinster aan de Berkdijk.
6. Adriaan, geboren te Poppel 1.6.1809, sterft te Ravels 4.12.1810.
7. Johanna, geboren te Ravels 22.6.1811, spinster, sterft ongehuwd te Tilburg 21.5.1834.

Xlla Hendrik Spaapen (zv XI-a), huwt te Tilburg 21.11.1825 Johanna de Rooij, gedoopt te Tilburg 5.2.1788 dochter van Cornelis en Martina van Asveld, spinster en weduwe van Antonius Couwenberg. Zij overleed Tilburg 13.3.1843.

Hij was dienstbode en dagloner en sterft te Tilburg 15.11.1862.

Hun kinderen geboren te Tilburg;

1. Antonius 9.7.1828 overleden Tilburg 13.8.1828.
2. Antonia Maria 27.8.1829 overleden Tilburg 7.9.1829.
3. Petrus 8.9.1831 overleden Tilburg 30.4.1834.

Xlib Petrus Spape (zv XI-a), dagloner en landbouwer, huwt te Tilburg 11.10.1827 Johanna Cornelia van Riel, landbouwster, gedoopt te Tilburg 3.12.1804 dochter van Daniël en Adriana Maas. Hij overleed Tilburg 25.7.1852. Zij overleed Tilburg 12.12.1869.

Hun kinderen geboren te Tilburg;

1. Antonia 29.1.1828 overleden Tilburg 22.10.1835.
2. Adriaan 12.4.1830, volgt onder Xllla.
3. Johanna 24.11.1833; dagloonster overleden Tilburg 6.10.1871. Zij huwt te Tilburg 23.4.1857 Cornelis van Iersel, wever, geb. Tilburg 23.11.1829 zoon van Adriaan en Joanna Maria van Huijgevoort.
4. Adriana 6.3.1836, huwt te Tilburg 12.5.1859 Petrus Verhoeven, wever, geb. Tilburg 16.11.1832 zoon van Jan en Cornelia Schijvens.

5. Antonie 16.9.1841, volgt onder XIIIb.
6. Henricus Jacobus 24.3.1845 overleden Tilburg 2.5.1847.

XIIc Jan Francis Spapens (zv XI-a), landbouwersknecht, huwt te Goirle 13.12.1839 Engelina Smolders geb. Hilvarenbeek 6.6.1815 dochter van Nicolaas en Helena Janssen, dienstmeid te Goirle. Hij overleed Tilburg 5.10.1851. Zij overleed Tilburg 18.11.1853 als dagloonster.

Kinderen;

1. Antonia geb. Goirle 17.1.1840 overleden Tilburg 20.4.1853.
2. Martinus geb. Tilburg 8.12.1841 overleden Tilburg 28.7.1847.
3. Henrica geb. Tilburg 12.10.1844 dienstbode overleden Tilburg 2.10.1872. Zij huwt te Tilburg 9.2.1871 Adriaan Cornelis Maasen geb. Tilburg 5.10.1844, koopman, zoon van wolwever Gerardus Maasen en Helena van Loon. Hij hertrouwt te Goirle 10.2.1873 Maria Anna Schuurmans geb. Moergestel 13.6.1851 dochter van Gerardus, herbergier te Goirle en Maria Anna de Laat.
4. Helena geb. Tilburg 6.9.1850 overleden aldaar ongehuwd 29.5.1884. Zij was naaister.

XIIla Adriaan Spapen (zv XII-b), landbouwer, huwt te Tilburg 8.1.1857 Wilhelmina de Roij geb. Tilburg 21.4.1830 landbouwster, dochter van Jan Baptist en Maria Peijnenburg. Hij overleed Tilburg 8.9.1901. Zij overleed Tilburg 23.10.1899.

Hun kinderen geboren te Tilburg;

1. Petronella 28.8.1857 overleden Tilburg 10.3.1858.
2. Petrus 1.10.1860 overleden Tilburg 3.10.1860.
3. Jan Baptist 1.10.1860, arbeider, huwt te Tilburg 17.10.1883 Maria Elisabeth van Hest geb. Tilburg 16.12.1857, weefster, dochter van Willem en Dorothea Mallens.
4. Petrus 19.3.1863, spoorwerker, huwt te Tilburg 7.11.1888 Petronella Maria Wouters geb. Gilze-Rijen 10.10.1871 dr. v. Jan en Joanna Hendrickx.
5. een levenloos geboren kind 31.12.1868.

XIIIb Antonie Spape (zv XII-b), fabriekswerker, huwt te Tilburg 20.8.1868 Martina van Sprang geb. Tilburg 16.5.1834 dochter van Cornelis en Cornelia Mutsaers.

Hij overleed Tilburg als weduwnaar 17.5.1923.

Kinderen geboren te Tilburg;

1. Johanna Cornelia 23.7.1869 huwt Tilburg 22.7.1896 Cornelis Klijberg, wever, geb. Tilburg 15.2.1866 zoon van Adrianus huwt Adriana Maria van Riel.
2. Maria Cornelia 14.9.1871.
3. Petronella Adriana 25.11.1872 huwt Francis Godefridus van Helvoirt zij overleed Tilburg 7.12.1947.
4. Catharina Maria 25.11.1872.

5. Cornelis Josephus, sterft te Tilburg 3 weken oud 22.4.1875.
6. Jan Cornelis 1876.
7. Dionysius Antonius 1877.

IXc Adriaan Dirk Spape (zv VIII-d), huwt te Tilburg 14.1.1714 Catharina Bossers, gedoopt te Moergestel 23.10.1689 dochter van Petrus Bossaerts en Johanna Alberts van Gestel. Zij woonden te Tilburg aan de Berkdijk.

Hij werd aldaar begraven 29.1.1724.

Hun kinderen gedoopt te Tilburg:

1. Theodorus 30.7.1714, volgt onder Xb.
2. Petrus 20.7.1716, volgt onder Xc.
3. Cornelis<sup>39</sup> 17.11.1718 ontvangt 31.12.1766 een borgbrief voor vertrek naar 's-Gravenhage.
4. Jan 26.2.1723, begraven te Tilburg 20.11.1727.

Xb Dirk Spape (zv IX-c), huwt te Breda 19.11.1752 Maria van Gool, gedoopt te Baarle-Nassau 21.11.1727 dochter van Willibrordus en Maria Godefridus Smolders.

Hij werd 19.11.1783 te Teteringen begraven. Maria van Gool overleed te Terheijden 8.3.1787 en werd aldaar 12.3.1787 begraven.

Hun kinderen gedoopt te Teteringen waren;

1. Maria Catharina 8.9.1753, huwt te Terheijden 28.1.1781 Willem van Bast<sup>40</sup> gedoopt te Oisterwijk 16.8.1745 zoon van Peter van Baast huwt Maria Jan Celen. Catharina overleed te Terheijden 8.10.1790 en werd aldaar 11.10.1790 begraven.

Willem hertrouwt te Breda in juli 1792 Petronella Anemaet uit Terheijden. Zij gaan wonen te Teteringen waar Willem 25.6.1804 overleed.

Enkele weken voor zijn dood maakt hij een testament en verklaart tot zijn enige en universele erfgenamen zijn kinderen bij Catharina Spapens met name Pieter, Adriaan en Willem, zijn vrouw Petronella Anemaet en zijn kinderen bij haar, ieder voor een kindsgedeelte.

In hetzelfde testament maakt Petronella haar man tot enige en universele erfgenaam.

Zijn weduwe en de kinderen verkopen na zijn dood een huis, hof en erf onder Teteringen 'aan de Hooge Brug bij het Kalloysche Gat' en een huis, schuur en hof 'in het Zand bij Terheijden'.

2. Elisabeth 7.5.1755, sterft te Teteringen 9.12.1830. Zij huwt Petrus Hermus<sup>41</sup> gedoopt te Teteringen 31.3.1757 zoon van Adriaan en Elisabeth de Jongh, schoenmaker te Teteringen en overleden te Breda 26.4.1836.

Hun erfgenamen waren; Adriaan, Martinus en Johanna Boudewijns, hoveniers te Breda, Jan Boudewijns, schoenmaker te Hoogstraten, Adriaan van Bast, conducteur op de diligence van Breda naar 's-Hertogenbosch en Willem van Bast, grutter te Zevenbergsche-hoek.

Xc Peter Spabus (zv IX-c)<sup>42</sup>, huwt te Breda 5.5.1743 Johanna Timmers, gedoopt te Teteringen 5.11.1716 dochter van Peter en Elisabeth Wouter van Ham.

Hij hertrouwt te Breda 22.7.1753 Cornelia Lindeboom van Oosterhout, overleden te Teteringen 7.5.1771.

Peter was 'lantsman' te Teteringen en overleed aldaar 30.7.1780.

Op de lijst van 'schaaden der ingeseetenen van Teteringen door het sterven van haer runtvee 't zeedert den jaaren 1744 tot den 7 april dezes jaars 1756' komt Peter voor met een koe.

In 1754 en 1783 wordt te Teteringen land verkocht, dat gehuurd werd door Peter.

Dielis Boomaers, Peter Spapers en Maria Peter van Daesdonck verklaren in 1748 ter requisitie van de heer Petrus Herny te Lier, op wiens hoeve Dielis Boomaers woont, dat 'den 25 November laestleden op de gemelte stede geinquantieert zijn geweest vijftien à sestion Engelse soldaeten en verclaert Spapers dat soo ras deselve aldaer gekomen waeren sij van hem deponent, die in absentie van den eerste deponent het huijs bewaerde, wilden hebben dat hij strooij soude haelen om in de kamer tegens de gront te leggen alwaer sij reets een groot vuer aengestoockt hadde'.

Peter weigert dit, hij zegt; 'gaet in de schuer leggen, daer is het warrem en daer is hooij strooij genoegh, ik sal het niet toelaeten dat gij hooij uijt de schuer sult haelen'. Daarna gaat Peter naar huis. Als Boomaers later thuis komt zegt hij hetzelfde tegen de soldaten die daarop 'tegens sijn wil en danck' zelf stro uit de schuur gaan halen en in de kamer 'seer naer bij daer het vuer brande' leggen.

De soldaten stoken daarna zo hard dat 'de vlamme tot diep in de schoorsteen quam te vliegen als wanneer hij deponent tot voorkominge van brant telkens heijvlaggen heeft opgeworpen om de vlam te decken en met krijtende oogen de voorn. Engelse soldaeten heeft versoght gehad dat sij soo sterck niet wilde stoken'. De soldaten willen echter niet luisteren, Boomaers 'wordt menigthe maelen met quaede woorden bejegt, jae selfs seer deerlijk geslaegen'.

Tenslotte verklaart ook Maria van Daesdonck, die dienstmeid was bij Boomaers, dat ze door de soldaten 'verscheidene maelen seer qualijck mishandelt en geslaegen is geworden uijt oorsaeke sij aen de gem. soldaeten geen branthout off mustert wilde geven'.

'Op den 28 November des avonts omtrent klokke aght ueren is het huijs in brant geraekt en geheel in asschen geleght'.

In december 1780 verkopen Adriana Spatkus weduwe van Hendrik de Jong mitsgaders Adriaan Vermeeren gehuwd met Catharina Spatkus, Adriaan Antonissen gehuwd met Petronella Spape en Dirk Spatkus als voogd van Anna en Helena Spatkus 'een huising, stallinge, wei- zaai- en heiland totaal 368 roeden op het Hoevenlind onder Teeteringe aan 's Heerenstraat'.

De kinderen van Peter, gedoopt te Teteringen waren;

1. Adriana 4.2.1744, huwt te Teteringen 2.5.1773 Henricus de

Jong, geboortig van Poppel en overleden te Teteringen 6.12.1778.

Zij hertrouwt te Breda 18.11.1781 Antonij van den Elshout, gedoopt te Oosterhout 7.9.1748 zoon van Theodorus van den Helshout en Clasina Biestraeten, weduwnaar van Pieterneel Jansse van de Avert.

Adriana sterft te Teteringen als particuliere 'in een bakhuijs aan het Hoeveneind' 6.2.1819. Zij was weduwe van Antonij.

2. Petronella<sup>43</sup> 2.3.1746 begraven te Baarle-Nassau 24.6.1797.  
Zij huwt te Breda 12.7.1767 Adriaan Antonissen gedoopt te Baarle-Nassau 4.7.1740 zoon van Paulus en Maria van Hees. Hij werd 27.12.1803 te Baarle-Nassau begraven.  
Adriaan Hultermans te Baarle-Nassau gaat in 1808 als voogd een geldlening aan voor hun kinderen Elisabeth, Cornelia en Pieter.
3. Catharina 15.2.1750, huwt te Teteringen 7.5.1775 Adriaan Vermeeren, gedoopt te Ginneken 3.4.1740 zn. v. Adriaan Adriaan Vermeeren en Jacoba Michielse.
4. Johanna 9.3.1754, overleden te Teteringen 12.5.1754.
5. Jacobus 21.6.1755, overleden te Teteringen 22.12.1755.
6. Anna Maria 18.5.1758 huwt te Oosterhout 5.1.1783 Christiaan Pinkers geboortig van Zevenbergen, weduwnaar van Antonet van Ginneken.  
Anna Spapen sterft in Den Hout 22.12.1790.
7. Anna Maria 21.9.1756, begraven te Teteringen 16.11.1757.
8. Johanna 20.5.1760, overleden te Teteringen 30.3.1762.
9. Helena 5.5.1763, sterft te Oosterhout als weduwe van Barthelomeus Kerremans 1.4.1828.

IXd Cornelis Dirk Spapen (zv VIII-d), woont te Tilburg aan de Berkdijk en huwt aldaar 24.1.1717 Marie Snelle, dochter van Adriaan Peter Snellen en Grietje Adriaen Loureij's Peijmans<sup>44</sup>. Marij Snellen was weduwe van Willem Jan Velde<sup>45</sup> en had bij hem de volgende kinderen:

1. Govert huwt Catharina van den Berg.
2. Adriaan huwt Maria Adriaan van Breda.
3. Anna Margriet 'devota'.
4. Jan huwt Marij Gerit Rondens.
5. Anna Maria huwt Cornelis Appels.
6. Jenneken huwt Jan van Erven, hij hertrouwt Engelina Willem Brenders hertrouwt Anneke Lepelaars.
7. Dingena.

In 1729 vinden we een schuldbekentenis van Cornelis Spapen. Voor 1732 verhuist het gezin naar Goirle waar zij gaan wonen in de herdgang 't Ven in een huis van Nicolaas Mutsaers.

Marie Snellen werd 22.7.1732 te Goirle begraven.

Op 17.5.1734 hertrouwt Cornelis te Goirle met Catharina op de

Heij<sup>46</sup> gedoopt te Goirle in oktober 1700, dochter van Jan Peter op de Heij die afkomstig was van Beersel bij Mechelen, pachter van een hoeve onder Goirle, en Alet Peter de Bont.

Catharina op de Heij werd 20.11.1747 te Goirle begraven. Cornelis sterft te Goirle 19.9.1752 en werd 22.9. d.a.v. aldaar begraven.

Bij het tweede huwelijk van Cornelis werd een alimentatieregeling getroffen voor Willem en Adriana Maria, de twee kinderen uit zijn eerste huwelijk.

Cornelis was landbouwer en zijn veestapel bestond in 1734 uit een paard, vier koeien, twee ossen, een kalf en 26 schapen.

Zijn meid en zijn knecht hadden toen nog 30 gulden tegoed aan achterstallig loon.

Het enige erfgoed bestond uit een perceel 'soo moer, bleckeling, heijvelt als uijtgesteken putten' onder Tilburg in de Blootbeemden.

Zijn kinderen gedoopt te Tilburg uit zijn eerste huwelijk waren;

1. Willem, zijn doopdatum werd niet gevonden maar zijn bestaan blijkt duidelijk uit de alimentatieregeling van 1734 waarin hij 16 jaar oud genoemd wordt. Later zal hij dikwijls optreden als getuige en doopheffer bij zijn broers en zusters. Hij volgt onder Xd.

2. Johanna Maria<sup>47</sup> ook Adriana Maria genoemd, 17.9.1720. Zij huwt te Goirle 14.9.1760 Cornelis van Gorp, gedoopt te Tilburg 6.5.1728 zoon van Adriaan van Gorp wonende onder Korvel en Maria Huijbert Kercke. Hij was weduwnaar van Anna Maria van Haaren.

Cornelis van Gorp werd 13.8.1765 te Goirle begraven, hij was linnenwever en woonde in de herdgang 't Ven in een huis van Jan Baptist Brouwers. Als weduwe ontvangt Jennemie bij de erfdeling van de goederen van haar schoonouders, samen met haar zwagers Adriaan en Peter van Gorp, 750 gulden.

Zij hertrouwt te Goirle 7.7.1766 Adriaan Sanders, gedoopt te Moergestel 2.12.1735 zoon van Hendrik Adriaan en Clasina Peter de Bresser.

Uit haar eerste huwelijk had Jennemie een zoon, Adriaan, voor wie een alimentatieregeling werd getroffen met de voogden Peter Adriaan van Gorp en Willem Cornelis Spapen. Tot de inventaris behoorden aan linnenweefgetouw, een slecht weefgetouw, een best spoelgetouw, 2 slechte spoelgetouwen, een scheerraam, vele ponden garen, stukken linnen en oogst te velde. Er waren geen erfgoederen maar wel een huurschuld van 40 gulden.

Jennemie en Adriaan Sanders testeren te Goirle 25.4.1772, zij werd aldaar 20.5.1772 begraven, waarna Sanders afdeelde met zijn stiefzoon die o.a. een kist, 50 gulden, het beste weefgetouw en het beste spoelgetouw kreeg. Deze stiefzoon was toen pas acht jaar oud.

Adriaan Sanders kocht te Goirle in 1767 een huis aan de kerk en in 1768 een akkertje aan de Ketsheuvel, in 1807 door zijn

erfgenamen verkocht aan Peter Verstedden.

Hij hertrouwde te Goirle 25.7.1773 Johanna Otten, te Diessen gedoopt 1.7.1731 als onwettige dochter van Peter Otten bij Cornelia Moonen.

Enkele dagen na elkaar sterven Johanna Otten en Adriaan Sanders, zij overleed te Goirle 5.7.1807, hij 8.7.1807.

3. Cornelia 18.11.1722, begraven te Tilburg 22.1.1724.
- Kinderen gedoopt te Goirle uit het tweede huwelijk;
  4. Jan 31.3.1735, volgt onder Xe.
  5. Cornelis 15.2.1737, volgt onder Xf.
  6. Aldegundis<sup>48</sup> 5.2.1739 huwt te Goirle 11.5.1772 Peter van Gorp, gedoopt te Tilburg 11.10.1723 zoon van Adriaan van Gorp en Maria Huijbert Kercke, dus een broer van haar zwager Cornelis van Gorp, weduwnaar van Johanna Cornelis Beckers.

Voor de twee kinderen van Peter bij Johanna Beckers, Adriaan en Peter, werd een alimentatieregeling getroffen en er werd een inventaris van de goederen opgemaakt, waaruit blijkt dat Peter er warmer bij zat dan zijn broer Cornelis. Tot de onroerende goederen behoorden een huis, stal, schuur, schop, bakhuis en diverse landerijen te Goirle in de herdgang Dorp, in 1760 gekocht van Cornelis Michiel Stalpaerts.

Verder vinden we een os, drie koeien, boeren- en bouw-gereedschap, 2 linnenweefgetouwen, 100 pond garen en 200 pond werk.

Aldegonda werd te Goirle begraven 9.9.1794 als slachtoffer van de rode loop. Peter werd 26.10.1784 aldaar begraven.

Zijn kinderen verkochten het ouderlijk huis in 1798 aan Peter Hesselmans.
  7. Maria 11.2.1740, begraven te Tilburg 22.6.1770, ongehuwd.
  8. Dorothea 7.4.1742, begraven te Goirle 20.12.1774, ongehuwd.
  9. Jacobus 1.5.1744, jong overleden.
  10. Cornelia 23.2.1746, jong overleden.

Xd Willem Spapen<sup>49</sup> armmeester van Goirle, huwt aldaar 9.2.1744 Antonet van de Loo, gedoopt te Goirle 4.8.1717 dochter van Mathijs en Lucij Toriaens uit Poppel, gegoed aan de 'Papenwegh' te Goirle.

Willem was eigenaar van een huis te Goirle aan het Hoogend. Het perceel 'moer en uijtgesteken putten' te Tilburg, afkomstig van zijn ouders, verkoopt hij in 1757 aan Govert Jan Pessers. Van Willem Adriaan van de Sande koopt hij een akker te Goirle aan het Ven.

In 1782 maakt hij met zijn vrouw een testament waarin de langstlevende tot universeel erfgenaam benoemd wordt. Antonet werd 26.3.1791 te Goirle begraven.

Na de dood van zijn vrouw benoemt hij Antonij Govert van Enschoot tot voogd over zijn minderjarig kleinkind Willemijn Couwenberg.

Voogd over zijn andere erfgenamen, die bij zijn dood nog minderjarig mochten zijn, wordt Jan Baptist Huijbert van Boxtel.

Zijn zonen Mathijs en Cornelis machtigt hij om zijn goederen 'te regeren en administreren, de vaste en erfelijke goederen te verhuren en zijn roerende goederen publiek of uit de hand te verkopen'.

Willem werd 31.1.1792 te Goirle begraven waarna door de voogden van de minderjarige erfgenamen een inventaris werd opgemaakt. Zijn goederen bestonden o.a. uit 'een paruijk, een cruysboog en een rotting'.

Er was nog een vordering wegens verkochte rogge. De schulden bestonden uit een obligatie van 350 gulden ten gunste van Jan Baptist van Boxtel en een lening van 50 gulden van Peter van de Wouw om de doodschulden te betalen.

In april 1792 delen Mathijs en Cornelis Spaapen, Adriaan de Jong, gehuwd met Petronella Spaapen en Antonij van Enschoot als voogd van Willemijn Couwenberg, de goederen van hun ouders.

De kinderen gedoopt te Goirle waren;

1. Jan Willibrordus 7.11.1744, begraven te Goirle 23.8.1791, ongehuwd.
2. Maria<sup>50</sup> 15.11.1746, huwt te Goirle 4.6.1780 Jan Couwenberg, gedoopt te Goirle 6.11.1745 zoon van Willem bij Hendrina van Meeuwen.

Willem Couwenberg en Hendrina van Meeuwen te Goirle aan de Abcoven<sup>51</sup> hadden de volgende kinderen;

1. Geertruij huwt Norbart van Lisse  
huwt Nicolaas de Jong
2. Lucia huwt Antonij van Enschoot
3. Johanna huwt Jan de Bruijn
4. Jan huwt Maria Spapen  
hertrouwt Anna Barbara Claessen
5. Jennemarie huwt Jan Teurlings

Enkele weken na de geboorte van haar eerste kind sterft Maria. Zij werd 21.1.1782 te Goirle begraven.

Jan hertrouwt te Goirle 25.10.1784 Anna Barbara Claessen, gedoopt te Hilvarenbeek 12.5.1755 dochter van Nicolaas Andreas en Maria van Gils. Voor dochter Willemijn wordt dezelfde dag een alimentatieregeling getroffen.

Jan Willem Couwenberg verkoopt op 13.3.1790 de helft in een akker te Goirle aan zijn zwager Jan de Bruijn en koopt op dezelfde dag een huis te Tilburg in de herdgang Oerle, bestaande in twee woningen, waar hij ook gaat wonen.

3. Mathijs 22.8.1749, volgt onder Xlb.
4. Cornelis 17.12.1752, volgt onder Xlc.
5. Petronella<sup>52</sup> 30.6.1755, spinster overleden Goirle 1.8.1822. Zij huwt te Goirle 15.1.1792 Adriaan de Jong, spinner, gedoopt te Goirle 4.8.1761 zoon van Willem bij Johanna de Bresser en dezelfde dag als zijn vrouw te Goirle gestorven nl. 1.8.1822.



gedoopt te Goirle 7.2.1738 dochter van Jan Stoop en Maria Couwenberg.

Jan Dielis Stoop bewoont te Goirle het huis 'de Hoef' of 'Pannenhuijs'<sup>58</sup> aan het Dorp, huwde Maria Jan Couwenberg en hertrouwde Jenneke Toriaans.

Zijn kinderen waren;

1. Anna Maria huwt Peter Peter Ancems
2. Johanna
3. Lucia huwt Cornelis Spapens
4. Anna huwt Michiel van de Loo
5. Jan huwt Anna Jan Goossens

Cornelis werd bij de erfdeling van de goederen van zijn schoonouders in 1778 eigenaar van de bouwhoeve 'het Pannenhuijs' en wist zijn bezit nog uit te breiden door de koop van een perceel teuland in 1801 van Peter Peter van Gorp en een akker aan de Wilt van Huijbert Jan de Bont in 1791.

Hij sterft te Goirle als particulier 20.12.1817.

Cornelis werd door een testament van 26.6.1800 universeel erfgenaam van zijn vrouw Lucia Stoop. In 1802 maakt hij een nieuw testament waarin hij zijn zoon Cornelis en schoonzoon Cornelis van Gorp tot executeurs-testamentair benoemt. Hierbij prelegateert hij tevens aan zijn zoon Cornelis een jaarlijkse som van 30 gulden 'gedurende die tijd dat hij bij hem zal wonen en sulcx in plaats van huur, boven kost en drank mitsgaders kleding, zijnde de eerste 30 gulden ingegaan 1.5.1801'.

In 1804 verhuurt hij al zijn vaste goederen aan zijn zoon Cornelis voor 7 jaar en verkoopt voor de som van 1000 gulden al zijn roerende goederen aan dezelfde zoon, waarbij zijn inbegrepen de oogst op het veld en in de schuur. Voor dit bedrag zal Cornelis zijn vader in de kost nemen en deze zal het vrije gebruik genieten van 'de huijsklok, een bedt, hooftpeluwe en een kusse met drie paar slaaplakens, de kast en de vuurpan'.

Zijn kleding moet na zijn dood verdeeld worden tussen zijn zonen Cornelis en Jan.

In 1811, het jaar waarin Napoleon ons land bezocht en vond dat de bevolking hier meer Frans geworden was, dan in enig ander ingelijfd gebied, werd een Franstalige akte opgemaakt, waarin Cornelis voor vier of acht jaar zijn onroerende goederen verhuurde aan zijn schoonzoon Cornelis Adriaan van Gorp, uitgezonderd een weiland 'au lieu dit de Nieuwe Erve' onder Hilvarenbeek.

Ook nu weer met de bepaling dat hij het gebruik zal genieten van 'bed, stoel, klok, kast en vuurpan'.

Cornelis tekende deze akte 'après lecture et interpretation en langue hollandaise'.

Zijn kinderen, gedoopt te Goirle, waren;

1. Cornelis 20.11.1766 gedoopt te Tilburg, begraven te Goirle 3.1.1767.
2. Johanna Maria<sup>59</sup> 28.12.1767, huwt te Goirle 7.2.1790 Cornelis

Huijsmans, gedoopt te Hilvarenbeek 26.4.1762 zoon van Adriaan en Adriana Maria van Iersel, landbouwer te Goirle. Negen november 1805 maakt het echtpaar een testament, drie dagen later wordt Johanna Maria Spapens te Goirle begraven. Hij hertrouwt Lucia Catrils en sterft te Goirle 8.11.1839.

Hun tienjarige dochter Johanna ontvangt in 1803 zo'n klap van Willem Broers dat zij zich onder behandeling van de dorpschirurgijn moest stellen.

Het mocht echter niet baten, 28.10.1803 werd zij te Goirle begraven. In november verklaart de chirurgijn dat 'nu wijlen Johanna Huijsmans gewoonst hebbende bij haare ouders te Goirle door hem getrepaneerd zijnde beeter was geworden doch na wijnige daagen haar verband had afgetrokken waardoor een uitzetting der hersenen 'hernia cerebri' veroorzaakt is geweest zoodat zij door toeval overleden is'.

In 1804 verklaren Cornelis Huijsmans en zijn vrouw 'op de suplicatiën, biddinge en ernstige smeekinge aan hun weegens Peter Broers en zijne huijsvrouw Johanna Peter de Gruijter gedaan voor hunnen minderjarige zoon Willem Broers bij aldien hij aan den doodslag van voorn. hun kind schuldig mocht zijn, nopende de vergiffenisse in geval van zijn zwaar delict als ook dat zij comparanten geen lust scheppen aande gestrengte rechtvaardigheid en vraake zijnes misdaadt bij aldien hij daar aan schuldig zeij, maar veeleer met een Christelijk mededogen en meedeleidje omtrend des zelfs persoon en ouders ingenoomen zijn, opdat hij door dit middel en deeze beweezene genaade stoff en oorzaake mag hebben aan God, waarteegens hij indat geval 't grootste en 't meeste gezondigt heeft, vuurig met een oprecht berouw en leedweezen te bidden en te smeecken ten eynde hij verkrijgen mag een geruste consciencie, weshalven zij comparanten uit grond hunnen zielen de misdaadt, bij aldien hij aan den doodslag van voorn. hun kind schuldig is, zijn vergeevende en waar zoo verre als het bij goddelijke en politieke wetten word toegelaaten, onder conditie nochtans dat de ouders van voorn. Willem Broers draagen de kosten van doctor en chirurgijn die over hun comparanten te neergeslaagene dochter gegaan hebben, zoomeede alle verdere kosten van inspectie, oppassing en benodigtheeden in haar ongesteldheid en eindelijk de kosten van dezes acte'. In april 1804 werd deze schuld door de ouders van Willem voldaan.

Dat de vergiffenis echt gemeend was, blijkt in 1819 als Adriaan Huijsmans, zoon van Cornelis en Johanna Maria Spapens, huwt met Adriana Broers, dochter van Peter en Johanna de Gruijter.

3. Maria Catharina<sup>60</sup> 24.8.1770 huwt te Goirle 17.4.1796 Cornelis van Gorp, gedoopt te Goirle 7.9.1769 zoon van Adriaan hij Johanna van Ravels.

Cornelis, zijn vrouw en zoontje Adriaan verhuizen 27.1.1798 naar Hilvarenbeek waar hij landbouwer is.

In 1804 huurt hij van zijn schoonvader het 'Pannenhuijs' te Goirle, hij heeft er echter niet op gewoond. Catharina Spapen werd 30.12.1808 te Hilvarenbeek begraven, enkele weken na de geboorte van haar zoontje Peter.

Cornelis van Gorp overleden Goirle 1.11.1851.

4. Cornelis 30.12.1772, volgt onder Xld.
5. Johanna<sup>61</sup> 20.1.1776 huwt te Goirle 7.10.1799 Peter van Gorp, gedoopt te Goirle 19.6.1768 zoon van Peter Adriaan van Gorp en Johanna Cornelis Beckers, weduwnaar van Cornelia van Beek.

Hij was linnenwever en winkelier te Goirle waar hij in 1800 van Charles van der Foelaert, vorster en gerechtsbode van Goirle, op en ten laste van Michiel Willem van Dun een huis, stal, schop en bakoven koopt in de herdgang Kerk.

In 1800 verklaart hij door de dood van zijn zoontje bij Cornelia van Beek geen recht meer te hebben op het erfdeel van haar ouders en daarom betaalt hij de reeds ontvangen 300 gulden, afkomstig van haar overleden vader, terug aan Johanna Brouwers, weduwe van Jan van Beek en haar kinderen Jan Francis en Maria, gehuwd met Peter Philipsen.

Enkele weken later verkoopt hij een weiland te Goirle aan Willem Laureijsse, in 1801 een perceel teuland aan schoonvader Cornelis Spapens.

Johanna Spapens overleed te Goirle 9.2.1809 na de bevalling van een dood geboren kind. Peter van Gorp overleed te Goirle 16.11.1809.

Voogden van hun twee kinderen werden Peter Adriaan van Dun en Cornelis Cornelis Spapens. In de toen opgemaakte inventaris vinden we o.a. een varken, twee geiten, zilveren schoengespen, een gouden kruisje en gouden ringen.

In 1824 doen hun kinderen handlichting op hun ouderlijk huis ten behoeve van hun gewezen voogd Adriaan van Dun. Deze kinderen waren Anna Cornelia van Gorp, dienstmaagd te Turnhout en Lucia van Gorp, gehuwd met wolwever Jan Appels.

6. Adriana 3.10.1778, begraven te Goirle 14.7.1779.
7. Jan Baptist 13.8.1780, volgt onder Xle.

XIb Mathijs Spapens<sup>62</sup> landbouwer aan het Ven, huwt te Goirle 23.11.1777 Anna Maria de Gruijter, gedoopt te Goirle 11.2.1755 dochter van Peter huwt Adriana Maria Nicolaas van Loon.

Peter Cornelis de Gruijter huwt Adriana Maria Nicolaas van Loon<sup>63</sup> hun kinderen;

1. Cornelis huwt Margo Linkels
2. Cornelia huwt Wouter Huijbert van Gool
3. Anna Maria huwt Mathijs Willem Spapens

4. Johanna huwt Peter Broers

5. Jan huwt Petronella Maria van Beeck

Voor 1782 huurt Mathijs een huis van Helena de weduwe van Sebastiaan van de Loo, in 1782 wordt hij zelf eigenaar van een hoeve bij de erfdeling van de goederen van zijn schoonouders.

In 1783 leent hij 150 gulden van Peter Ancems, schepen van Goirle, in 1790 350 gulden van Peter Laurens van Beurden.

Zijn gezin werd het zwaarst getroffen toen in Goirle in september 1794 de rode loop uitbrak.

In enkele weken tijd stierf het echtpaar en twee van hun kinderen; Anna Maria de Gruijter werd 1.10.1794 te Goirle begraven, haar man 14.10.1794. Zij lieten vier weesjes na waarvan Jan de Gruijter en Adriaan de Jong voogden werden.

Deze verhuurden aan Adriaan Vromans 'eene steede bestaande in huijs, stal en schuur onder een dak, half bakhuijs met aangelegen en bijbehorende hof, teullant en weijlanden groot omtrent 25 lopensaten aan 't Ven' en een halve hooibeemd onder Tilburg.

De huurder moet jaarlijks een pacht van 63 gulden betalen en 100 steen geschut stro leveren ter onderhoud van het dak. Arbeiders moet hij inwoning, kost en drank verstrekken en hij geniet hiervoor het 'kleijne afval'.

Verder moet hij de lemen weegten en wanden onderhouden, lemen en vitten, waarvoor het 'vitsel' (zijn wilgentenen waarmee tussen de balken een vlechtwerk werd aangebracht, dat met leem bestreken werd) wordt aangewezen.

Na Vromans werd Jan Adriaan Hamers uit Tilburg de nieuwe pachter. Zijn pacht bestond uit de jaarlijkse som van 48 gulden, 100 steen geschut dakstro en veertig vaten rogge 'wel bereid en gezuiverd', voor de eerste maal te leveren tussen Kerstmis 1804 en Lichtmis 1805.

## NOTEN

1. 'Reize door de Majorij van 's-Hertogenbosch' blz. 135.
2. A. Huizinga 'Encyclopedie van namen' blz. 221.
3. Gezien de zeer korte tijd waarin deze genealogie tot stand kwam, plm. een half jaar, konden niet alle bronnen, b.v. de rekenkamer te Brussel, geraadpleegd worden. Opmerkingen, aanvullingen en eventuele correctie's zijn zeer welkom. Verder zeer hartelijk dank aan de heren W. de Bakker te Oosterwijk, J. van Gils te Best en M. Vermeeren te Poppel voor resp. Oosterwijkse, Middelbeerse en Poppelse gegevens.  
De gegevens uit de 20e eeuw zijn voornamelijk afkomstig van bidprentjes uit de collecties van de Achelse Kluis, het Tilburgs gemeente-archief en de eigen collectie.
4. Commer- of collectenboeken van Tilburg 1575-1601/1602.
5. G.A. Tilburg R253C fol. lv. 1495.
6. G.A. Tilburg R294 fol. 15 1547, R280 fol. 5 1533, R328 fol. 52 1581, R357 fol. 97v. 1638, R331 fol. 56, R 321 fols. 29/30v. 1575, R323 fol. 26v. 1577, R325 fol. 35 1579, R322 fol. 16 1576, R337 llv. 1590.
7. G.A. Tilburg R271 fol. 2 1520, R272 fol. 55v. 1522.
8. G.A. Tilburg R303 fol. 34v. 29.12.1557.

9. G.A. Tilburg R347 fol. 144v. jan. 1608.
10. G.A. Tilburg R333 fol. 41 16.9.1586, R333 fol. 32 17.4.1586, R314 fol. 8 juni 1568, R 334 fol. 1 6.2.1587, R303 fol. 35v. R340 fol. 41.
11. G.A. Tilburg R295 fol. 15v. 16.10.1549, R315 fol. 48v. 6.2.1569, R265 fol. 1 1514.
12. G.A. Tilburg R346 fol. 25 25.5.1604, R344 fol. 7v. 27.1.1598, R339 fol. 2v. 17.1.1593, not. 7 fol. 21.2.1632.
13. Brab. Leeuw jaargang 27 nr. 4 blz. 115 L. F. W. Adriaenssen 'stamboom van de Brabantse familie Woestenborg'.
14. G.A. Tilburg R357 fol. 259 okt. 1639, R357 fol. 264v. nov. 1639, R357 fol. 258v. okt. 1639, R349 fol. 103v. 27.1.1619, R357 fol. 146 dec. 1638, R352 fol. 42v. 1.5.1625, R346 fol. 18 van 1601, R342 fol. 9v. febr. 1596, R344 fol. 22 23.2.1598 not. 3 fol. 41 6.2.1606, R346 fol. 6 van 1605, R350 fol. 197v. 1619, R356 fol. 13-bis 11.2.1636.
15. G.A. Tilburg R350 fol. 322v. 1620, R348 fol. 276v. 1612, R342 fol. 39v. 1596, R329 fol. 14v. 8.2.1582.
16. G.A. Tilburg R350 los blad 28.5.1619, R319 fol. 31v. 1574, R308 fol. 84v. 1562, R339 fols. 21v.–35–7 1593, R342 fol. 20v. 1596.
17. G.A. Tilburg R340 fol. 41 18.11.1594.
18. G.A. Tilburg voogdijrekeningen van 1636, R357 fols. 258v.–259–265–266–266v. 1639, R359 fol. 114v.
19. G.A. Tilburg R350 los blad 28.5.1619.
20. G.A. Tilburg R360 fol. 214 23.11.1645, R378 fol. 29 1681, voogdijrekeningen 1636.
21. G.A. Tilburg R357 fols. 146–148–264v. 1638/39, R364 fol. 7v. 10.1.1654.
22. G.A. Tilburg R 372 fol. 80v. 19.11.1672.
23. G.A. Tilburg r 370 fol. 207 23.12.1668, R 380 fols. 32–40v. t/m 47 20.4.1684, R 427 fols. 203 t/m 104 12.1.1699.
24. G.A. Tilburg R356 fol. 105v., R 364 fol. 11, R376 fol. 44, R379 fol. 23v. not. 59 fol. 2v. not 23 fol. 95.
25. G.A. Tilburg R375 fol. 119 10.10.1678.
26. G.A. Tilburg R471 fol. 40v. 8.1.1716, R469 fol. 95 12.5.1705.
27. R.A. 's-Hertogenbosch, Middelbeers R37 fols. 126v./127 7.5.1733, R8 mom-boirrekening nr. 174, R5 ongefol. 29.4.1716, R35 ongefol. 7.5.1716.  
G.A. Visvliet 137 borgbrieven uitgaande personen, 4.6.1722.
28. G.A. Tilburg R471 fol. 267v. 17.3.1721.
29. G.A. Oisterwijk 256 fol. 31v.  
R.A. 's-Hertogenbosch, Oisterwijk R412 fol. 89v. 1720, R480 fol. 292v. 1705, R469 fol. 255v.
30. R.A. Tilburg R429 fol. 158v. 28.12.1707, R428 fol. 191 14.4.1703, R431 fol. 121 1717.
31. Het huwelijk van Marie met Jan Goijaerts de Louw werd niet gevonden, ook niet te Moergestel waar de familie de Louw te Goirle vandaan kwam. Bij de alimentatieregeling van 1699 werden Antonij van Spaendonck oud 6 jaar en Peter van Spaendonck oud 5 jaar, de kinderen van wijlen Jan Goijaerts de Louw genoemd. Bij de alimentatieregeling van 1703 weer de kinderen van Dries van Spaendonck.  
G.A. Tilburg R427 fol. 238 27.6.1699, R468 fol. 198 22.11.1698, R429 fol. 231 16.11.1708, R430 fol. 49 11.6.1710, R428 fol. 185v. 19.3.1703, R434 fol. 78 30.12.1732.
32. G.A. Tilburg R381 fol. 38 1.6.1685, R381 fol. 172v. 13.2.1687.
33. G.A. Tilburg R428 fol. 96v. 14.6.1701, not. 68 akte 143 6.5.1719.
34. G.A. Tilburg R433 fol. 146v. 14.1.1729.  
R.A. Antwerpse G.A. Poppel 42 9.1.1721.
35. R.A. Antwerpen G.A. Poppel 43 12.2.1756.
36. R.A. Antwerpen G.A. Poppel 38 volkstelling 1787.
37. idem als 36.  
G.A. Tilburg R442 fol. 182v. 2.6.1764.
38. G.A. Tilburg volkstelling 1830 Berkdijk 305.  
'Ons Heem' jrg. VII nr. 2 1948 'Boerenkrijgnummer'.  
Kan. J. E. Jansen 'Turnhout en de Kempen' hfdst. IV.

39. G.A. Tilburg Visvliet 139 uitgegeven borgbrieven 31.12.1766.
40. G.A. Breda not. 1205 akte's 12/16 1805/1806, not. 1219 akte 31 12.6.1804, R631 fol. 49 19.8.1806.
41. G.A. Breda not. 6403 akte 64 30.6.1836.
42. G.A. Breda not. 982 akte 183 1.12.1748, not. 1046 akte 46 31.3.1783, not 711 akte 15 11.2.1754, not. 988 akte 80 9.12.1748, R614 fol. 78 8.12.1780, R602 fol. 46 1756.
43. G.A. Breda R802 fol. 96 23.4.1808.
44. G.A. Tilburg R473 fol. 317 30.4.1734, R500 ongefol. 30.4.1734, R433 fol. 214 5.11.1729.  
Te Goirle werd 19.3.1748 en 27.1.1749 een kind van Cornelis Spapen begraven.  
G.A. Tilburg Visvliet 949.
45. G.A. Tilburg R443 fol. 9 9.12.1765, R443 fol. 12 6.1.1766, R475 fol. 306v. 24.7.1744.
46. G.A. Tilburg R428 fol. 238 21.4.1704, R468 fol. 197 22.11.1698.
47. G.A. Tilburg R479 fol. 187v. 21.6.1766, R479 fol. 186 3.6.1766, R480 fol. 181v. 21.6.1773, R504 ongefol. 21.6.1766, R464 fol. 41v. 14.11.1807, R443 fol. 134v. 27.9.1768, not. 97 akte 71 25.4.1772.
48. G.A. Tilburg not. 144 akte 35 9.8.1795, R480 fol. 122 11.5.1772, R505 fol. 103v. 11.5.1772, R496 fol. 191v. 29.12.1760, R458 fol. 101 15.5.1798.
49. G.A. Tilburg R480 fol. 11.2.1771, R490 fol. 10 11.4.1792, R479 fol. 9 28.2.1761, R510 fol. 147v. 6.3.1792, not. 107 akte 61 5.1.1782, not. 116 akte 117 9.12.1791, not. 116 akte 118 9.12.1791, R429 fol. 258 2.4.1709, R440 fol. 117 29.6.1757, R442 fol. 214 1.12.1764.
50. G.A. Tilburg R453 fol. 76v. 13.3.1790, R453 fol. 77 13.3.1790, R485 fol. 60 25.10.1784.
51. G.A. Tilburg R438 fol. 233v. 1.5.1752, R507 fol. 75v. 9.2.1782, R446 fol. 172 26.1.1778, R483 fol. 129 16.3.1782.
52. G.A. Tilburg R455 fol. 86v. 15.4.1793, R455 fol. 88v. 21.5.1793.
53. G.A. Tilburg R511 fol. 40 23.9.1793, not. 99 akte 117 25.7.1774.
54. G.A. Tilburg Visvliet 1294.
55. G.A. Tilburg Visvliet 1174 uitgaande borgbrieven 1804 1810.  
R.A. 's-Hertogenbosch Hilvarenbeek R213 fol. 45v. 1802.
56. G.A. Tilburg Visvliet 1304, rekeningen H. Geest armen van Goirle.
57. G.A. Tilburg not. 127 akte 43 13.12.1802, R459 fol. 213 19.5.1801, R454 fol. 63 24.9.1791, not. 125 akte 31 26.6.1800, not. 137 akte 77, not. 129 akte's 41/42 9.2.1804.
58. G.A. Tilburg R501 ongefol. 20.3.1749, R506 fol. 89 13.4.1778, R482 fol. 37 4.7.1778, R482 fol. 43 18.7.1778, not. 86 akte 116 20.1.1753, not. 75 akte 146 1.7.1741, R476 fol. 196v. 20.3.1749, R476 fol. 200 20.3.1749, not. 100 akte 73 18.11.1775, R434 fol. 346v. 7.3.1738, R434 fol. 274 31.8.1736, R434 fol. 308 25.3.1737, R496 fol. 62v. 27.6.1735, R433 fol. 7 13.1.1727, R433 fol. 12v. 7.2.1727, R436 fol. 30 3.5.1743, R436 fol. 116 6.6.1744, R437 fol. 76v. 23.10.1747, R441 fol. 30 4.12.1758, R441 fol. 247 16.9.1761, R435 fol. 71v. 10.8.1739, R345 fol. 347v. 16.10.1742, R435 fol. 171 12.9.1740, not. 75 akte 160 24.7.1741 voorgedijrekeningen 1752.
59. G.A. Tilburg not. 130 fol. 36 9.11.1805, R652 fol. 15 14.11.1803 Visvliet 1294, not. 153 akte 31 14.3.1804.
60. G.A. Tilburg Visvliet 139/140 27.1.1798, not. 137 akte 77.
61. G.A. Tilburg not. 149 akte 43 20.5.1800, R498 ongefol. 25.11.1809, R459 fol. 118 3.6.1800, R459 fol. 119 3.6.1800, R459 fol. 213 19.5.1801 not. 177 akte 18 2.2.1824.
62. G.A. Tilburg not. 108 akte 195 13.12.1783, not. 115 akte 21 1.5.1790, not 154 akte 6 11.2.1805, not. 145 akte 49 29.6.1796 not. 274 akte's 41/42/46 1837, R511 fol. 80 7.4.1794.
63. G.A. Tilburg R484 fol. 25v. Varia 1795, R439 fol. 42v. 9.6.1753.

*(wordt vervolgd)*

## De Bossche familie Donquers

Mr. J. Belonje

Nassaulaan 39, 1815 GJ Alkmaar

In zijn terecht befaamde werk over "De Voorname Huizen en Gebouwen van 's-Hertogenbosch" heeft Jhr. Mr. A. F. O. van Sasse van Ysselt ons kennis laten maken met verschillende leden van het aanzienlijke Bossche geslacht Donquers of Donkers<sup>1</sup>. Ook het inmiddels helaas verdwenen tijdschrift "Taxandria" liet zich ten deze geenszins onbetuigd<sup>2</sup>.

Uit het één gecombineerd met het ander vloeit voort, dat Sr. Melchior Donquers, een zeer gefortuneerd plaatselijk ingezetene, zoon van Jan en Mariken van Duren, behalve koopman en luitenant der Kloveniersschutterij, bierbrouwer was op de Vuchterdijk in het "Zwarte Anker". Gehuwd was hij en later weduwnaar van Helena de dochter van Goyaerts Grats van den Graff en van Maria van Sombeeck Goyarsdochter. In de bovenbedoelde bronnen zijn tevens de meeste hunner kinderen vermeld.

Onlangs nu kwamen mij oude afschriften in handen van een drietal acten, betrekking hebbende op de hier aangehaalde tak der familie en aansluitende op het eerder naar voren gebrachte. Om niet te uitvoerig te zijn meen ik goed te doen de gegevens welke deze stukken opleveren in kort overzicht weer te geven.

Het eerste document wordt gevormd door een testament van de zojuist genoemde brouwer Donquers verleden op 24 november 1639 voor notaris Laureyns van Kessel te 's-Hertogenbosch, die gelijktijdig stads-secretaris was. De comparant qualificeerde zich daarbij als "coopman" en als weduwnaar, ziek te bed liggende en hij sprak het verlangen uit om te worden begraven op het hoge koor der parochiekerk van St. Catharina (de Kruiskerk) in het graf waarin zijn vrouw was bijgezet. Vóóruit makende een legaat aan de huisarmen "*des blox vanden Vuchterdijcke en aan de Religieuze Conventualen des Cloosters opte Vuijlenborgh*" bepaalde hij tevens zijn op 3 oktober 1631 tesamen met zijn vrouw voor dezelfde notaris verleden testament volledig te handhaven.

De hier aangehaalde tweede uiterste wil onthult ons dat na de dood van 's-mans vrouw aan hem opgedragen werd door zijn zwager Isaac Goyaertsz van der Graeven, die een van de leden van de Raad van 's-Hertogenbosch was:

*"d'een helft van de thienden gelegen in de Heerlijkheid van Bardewyck leenruerich van den Abt off prelaet van St. Truijden ende oick behoorlijk octroij van denzelven Heere Prelaet vercreegen te hebben op ten achten Augustij lestleden"*.

Welke laatste toevoeging duidelijk maakt, dat de testateur op 8 augustus 1639 van zijn leenheer, de abt der zeer oude Benedic-

tijnen-abdij van genoemde stad licentia testandi verworven had<sup>3</sup>. Behalve over dit leengoed vermocht hij ook te beschikken over meer feodale goederen, die onder St. Oedenrode lagen: zij en ook "*chinsgoederen*" zouden onder de kinderen, die ervoor in aanmerking zouden komen overeenkomstig de geldende rechtsvoorschriften, verdeeld worden met recht op overgang speciaal op zoons.

Ook schreef de erflater voor dat "*zijns testateurs huijzingen, ververije, hoeven ende toebehoortens van dijen, die dezelve Johan Baptist is bewoonende en gebruykende gestaen ende gelegen binnen deze stadt in de Vuchter straat bij de Muelenbrugge, mitsgaders de twee huijzingen daar neffens en aen beyde zijden staende*" ... door dezen gebruiker die een van zijn zoons was, aangenomen mocht worden; uit den aard der zaak evenwel onder uitdrukkelijke voorwaarde van inbreng opdat de andere kinderen (en kindskinderen) schadeloos konden worden gesteld.

Met grote zorgvuldigheid had de testateur er tenslotte zorg voor gedragen, dat elk van de door hem na te laten gerechtigden zijn of haar deel verkrijgen zou in alle redelijkheid. Aangezien hij er zich stellig welbewust van is geweest, dat zijn voorgedragen regelingen, die van een tamelijk ingewikkelde strekking waren uitgevallen, bij het tot onderlinge moeilijkheden zouden kunnen leiden, heeft hij er zich niettemin op toegelegd om vooral aan elkeen het zijne te verschaffen.

De twee aan het testament toegevoegde acten, waarover hiervóór reeds sprake is geweest, zijn beide in onderhandse vorm opge maakt.

De eerste daarvan dateert van 5 november 1647; zij werd ten sterfhuize op die datum ondertekend in tegenwoordigheid van de getuigen Tolkens en Jan van Aelst door voornoemde Jan Baptista Donquers, Helias Donquers en M. van Bocholt, waarin deze gerechtigden mede uit naam van de onmondige kinderen hunner beide vooroverleden zusters verklaarden dat een proces, hetwelk over de leengoederen bovengemeld voor het Hof van Brabant tegen de oudste zoon Nicolaas gevoerd was, werd ingetrokken terwijl kinderen en aangehuwden nu uitdrukkelijk verzekerden 's vaders nalatenschap conform diens gebleken inzicht te willen verdelen.

De tweede acte, gedagtekend 18 juni 1649 geeft er blijk van, dat er nog één van de erfgenamen was, die aanvankelijk ook tot de protest behoord had. Zij was een *niet* door de bronnen genoemde dochter van de erflater, genaamd Susanna. Susanna Donquers, die indertijd te Antwerpen woonachtig was trok daarbij haar bezwaren in. Haar verklaring volgde hier letterlijk:

"Op huyden dato onderschreven hebbe ik dit voorsz testament geteekent ende geaprobeert in alle zijne poincten clausulen ende articulen daar in begrepen met renunciatie van alle protest ofte protesten die ik hier bevorens daartegens zoude of muegen ge-

daen hebben belovende wijders daarvan acte te passeeren des verzocht zynde als naer eijns van de zaken zoude mogen woorden gerequireert, dezen ten eirconden dit doen schrijven ende onder-tijckent den 18e Junij in Antwerpen H. van Zutphen, Susanne Donquers"<sup>4</sup>.

Men verzekert soms wel, dat een stuivertje ver kan rollen. In het onderhavige geval was dat *mutatis mutandis* min of meer ook zo gesteld, want de hier bekend gemaakte documenten betreffende de aanzienlijke Bosse ingezetenen uit het geslacht Donquers zijn een aantal jaren geleden tevoorschijn gekomen te Brugge uit delen van het zeer verstrooid geraakte huisarchief van het Belgische (en ook Nederlandsche) adellijke geslacht Van Caloen<sup>5</sup>. Helaas kon er tot dusverre aan de hand van de genealogie niet worden vastgesteld of er ooit een samenhang tussen de Van Caloen's en de Bosse Donquers bestaan heeft.

#### NOTEN

1. Delen I, II en III, 's-Hertogenbosch 1910, *passim*.
2. Delen VI, 1899 bldz. 196 (hier o.a. het familie-wapen); XV, 1908, bldz. 183.
3. Ed. Michel "Abbayes et Monastères de Belgique", Bruxelles-Paris 1923, p. 216 sqq. (met opgaven van literatuur).
4. Susanna Donquers leefde nog in september 1709; vgl. Jhr. Mr. van Sasse van Ysselt "De Voornamen Huizen" III, t.a.p. bldz. 78.
5. Jhr. Mr. E. B. F. Wittert van Hoogland "De Nederlandsche Adel" J. 's-Gravenhage 1913, bldz. 465 evv.

## Tovenaressen gevangen genomen in Mierlo

J. Th. M. Melssen

Purmerstraat 14, 5628 HE Eindhoven

Tot op heden is ons weinig bekend over tovenarij en hekserij in de kwartieren van de Meierij van 's-Hertogenbosch. De schaarse gegevens die we verzameld hebben en die wij nog hopen te vinden, dienen daarom toch wel in de openbaarheid gebracht te worden.

In het Rijksarchief in Noord-Brabant vond ik in de collectie van baron Philips van Leeftael een brief van de schout van 's-Hertogenbosch.

broeck, gedateerd 18 september 1595.

Hierin verhaalt de schout, dat hij vernomen heeft dat de heer van Mierlo vijf tovenaressen gevangen heeft genomen. Hij verzoekt hem om authentieke kopieën van de bekentenissen. Verder verzoekt hij de heer van Mierlo de vijf gevangenen te vragen naar Lys Tijssen, die lang te Den Bosch gevangen heeft gezeten, en naar Fye Jans, de vrouw van de koster van de Kruisbroederskerk te Den Bosch, een lange vrouw, en waar deze twee met de gevangenen geleefd hebben.

Verder laat hij weten, dat te Helmond ook velen van tovenarij beschuldigd zijn.

## **Vragen Aarts**

Pieter Aarts gehuwd met Johanna Maria van Vessern heeft gewoond te Asten. Zij zijn evenwel niet ingeschreven in de doop- en overlijdensregister van Asten.

Kinderen zijn:

Joannes gehuwd Haaren 12-01-1777 met Elisabeth Dorst

Petrus gehuwd Haaren 08-07-1786 met Maria Bisemans

Andries gehuwd Haaren 05-07-1812 met Jacoba van Hoof

Bij het huwelijk van Andries is voor de vrederechter te Asten een akte van bekendheid opgemaakt waarin staat dat hij geboren is te Asten op 29-07-1745. Van zijn ouders is toen een verklaring van overlijden opgemaakt waarin staat dat Pieter is overleden te Asten in 1766 op de leeftijd van 56 jaar en Johanna in 1759 op de leeftijd van 57 jaar.

Gevraagd de geboortedata en de ouders en ook het huwelijk van Pieter en Johanna en de geboortedata van de kinderen.

G. W. A. Aarts,

Van Heurnstraat 64, 5211 ZP 's-Hertogenbosch.

## **Stassen - van Riemsdijck**

Jan Stassen (Stas, Staes, Staats e.d.), j.m. in garnizoen te Grave 'luitenant van de ponten', tr. (geref.) Grave 14 januari 1714 Alegonde van Riemsdijck, wed. van Jan van Capelle, wonende te Grave. Mogelijk heette de vader van Jan Paulus. Wie kan mij inlichtingen geven over de doop- en overlijdensdata en kwartieren van dit echtpaar?

A. J. Stasse,

Waterpoortstraat 9, 3221 XT Hellevoetsluis

## **Teunisse**

Geertruij(d) T(h)eunisse, j.d., geboortig van Nijmegen, tr. (geref.) Grave 26 oktober 1746 Paulus Stas, gedoopt (geref.) Grave 23 mei 1717. 'korporaal onder de ponten', begraven Grave 28 juni 1785, zoon van Jan Stassen en Alegonde van Riemsdijck. Wie kan mij inlichtingen geven over de doop- en overlijdensdata en de ouders van Geertruijd Teunisse? Haar doop te Nijmegen heb ik niet kunnen vinden.

A. J. Stasse,

Waterpoortstraat 9, 3221 XT Hellevoetsluis

Bureau Het Noordbrabants Genootschap

# REGISTER ACHTENTWINTIGSTE JAARGANG 1979\*

## INHOUD

|                                                                                              |                            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|
| Adriaenssen, L. F. W., De eerste zeven generaties van de familie Snellen te Breda, 1450—1650 | 153                        |
| Belonje, J., Enkele zerken te Oudenbosch                                                     | 5                          |
| — , Een vervormd gedenkteken te Vught                                                        | 60                         |
| — , De Wydenkellers van Spreeuwenburg te Vught                                               | 163                        |
| — , De Bossche familie Donquers                                                              | 197                        |
| Boot, R., Quohier van de tiende penning te Made, 1544                                        | 10                         |
| — , Quohier van de tiende penning van de Made, 1553 (1558)                                   | 55                         |
| Cahen, M., Herkomstnamen                                                                     | 26                         |
| Canjels, L. U., Kwartierstaat van pater Sebastianus van Nuenen o.s.a.                        | 23                         |
| Ettro, F. J. van, De leeuwen van Den Bosch en van Eindhoven                                  | 69                         |
| Gils, J. van, Spapen is de zoon van de Paap                                                  | 169                        |
| Kappelhof, A. C. M., Vughtse persoonsnamen in 1562                                           | 33                         |
| — , De archieven van de Godshuizen te 's-Hertogenbosch                                       | 151                        |
| Koostra-Kruijff, M., Genealogie Wijnands (aanvulling)                                        | 29                         |
| Leget, J. N., Jan de Hont de Jonge en zijn familie (aanvulling)                              | 29                         |
| — , Een familie Van de Pol (Moergestel, Tilburg, Oirschot)                                   | 84, 101                    |
| Liempt, W. H. M. van, De naam Van Liempt                                                     | 16                         |
| Melssen, J. Th. M., Schepenen in de Meierij van 's-Hertogenbosch, 1571—1572                  | 3                          |
| — , De inwoners van Heeze anno 1602                                                          | 8                          |
| — , Zegelcachets in het Eindhovens Gemeentearchief                                           | 18                         |
| — , Moord om een haarteut te Bergeijk                                                        | 23                         |
| — , Die en waren goede Catholycke personen                                                   | 66                         |
| — , Het testament van een Eindhovense begijn uit 1557                                        | 99                         |
| — , Antwerpse Poortersboeken 1533—1608                                                       | 140                        |
| — , R.K.-doopboek van Geldrop 1591—1598                                                      | 141                        |
| — , Het ambacht van de varkens bezien in Stad en Meierij ... een raadsel?                    | 160                        |
| — , Tovenaresen gevangen genomen in Mierlo                                                   | 200                        |
| School, W., Zegers te Nistelrode                                                             | 51                         |
| Weijts, J. W. M., De bevolking van Bergen op Zoom in 1799                                    | 120                        |
| Mededelingen:                                                                                |                            |
| — Bijdragen tot de Geschiedenis van Kempen- en Peelland                                      | 28, 168                    |
| — Oud-archieven Oisterwijk en Moergestel                                                     | 30                         |
| — Archiefdagen 1979                                                                          | 30                         |
| — Het verzamelen van (oude) foto's en ansichten                                              | 31                         |
| — Richtlijnen voor het bewerken van genealogische publikaties                                | 31                         |
| — Obituarium van de Sint-Jan                                                                 | 31                         |
| — Te koop aangeboden                                                                         | 31                         |
| — Rijksarchief in Noord-Brabant                                                              | 168                        |
| Vragen                                                                                       | 32, 67, 100, 167, 168, 200 |

## NAAMREGISTER

*In dit register is niet verwerkt de alfabetische lijst van de namen van alle inwoners van Bergen op Zoom in 1799 (blz. 122—137).*

**A**(ac)keren, v., 107, 113—115 — Aaron, 149 — Aarts, 200 — Abcoven, a.d., 173 — Abraham, 24 — Acht, (v.), 46 — Achter, v. d., 109 — Adolf V (graaf v. Berg), 76 — A(d)ri(a)ens(sen), 4, 5, 9, 11—14, 19, 57, 59, 116, 143, 144, 154, 171, 178 — Adrianen, 59 — Adriani, 146, 147, 149, 150 — Aelberti, 148 — Aelst, (v.), 46, 198 — A(e)rts(sen), 3, 9, 11, 12, 16, 56—59, 67, 84, 142, 145, 171, 173, 179 — Agter, (v.d.), 110 — Akiba, 27 — Akker, v. d., 53 — Akkerveeken, v., 107 — Ala(e)rts, 12, 57, 58 — Albrecht v. Beieren (graaf v. Holland), 75, 77 — Aleyten, 153 — Alf(f)en, (v.), 22, 46 — Althoffer, 112 — Ameyden, v. d., 46 — Ammersoyen, v., 160, 161 — Amstel, v., 26 — Ancems, 191, 194 — Andree, 146 — Andries, 4 — Anemaet, 184 — Angeli, 146 — Ansen, 16 — Ansseven, 58 — Ant(h)onis(se)(n), 57, 85, 86, 185, 186 — Anthonij, 144, 145, 148, 149, — Anxen, 59 — Appels, 88, 94, 186, 193 — Arendonck, v., 90 — Aris, 14, 16 — Arnoldi, 147 — Artiens, 143 — Asten, v., 10 — Asveld, v., 107, 182 — Aten, 144 — Audenhoven, (v.), 46 — Auwen, (v.), 45, 46 — Auwens, 143 — Avert, v. d., 186 — Avesnes, (v.), 26.

**B**a(a)st, v., 184 — Backmeister, 63 — Ba(e)ten, 85, 87, 89, 110, 113, 116, 117 — Balen, v., 84 — Banier, 6, 8 — Bartholomei, 149 — Bastiaansch, 102 — Bastia(e)ns(e), 146, 150, 177 — Battenberg, 26 — Bax, 8 — Béatrix (gravin v. Luxemburg), 77 — Beckers, 4, 188, 193 — Becude, 96, 110 — Becx, 91 — Bedford, 26 — Bee(c)k, v., 4, 111, 117, 193, 194 — Beeckmans, 10 — Beek, 26 — Beelaerts v. Blokland, 64 — Beer, d., 190 — Beerenbroeck, v., 32 — Beers, v., 118 — Beir, d., 176 — Bekkers, 104 — Benedictus, 4 — Berber, a.d., 45 — Berber, i.d., 45 — Berch, v. d., 22 — Ber(c)kel, (v.), 19, 46 — Berendrecht, 60 — Berens, 104, 118 — Berg, (graaf v.), 73—77, 82 — Berg(h)(e), v. d., 22, 27, 46, 153, 186 — Berg(h)mans, 23, 93 — Berkhout, 65 — Bertair, 147 — Berthouts, 171—173 — Beth, v., 3 — Beugen, v., 161 — Beurden, v., 178, 194 — Beijr, d., 85 — Bie, d., 165 — Biecx, 9 — Bierkens, 22 — Biesmans, 89, 95, 102 — Biestraeten, 186 — Bisdorn, 65 — Bisemans, 200 — Blanchard, 64 — Blesmans, 96 — Bleys, 3 — Blockarts, 3 — Blocker, d., 10 — Bocholt, v., 198 — Bocman, 12 — Boelen, 8 — Boermans, 18 — Boex, 9 — Bogaart, v. d., 52 — Bogaert, i.d., 48 — Boksel, 26 — Bon(d)t, d., 172, 173, 181, 187, 191 — Bongers, 53 — Boom, v. d., 105 — Boomaers, 185 — Boons, 143 — Bo(o)t(en), 13, 14, 16, 56—58 — Borchharen, v., 64 — Bordel, 67 — Bosch, v. d., 105 — Boss(a)er(t)s, 184 — Bossche, v. d., 46 — Boudewijns, 184 — Bouwens, 63, 65 — Bouwes, 11 — Boxmeer, 27 — Boxtel, v., 117—189 — Braet, 11, 13, 14, 16, 56, 57 — Brand, v. d., 54 — Brants, 66 — Brecht, (v.), 34, 37, 45, 199 — Breda, v., 7, 186 — Bredel, 67 — Brenders, 115, 186 — Bresser, d., 85, 86, 187, 189, 190 — Breugel, v., 161 — Brey, (v.), 46 — Britsum, v., 106, 107 — Brocken, 4, 85, 110 — Broe(c)k, v. d., 67, 105 — Broegell, (v.), 45 — Broekel, v., 3 — Broers, 192, 194 — Brouwer, d., 89, 108, 110, 118 — Brouwers, 4, 67, 187, 193 — Brueg(h)el, (v.), 46, 148 — Brugge, v. d., 6 — Bruijn, d., 189 — Bruijns, 23 — Bunnan, 109 — Burg, v. d., 54 — Buijck, 32 — Bylandt, v., 8 — Bytters, 9.

**C**e(e)len, 13, 16, 56, 151, 184 — Ceva, (d.), 8 — Christiaens, 154 — Christiani, 148, 149. (Zie ook onder de letters K en S).

**D**a(a)men, 12, 14, 29, 56, 90, 110 — Daams, 29 — Daems, 10 — Daendels, 13, 15, — Daesdonck, v., 185 — Damis, 13 — Danen, 22 — Daniels, 4, 56, 109, 112 —

Dankelman, 30 — De(e)len, 8—10 — De(e)lis, 5, 144—146 — De(e)nen, 58, 161 — De(e)nis, 15, 56, 57, 59 — Dekkers, 54 — Delbeek, 165 — Deuler, 105 — Deurne, v., 155 — Dickens, 181 — Dielissen, 142 — Di(e)r(i)(c)(k)x, 3, 8, 10, 145, 150, 174, 181 — Diessen, v., 108, 113, 190 — Diest, (v.), 12, 45 — Dieten, v., 54 — Diex, 9 — Dionijs, 4 — Dircken, 178 — Doern, v., 4 — Doirne, v., 159 — Dommelen, v., 151 — Don(c)q(u)ers, 162, 197—199 — Dongen, v., 67 — Donk, v. d., 53 — Donkers, 197 — Do(o)rma(e)l(e)(n), (v.), 88, 93, 98, 106 — Dorenmael, v., 146 — Dorst, 200 — Dosens, 8 — Dri(e)s(sen), 4, 9, 153, 179 — Duisel, v., 9 — Duits, 27 — Dun, v., 96, 101, 102, 173, 193 — Duren, v., 197 — Duijn, v., 89 — Duijnhoven, v., 25 — Dij(c)k, v., 53, 103, 105, 106, 114 — Dijkmans, 89, 90.

Eekart, (v.), 46 — Eelen, 12, 14, 56 — Eelkens, 171, 172, 174 — Eeltiëns, 178 — Eersel, (v.), 46, 151 — Egberts, 13 — Egidi(j), 145, 146 — Egmont, (v.), 26, 143 — Elands, 190 — Elkens, 9 — Elshout, v. d., 186 — Elten, (v.), 45 — Embrechts(e), 56, 57 — Empel, (v.), 46 — Enen, 9 — Engellant, 9 — Enschoot, v., 172, 173, 188, 189 — Ente, 68 — Enthoven, 26 — Eras, 100 — Ercken, 142 — Ermgart v. Limburg, 76 — Erp(e), v., 51, 161 — Eertkens, 150 — Erven, v., 178, 179, 186 — Esch, v., 84, 110, 112—114, 116 — Essche, v., 4 — Esschen, v., 36 — Everardi, 143, 146, 151 — Ever(t)s, 18, 22, 57, 58, 148 — Evertz, 143 — Eyck, i.d., 48 — Eyck, (v.), 45 — Eijnde(n), v. d., 92, 95 — Eyssen, 95 — Eijssens, 114, 115.

Fabri, 146 — Facen, 18 — Faes(sen), 11, 12, 56, 59, 173—175 — Ferre, 6 — Fest, 118 — Fettmenger, 63 — Fèvre, l., 76 — Flameng, 6 — Floris, 57 — Floris V (graaf v. Holland), 26 — Fockers, 8 — Foelaert, v. d., 193 — Fokkes d. Haan, 68 — Francisci, 150 — Francisen, 8 — Francken, 142, 143, 156 — Fransiscen, 8 — Franssen, 22, 67 — Franssissen, 9 — Frantzen, 143 — Fredericx, 4 — Frederik-Hendrik (prins v. Oranje), 156 — Friedrich I (koning v. Pruisen), 30 — Fries, d., 27 — Froe, 12 — Froen, 16.

Gagel, 53 — Gasee, d., 87 — Gastel, v., 9, 145 — Gasthuys, i., 48 — Geefs, 142 — Geenen, 172 — Geenhoven, v., 94 — Ge(e)rits, 3, 4, 14, 51, 56, 58, 143, 145 — Geerlinckx, 4, 146 — Geevarts, 4 — Geffen, (v.), 27, 117 — Geldere, v., 68 — Gelens, 8 — Gelre (graaf v.), 73—75 — Gemert, (v.), 45, 142, 146, 148 — Genen, 9 — Gennip, (v.), 46 — George II (koning v. Engeland), 164 — Gérard (heer v. Durbuy), 73, 74, 76 — Gerardi, 143, 146 — Gerarts, 4, 19 — Geriets, 8 — Gerissen, 52 — Gertmerv, v., 9 — Gerwen, (v.), 46, 115, 178 — Gestel, v., 184, 190 — Geuens, 9 — Geverardi, 149 — Ghams, 9 — Ghever, v. d., 19 — Ghiffen, v., 156 — Ghillis, 142 — G(h)ils(e), v., 154, 172, 175, 189 — G(h)ijben, 3, 4, 46, 142, 145 — Gielens, 8, 144 — Gielis, 14, 143, 145 — Gierle, v., 4 — Ginneken, v., 186 — Ginneve, v., 94 — Gisen, 147 — Gobem, 143 — Godefridi, 145, 146, 148 — Godescalcx, 5 — Godevaerts, 161 — Godfried v. Leuven, 73 — Godfried III (hertog v. Brabant), 80 — Goedelen, 9 — Goedels, 9 — Goens, 9 — Go(e)ris, 148, 177 — Go(e)rts, 4, 147, 148 — Go(e)(s)sens, 5, 8, 9, 19, 150 — Go(e)y(a)erts, 4, 5, 57, 177 — Goidtstouwen, 171 — Goirl, (v.), 47 — Gool, v., 184, 194 — Goossens, 18, 24, 191 — Gordts, 148 — Goris, 145 — Gorp, v., 177, 187, 188, 191—193 — Govaerts, 180 — Gover(t)s, 13, 57 — Graaf Hanedoes, v. d., 65 — Graeven, v. d., 197 — Granpré Molière, 7 — Grats v. d. Graff, 197 — Greve, d., 4 — Grevenbroeck, v., 199 — Griefieers, 145 — Grinsven, v., 53 — Groot, d., 68 — Grootenacker, v. d., 3 — Gruijter, d., 192—194 — Gruijters, 25 — Guaita, (d.), 165, 167 — Guiens, 8, 9 — Guilelmi, 150 — Guyens, 9 — Gijbels, 144 — Gijsberti, 147, 149, 150 — Gijsbrechts, 15 — Gijsen, 142, 143.

Haan, d., 6 — Ha(a)ren, v., 113, 156, 164, 187 — Hacke, 178 — Haechdooren, v. d., 4 — Haelen, (v.), 47 — Haemstede, v., 163 — Haen, i. d., 48 — Haes, i. d., 48 — Haeyen, 9 — Hagenaar, 27 — Hagens, 90 — Haiyen, 9 — Hallewas, 68 — Ham, v., 185 — Hamburger, 27 — Hamers, 194 — Hamont, (v.), 47 — Hanedoes, v., 65 — Hanegraeff, 18 — Hanegreeff, 4 — Hanewinckel, 64 — Hannekens, 57 — Hanrijs, 147 — Han(s)rechts, 10 — Hans(s)en, 145, 150 — Hanssens, 24 — Hanswijk, v., 62—66, 95, 115, 162 — Hardinxvelt, v., 142 — Hayeghen, 150 — Hayen, 9 — Heeren, 113 — Heerstoden, v., 49 — Hees, v., 84, 89, 186 — Heeswijck, v., 142 — Heinen, 75 — Helmon(d)(t), (v.), 45, 47, 149, 161 — Helshout, v. d., 186 — Helvoirt, v., 183 — Helvoort, 26 — Hen(d)rici, 148—151 — Hendrik III (hertog v. Brabant), 80 — Hendrik v. Leuven, 74 — Hendrik IV (hertog v. Limburg), 76 — Hendrik IV (graaf v. Luxemburg), 76, 77 — Hensen, 8 — Hese, v., 143 — Hesen, 8, 10 — Hesius, 151 — Hesselmans, 188 — Hessels, 4, 95, 107, 109 — Hest, v., 183 — Herck, v., 8 — Herenthom, (v.), 47 — Hermans, 8 — Hermus, 184 — Herny, 186 — Hers(s)el, (v.), 22, 47 — Heunen, 93 — Heuvel, v. d., 19, 52, 53 — Heij, o. d., 187 — Heyken, 9 — Heym, 34, 37 — Heymens, 150, 151 — Heyn, 58 — He(y)n(d)ri(c)(k)(x)(s), 3, 5, 14—16, 51, 57, 59, 66, 67, 116, 145, 146, 148—150, 180, 183 — Heyntiens, 147 — He(y)st, v., 177, 181 — Heze, v., 5 — Hintems, 51 — Hoebben, 9 — Hoeck, 146 — Hoeffe, v., 66 — Hoek, v., 24 — Hoeren, i. d., 48 — Ho(e)ve, v. d., 142 — Hoevel, v. d., 47 — Hoeven, 93, 106 — Hoff, v. d., 68 — Hofmans, 53 — Hogen, d., 45 — Hoirck, v. d., 47 — Hont, d., 29 — Hoof, v., 24, 107, 200 — Hoogen, v. d., 54 — Hoogendijk, 68 — Hoorne, (v.), 126 — Hoppenbrouwers, 104 — Horchmans, 34 — Horn, v., 142 — Hout, v., 113, 114 — Hout, v. d., 107 — Houthem, v., 148 — Houweling(en), (v.), 168 — Hove, v., 107 — Hove, v. d., 4 — Hovelmans, 66 — Hoijmaker, d., 144 — Hoymakers, 149, 150 — Huben, 57, 145 — Huberti, 146 — Hubertz, 143 — Hubrechts, 11, 12, 57, 58 — Huechten, (v.), 47 — Huemen, v., 5 — Huevel, v. d., 19 — Huls, v., 147 — Hulsel, (v.), 47 — Hulst, v. d., 49 — Hulten, v., 11, 114 — Hultermans, 186 — Humans, 58 — Huvenaars, 54 — Huybert, d., 163, 164 — Huijberts, 52 — Huijbs, 181 — Huych, 59 — Huijgevoort, v., 182 — Huysmans, 151, 192 — Hyssel, v., 63.

Iersel, v., 88, 89, 94, 95, 110, 115, 117, 182, 192 — Ieven, 9 — Iewanni, 150 — Irmgard v. Berg, 76 — Ivens, 142. (Zie ook onder de letter Y).

Jacobs, 34, 54, 86, 110—112, 145, 147, 175 — Jacops, 12—15 — Jan I (hertog v. Brabant), 76 — Jan II (hertog v. Brabant), 76 — Jan IV (hertog v. Brabant), 75 — Jan v. Beieren, 8 — Jan(s)(s)(en), 3—5, 8, 11, 13—15, 18, 22, 52, 53, 56, 58, 105, 144—146, 149—151, 176, 177, 180, 183, 199 — Jaspaers, 67 — Jasperi, 144, 146, 147, 149 — Jaspers, 142 — Jean v. Luxemburg, 77 — Joannis, 147, 149, 150 — Joesten, 10, 144 — Jonge, d., 7 — Jong(h), d., 55, 184—186, 189, 190, 194 — Joosten, 89, 143, 148, 168 — Joppen, 150 — Jordens, 142 — Judoci, 146, 148, 150, 151.

Caen, v., 8 — Caloen, v., 199 — Kamerman, d., 58 — Campfens, 105 — Canter, d., 171 — Kanters, 190 — Capelle, v., 200 — Cappers, 87 — Karel (hertog v. Bourgondië), 76 — Castel, v., 177 — Castelijns, 176, 178 — Casteren, v., 54, 105 — Catrils, 192 — Cauputs, 97 — Kercke, 187, 188 — Kerremans, 186 — Kesken, a., 144 — Kessel, v., 3, 66, 163, 197 — Kesselro, 66 — Kestel, v., 177 — Ketelaars, 90 — Keulen, v., 105 — Kivits, 167 — Claassens, 25 — Claes(sen), 3, 4, 9, 143—145, 148, 150, 174, 175, 189 — Kleef, v., 66 — Clemens, 142 — Klerks, 29 — Kleve, 26 — Cleys, 11, 13, 14, 59 — Cleijssen, 16 — Klijberg, 183 — Cocken, 12 — Cocx, 149 — Koenen, 53 — Coensen,

143 — Coeppen, 9 — Co(e)yen, v. d., 153 — Kofved, 64 — Commeduer, 146 — Koning, d., 105 — Coock, 149 — Co(o)len, 9, 155, 177 — Cools, 90 — Coppén, 8 — Cornelij, 51, 147, 148 — Cornelis(sen), 3, 5, 12—15, 19, 22, 58, 59, 145, 168—170, 173 — Korssen, 11, 58 — Korsten, 142, 150 — Cort, d., 87, 93, 94, 109, 178, 180 — Corthout, 178 — Cortrock, 142 — Costers, 3 — Court, d.l., 164—166 — Couwarem, v., 161 — Couwenberg, 104, 181, 182, 189, 191 — Knotze, v., 144 — Cranenborgh, 95 — Creppel, 143 — Creyelt, v., 4 — Crillaerts, 157, 171 — Croen, i.d., 45, 46, 48 — Crois, 179 — Cromvort, v., 34 — Kroonen, 54 — Kruier, 27 — Cruys, a., 45 — Cuepers, 9 — Cui(j)pers, 9, 92, 102, 110 — Kuijst v. Wijck, 63.

Laarhoven, v., 4, 102, 111 — Laat, d., 94, 96, 107, 183 — Laer, v. d., 3 — Laet, d., 8, 14, 56 — Lamberti, 147, 150, 151 — Lamber(t)s, 3, 5, 15, 178 — Lambrechts, 11, 57, 144 — Lammers, 68 — Lamp, i., 48 — Lancfelt, (v.), 143 — Langerijt, v. d., 85, 116 — Lannoij, d., 111 — Lanschot, v., 154 — Lappers, 59 — Larens, 148 — Lasari, 151 — Lathouwer, d., 84 — Lathouwers, 116 — Laurentij, 150 — Laureyns, 4 — Laureijs(s)e(n), 148, 193 — Lauurentij, 146 — Lauw, d., 115 — Lauwen, 11, 57 — Lauwereijssen, 97 — Lauwers, 144 — Leen, 52 — Leende, (v.), 45 — Leeyen, 10 — Lemmens, 4, 178 — Lanckvelt, (v.), 143 — Len(n)a(e)rts, 5, 18, 59, 148 — Leonardi, 144 — Lepelaars, 186 — Leur, v. d., 106 — Leurs, 95 — Ley(d)t(en), 107, 142, 146—148 — Leyen, 10 — Libben, 9 — Liedekercke, v., 154 — Li(e)(m)p(d)(t)(e), v., 16, 17 — Lien, 9 — Lievendael, v. d., 47 — Limbeeck, (v.), 47 — Lindeboom, 185 — Linkels, 193 — Lippen, 22 — Lisdonck, v. d., 86, 87 — Lisse, v., 189 — Lissen, 9 — Loedewycks, 19 — Loef, 54 — Loeffen, 9 — Loen, (v.), 47 — Loets, 9 — Loeven, v., 4 — Lomis, 8 — Loneus, 18 — Loo, v. d. 188, 191, 194 — Loon, (v.), 18, 45, 181, 183, 193 — Loop, v. d., 54 — Louw, d., 89, 93, 179, 195 — Loyaen, 5 — Luce, 145, 146 — Ludelaer, v., 147 — Ludick, (v.), 49 — Luytelaer, v., 22, 67 — Luijten, 114, 172, 181 — Luyts, 142 — Lijben, 145 — Lyrup, v., 8.

Maartense, 68 — Maas, 25, 116, 182 — Maasen, 183 — Maaijen, 103 — Machiels, 149 — Maerheze, (v.), 47 — Maerters, 9 — Maes, 8, 9, 174 — Mallens, 183 — Marcellis, 57 — Marcelli, 148, 149 — Marcellij, 145 — Maria v. Hongarije, 10 — Marlborough, 26 — Martens, 9, 142, 143 — Martini, 62, 65, 147 — Martinusse, 68 — Marijnen, 171 — Maseyck, (v.), 47 — Matheus, 4, 12 — Matijs(s)e(n), 92 — Maurits (prins v. Oranje), 29 — Mechelen, (v.), 47 — Medegaels, 109 — Me(e)gen, (v.), 47, 178 — Meel, v., 10, 29, — Me(e)us(en), 4, 9, 11, 13, 56, 57, 108, 146, 174 — Meeuw, 174 — Meeuwen, v., 189 — Melchior(s), 8, 146 — Melis, 85, 88, 89, 116, 171, 176 — Mercelis, 13, 16, 60 — Merefelt, (v.), 47 — Mertens, 12, 59 — Metten, 9 — Meulders, 91 — Meulen, v. d., 178 — Meulenbroe(c)k, 64, 112 — Meijnaerts, 174, 175 — Michaelis, 146 — Michiel(s)(e)(n), 3, 13, 15, 19, 56—58, 172, 173, 186 — Mickers, 19 — Miens, 9 — Mierlo, v., 25, 147 — Milhaud, 27 — Moescops, 19 — Moken, 146 — Mol, v., 103 — Molenbroeks, 103 — Mollerus, 64 — Monteux, 27 — Montis, 15, 59 — Moonen, 188 — Mosis, 142 — Mountbatten, 26 — Moijses, 149 — Mulder, d., 9, 143 — Mulders, 92, 93, 105, 106, 113 — Mun, v., 53 — Munte, 4 — Mutsaer(t)s, 85—87, 92, 95, 102, 109, 111, 115, 116, 171, 183, 186 — Muys, 9 — Mijel, v., 9 — Mijns, 149.

Nayten, 9 — Necker, d., 32 — Neelen, 13, 14, 16, 56—60 — Neerincxhuijsen, v., 67 — Neessen, 13 — Neffen, 58, 59 — Nelis(sen), 142, 148, 150 — Nertingen, v., 153 — Nicker, d., 32 — Nicolai(j), 143, 146 — Nieuwenwerdt, d., 148 — Nieuwland, 105 — Noey, v., 64 — No(o)rwegen, v., 146, 151 — Nooten, 12 — No(o)ijen, 54 — Noppe, o., 150 — Noulants, 180 — Nuenen, v., 23—25, 173 — Nuwenhuysen, v. d., 153 —

Nyclaes, 100.

Oerle, v., 4 — Oers, v., 8 — Oerschot, (v.), 45 — Oever, v. d., 161 — Oirschot, (v.), 45 — Olearij, 149 — Ooms, 66, 86 — Oort, v., 178 — Oosten, v., 167 — Oostebos, 104 — Oostrum, v., 6 — Ophuijsen, v., 88, 109 — Os, v., 34 — Osch, v., 111 — Ostade(n), v., 18, 22, 84, 92, 95, 109, 110, 116 — Osta(e)y(en), v., 116 — 118, 120 — Otten, 188 — Ouderen, v., 22 — Ouwers, 64.

Pancr(e)as, 67, 108 — Panincx, 115 — Panis, 115, 120 — Pape, 169 — Papen, 8 — Papoe, 169 — Paradijs, i., 48 — Paridaens, 4 — Pasmans, 96 — Pauli, 51, 146, 147, 149, 150 — Paulus, 177 — Paulusse, 68 — Pauw, 64 — Pauwels, 12, 16, 56, 144, 179, 180 — Peer, (v.), 45 — Pe(e)ters, 4, 5, 9, 11 — 16, 56, 59, 60, 143, 144, 147, 177 — Penninck, 63 — Pessers, 177, 178, 188 — Petri, 142, 146 — 148, 150, 151 — Petrus, 145 — Peijmans, 57, 186 — Peynenborch, 4 — P(e)ijnenborg, 190 — Peijnenburg, 183 — Philippi, 145, 150 — Philips (hertog v. Bourgondië), 76 — Philips(en), 3, 56, 58, 147, 149, 193 — Pieren, 14 — Pierre d. Luxemburg, 77 — Pieters, 56, 68 — Pieterselie, 67 — Pillisers, 170 — Pinkers, 186 — Poel, v. d., 179 — Pol, v. d., 84 — 96, 101 — 120 — Pompen, 149 — Po(o)rter, d., 63 — Poppel, v., 29 — Poyers, i., 146 — Princen, 4.

Quaita, d., 167.

Raedsen, 84 — Raes, 3 — Ragay, 63 — Rappelier, 6 — Rasonis, 147 — Ravels, 193 — Ravenecker, v. d., 3 — Raijmaker, d., 144, 148 — Reden, v., 164 — Reinald I (graaf v. Gelre), 76 — Reinald v. Valkenburg, 75 — Renesse, (v.), 26 — Reussel, v., 96 — Reuvsen, 144 — Reijnardi, 149 — Reynders, 67 — Reynen, 58, 171 — Reyners, 3 — Reyniers, 154 — Reijssen, v., 23 — Rheti, (v.), 47 — Ridder, d., 45, 110 — Riebergh, 190 — Riel(l), (v.), 45, 176, 182, 183 — Riemsdijck, v., 200 — Robben, 11 — Roberti, 147 — Rode, v., 153 — Roeffen, 108 — Roelen, 56 — Roelofs, 14, 58 — Roestenborch, 108 — Roey, (v.), 47 — Romans, 67, 68 — Rombouts, 4 — Rondeels, 15, 59 — Rondens, 173, 186 — Ro(o)sen, 90, 96, 111, 115 — Roovers, 154 — Rooij, d., 108, 182 — Rooij, v., 105 — Rotterdammer, 27 — Roubos, 8 — Roij, d., 111, 172, 183 — Roy, (v.), 45 — Roijmans, 67, 153 — Rubbens, 150 — Rucken, 8 — Ruevens, 148 — Ruevers, 8 — Rutten, 3, 4, 19, 53 — Ruysseens, 154 — Rijdt, v. d., 173 — Rijnbouts, 171 — Rynen, 14 — Rijser, 65 — Rijswijck, (v.), 34, 37, 49 — Rythovius, 66.

Sande, v. d., 90, 114, 172, 173, 179, 188 — Sanders, 86, 87, 90, 187 — Saris, 32 — Sceper, d., 9 — Scets, 57 — Schans, v. d., 54 — Sc(h)ellekens, 118, 153 — Schellen, 108 — Schellens, 118 — Sc(h)epers, 8, 9 — Schipper(s), 27 — Schlegel, v., 63 — Sc(h)oef, 9 — Schoenmakers, 19 — Schonis, 89 — Schoonhoven, 66 — Schoot, v. d., 19, 47 — Schooten, v., 68 — Sc(h)ram, 56, 58, 154 — Schravenmoer, 26 — Schultze, 7 — Schuts, 54 — Schuurbeque Boeye, 7 — Schu(u)ring(s), 68 — Schuurmans, 102, 183 — Schijndel, v., 146 — Schijvens, 182 — Scipper, d., 27 — Scrousten, 8 — S(e)brechs, 14 — Se(e)gers, 15, 146, 177 — Selen, 8 — Senelle, 23 — Serris, 32 — Servatij, 145 — Simcha, 27 — Simones, 151 — Sinmoens, 9 — Sips, 154 — Slaets, 9 — Slauwers, 9 — Sloodmaeckers, 32 — Sme(d)ts, 9 — Smet, (d.), 142, 144, 145 — Smetz, 148 — Smeijers, 94 — Smits, 118, 177, 178 — Smolders, 9, 174, 183, 184 — Smulders, 68, 108 — Snellaert(s), 87, 153 — Snellen, 153 — 157, 159, 186 — Sneyers, 9 — Snoeien, 8 — Snoex, 9 — Snij(d)er, d., 58, 143, 147, 151 — Soemerens, (v.), 10, 47 — Soens, 4 — Sombeeck, v., 197 — Somere, 9 — Samers, 94 — Son, v., 149, 150 — Sonne, v., 144 — Soutlant, v., 161 — (S)pa(a)(e)pen(s), 169 — 194, 196 — Spabus, 169

— Spaendon(c)k, v., 172, 179, 181, 195 — Spatkus, 169, 185 — Spinola, 29, 156 — Sprang, v., 183 — Sprangers, 15 — Sprengers, 147, 150 — Spreuwel, v., 153 — Spijckers, 172 — Staats, 200 — Staes, 200 — Stalpaerts, 188 — Stansen, 34 — Stapels, 86, 108, 109 — Starren, i.d., 45, 46, — Stas, 200 — Stassen, 200 — Stayacker, 3 — Ste(e)gen, v. d., 163 — Steenhuis, v., 8 — Steerling, v., 6 — Ste(e)vens, 11, 14, 59, 172, 173 — Sterre, i.d., 48, 67 — Stoefts, 9 — Stoeldreijer, (d.), 12, 57 — Stoep(p)e, 143, 148 — Stooopen, 191 — Stoops, 181 — Storm v. 's-Gravensande, 65 — Stratum, (v.), 47 — Strommers, 63 — Strijbos, 99 — Strijp, (v.), 47 — Stijssel, 162 — Swers, 9 — Swinkels, 25 — Swol, (v.), 47 — Sijmens, 151 — Sijmonis, 142 — Symons, 3, 5. (Zie ook onder de letter Z).

Taet, 85, 87, 94, 106—108, 117, 190 — Tardtwijck, v., 3 — Taterbeeck, (v.), 47, 67 — Tellier, 163 — Teuns, 9 — Teurlings, 118, 189 — Tewens, 9 — Theodori, 149 — T(h)eenisse, 200 — Thieleman(ni), 59, 150 — T(h)ielen(s), 3, 9, 154 — Thomas, 11, 18, 144, 174 — Thome, 143, 149 — Thones, 146 — Thonis, 12, 14—16, 58 — Thoren, (v.), 47 — Thuenen, 148 — Thuenis, 143, 144 — T(h)ijs(sen), 32, 51, 52, 142, 153, 199 — Tieckenwever, 147 — Tielkens, 8, 143, 147 — Tielman, 59 — Ties, 9 — Tilburg, 26 — Timmermans, 89, 90 — Timmers, 88, 185 — Tissen, 9 — Tolken, 198 — Tonen, 10, 58 — Toriaens, 188, 191 — Tricht, (v.), 47 — Truijen, 144 — Turnhout, (v.), 47, 180 — Tuyl, v., 4 — Tijckenwevers, 145.

Vaerle, v., 86, 109 — Va(e)s(s)(en), 9, 143, 144 — Varlen, v., 9 — Veen, v., 109 — Velde, 186 — Veldekens, 171, 172 — Velsen, (v.), 26 — Velters, 164 — Veltevo, v., 8 — Ven, v. d., 53, 85, 114, 115 — Venberghe, (v.), 47 — Venlo(e), v., 34, 149 — Venne, v. d., 4 — Veramelvoirt, 171 — Verasdonck, 143 — Verbeecke, 4 — Verbeek, 51 — Verberne, 24 — Verbraken, 9 — Verbunt, 180 — Vercuylen, 146 — Verdeset, 3 — Verhagen, 9, 95 — Verhees, 37 — Verhers, 12 — Verheyden, 101, 163 — Verheij(en), 13, 15, 16, 56—60 — Verhirs, 11 — Verhoeven, 92, 101, 157, 182 — Verhofstad, 53 — Verhulst, 88 — Verme(e)ren, 185, 186 — Vermer, 173 — Vermeulen, 179 — Verscheil, 19 — Verschu(e)ren, 118, 170, 178 — Verschuur(en), 68 — Verschuyl, 19 — Verspijck, 8 — Verstappen, 25 — Versteden, 188 — Verster, 64 — Vervaessen, 173 — Vervla(e)ssen, 9, 10, 145, 147 — Verwijst, 52 — Vessem, v., 200 — Vessum, v., 84 — Vester, 112 — Vesters, 10, 145 — Vet, d., 179 — Veths, 118 — Vischjager, 27 — Visscher, d., 68 — Vlaming, d., 27 — Vleenichs, 143 — Vlemicx, 49 — Vocht, 57 — Vogels, 145 — Volders, 95 — Voorbos, v. d., 157 — Vos, 90, 112 — Vosch, 110 — Vrancken, 148 — Vreijsen, 146 — Vrieze, d., 160, 161 — Vroenhoven, v., 3 — Vromans, 87, 88, 92, 194 — Vromen, 57 — Vronen, 59 — Vuchts, 180 — Vuisten, 144 — Vijfeijcken, v., 25.

Ulli, 105 — Ummans, 8 — Uterwijck t. Heemse, v., 63 — Uythoven, v., 29.

Waard, d., 27 — Waas, d., 68 — Wachtelaar, 23 — Waef, d., 142 — Waefre, (v.), 47 — Waelwijck, (v.), 45 — Wa(e)ter, v. d., 22, 47, 161, 162 — Walram III (hertog v. Limburg), 76 — Walram IV (Hertog v. Limburg), 75, 76, 78, 81 — Walram v. Luxemburg, 74, 77 — Walram v. Montjoie, 73 — Walram (graaf v. St. Pol), 75 — Walram II (heer v. Valkenburg), 76, 78 — Walschots, 92, 107 — Watere, 3 — Webwarbes, 149 — Weegen, v. d., 89 — Weert, (v.), 47, 151 — We(e)ten, 9 — Werff, v. d., 3 — Wert, d., 9 — Westkerke, v., 64 — Wever, d., 58 — W(e)ijdenkeller, (v.), 163—165 — Wiedenkelder, (v.), 163 — Wiel, i.d., 9 — Wilhelmi, 143, 148 — Willem I (koning v. Nederland), 151 — Willem III (prins v. Oranje), 29 — Willems, 93 — Wil(le)ms(en), 3—5, 11, 13—15, 19, 22, 58, 59, 99, 109, 142, 148—151, 177 — Windeck (graven v.), 76 — With, d., 85, 108

— Witlo(c)x, 88, 96, 105 — Witt, d., 24 — Woerden, (v.), 26 — Woerkom, v., 65 — Woestenborch, 109 — Woestenburg, 90 — Wolfs, 88, 89 — Wolren, v., 9 — Woonen, d., 12 — Wouiten, 9 — Wouters, 4, 9, 15, 59, 143, 144, 171, 180, 183 — Wou(w), v. d., 109, 111—113, 116, 117, 189 — (s)Wuesten, 143, 145 — Wuestenborch(s), 109, 172 — Wijbossche, v. d., 142 — Wydenkeller, (v.), 163, 165 — Wyelen, 8 — Wijger, v. d., 112 — Wylhelmi, 146 — Wyllems, 147 — Wylens, 151 — Wijnants, 29 — Wijnbergen, v., 63 — Wijnen, 9, 10 — Wijs, d., 176 — Wijten, 85, 116 — Wijtens, 180.

Yoesten, 9 — Yrssel, v., 84.

Zande(n), v. d., 89, 90 — Ze(e)ben, 12, 13, 15, 16, 59 — Ze(e)gers, 4, 12, 15, 16, 51—55, 57—59 — Zeelen, 144, 149 — Zeelst, v., 151 — Zevenhoven, v., 147 — Ziekenoppasser, 27 — Zittart, (v.), 45 — Zoutelande, (v.), 161 — Zutphen, v., 198 — Zweers, 10 — Zweren, 57 — Zymes, 14.

\* De redactie dankt de heer P. Th. de Lange te Eindhoven voor de samenstelling.

---

Complete oude jaargangen De Brabantse Leeuw, voor zover leverbaar: per jaargang f 6,50

Losse afleveringen oude jaargangen De Brabantse Leeuw: per stuk f 1,50

Losse stempelbanden De Brabantse Leeuw: f 5,20

Register op het tijdschrift De Brabantse Leeuw 1952-1976: f 29,50

Literatuurgids voor de Noordbrabantse Geschiedenis: f 13,50

Repertorium op het tijdschrift Taxandria 1894-1943: f 22,50

Lijst van Noordbrabantse kranten en hun vindplaatsen 1771-1940: f 2,75

Alle prijzen excl. verzendkosten.

Besteladres:

Bureau Het Noordbrabants Genootschap

Postbus 1104

5200 BD 's-Hertogenbosch

U gelieve te betalen via de acceptgirokaart die bij de zending gevoegd wordt.

---

*Aan de abonnees,*

*Helaas zijn wij genoodzaakt \_ gedwongen door de nog steeds stijgende technische en verzendkosten en de druk van onze subsidiënt, het Provinciaal Bestuur van Noord-Brabant \_ voor 1980 de abonnementsprijzen aan te passen.*

*Abonnementsprijzen 1980:*

*Nederland en België: f 26,-*

*buitenland (behalve België): f 27,50*

*losse afleveringen 1980: f 4,50 (excl. verzendkosten).*

*U gelieve met betalen te wachten tot u een acceptgirokaart wordt gezonden.*

*Administratie Het Noordbrabants Genootschap.*